ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΚΑΤΟΝ —— ΕΝ ΠΑΡΙΣΙΟΙΣ ΤΗ 1 ΙΟΥΛΙΟΥ 1870 —— ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΑΤΕΠΕΙΓΟΝΤΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΡΓΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

Η ΜΑΝΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΑΝΙΑΤΑΙ[1].

«Οἱ δὲ κατασχόντες τὴν Λακωνικὴν (Ἡρακλεῖδαι) κατ' ἀρχὰς μὲν ἐσωφρόνουν· ἐπεὶ δὲ Λυκούργῳ τὴν πολιτείαν ἐπέτρεψαν, τοσοῦτον ὑπερεβάλλοντο τοὺς ἄλλους, ὥστε μόνοι τῶν Ἑλλήνων καὶ γῆς καὶ θαλάττης ὑπῆρξαν, διετέλεσάν τε ἄρχοντες τῶν Ἑλλήνων, ἕως ἀφείλοντο αὐτοὺς τὴν ἡγεμονίαν Θηβαῖοι, καὶ μετ' ἐκείνους εὐθὺς Μακεδόνες. Οὐ μὴν τελέως γε οὐδὲ τούτοις εἶξαν, ἀλλὰ, φυλάττοντες τὴν αὐτονομίαν, ἔριν εἶχον περὶ πρωτείων ἀεὶ πρός τε τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ πρὸς τοὺς τῶν Μακεδόνων βασιλέας· καταλυθέντων δὲ τούτων ὑπὸ Ῥωμαίων, μικρὰ μέν τινα προσέκρουσαν τοῖς πεμπομένοις ὑπὸ Ῥωμαίων στρατηγοῖς, τυραννούμενοι τότε καὶ πολιτευόμενοι μοχθηρῶς· ἀναλαβόντες δὲ σφᾶς, ἐτιμήθησαν διαφερόντως, καὶ ἔμειναν ἐλεύθεροι, πλὴν τῶν φιλικῶν λειτουργιῶν ἄλλο συντελοῦντες οὐδέν. Νεωστὶ δ' Εὐρυκλῆς αὐτοὺς ἐτάραξε, δόξας ἀποχρήσασθαι τῇ Καίσαρος φιλίᾳ πέρα τοῦ μετρίου, πρὸς τὴν ἐπιστασίαν αὐτῶν· ἐπαύσατο δ' ἡ ἀρχὴ ταχέως, ἐκείνου μὲν παραχωρήσαντος εἰς τὸ χρεών· τοῦ δ' υἱοῦ τὴν φιλίαν ἀπεστραμμένου τὴν τοιαύτην πᾶσαν. Συνέβη δὲ καὶ τοὺς Ἐλευθερολάκωνας λαβεῖν τινα τάξιν πολιτείας, ἐπειδὴ Ῥωμαίοις προσέθεντο πρῶτοι οἱ περίοικοι τυραννουμένης τῆς Σπάρτης, οἵ τε ἄλλοι, καὶ οἱ Εἵλωτες.»

(Στράβωνος Γεωγρ. Βιβλ. Η'.)

Φθάσας εἰς Πορτοκάλιον ἐμισθωσάμην λέμβον ἵνα διαπλεύσω τὸν κόλπον τῆς Λακωνίας μέχρι Μαραθωνησίου· διότι, καθὰ ἔμαθον, δὲν ἠδυνάμην ἵνα προχωρήσω περαιτέρω εἰς τὸ Κακοβοῦνι ἀδιαλείπτως ὑπὸ ἐμφυλίων πολέμων λυμαινόμενον. Μετὰ δὲ δύο ἡμερῶν πλοῦν διὰ πλείστων ὑφάλων καὶ σπιλάδων καὶ βράχων γνοφωδῶν καὶ ὅρμων κεκρυμμένων ὄπισθεν ἀγρίων σκοπέλων, ἀπέβην εἰς Μαραθωνῆσι, μητρόπολιν τῆς ἀνατολικῆς Μάνης καὶ τελευταῖον σταθμὸν τῆς κατὰ ταύτην τὴν χώραν τῆς Ἑλλάδος ἐκδρομῆς μου. Τὸ δὲ Μαραθωνῆσι, ἢ μᾶλλον, ὡς νῦν λέγεται, Γύθειον, ἀπὸ τῆς παρ' αὐτῷ τὸ πάλαι κειμένης ὁμωνύμου πόλεως, εἶναι ἱδρυμένον ἐν μυχῷ κόλπου ἐπί τινος δυσπορθήτου βράχου. Ὡς δὲ ἅπασαι τῆς Μάνης αἱ πόλεις ἀνεξαιρέτως, ἡ πόλις στηρίζεται ἐπὶ φρούριον φυλάττον αὐτὴν πάντοθεν. Τῇ δὲ εἰσόδῳ τοῦ κόλπου πρόκειται νησίδιον ὠχυρωμένον, νῆσος Κρανάη, ἔνθα ὁ Πάρις ἐνυκτέρευσε τὴν πρώτην νύκτα μετὰ τῆς ἁρπαγείσης συζύγου τοῦ βασιλέως τῆς Λακεδαίμονος, καὶ ὁ συνταγματάρχης Leake καὶ ὕστερον ὁ Bory καὶ ὁ Saint Vincent ἐφιλοξενήθησαν ἀσμένως, φιλοφρόνως καὶ ὁμηρικῶς ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς καὶ ἰσχυρᾶς οἰκογενείας τῶν Τζανετακῶν, ὧν ὁ τελευταῖος ἀπόγονος, ὁ στρατηγὸς Τζανετάκης, ἐγένετο ὑπασπιστὴς τοῦ βασιλέως Ὄθωνος. Ὁ Leake εὗρε τὸν καπιτάνον Ἀντώνιον Τζανετάκην πολεμοῦντα πρὸς πάντας τοὺς γείτονας καὶ ἀμυνόμενον καρτερῶς, ὡς ἔχοντα παρ' ἑαυτῷ τοὺς πέντε αὐτοῦ ἀνεψιοὺς καὶ ὑπασπιστὰς Δημήτριον, Κατσανόν, Γεώργιον, Λάμπρον καὶ Τσιγγούριον. Ὁ τελευταῖος τούτων ἦτο μάλιστα ἐπιφανὴς τὰ κατὰ τὸν πόλεμον, καὶ εὐδοκίμει ὡς ὁ φοβερώτατος τῶν μαχητῶν τῆς χώρας. Ἦτο δὲ ὁ Τσιγγούριος ὡραῖος καὶ ἀρειμάνιος τὴν ὄψιν, ἐξαιρομένην ἔτι μᾶλλον ὑπό τινος ἐν τῷ προσώπῳ οὐλῆς, λειψάνου πληγῆς βαρείας, καὶ μυστάκων πελωρίων καταπιπτόντων μέχρι τῶν ὤμων, καὶ ἐξετύπου τὸν φοβερώτατον καὶ μάλιστα συντετελεσμένον ἥρωα Μανιάτην.

Ἡ δ' ἐπαρχία τοῦ Γυθείου εἶναι ἐν τῷ παρόντι ἡ μάλιστα ἐξημερωμένη καὶ πεπαιδευμένη τῆς Μάνης, καὶ δι' αὐτῆς παιδευθήσεται βαθμηδὸν βεβαίως ἡ λοιπὴ χώρα, ἥτις τοσοῦτον ἠμελήθη μέχρι σήμερον ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως. Ἡ μικρὰ ὅμως τῆς ἐπαρχίας ἐπίδοσις δὲν ὑπερβάλλει τὰ ὅρια τοῦ Γυθείου καὶ τῶν πέριξ· διότι ὁ ἐπὶ μικρὸν εἰσχωρῶν εἰς τὸ ἔσω τῆς Μάνης ἢ βλέπων τὰς ἐπὶ τῶν κατωφερειῶν τῶν βράχων διεσπαρμένας κώμας ἀνευρίσκει τὰ πατροπαράδοτα τῶν ἀρχαίων Ἐλευθερολακώνων ἤθη καὶ προλήψεις.

Πορευόμενος ἀπὸ Γυθείου εἰς Σπάρτην διέτριψα ἑσπέραν ἐν τῇ κώμῃ Λεβιτζόβᾳ, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀγριωτάτων ἐρήμων τοῦ Ταϋγέτου. Περὶ μέσας νύκτας ἀφυπνίσθην ὑπὸ ἐκπυρσοκροτήσεως, μεθ' ἣν ἠκούσθησαν πανταχοῦ τῆς κώμης πολλοὶ πυροβολισμοί. Καὶ πρῶτον μὲν ἐνόμισα ὅτι ἤμην ἐν καρτερᾷ μάχῃ· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἔμαθον ὅτι οἱ κάτοικοι πανηγύριζον· διότι τέκνον ἄρσεν ἐγεννήθη τὴν νύκτα ἐν τῇ κώμῃ. Ἐπειδὴ ἅμα παρ' αὐτοῖς γεννηθέντος ἄρρενος παιδὸς ὁ πατὴρ κατέρχεται εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἐκκενοῖ τὴν καραβίναν αὐτοῦ ἀγγέλλων οὕτω τὸ πρᾶγμα τοῖς οἰκείοις καὶ τοῖς φίλοις, ἀντιπυροβολοῦσιν ἐνίοτε ὁλοκλήρους ἡμέρας, ὅπερ δεικνύει πόσον οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀγαπῶσι τὴν ὀσμὴν τῆς πυρίτιδος. Τὸ δὲ νεογέννητον βρέφος λούεται δι' ἀφεψήματος ἀρωματικῶν χόρτων καὶ κονιᾶται ἀπὸ τῶν ποδῶν μέχρι τῆς κεφαλῆς δι' ἄλατος ἀναμεμιγμένου πεπέρει καὶ μύρτῳ.

Κατὰ δὲ τὸ βάπτισμα ὁ ἱερεὺς ἀποσπᾷ τεμάχιον κηροῦ ἐκ τῶν λαμπάδων τοῦ νάρθηκος, ἀποκόπτει ὀλίγας τρίχας τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδός, καὶ προσκολλῶν αὐτὰς τῷ κηρῷ ῥίπτει εἰς τὸ βαπτιστήριον. Μετὰ ταῦτα ἐξαρτᾷ τοῦ λαιμοῦ αὐτοῦ τὸ βασκάνιον τοῦτο μέλλον ἵνα φυλάττῃ αὐτὸν ἀπὸ πάσης ἐπηρείας· διότι ὁ ἀπὸ

1 Συνέχεια ἀπὸ σελ. 259.

τῶν ἀοράτων φόβος καταλαμβάνει ἐκ παντὸς λόγου τὴν δεισιδαίμονα φαντασίαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Ἡ δὲ κοιτὶς τοῦ βρέφους τοῦ Μανιάτου συνιστᾶται ἐκ δορᾶς προβάτου ἐξηρτημένης ἑκατέρωθεν τοῦ τοίχου διὰ δύο σχοινίων ὑπὸ τὸ τρόπαιον τῶν ὅπλων τοῦ γενάρχου. Ὅτε δὲ ἡ μήτηρ ἐξέρχεται, ἐξαρτᾷ τὴν κοιτίδα τοῦ τραχήλου αὐτῆς ὡς ζωστῆρα. Πολλάκις ἀπήντησα πολλὰς τῆς Μάνης γυναῖκας ἐπανερχομένας ἐκ τῶν ἀγρῶν καὶ νωτοφορούσας παρὰ τὸ βρέφος δέσμην ξύλων ἢ ἐρεικῶν, ἀμφότερα οὕτω δεξιῶς ἐξηρτημένα, ὥστε ἔχουσι τοὺς βραχίονας ἐλευθέρους πρὸς τὸ νήθειν εἰρήνην ἄγουσαι καὶ πρὸς τὸ ὁπλοφορεῖν καὶ πυροβολεῖν πολέμου ὄντος. Ὡς δ' ἐν Σουλίῳ καὶ Σφακίοις, οὕτως ἐν Μάνῃ ὁ παῖς δονεῖται ᾀδομένων τῶν ἀνδραγαθημάτων τῶν προγόνων αὐτοῦ. Ὕστερον δὲ ἀντὶ πάσης τέχνης ἢ ἐπιστήμης μανθάνει μόνον ἵνα παρασκευάζῃ τὴν πυρόκονιν, ἣν ἑκάστη οἰκία παρασκευάζει πρὸς ἰδίαν χρείαν. Δέκα ἐτῶν γενόμενος ἢ δώδεκα ὁ παῖς ἐλάμβανεν ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τὴν καραβίναν καὶ συνεμιγνύετο τοῖς ἡρωϊκοῖς προμάχοις τῆς ἐλευθερίας, θηρεύων ἀείποτε τὸ εὐστοχεῖν, οὐδέποτε ἀριθμῶν οὐδὲ πτοούμενος πρὸς τοὺς πολεμίους, μαχόμενος μέχρι θανάτου ἀπὸ τῶν πύργων, τῶν χαρακωμάτων, τῶν βράχων, τῶν σπηλαίων. Αὕτη εἶναι ἅπασα ἡ ἀνατροφὴ καὶ παιδεία, ἣν ἐδιδάσκετο παρὰ τῶν γονέων ὁ νέος πολεμιστής.

Αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ τοῦ Μανιάτου ἁπλῶς εἰπεῖν εἶναι αὗται. Ἐπειδὴ ἐρωτῶντός τινος τὸν Μανιάτην,

— Τίς εἶσαι;

— Ἄνθρωπος ἐλεύθερος, ἀποκρίνεται.

— Τί ἐστιν ἐλευθερία;

— Ἡ ἐλευθερία τῶν προγόνων μου.

— Τίνες ἦσαν οὗτοι;

— Οἱ Σπαρτιᾶται.

— Τίνα τὰ καθήκοντα τοῦ Μανιάτου;

— Σέβεσθαι τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τὰς γυναῖκας. Βοηθεῖν τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. Βραδέως μὲν ὑπόσχεσθαι ἀκριβῶς δ' ἐκτελεῖν τὸ ὑποσχεθέν. Ἐκδικεῖσθαι τὴν ὕβριν. Ἀγαπᾶν μέχρι θανάτου τὴν ἐλευθερίαν, τὸ πρώτιστον τῶν ἀγαθῶν.

Τοιαῦται εἶναι μέχρι τοῦ νῦν αἱ μόναι ἀρχαὶ πρὸς ἃς ὁ Μανιάτης ἁρμόζει τὸν βίον αὐτοῦ. Τὸν ἄνανδρον βδελύττονται πάντες, καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες, αἵτινες διέσωσαν μέχρι τοῦ νῦν τὴν ἀνδρίαν τῶν ἀρχαίων Λακαινῶν. Ἐπειδὴ μετὰ τὴν μάχην τὰ ἐνδύματα τῶν ἀποθανόντων μετακομίζονται εἰς δημοσίαν πλατεῖαν, καὶ ἐπιδείκνυνται ταῖς μητράσι. Καὶ ἂν μὲν αὗται ἀναγνωρίσωσιν ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῶν ἐφονεύθη μαχόμενος, τραυματισθεὶς λαμπρῶς κατὰ τὸ στῆθος, πενθηφοροῦσιν, ἀναλαμβάνουσι τὰ ὅπλα τοῦ ἀποθανόντος καὶ κλαίουσαι δίδουσιν ἑαυτὰς ἀπαρηγορήτῳ πένθει. Ἀλλ' ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἴδωσιν ὅτι ἐπλήγησαν ἐξόπισθεν φεύγοντες τὸν ἐχθρόν, καίουσιν εὐθὺς τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ ὅπλα τοῦ δειλοῦ, καὶ δὲν καταχέουσιν οὐδὲ ἓν δάκρυ. Ἡ δὲ κλοπὴ γινομένη δεξιῶς καὶ ἀνδρείως καὶ ἐπιτυχῶς ἀντὶ τοῦ καταισχῦναι καὶ ἀτιμάσαι δοξάζει μᾶλλον τὸν διαπράξαντα αὐτήν, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Σπαρτιάταις. Ὁ κλέπτης, ἀξιοῦντος τοῦ παθόντος, τιμωρεῖται δι' ἀναθεματισμοῦ κατὰ τὴν θείαν λειτουργίαν· συνέβη δὲ πολλάκις ὁ ὑπαίτιος φωραθεὶς ἵν' ἀποδῷ τὸ κλαπὲν ἀφ' ἑαυτοῦ, φοβηθεὶς τὸν ἀναθεματισμόν. Πρότερον δὲ ὁ φονεὺς ἐτιμωρεῖτο ἐξοστρακισμῷ ἀϊδίῳ ὁσάκις ὁ φόνος δὲν ἀπέβαινεν ἐξ ἐκδικήσεως προαγορευθείσης δημοσίως (vendetta). Πολλάκις δὲ ἐκ παραδόξου γενναιοφροσύνης οἱ συγγενεῖς συγκατένευον ὅπως συγχωρήσαντες προσκαλέσωσι τὸν φονέα, ἂν ὁ οἰκοδεσπότης ἤδη γηράσας εἶχε χρείαν ἀνδρὸς νέου καὶ ἰσχυροῦ πρὸς τὸ φυλάττειν τὰ κτήματα καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἄγειν τοὺς στρατιώτας ἀντ' αὐτοῦ εἰς τὴν μάχην. Πρὸς τοῦτο ὁ πατὴρ προσεπάθει ἵνα εὕρῃ τὸ καταφύγιον τοῦ φονέως τοῦ τέκνου, ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον, ἐν ᾧ ἦσαν οἱ συγγενεῖς ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, καὶ ἔλεγεν αὐτῷ· «Μ' ἐστέρησας τοῦ υἱοῦ μου· σοὶ παραινῶ ἵν' ἀντικαταστῇς ἀντ' αὐτοῦ, καὶ τοὐντεῦθεν σὲ υἱοθετῶ.» Ἡ δὲ τοιαύτη υἱοθεσία, καίπερ παρὰ φύσιν, ὡς φαίνεται, γινομένη, ἁρμόζει τοῖς ἀγρίοις καὶ σκληροῖς ἤθεσιν αὐτῶν, λίαν ὀλιγωρούντων τῆς ζωῆς καὶ μόνον περὶ πολέμου καὶ πατρίδος φροντιζόντων.

Ἡ ἐκδίκησις, δικαιοῦσα πᾶν ἁμάρτημα, εἶναι τὸ ἐπικρατοῦν τοῦ Μανιάτου πάθος, ὅπερ ἐγένετο αἴτιον τοσούτων φόνων ὅσους δὲν ἔκαμεν ὁ κατὰ τῶν Ὀθωμανῶν πόλεμος. Ὁ νυμφευόμενος γυναῖκα ἥτις ἔχει αἷμα, ἤτοι ἧς ἡ οἰκογένεια ἔχῃ ἵνα ἐκδικηθῇ ἀδίκημά τι ἢ ὕβριν, ἀναλαμβάνει ἐν ταὐτῷ μετὰ τῆς γυναικὸς τοῦτο τὸ καθῆκον, καὶ ἡ ἐκδίκησις γίνεται πατροπαράδοτος. Ὁ Μανιατικὸς κώδηξ οὐδέποτε συγχωρεῖ τὴν ὕβριν πρὸς τὰς γυναῖκας. Ὁ ὑβρίζων γυναῖκα νομίζεται ἐχθρὸς δημόσιος, καὶ μόνον διὰ τῆς φυγῆς δύναται ἵν' ἀποφύγῃ τὸν βέβαιον θάνατον. Ὁ ἀνὴρ θανατόνει τὴν ὑβρισθεῖσαν γυναῖκα· ἀπόντος δὲ τοῦ ἀνδρὸς ὁ πατὴρ ἢ ὁ ἀδελφὸς μεταχειρίζεται ἀνηλεῶς τοῦτο τὸ δίκαιον. Ἐὰν δὲ ἡ ἁμαρτήσασα ἦναι νεᾶνις, δημώδης τις λόγος λέγει ὅτι ὁ διαφθορεὺς δὲν δύναται ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ ἁμάρτημα ἄλλως εἰμὴ δίδων τῷ πατρὶ τῆς βιασθείσης ταῦρον οὕτω μέγαν, ὥστε δύνασθαι ἵνα πίνῃ ὕδωρ ἐκ τῆς θαλάσσης ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἁγίου Ἠλίου, ὅπερ καταδεικνύει τὸ ἀδύνατον τῆς συγγνώμης. Μόνος δὲ ὁ ταχὺς γάμος δύναται ἵνα ἐπανορθώσῃ τὸ κακόν. Ἀλλ' ἐὰν ὁ διαφθορεὺς ἦναι τοσοῦτον πένης, ὥστε μὴ δύνασθαι ἵνα διατρέφῃ τὴν γυναῖκα, μίαν μόνην μηχανὴν ἔχει τοῦ καταπραΰναι τὸν ἀδικηθέντα, ὅστις εἶναι ἕτοιμος ἵνα φονεύσῃ αὐτὸν καὶ τὴν ὑβρισθεῖσαν. Ἐπειδὴ πορεύεται πρὸς τὸν πατέρα καὶ ἀγγέλλει αὐτῷ ὅτι ἀποδημεῖ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ὅπως ἀποκτήσῃ μικρὰν περιουσίαν, καὶ προσημαίνει τὸν καιρὸν τῆς ἐπανόδου καὶ τοῦ γάμου αὐτοῦ. Ἔκτοτε δὲ οἱ συγγενεῖς τῆς νεάνιδος παύουσι συναναστρεφόμενοι καὶ ὀνειδίζοντες αὐτήν. Καὶ ἐὰν μὲν ὁ ἐραστὴς αὐτῆς ἐμμείνῃ τῇ ὑποσχέσει καὶ ἐπανέλθῃ, ὑποδέχονται αὐτόν, καὶ ὁ γάμος τελεῖται εὐθύμως· εἰ δὲ μή, παρελθούσης τῆς προθεσμίας, ὁ πατὴρ καὶ ὁ πρωτότοκος υἱὸς φονεύουσιν αὐτὴν πυροβολοῦντες διὰ καραβίνας κατὰ τῆς κεφαλῆς, ἀφανίζοντες οὕτω τὴν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἐνσκήψασαν αἰσχύνην. Καὶ ἂν ἡ ἀθλία καταλίπῃ τέκνον, τὸ τέκνον δὲν μετέχει τοῦ ἀδικήματος τῆς μητρός, καὶ γίνεται μέλος τῆς οἰκογενείας. Οἱ δὲ δρακόντιοι οὗτοι νόμοι ἰσχύουσι μέχρι τοῦ νῦν ἐν Μάνῃ· καὶ μόνον ὁ ἰδὼν τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἐκ τοῦ πλησίον πείθεται ὅτι, ἂν οὕτω τύχῃ, οἱ νόμοι ἐφαρμόζονται παρὰ τοὺς νόμους, οἵτινες διέπουσι μὲν τὰ τῆς πεπαιδευμένης Ἑλλάδος, οὐδόλως δὲ ἰσχύουσιν εἰσέτι παρὰ τοῖς ἀγρίοις καὶ ἡμιβαρβάροις τῆς ἀγρίας ταύτης ἐπαρχίας Ἕλλησιν.

Ἄλλως τε δὲ ἡ Μανιάτις γυνὴ ἔχουσα τὸ σχῆμα τῆς ἀρχαίας συμμέτρου ὡραιότητος, σκιαζομένης ὅμως ὑπὸ τοῦ λίαν ἀρρενωποῦ αὐτῆς ἤθους, δὲν ἔχει χρείαν τῆς τῶν ἀνδρῶν προστασίας· διότι χρείας τυχούσης ὑπερασπίζεται αὐτὴ ἑαυτήν. Ἐνθυμοῦμαι δὲ ὅτι, ἀγραυλῶν πρωΐαν τινὰ παρά τινα κώμην, εἰς ἣν ἔπεμψα τὸν ἀγωγέα μου προμηθευσόμενον τροφάς τινας, εἶδον αὐτὸν ἐπανερχόμενον αἴφνης δακρυρροοῦντα, ἀσθμαίνοντα, καὶ ὀδυρόμενον πρὸς τὸν ὁδηγόν, ὅτι γυνή τις Μανιάτις πρὸς ἣν εἶπεν ἀστεϊσμόν τινα ἐκτύπησεν αὐτὸν ἀνηλεῶς. «Διὰ τί δὲν ἐκτύπησας αὐτὴν καὶ σύ; εἶπον γελῶν ἐπὶ τῇ ἀθλίᾳ αὐτοῦ ὄψει. — Εἴθε με φυλάξῃ ὁ Θεός! ἀνέκραξεν· εἶναι Μανιάτις, καὶ μ' ἐφόνευεν.»

Ἐνῷ δὲ ἡ γυνὴ καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα κατεστάθη εἰς δουλικωτάτην κατάστασιν, παρὰ τοῖς Μανιάταις ἔχει ἀξίωμα πρέπον οἰκοδεσποίνῃ. Ἀποτεταγμένη τῶν βαρβαρικῶν ἕνεκα τῆς χώρας προλήψεων πρὸς τὰ βαρύτατα τοῦ οἴκου ἔργα καὶ τοὺς βαρεῖς τῆς γεωργίας πόνους λαμβάνει οἴκοι τὴν ὀφειλομένην αὐτῇ θεραπείαν καὶ τιμήν, σεβομένη παρὰ τοῦ συζύγου καὶ τῶν τέκνων καὶ τῶν ξένων. Τὰ δὲ στρατιωτικὰ τῆς Μάνης χρονικὰ διηγοῦνται, ὡς τὰ χρονικὰ τοῦ Σουλίου, τὰ κατορθώματα τῶν ἡρωϊκῶν Μανιατίδων. Μία τις αὐτῶν ἡ Θεοχαρίς, ἰδοῦσα πίπτοντα καιρίως πεπληγωμένον τὸν υἱὸν αὐτῆς κατά τινα περὶ Πραστίαν μάχην, ἁρπάζει τὰ ὅπλα τοῦ ψυχορραγοῦντος τέκνου καὶ κύπτουσα πρὸς τὸ οὖς αὐτοῦ, «Κοιμῶ, τέκνον, κατέχω τὴν τάξιν σου, λέγει.» Καὶ μαχομένη ἀνδρείως ἀπέθανεν ἐνδόξως ἐπὶ τοῦ πεσόντος υἱοῦ. — Ἡ δὲ Εἰρήνη, πληγωθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, ἐπεστράφη πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ «Μὴ χαίρετε, ἔκραζε πρὸς αὐτούς· διότι, ἐὰν μὴ δύναμαι τοῦ λοιποῦ μήτε ἵνα ἐργάζωμαι μήτε ἵνα μάχωμαι, εἶμαι νέα καὶ ἔξω τέκνα ἅτινά με ἐκδικήσονται.»

Τὴν ἱστορίαν τῶν ἡρωΐδων τῆς Μάνης μοι διηγήθη τις τῶν ἀπομάχων τῆς ἐπαναστάσεως. Ἐγνώρισα κατὰ τύχην κατὰ τὴν ἐν Γυθείῳ διατριβήν μου τὸν γηραιὸν τοῦτον στρατιώτην γενόμενον δήμαρχον τῆς κώμης αὐτοῦ περὶ τὴν Σπάρτην, καὶ εἱπόμην ἅμ' αὐτῷ ἀπὸ Γυθείου εἰς Λακεδαίμονα. Τῇ τελευταίᾳ τῆς ὁδοιπορίας ἡμέρᾳ ἔστημεν ἐπί τινος ὀροπεδίου, ἀφ' οὗ ἐβλέπομεν ἄπειρον χώρας ἐπιφάνειαν· ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ τὴν εὐρεῖαν τῆς Σπάρτης κοιλάδα, ἀντικρὺ δὲ τὴν φοβερὰν Μάνην ἐξελισσομένην μέχρι τοῦ ὁρίζοντος. Ἐπεσκόπουν δὲ μετὰ θαυμασμοῦ τὸ σύνολον τῶν ζωγραφικωτάτων ἐκείνων ὀρῶν καὶ βράχων καὶ ἀρχαίων πύργων, ὧν αἱ προτομαί, ὑπὸ διατεμνομένων γραφικῶν γραμμῶν διαγραφόμεναι, ἐξήρχοντο καταστράπτουσαι τὰ ὡραιότατα τῶν χρωμάτων πρὸς τὸν καθαρὸν καὶ διαφανῆ κυανόχρουν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ δὲ ὁδηγός μου καθ' ὁδὸν διηγεῖτο τὴν ἱστορίαν πολλῶν ἔργων τῆς ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως, ὧν ἐγένετο αὐτόπτης κατὰ τὴν χώραν ἣν διήλθομεν· καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς περιωπῆς, ἔνθα πρὸς ὥραν ἐσκηνώσαμεν, ἐδείκνυέ μοι τὸν τόπον τῶν καταπραχθέντων κατορθωμάτων ἢ ἔργων, ποῦ μὲν πυρποληθέντα πύργον, ποῦ δὲ ἐξολοθρευθεῖσαν κώμην, ἀλλαχοῦ δὲ ὑπὸ τῶν τουρκικῶν βομβῶν καταστραφεῖσαν ἀκρόπολιν, ἑτέρωθι δὲ στενὰ ἔνθα ὀλίγαι ἡρώων ἑκατοντάδες ἐπολέμησαν ἐνδόξως πρὸς τὰ ἄπειρα Αἰγυπτιακὰ πλήθη τοῦ Ἰβραΐμ. Καὶ ὅτε καταπονηθεὶς ἐθρήνουν τοσούτους ὀλέθρους καὶ τοσοῦτον αἷμα καὶ τὴν ἀπώλειαν τῶν ἐνδόξων τῆς Μάνης οἴκων, «Ἀδιάφορον εἶναι, μοὶ ἀπεκρίθη μεθ' ὑπερηφανίας ἀληθῶς Σπαρτιακῆς, ἀφοῦ οἱ ὑπολειφθέντες εἶναι ἐλεύθεροι.»

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ[1].

Ἀπὸ ἁλώσεως τῆς Κορίνθου μέχρις ἱδρύσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως βασιλευούσης.

Ὁ χριστιανισμὸς ἐπεφάνη καθ' ἣν ἐποχὴν ἡ ἀρχαία κοινωνία, ἀπολέσασα ἤδη πᾶσαν πρὸς τὴν πολυθεΐαν πίστιν καὶ πάντως ἐκλελυμένη οὖσα, ἠγωνία περὶ τοῦ μέλλοντος.

Ἡ Ἑλλάς, καίπερ γενομένη ἡ κυρία ἕδρα τῆς πολυθεΐας, ἠσπάσατο πρώτη τὸν χριστιανισμόν. Τὴν δὲ πανταχόσε τότε διαδεδομένην ἑλληνικὴν γλῶσσαν μετεχειρίσθησαν εἰς κήρυξιν τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν γραφῶν οἱ ἀπόστολοι καὶ οἱ πρῶτοι πατέρες τῆς Ἐκκλησίας.

Ὅτε οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἤρξαντο ἵνα διδάσκωσι τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ ἵνα δέχωνται εἰς τὸ βάπτισμα ἅπαντας τοὺς πιστοὺς ἄνευ διακρίσεως ἐθνικῶν καὶ περιτετμημένων, ὁ ἅγιος Παῦλος, ἀποτεταγμένος ἵνα γένηται ὁ ἀπόστολος τῶν ἐθνικῶν, ἤρξατο ἵνα διδάσκῃ τὸν χριστιανισμὸν πρῶτον μὲν ἐν Σελευκείᾳ, ἑλληνικῇ τῆς Ἀσίας πόλει, ὕστερον δὲ ἐν Κύπρῳ καὶ ἐν Πάφῳ καὶ ἐν Σαλαμῖνι· καὶ τέλος τῷ 52 ἔτει ἀπῆλθε μετὰ τῶν αὐτοῦ φίλων Σίλα, καὶ Τιμοθέου καὶ Λουκᾶ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ εἰς Μακεδονίαν, καὶ διατρίβων ἐν Φιλίπποις, Θεσσαλονίκῃ καὶ Βεῤῥοίᾳ ἐδίδασκε τοὺς Ἕλληνας τὸ Εὐαγγέλιον· καὶ μεταβαίνων τὸ σάββατον εἰς τὰς συναγωγὰς τῶν Ἰουδαίων ἤγγελλεν αὐτοῖς τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ τούτων ἐπίστευσαν καὶ ἐβαπτίσθησαν, ὡς πολλοὶ Ἕλληνες καὶ μάλιστα γυναῖκες μεγάλων οἴκων. Ἀλλ' οἱ ἄλλοι Ἰουδαῖοι ἐξήγειραν κατ' αὐτοῦ τὸν σύγκλυδα ὄχλον, καὶ κατηγόρησαν αὐτοῦ πρὸς τοὺς δικαστὰς ὡς στασιαστικοῦ, ἀποστατοῦντος ἀπὸ τοῦ Καίσαρος, καὶ ἀναγορεύοντος ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ βασιλέα, ὀνομαζόμενον Ἰησοῦν. Καὶ ἐν μὲν Φιλίπποις ὁ Παῦλος, καίπερ ῥωμαῖος πολίτης ὤν, ἐῤῥαβδίσθη ἀκρίτως, καὶ καθειρχθεὶς ἐξῆλθεν ἐκ θαύματος τῆς εἱρκτῆς. Διωχθεὶς δὲ ἐκ Βεῤῥοίας καὶ Θεσσαλονίκης ἦλθεν εἰς Ἀθήνας, ἔνθα πορευόμενος εἰς τὴν ἀγορὰν ἀνέγνω ἐπί τινος βωμοῦ τὴν ἐπιγραφήν «Τῷ ἀγνώστῳ θεῷ,» καὶ ἐξ αὐτῆς ὁρμώμενος ἤγγειλε τοῖς Ἀθηναίοις ὅτι ἤρχετο ἀποκαλύψων αὐτοῖς τὸν θεὸν ὃν ἐλάτρευον μὴ γνωρίζοντες. Πρῶτος ἠσπάσατο τὸν χριστιανισμὸν Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης, ὅστις, τυγχάνων, ὡς λέγεται, ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου ἐμαθήτευε μετὰ τοῦ σοφιστοῦ Ἀπολλοφάνους, καὶ ἰδὼν τὴν θαυμασίαν ἔκλειψιν, ἥτις ἐσήμανε τὸν θάνατον τοῦ Σωτῆρος, κατεπλάγη τοσοῦτον ὑπὸ τοῦ φαινομένου, ὥστε ἡ ἀνάμνησις τοῦ φοβεροῦ θεάματος ἐπετάχυνε τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ὁ Διονύσιος, ὃν αἱ Ἀθῆναι τιμῶσιν ὡς τὸν πρῶτον αὐτῶν ἐπίσκοπον, μετεχειρίσθη εἰς ἀπολογίαν τοῦ χριστιανισμοῦ τὴν παιδείαν ἣν ἐπαιδεύθη ἐν ταῖς τῶν σοφιστῶν σχολαῖς. Ἀλλ' ὅμως ἡ ἐπίδοσις τῆς πίστεως ἐγίνετο βραδέως ἐν Ἀθήναις, τῆς πολυθεΐας συνημμένης ἰσχυρῶς τῇ παρελθούσῃ τῆς πόλεως δόξῃ καὶ ἀμηγέπως ἐμψυχούσης ἔτι αὐτήν· διὸ αἱ Ἀθῆναι διέμειναν καὶ μετὰ τὸν Κωνσταντῖνον μία τῶν τελευταίων ἑδρῶν τῆς εἰδωλολατρείας.

Ὁ δὲ Παῦλος, καταλιπὼν τὰς Ἀθήνας, ἐπορεύθη εἰς Κόρινθον, καὶ κατῴκησε παρά τινι Ἰσραηλίτῃ νεωστὶ ἐκ Ῥώμης ἐκβληθέντι ἐκ διατάγματος τοῦ αὐτοκράτορος Κλαυδίου μετὰ τῶν ἄλλων Ἰουδαίων. Ἐκεῖ δὲ ἐπορεύετο τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου εἰς τὴν συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων, καὶ προέτρεπεν αὐτοὺς εἰς τὸν χριστιανισμόν. Ἀλλ' οὐδὲν κατορθώσας παρ' αὐτοῖς, καὶ μόνον βλασφημιῶν ἐπιτυχών, ἐξετίναξε τὸ ἱμάτιον κραυγάζων· «Τὸ αἷμα ὑμῶν κατὰ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν· ἐγὼ ἀθῶός εἰμι.» Καὶ ἐπεστράφη πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Οἱ δὲ Ἰουδαῖοι εἰσήγγειλαν αὐτὸν πρὸς τὸ δικαστήριον τοῦ Γαλλίωνος ἀνθυπάτου τῆς Ἀχαΐας λέγοντες· «Οὗτος θέλει πεῖσαι ἡμᾶς ἵνα λατρεύωμεν τῷ θεῷ παρὰ τὸν νόμον.» Ὁ δὲ Γαλλίων εἶπε πρὸς τοὺς κατηγόρους αὐτοῦ· «Ὦ Ἰουδαῖοι, ἐὰν προὔκειτο περὶ ἀδικήματος ἢ κακουργήματός τινος, ὤφειλον ἀκοῦσαι ἡμᾶς καρτερικῶς· ἀλλὰ νῦν λόγος γίνεται περὶ λόγων καὶ δογμάτων τῆς θρησκείας ὑμῶν. Διαλύσατε τὰς ἔριδας ὑμῶν ὅπως ἂν θελήσητε· ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν προαιροῦμαι ἵνα γένωμαι κριτὴς αὐτῶν.» Καὶ διέταξεν ἵνα ἐξέλθωσι τοῦ δικαστηρίου. Ἡ ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων διασωθεῖσα αὕτη διήγησις διασαφεῖ τὸ πῶς οἱ ἄρχοντες τῶν Ῥωμαίων ἐπλημμέλησαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ περὶ τὸν χριστιανισμόν. Ἐπειδή, νομίζοντες ἁπλῶς ὡς μίαν τινὰ τῶν πολλῶν αἱρέσεων τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, διακρινομένων ἀπ' ἀλλήλων μόνον διά τινων δογματικῶν λεπτολογιῶν, καὶ περιφρονοῦντες αὐτόν, δὲν ἠθέλησαν ἵνα ἐγκύψωσι τοῖς δόγμασι τῆς νέας θρησκείας.

Διατρίψας δὲ δεκαοκτὼ μῆνας ἐν Κορίνθῳ, ἔνθα ἐπέστρεψε πολλοὺς Ἕλληνας καὶ Ῥωμαίους εἰς τὸν χριστιανισμόν, ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἐπανῆλθεν εἰς Ἀσίαν, καταλιπὼν ἀνθ' αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ ἰουδαῖόν τινα Χριστιανὸν Ἀλεξανδρέα, ὀνόματι Ἀπολλῶ, λίαν ἔμπειρον τῶν Γραφῶν καὶ δεινὸν περὶ τοὺς λόγους. Ὕστερον δ' ἔστειλε πρὸς τοὺς Κορινθίους τὸν μαθητὴν αὐτοῦ Τιμόθεον, καὶ ἔγραψε πρὸς ἐκείνους δύο ἐπιστολὰς εἰς κατάπαυσιν τῶν ἐν τῇ νέᾳ αὐτῶν ἐκκλησίᾳ ἐγερθεισῶν διχονοιῶν καὶ πρὸς πλείονα διδασκαλίαν. «Ἔμαθον, λέγει, ὅτι δὲν παύετε διχονοοῦντες, καὶ ὁ μὲν ὑμῶν λέγει «Ἐγὼ εἶμαι τοῦ Παύλου,» ὁ δὲ «Ἐγὼ τοῦ Ἀπολλῶ,» ὁ δέ, «Ἐγὼ τοῦ Κεφᾶ (Πέτρου),» «Ὁ δέ, «Ἐγὼ τοῦ Ἰησοῦ.» Ἆρα λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς εἶναι διῃρημένος; Ἀρά γε ὁ Παῦλος ἐσταυρώθη ὑπὲρ ὑμῶν, ἢ ἐβαπτίσθητε εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Παύλου[1];»

Ὁ ἀκαταπόνητος Παῦλος διετέλεσε περιφερόμενος καὶ διδάσκων κατὰ τὴν μικρὰν Ἀσίαν καὶ τὴν Κρήτην καὶ τέλος τὴν Ῥώμην, ἔνθα τὸ μαρτύριον ἐπέθηκε τὴν κορυφὴν τῇ ἀποστολῇ αὐτοῦ, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Νέρωνος, πρώτου τῶν χριστιανῶν διώκτου.

Εἰ δὲ καὶ ἡ Ἑλλὰς καθημάχθη ἧττον τῶν ἄλλων τόπων τῆς ῥωμαϊκῆς ἡγεμονίας τῷ αἵματι τῶν χριστιανῶν μαρτύρων, εἴτε διὰ τὸ ὀλιγάριθμον τῶν ἀκολούθων τοῦ νέου δόγματος, εἴτε διὰ τὴν ἔτι ὑπάρχουσαν ἐλευθερίαν καὶ ἀντίστασιν πρὸς τοὺς διώκτας τῶν Χριστιανῶν Ῥωμαίους, οὐδὲν ἧττον ἡ νεοσύστατος Ἑλληνικὴ ἐκκλησία ὑπέστη πολλὰς βασάνους. Καὶ πρῶτον ἴδωμεν πόθεν ἡ λύσσα αὕτη πρὸς τοὺς Χριστιανούς.

Ἡ πολυθεΐα ἀποδεχομένη τύπους ἀπείρους τοῦ Θεοῦ καὶ λατρείας διαφόρους ἐφαίνετο λίαν πρὸς τὴν ἀνεξιθρησκείαν ἀποκλίνουσα. Βλέποντες δὲ τοὺς Ῥωμαίους προσκυνοῦντας καὶ ἀποδεχομένους τοὺς ἀλλοκότους τῆς Αἰγύπτου θεούς, σεβομένους τὰ ἀπόῤῥητα τῶν μυστηρίων, καὶ λαμβάνοντας ἐκ τῆς Ἀσίας τὴν λατρείαν τοῦ Μίθρα, ἀποροῦμεν πῶς ἡ ἁγνὴ τῶν Χριστιανῶν θρησκεία, ἡ διδάσκουσα τὸ ἀποδίδειν τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ καὶ τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος, ἐξεδιώκετο μόνη τῶν ἄλλων.

Ὁ καταδικάσας τὸν Ἰησοῦν Ῥωμαῖος ἄρχων ἐγένετο τυφλὸν τῶν Ἰουδαίων ἱερέων ὄργανον· διότι ὁ Πόντιος Πιλᾶτος οὐδόλως ὑπελάμβανε τὸν Ἰησοῦν ὑπαίτιον. Ἡ δὲ τῷ ἀπογόνῳ τοῦ Δαβὶδ ἀποδιδομένη περὶ τὴν βασιλείαν φιλοτιμία οὐδόλως ἐπτόει αὐτόν. Ἀλλὰ ἐνισταμένων καὶ βιαζόντων τῶν ἱερέων, ὑπέγραψε τὴν καταδίκην καὶ ἐνίψατο τὰς χεῖρας λέγων «Ἀθῶός εἰμι τοῦ αἵματος τοῦ δικαίου τούτου,» ὡς εἰ δικαστὴς συμμετασχὼν ἀδίκου κρίσεως ἠδύνατο ἵνα ὑπεκφύγῃ τὸ ὑπεύθυνον αὐτῆς.

Κατὰ τὸν Τερτουλλιανὸν καὶ Εὐσέβιον ὁ Τιβέριος, μαθὼν τὰ γενόμενα ἐν Παλαιστίνῃ μετὰ τὸ πάθος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, προέτεινε τῇ γερουσίᾳ τὴν ἀποδοχὴν τῆς θείας τοῦ Ἰησοῦ φύσεως. Ἀλλ' ἡ γερουσία ἀποκρουσαμένη τὴν πρότασιν παρέσχεν ἀφορμὴν νόμιμον πρὸς τὴν κατὰ τῆς νέας θρησκείας καταφοράν, ἣν μὴ ἐννοοῦντες ἐξελάμβανον οἱ πολλοὶ αἵρεσιν τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, ὃν ἀπεστρέφοντο, ὡς λίαν ἐξαιρετικὸν ὄντα. Οἱ δὲ εἰς τὸν ἰουδαϊσμὸν ἢ τὸν χριστιανισμὸν μετατρεπόμενοι Ῥωμαῖοι ἐνομίζοντο ἀποστάται οὐ μόνον τῆς πατρῴας θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τῶν νόμων καὶ τῆς πατρίδος αὐτῆς. Αἱ δὲ νυκτεριναὶ συναγωγαὶ τῶν χριστιανῶν καὶ αἱ ἀδελφικαὶ αὐτῶν ἀγάπαι, παραλόγως ἐπὶ τὸ κακὸν ὑπολαμβανόμεναι, ἔδωκαν ἀφορμὴν τῇ κακῇ περὶ τῶν ἠθῶν αὐτῶν ἰδέᾳ. Οἱ δὲ κυβερνῶντες ἐταράσσοντο ἐπὶ τῇ ἐπιδόσει τῆς νέας θρησκείας, ἥτις ἰδίως ἐτίμα τὴν ἀγαμίαν καὶ ἀπέτρεπε τῶν στρατιωτικῶν τοὺς πολίτας, καθ' ὃν καιρὸν ἡ βασιλεία, ἤδη σπανίζουσα ἀνδρῶν, περιεκυκλοῦτο πάντοθεν ὑπὸ τῶν ἀγρίων στιφῶν τῶν βαρβάρων.

Πρῶτος ὁ Νέρων κατεδίωξεν ἀνηλεῶς καὶ βαρβαρικῶς τοὺς χριστιανούς. Ἐπειδὴ μετὰ τὴν πυρπόλησιν τῆς Ῥώμης, ἣν ἐθεώρει ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων αὐτοῦ ψάλλων τὴν πυρπόλησιν τῆς Τροίας, κατηγορούμενος ὡς ἀνάψας τὸ πῦρ, ἀνέθηκε τὴν αἰτίαν τοῖς χριστιανοῖς, ὧν κατηγόρει ἀναφανδὸν ὡς ἀληθῶς πυρπολη....σάντων τὴν πόλιν, καὶ κατεδίωκε κατασφάττων καὶ βασανίζων αὐτούς, ἐν οἷς, ὥς τινες νομίζουσιν, ὑπέστησαν τὸ

1. Συνέχεια ἀπὸ σελ. 262.

1. Πρώτη ἐπιστολὴ πρὸς Κορινθίους, 1, 11.

μαρτύριον ὁ ἅγιος Παῦλος καὶ Πέτρος ἐν ἔτει 66 μ. Χ.

Ὁ δεύτερος τῶν χριστιανῶν διωγμὸς ἐγένετο ἐπὶ τοῦ Δομιτιανοῦ, ὅστις ἐξέβαλεν ἐκ τῆς Ἰταλίας πολλοὺς μὲν τῶν Ἑλλήνων φιλοσόφων πολλοὺς δὲ τῶν ἐπὶ ἀθείᾳ κατηγορουμένων, οἵτινες κατέφυγον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἐφυγαδεύθη εἰς Πάτμον καὶ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, ὁ ἀγαπητὸς τῷ Κυρίῳ μαθητής, ἔνθα ἔγραψε τὴν Ἀποκάλυψιν.

Ἀλλ' οἱ διάδοχοι τοῦ Δομιτιανοῦ προσηνέχθησαν ἠπίως πρὸς τοὺς ἀκολούθους τῆς νέας θρησκείας, ἥτις ἤδη προέβαινε ταχέως εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν.

Πλὴν ἐπὶ τοῦ Δεκίου καὶ Αὐρηλιανοῦ συνέβησαν τοπικοί τινες διωγμοί. Ἀλλὰ πάντων τῶν διωγμῶν βιαιότατος ἐγένετο ὁ ἐπὶ τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἀφ' οὗ ὁ τότε καιρὸς ἐποχὴ τῶν μαρτύρων ἐπωνομάσθη· διότι τὸ αἷμα αὐτῶν ἐρρεύσεν ἄφθονον πανταχοῦ τῆς αὐτοκρατορίας.

Οἱ Χριστιανοὶ ἐπληθύνθησαν ἤδη ὑπερβαλλόντως κατακλύσαντες ἁπάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις, καὶ εἰσδυόμενοι μέχρι τῶν βασιλείων τῶν Καισάρων. Ἐν δὲ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ζήλου αὐτῶν οὐ μόνον δὲν ἠρκοῦντο τῇ περὶ τὴν θρησκείαν ἐλευθρίᾳ ἣν ἀπὸ πολλοῦ εἶχον, ἀλλὰ καὶ προέλεγον τοῖς ἐθνικοῖς τὴν ἐπερχομένην τῶν εἰδώλων καταστροφήν, καὶ κατέπτυον αὐτὰ ἀναφανδόν, καὶ κατεγέλων τῶν θεῶν αὐτῶν, μέχρις οὗ οὗτοι, ἐμμέναντες ἔτι τῇ πολυθείᾳ, νομίζοντες δὲ, ὅτι αἰτία τῆς παρακμῆς καὶ πτώσεως τῆς βασιλείας καὶ τῆς παραλύσεως τῆς τοῦ κράτους ἑνότητος ἦν ὁ χριστιανισμὸς, προσεπάθησαν ἴν' ἀναζωπυρήσωσι τὴν ἀρχαίαν εὐσέβειαν καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐναντίαν θρησκείαν ἔχθραν. Ὁ Διοκλητιανὸς ἀντέστη ἐπὶ πολὺ πρὸς τὰς κατὰ τῶν Χριστιανῶν προτροπὰς καὶ δεήσεις αὐτῶν· ἀλλ' ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ, ὁ θηριώδης Γαλέριος, ἐκδιδαχθεὶς ὑπὸ μητρὸς Σαρμάτιδος πᾶσαν τὴν τῶν ἐθνικῶν δεισιδαιμονίαν, κατέπεισε τὸν γηραιὸν βασιλέα, οὗτινος ἐδέσποζεν, ἵν' ἀπαγορεύσῃ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Τῇ δὲ 23 Ἰανουαρίου, ἡμέρᾳ τῆς ἑορτῆς τῶν Terminalia, ἡ ἐκκλησία τῆς Νικομηδείας, ἥτις ὑψοῦτοι ἐπί τινος λόφου ἀντικρὺ τῶν βασιλείων τοῦ Διοκλητιανοῦ, ἐσυλήθη ὑπὸ τῶν δορυφόρων, καὶ κατεστράφη τελείως. Τότε δὲ ἐξεδόθησαν τὰ περὶ τοῦ διωγμοῦ διατάγματα, ἅτινα ἦπια τὸ πρῶτον κατέστησαν ἕνεκα τοῦ Γαλερίου βιαιότατα. Διότι οὗτος, καύσας δὶς τὰ βασίλεια τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ, κατηγόρησε τῶν Χριστιανῶν ὡς ὑπαιτίων. Ὁ δὲ Διοκλητιανὸς περίτρομος ἔφυγεν ἐκ τῆς Νικομηδείας, καὶ ἐβασάνισε πλῆθος ἀθώων. Οἱ ὑπηρέται καὶ οἱ πιστότατοι τῶν εὐνούχων, ὧν πολλοὶ ἦσαν Χριστιανοί, κατεδικάσθησαν εἰς παντοίας βασάνους. Οἱ δὲ διωγμοὶ προέβησαν εἰς ἅπασαν τὴν βασιλείαν πλὴν τῆς Γαλατίας, ἣν διῴκει τότε ὁ Κωνστάντιος Χλῶρος, πατὴρ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, κτίστου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρώτου χριστιανοῦ βασιλέως.

Ἀλλ' οἱ διωγμοὶ οὗτοι, ἀντὶ τοῦ καταστρέψαι, ἐπήνεγκον νίκην τῷ χριστιανισμῷ! Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ διατάγματος τῆς ἐπιεικείας τοῦ ἔτους 313, δι' οὗ ὁ Κωνσταντῖνος καὶ ὁ Λικίνιος ἐδοκίμασαν ἵνα κάμωσιν ἰσορρόπους πρὸς ὥραν τὰς δύο ἀντικειμένας ἀλλήλαις θρησκείας, ὁ Κωνσταντῖνος, ἰδὼν τὸ ἀκατόρθωτον πάσης διαλλαγῆς, κλίνων δὲ πάντως πρὸς τὸν χριστιανισμὸν, ἐκήρυξεν αὐτὸν θρησκείαν ἐπικρατοῦσαν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Η ΚΥΡΙΑ ΔΟΥΒΑΡΡΥ.

Ἡμέραν τινὰ τῆς Τρομοκρατίας, καθ' ἣν οἱ Παρισινοὶ, θανατώσαντες τὸν βασιλέα Λουδοβίκον δέκατον ἕκτον καὶ τὴν βασίλισσαν Μαρίαν Ἀντωιέτταν, ἦσαν πλήρεις αἵματος καὶ σφαγῶν, γυνή τις πλουσίως μὲν ἀλλ' ἀμελῶς ἐνδεδυμένη, καταπεπονημένη καὶ ἀθυμοῦσα, περιέμενεν ἐν τῇ φυλακῇ τῆς Ἁγίας Πελαγίας τὴν μεγίστην τιμωρίαν, τὸν θάνατον. Εἰ δὲ καὶ ἡ γυνὴ αὕτη δὲν ἀνῆκεν εἰς τὴν τότε μάλιστα πάντων καταδιωκομένην καὶ κακοπαθοῦσαν τάξιν τῶν εὐγενῶν γυναικῶν, αἵτινες ἀνήρχοντο θαρραλέως ἐπὶ τὴν λαιμητόμον, ὡς εἰ αὕτη ἦν ὁ κλῆρος τῆς εὐγενείας καὶ τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν, οὐδὲν ἧττον ὁ στολισμὸς καὶ αἱ χειρονομίαι καὶ τὸ ἦθος αὐτῆς ἐδείκνυον τὴν ὑψηλὴν τῆς γυναικὸς ταύτης κατάστασιν.

Ἦτο δὲ αὕτη ἡ κυρία Δουβαρρὺ, ἡ τελευταία ἐράστρια τοῦ ἀθλίου βασιλέως Λουδοβίκου δεκάτου πέμπτου, ὅστις ἤγαγε τὴν Γαλλίαν παρὰ τὸ βάραθρον.

Κατὰ ποίαν δὲ συγκυρίαν καὶ πῶς ἡ γυνὴ αὕτη, ἥτις, πανοῦργος καὶ φιλοκερδὴς οὖσα, ἀπέδρα εἰς Ἀγγλίαν ἅμα τῆς καταιγίδος ἐπισκηψάσης τῇ Γαλλίᾳ, ἦτο ἤδη ἐν φυλακῇ, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μαινομένου ἐκείνου πλήθους, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐπαναστατησάσης πόλεως, καὶ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἡ παλλακὶς τοῦ σεραΐου Λουδοβίκου τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔμελλεν ἵνα ὑποστῇ τὸν θάνατον, ὡς ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας καὶ ἡ κυρία Ἐλισάβετ;

Ἡ φιλαργυρία ἀπώλεσε ταύτην! Διότι καίπερ ἐξασφαλίσασα τὴν ζωὴν αὐτῆς ἐν Ἀγγλίᾳ μετὰ τῶν πλείστων θησαυρῶν, ἐτόλμησεν ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς Γαλλίαν, ἀγομένη ὑπὸ τοῦ πόθου τοῦ ἀνευρεῖν τοὺς κατὰ τὴν φυγὴν ἀπολεσθέντας αὐτῆς ἀδάμαντας, καὶ τὰ κεκρυμμένα πολύτιμα σκεύη, καὶ τὰ διαθήματα ἅτινα ἐδωρήσατο αὐτῇ Λουδοβίκος ὁ δέκατος πέμπτος.

Ἅμα φθάσασα εἰς Παρισίους εἰσηγγέλθη πρὸς τοὺς τυράννους τοῦ 93, καὶ προδοθεῖσα ὑπὸ τοῦ αἰθίοπος Ζαμὸρ, παλαιοῦ αὐτῆς ὑπηρέτου, ἀπήχθη εἰς τὴν εἱρκτήν. Ὁ περίφημος οὗτος αἰθίοψ, ὅστις, εὐτυχούσης τῆς δευτέρας ταύτης βασιλίσσης, ἠκολούθει ἀείποτε ἅμ' αὐτῇ ἐχόμενος ἐξόπισθεν τοῦ ἱματίου αὐτῆς, ἦν ἅλλιον καὶ ἀναίσθητόν τι ἀνθρωπάριον. Ἐπειδὴ ἐρωτηθεὶς διὰ τί προῦδωκε τὴν κυρίαν, ἀπεκρίθη· Ἀγνοῶ.

Ἅμα εἰσελθοῦσα εἰς τὴν εἱρκτὴν κατενόησε τὸ μέγεθος τῆς ἀνοησίας αὐτῆς καὶ τόλμης. Ἀλλὰ παρηγοροῦσα ἑαυτὴν, «Δὲν θά με θανατώσωσιν! ἔλεγε καθ' ἑαυτήν· διότι ὄχι μόνον δὲν ἔβλαψα οὐδένα, ἀλλὰ καὶ τὸν ὑπουργὸν Σουαζεῖλ, ἐχθρὸν τῷ πλήθει, ἐδίωξα, καὶ συνέβαλον εἰς τὴν ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς ἀριστοκρατίας. Ἐὰν δὲ ὁ θρόνος κατέπεσε, τὸ δὲ σκῆπτρον ἐθραύσθη, ἡ δὲ μοναρχία ἠφανίσθη, ἐγένοντο ταῦτα ὑπὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἧς ἐγὼ ἤμην τὸ πονηρὸν πνεῦμα. Ἄλλως τε δὲ τίνος χάριν θανατώσουσι γυναῖκα ἀναξίαν τῆς ὀργῆς τοῦ λαοῦ; »

Οὕτω, λησμονοῦσα τὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς ἀκολασίαν, παρηγόρει ἑαυτὴν καὶ κατεπραΰνεν ἡ δύστηνος αὕτη, ἐλπίζουσα ἵνα σωθῇ ἐκ τῆς ἐπικειμένης αὐτῇ φρικώδους τιμωρίας.

Ἐν τούτῳ δὲ ἑκάστη ἡμέρα, ἑκάστη ὥρα συνεσώρευε γνοφώδη περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς νέφη, μέχρις οὗ ὁ δεσμοφύλαξ, παραστὰς αὐτῇ, ἐφανέρωσεν ὅτι νέον δωμάτιον ἡτοιμάσθη ὑπὲρ αὐτῆς ἐν τῇ φυλακῇ τῆς Conciergerie, ἥτις ἦτο τότε ὁ ἀντιθάλαμος τῆς λαιμητόμου.... Καὶ, ὢ τῆς ἀθλιότητος! ὢ τοῦ κακοῦ οἰωνοῦ! ὢ τῆς ποινῆς! ἔκλεισαν αὐτὴν ἐν τῇ αὐτῇ κρύπτῃ, ἔνθα διέμεινε τὰς τελευταίας τῆς ζωῆς αὐτῆς ἡμέρας ἡ χήρα Μαρία Ἀντωνιέττα κλαίουσα, ἀγρυπνοῦσα, προσευχομένη καὶ ἀναμένουσα τὸν διὰ τῆς λαιμητόμου θάνατον. Ἡ βασίλισσα, πρὶν ἢ ἀναβῇ εἰς τὴν ἅμαξαν, περὶ ἣν συνηθροίσθησαν καταρώμεναι καὶ βωμολοχοῦσαι αἱ γυναῖκες τῆς ἀγορᾶς, εἶχε στρώσει τὴν πενιχρὰν αὐτῆς κλίνην ταῖς ἰδίαις βασιλικαῖς χερσίν. Ἡ Δουβαρρὺ εἶδε φρίττουσα ἐπὶ τῶν πετρῶν ὑγρῶν ἔτι οὐσῶν ἐκ τῶν δακρύων τὰ ἴχνη τῶν γονάτων τῆς ἐπὶ μακρὸν προσευχηθείσης βασιλίσσης.

Ἡ δίκη αὐτῆς ἐγένετο μετὰ τῆς ἀνηλεοῦς ταχύτητος τῆς φρικτῆς ταύτης ἐποχῆς διὰ τὸ πλῆθος τῶν θυμάτων ἅτινα ἤδη ἦσαν καταδεδικασμένα πρὶν δικασθῶσιν.

Οἱ δικασταὶ ἠρώτησαν αὐτὴν πόσων ἐτῶν ἦτο. Ἀπεκρίθη ἀναστενάζουσα τεσσαράκοντα δύο ἐτῶν. Τότε ὁ Φουκιὲ-Τινβίλ, ὁ καθολικὸς κατήγορος, ἐξύβρισε καὶ κατήσχυνε διὰ πικρῶν ὀνομάτων τὴν ἤδη περιτρομον γενομένην ταύτην γυναῖκα, ἧς κατηγόρει ὡς Βανδαίας, ὡς φρονούσης τὰ τοῦ Πὶττ, ὡς ἀντιβασιλίσσης, ὡς κρυψάσης τοὺς ἀπὸ τοῦ δημοσίου ἀφαιρεθέντας θησαυροὺς, ὡς φίλης τῶν ἀνάκτων καὶ τῶν φυγάδων. Καὶ κατειρωνευσάμενος αὐτῆς δριμέως καὶ κατηγορῶν ὅτι ἐν Λονδίνῳ ἐπενθηφόρησεν ὑπὲρ τοῦ ἀποκεφαλισθέντος τυράννου καὶ τῆς βασιλίσσης, προέτρεψε τοὺς δικαστὰς ἵνα μὴ φεισθῶσιν αὐτῆς. Καὶ ἡ Ἰωάννα Βωβερνιὲ, γυνὴ Δουβαρρὺ, κατοικοῦσα ἐν Λουκιένναις, πρώην παλλακὶς τοῦ βασιλέως, κατεδικάσθη εἰς τὸν διὰ τῆς λαιμητόμου θάνατον. Ἡ περιουσία αὐτῆς ἐδημεύθη. Ἡ δὲ ἐκτέλεσις τῆς καταδίκης ἔμελλεν ἵνα γένηται μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας ἐν τῇ πλατείᾳ τῆς Ἐπαναστάσεως.

Ἤκουε τὴν καταδίκην αὐτῆς καὶ ἔβλεπεν ἀναισθητοῦσα τὰς ἀπαισίους τῶν δικαστῶν μορφὰς, καὶ ἠρώτα ἑαυτὴν ἂν ὠνείρωττε. Λοιπὸν εἶναι ἀληθές; Ἆρα εὐθὺς σήμερον, ἢ αὔριον, μετὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας.... καὶ οὐχὶ βραδύτερον.... ἔπρεπεν ἴν' ἀποθάνῃ;... Τεσσαρακοντατὴς μετὰ τοσαύτας ἡδυπαθείας! πλουσιωτάτη, ἀξιεράστος ἔτι καὶ ὡραιοτάτη! Ὢ θεέ! Τρέμει, φοβεῖται, ὀδύρεται, κραυγάζει ὅτι δὲν θέλει ἴν' ἀποθάνῃ! Ἐρωτᾷ ἑαυτὴν ἂν ἀληθεύῃ ὅτι ὁ δήμιος ἔρχεται μετ' ὀλίγον. Ἀλλὰ μάτην κλαίει καὶ ὀδύρεται· μάτην κραυγάζει νῦν μὲν ἐπικαλουμένη τοὺς φίλους, νῦν δὲ καταγγέλλουσα αὐτοὺς, φανερόνουσα τοὺς κεκρυμμένους αὐτῆς θησαυροὺς, καὶ ὑποσχομένη πλοῦτον καὶ ἀδάμαντας τοῖς δικασταῖς! διότι ἡ καταδίκη ἀνεγνώσθη, καὶ ἡ λαιμητόμος περιμένει βεβαίως αὐτήν.

Ὁ λαὸς βρυχᾶται περὶ τὴν εἱρκτήν.... Ἡ ὥρα ἤγγικεν.... Ἀνάγκη ἴν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν λαιμητόμον.... Ἀνάγκη, τιμωρουμένη διὰ τὴν παρελθοῦσαν αὐτῆς ἀκολασίαν, ἵνα προσφέρῃ εἰς τὸν δήμιον τὴν ὡραίαν ταύτην κεφαλήν! Ἀλλ' ὀκνεῖ, τρέμει! Μάτην προσπαθεῖ ἵνα βαδίσῃ.... Ὁ δὲ δήμιος, λαβὼν αὐτὴν τῶν βραχιόνων, ὠθεῖ βιαίως εἰς τὴν ἅμαξαν, περὶ ἣν πλῆθος ἄπειρον σύγκλυδος ὄχλου βρυχᾶται, διψῶν αἵματος καὶ ἐκδικήσεως.

Αὕτη ἐκείνη, αὕτη ἐκείνη! Ὁ λαὸς ὑβρίζει καὶ λιθοβολεῖ αὐτήν. Καὶ φωνὴ πελωρία, φωνὴ κατάρας καὶ τρόμου συμπαρακολουθεῖ τῇ εἰς τὴν καταβρέοντος αἵματος. Καὶ παράδοξον ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τῆς κυρίας Δουβαρρὺ οἱ πολιτικοὶ, ἢ μᾶλλον οἱ δήμιοι τοῦ καιροῦ ἐνενόησαν ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ τοιοῦτοι θάνατοι καθιστῶντο ἄπρακτοι, καὶ ὁ λαὸς ἀπεστρέφετο ἤδη αὐτούς. « Πλέον τοῦ δέοντος αἷμα! Ἄπαγε τὸ αἷμα! » ἀνέκραζεν ὁ λαός. Ἐὰν δὲ ὁ Ροβεσπιέρος καὶ ὁ Φουκιὲ-Τινβὶλ ἠδύναντο ἴγα προῦδωσιν ὅτι ἡ κυρία Δουβαρρὺ, ἀποθνήσκουσα, τοσοῦτον κινήσει τοὺς περὶ αὐτὴν, ἐρείσαντο ἂν βεβαίως τῆς κούφης καὶ ματαίας ταύτης κεφαλῆς.

Ἡ κυρία Δουβαρρύ.

Ἐὰν ἡ Δουβαρρὺ ἀπέθνησκεν ὡς ἡ βασίλισσα τῆς Γαλλίας θαρραλέως καὶ εὐγενῶς, ἡ τρομοκρατία διέμενεν ἔτι ἐπὶ δύο ἔτη· διότι τὸ θάρρος καὶ ἡ ὀλιγωρία τοῦ θανάτου ἐξέκαιε τὸν φθόνον καὶ τὸ αἱμόδιψον τοῦ πλήθους. Ἀλλ' ὁ τρόμος καὶ τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα τῆς Δουβαρρὺ κατεπράϋναν αὐτό.

Προήχθη δὲ αὕτη εἰς τὴν λαμπρὰν ἐκείνην κατάστασιν ἐκ ταπεινοτάτης. Διότι γεννηθεῖσα νόθος (1743) ἀνετράφη ὑπό τινος παλλακίδος. Ὠνομάζετο δὲ τότε mademoiselle Lange. Ἤδη δεκαπενταετὴς ἐξέπληττε πάντας τῇ ἐξόχῳ αὐτῆς ἑταιρικῇ καλλονῇ καὶ εὐφυΐᾳ. Ἀλλ' ἀτημέλητος καὶ ἀπροστάτευτος οὖσα διῆγεν ἐπί τινα χρόνον βίον κραιπαλώδη, ὅτε εἶδεν ἐρχόμενον παρ' ἑαυτὴν τὸν Λεβὲλ, ὀνομαστὸν ὑπηρέτην τῶν παθῶν τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου δεκάτου πέμπτου, ὅστις προσεκάλει αὐτὴν παρὰ τὸν βασιλέα, οὐδαμῶς ἐκπληττομένην τὸ εὐτύχημα τοῦτο· διότι πολλάκις ἤκουεν ὅτι ἔμελλεν ἵνα βασιλεύσῃ. Καὶ ὅτε ἐγένετο ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, ἐφάνη τοσοῦτον ὑπερήφανος, περιφρο-

γαζεν· « Βοηθεῖτε! Σώσατέ με! Μὲ φονεύουσι! » Πρώτη ἐπάλαισε πρὸς τὸν δήμιον, καὶ ἐζήτησεν ἵνα ὑπεκφύγῃ αὐτὸν κραυγάζουσα « Συγγνώμη! ἔλεος! κύριε δήμιε! μή με φονεύσῃς. »

Καὶ ὑπὸ τὴν μάχαιραν ἔτι ἐκραύγαζε, καὶ τοσοῦτον ὠδύρετο καὶ ἐδέετο, καὶ περιπαθῶς ἔκλαιεν, ὥστε ὁ λαὸς ἤσθετο τότε πρῶτον ἀπὸ ψυχῆς οὐχὶ ἐλέου τινὸς, οὐχὶ φρίκης τοῦ φόνου, ἀλλὰ κόρου τοῦ κακουργήματος καὶ ἀηδίας τοῦ ποταμηδὸν καθ' ἑκάστην ἐκ τῆς λαιμητόμου

νοῦσα τὸ ὄνομα καὶ τὸ σκῆπτρον αὐτοῦ, ὥστε ὁ βασιλεὺς ἐκπλαγεὶς ὑπὸ τοῦ κάλλους καὶ τοῦ ἤθους, ἠράσθη αὐτῆς περιπαθῶς, καὶ ἔκρινεν ἵνα εἰσάξῃ αὐτὴν εἰς Βερσαλλίας! Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ἦτο χρεία συζύγου· ὁ δὲ βασιλεὺς ἐπειγόμενος εὗρε πρόχειρον τὸν ἀκόλαστον καὶ ἄσωτον κόμητα Δουβαῤῥὺ, ὅστις συγκατένευσεν ἵνα λάβῃ αὐτὴν γυναῖκα, ἐκφέρων σκανδαλῶδες δεῖγμα τῆς τότε ἀνηκούστου τῆς αὐλῆς καὶ τῶν εὐγενῶν διαφθορᾶς. Τὸ συμβόλαιον τοῦ γάμου ὑπεγράφη τῇ 23 ἰουλίου· ὁ δὲ γάμος ἐτελέσθη τῇ 1 σεπτεμβρίου 1768. Ἐνῷ δὲ μετὰ τὸν γάμον ὁ σύζυγος ἀνεχώρει εἰς Τουλούζαν, ἡ κυρία Δουβαῤῥὺ ἐγκαθίστατο ἐν Βερσαλλίαις.

Μετ' ὀλίγον ἡ Δουβαῤῥὺ ἐβασίλευε τῆς Γαλλίας ἀντὶ τοῦ Λουδοβίκου δεκάτου πέμπτου, μὴ δυναμένου ἵνα ζῇ ἄνευ αὐτῆς.

Ἡ ὡραιότης καὶ ἡ εὐφυΐα αὐτῆς ἐπήνθησαν ἔκτοτε ἔτι μᾶλλον. Κόμη ξανθὴ, ὀφρύες μέλαιναι, ὀφθαλμοὶ γλαυκοὶ, ὑγροὶ καὶ λαμπροὶ, ῥὶς ἑλληνικὴ, στόμα παρισινὸν, πρόσωπον ᾠοειδὲς, βραχίονες τῆς Ἀθηνᾶς καὶ χεὶρ Κύπριδος, νεότης, εὐφυΐα, χάρις, τὰ πάντα παρ' αὐτῇ ἦσαν ἐπαγωγά. Ὅθεν ὁ βασιλεὺς παραφρονήσας κατέστη εὐπειθὴς αὐτῆς ὑπηρέτης. Δι' ἑνὸς λόγου, δι' ἑνὸς νεύματος ἀνέτρεψε παντάπασι τὸν παντοδύναμον ὑπουργὸν Σουασεῖλ, τολμήσαντα ἵνα περιφρονήσῃ αὐτὴν, ὅστις, διωχθεὶς ὑπὸ ταύτης ἐκ τῆς αὐλῆς, καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐν τῷ παραθύρῳ, ἐχαιρέτισε πέμπων αὐτῇ διὰ τῶν δακτύλων φίλημα. Αὕτη καθίστα ἐπισκόπους καὶ γερουσιαστὰς καὶ ἱππότας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Εἰς τὸν ἐπὶ ὀκτὼ ἔτη ἔρωτα τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου δεκάτου πέμπτου πρὸς αὐτὴν ἐδαπανήθησαν 6,521,003,11 φράγκων, ὡς ἀπεδείχθη ὕστερον.

Ἡ γυνὴ αὕτη συνέβαλε τὰ μέγιστα εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν τῆς γαλλικῆς μοναρχίας ἐν Εὐρώπῃ. Ἀπ' αὐτῆς δὲ ἰδίως ἤρξατο ἡ διαφθορὰ τῶν ὑψηλῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς· διότι αὕτη ἐταπείνωσε τὸν ὑμέναιον, τὴν γυναῖκα, καὶ πάσας τὰς κοινωνικὰς ἀρετὰς, ὧν ἄνευ οὐδὲν ἔθνος δύναται ἵνα ὑπάρξῃ σεβαστὸν καὶ ἀκμαῖον.

ΦΑΟΥΣΤ

Η

Η ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΤΟΥ ΓΑΙΤΟΥ.

Ὁ Φάουστ εἶναι καὶ ἔσται ἐκ τῶν θρασυτάτων καὶ ὡραιοτάτων τῆς ἀνθρωπίνης ἐπινοίας δραμάτων· διὸ καὶ ἡ φήμη αὐτοῦ διετέλεσεν ἀπὸ ἑκατὸν ἐτῶν αὐξανομένη καὶ κραταιουμένη· ἡ δὲ δυστυχὴς ἡρωῒς τοῦ δράματος, θῦμα σατανικῆς ἐπηρείας καὶ ἀνθρωπίνων παθῶν, διέμεινε παθαίνουσα καὶ κινοῦσα τὴν ψυχὴν πλέον τῆς Ἰφιγενείας τοῦ Εὐριπίδου, τῆς Ἰουλίας τοῦ Σακεσπήρου, καὶ τῆς Βεάτρικος τοῦ Δάντου. Καὶ ἡ μὲν ζωγραφικὴ ὑπετύπωσε πολλάκις τὴν χαρίεσσαν καὶ μελαγχολικὴν αὐτῆς εἰκόνα ἁνθάμιλλον ἁγνότητι καὶ ἀφελείᾳ τῶν Παρθένων τοῦ Ῥαφαήλου, οἷον «ἡ Μαργαρίτα κλώθουσα,» — «ἡ Μαργαρίτα παρὰ τὴν πηγήν,» — «ἡ Μαργαρίτα ἐν τῷ κήπῳ.» Ἡ δὲ μουσικὴ καὶ ἡ ποίησις καὶ καθόλου πάντες οἱ ὑπὲρ τῶν ὑψηλῶν θεμάτων ἐνθουσιῶντες τεχνῖται ἀπηθανάτισαν τὸ ἴνδαλμα τοῦτο τῆς γερμανικῆς τοῦ Γαίτου μούσης.

Ἡ Μαργαρίτα δὲν διαπρέπει ἐπὶ μεγαλοψυχίᾳ καὶ μεγαλοφροσύνῃ ὡς ἡ Ἰφιγένεια, οὔτε ἐπὶ πάθει ὡς ἡ Ἰουλία, οὔτε ἐπὶ θεοσεβείᾳ ὡς ἡ Βεάτριξ, ἀλλ' ἁπλῶς ἐπὶ ἀφελείᾳ καὶ ἁγνείᾳ, ἐξεικονίζουσα νέαν πτωχὴν, ἁγνεύουσαν καὶ ἀφελῆ, ἐμπλεχθεῖσαν ταῖς παγίσι τοῦ Σατανᾶ, γενομένην ἐρωτόληπτον,... ἔγκυον,... παράφρονα,... βρεφοκτόνον,... καταδικασθεῖσαν εἰς θάνατον,... δεσμώτιδα ἐν εἱρκτῇ, ἐπὶ στρωμνῆς ἀχύρων βασανιζομένην.

Τὸ θέμα τοῦ δράματος εἶναι σύνηθες ἐν τῷ βίῳ. Αἱ ἐφημερίδες τῶν δικαστηρίων γέμουσι καθ' ἑκάστην ἱστοριῶν τοιούτων ἐκπεσόντων ἀγγέλων. Ἀλλὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ καὶ τὸ ψυχαγωγὸν γίνονται ἐκ τῆς ἀδυναμίας μᾶλλον καὶ ἁγνείας τῆς ἡρωΐδος· διότι ἐὰν ἡ Μαργαρίτα ἦτο πλουσία, εὐφυὴς καὶ ἧττον ἁγνὴ τὴν ψυχὴν, τὰ πάθη αὐτῆς δὲν ἐλύπουν καὶ ἐκίνουν ἡμᾶς εἰς τοσοῦτον. Ἀλλ' ἡ Μαργαρίτα ἐκτυποῖ νεάνιδα ἐκτεθειμένην ἀφυλάκτως τῷ πειρασμῷ· ἡ δὲ ἁπλότης αὐτῆς πρόκειται σημεῖον παθητικὸν τῆς μοίρας. Ἐν τῷ ἀδυνάτῳ τούτῳ πλάσματι βλέπει τις τὸν αἰώνιον ὄλεθρον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐξ οὗ ὁ ὑπὲρ λόγον θαυμασμὸς καὶ τὸ πάθος ὅπερ παθαινόμεθα ἀναγινώσκοντες τὴν ἁπλῆν μὲν ἀλλὰ διδακτικωτάτην ταύτην ἱστορίαν.

Ἰδοὺ ἡ Μαργαρίτα! Ἰδοὺ αὕτη ἐξερχομένη λευχείμων τῆς ἐκκλησίας, ἔχουσα διὰ χειρὸς τὸ κομβολόγιον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἡ ἀπόλυσις καὶ ἡ εὐλογία τοῦ ἱερέως ἐκαθάρισε πρὸ ὀλίγου μικρὸν καὶ παιδικὸν πλημμέλημα, ὅπερ ἐμόλυνε καὶ ἐβάρυνε τὴν παρθενικὴν αὐτῆς καρδίαν, καὶ ψεκὰς οὐρανίας δρόσου ἀφήρεσε τὸν ὀλίγον κονιορτὸν ὅστις ἐμίανε τὰς λευκὰς τῆς περιστερᾶς πτέρυγας.

Ὁ Φάουστ, ἀκολουθούμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, διέρχεται καὶ βλέπει τὴν ἡγιασμένην Μαργαρίταν καταβαίνουσαν ἠρέμα τὰς βαθμίδας τῆς γοτθικῆς ἐκκλησίας. Ἤδη ὁ ἀπονενοημένος οὗτος φιλόσοφος, ἀηδιασθεὶς καὶ πρὸς τὴν φιλοσοφίαν καὶ πρὸς τὴν ζωὴν, ἔκαμε συνθήκην, ὑπογραφεῖσαν διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ, πρὸς τὸν διάβολον ὃν ἐπεκαλέσατο διὰ τῆς ἰδίας σοφίας, καὶ ὅστις ἐπεφάνη αὐτῷ ὑπὸ πρόσχημα εὐγενοῦς ὁδοιπόρου καὶ ὑπὸ ὄνομα Μεφιστοφελῆ. Οἱ ὄνυχες αὐτοῦ κρύπτονται ὑπὸ τὰς μακρὰς χειρίδας τοῦ σηρικοῦ αὐτοῦ μανδύου· ὁ δὲ χηλοειδὴς αὐτοῦ ποὺς ἐν ἐρυθροῖς ὑποδήμασιν. Ἀπὸ τοῦ πίλου αὐτοῦ ἐξέρχεται ἐρυθρὸν ἀλεκτρυόνος πτερὸν ἐξαῖρον ἔτι μᾶλλον τὴν εἰδεχθῆ διαβολικὴν αὐτοῦ μορφήν.

Ὁ Φάουστ βλέπων αὐτὴν ἐξερχομένην τῆς ἐκκλησίας ἁγνὴν, ὡραίαν, καὶ ἐπαγωγὸν, καὶ παρορμώμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος πλησιάζει αὐτῇ καὶ ἐρωτᾷ μειλιχίως. — «Ὡραία κυρία, δύναμαι ἵνα προσφέρω ὑμῖν τὸν βραχίονα καὶ ἀγάγω εἰς τὸν οἶκον;» — «Ζητῶ παρ' ὑμῶν συγγνώμην, κύριε, ὅτι οὔτε κυρία εἶμαι, οὔτε ὡραία, καὶ δύναμαι ἵνα πορευθῶ οἴκαδε ἄνευ παραπομπῆς.» Καὶ ὑπεξέφυγεν.

Ἡ στενὴ θύρα τῆς παλαιᾶς καὶ μικρᾶς οἰκίας τῆς Μαργαρίτας ἀνοίγεται, καὶ τὸ ἁγνὸν πτηνὸν εἰσέρχεται εἰς τὴν φωλεὰν αὐτοῦ. Ὁ Φάουστ, ἐρωτόληπτος γενόμενος, δὲν δύναται ἵνα λησμονήσῃ τὴν νεάνιδα καὶ μελαγχολᾷ. Ὁ δὲ δαίμων τοῦ κακοῦ Μεφιστοφελῆς εἰσάγει αὐτὸν ἐν ἀπουσίᾳ ταύτης εἰς τὸ ἁγνὸν τοῦτο οἴκημα, εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο ἄδυτον ἔνθα ἠδύνατο, ἵνα εἰσέλθῃ ὁ ἄγγελος τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἔχων διὰ χειρὸς τὸ κρίνον. Ἰδοὺ τὸ παναρχαῖον πατροπαράδοτον θρονίον, ὅπερ ἀναμιμνήσκει τὴν Μαργαρίταν τὴν μητέρα, καὶ ὁ μικρὸς παρθενὼν ὅπου ἀναπαύεται τὴν νύκτα ἡ ἁπαλὴ παρθένος. — Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ Μαργαρίτα ἐπανέρχεται ἔχουσα διὰ χειρὸς λυχνίαν. Ἀγνοεῖ δὲ τί πάθος ἤρξατο ἵνα ταράττῃ τὴν ψυχὴν αὐτῆς· διότι ὁ ἔρως γεννᾶται ἐν αὐτῇ συγκεχυμένως. Ὁ ἤδη γεννώμενος ταύτης ἔρως δὲν εἶναι εἰσέτι φανερὸς, ἀλλὰ στενάζει ἐν τῷ πενθίμῳ τονθορυσμῷ ἀρχαίας τινὸς χορῳδίας ἣν ᾄδει ὑποτονθορύζουσα ἡ νεάνις, μὴ ἐννοοῦσα τὴν τῆς διανοίας αὐτῆς καὶ τοῦ νοήματος τῆς χορῳδίας συμφωνίαν. — Ἤδη ἐκδύεται πρὸς ὕπνον, ἀνοίγει τὴν σκευοθήκην, καὶ βλέπει λάμποντας ἐν τῷ σκότει ὡς τὸν ἀπηγορευμένον τοῦ ἁμαρτήματος καρπὸν ἀδάμαντας τιμαλφεῖς καὶ παντοῖα καλλωπίσματα ἅτινα ἐναπέθεσε κρυφίως ὁ Μεφιστοφελῆς, καὶ λαμβάνουσα αὐτὰ ἔκπληκτος καλλωπίζει ἑαυτήν. Καὶ κατοπτριζομένη βλέπει ἑαυτὴν ὡραιοτέραν. «Τί ὠφελεῖ ἡ ὡραιότης ἄνευ χρυσοῦ! ἀνακράζει στενάζουσα.» Καὶ ὅμως οἱ ἀδάμαντες δὲν διέφθειραν τὴν Μαργαρίταν· διότι καὶ δεσμὶς ἴων ἀποτεθειμένη εἰς τὸ προσκεφάλαιον αὐτῆς ἤρκει ἵνα μεθύσῃ αὐτὴν ἐξ ἴσου.

Μετ' ὀλίγον βλέπομεν αὐτὴν περιπατοῦσαν καὶ διαλεγομένην προσφιλῶς πρὸς τὸν Φάουστ ἐν τῷ κήπῳ. Γραῖά τις γείτων παραπέμπει αὐτὴν καὶ θρύπτεται πρὸς τὸν ἱπποτικὸν Μεφιστοφελῆ, προσποιούμενον τὸν ἐρωτόληπτον, καὶ ἀγγέλλοντα αὐτῇ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου. Ἡ Μαργαρίτα ἐκπλήττεται ὅτι ὁ Φάουστ ἠξίωσεν ἵνα φιλήσῃ τὰς ἀπὸ τῆς ἐργασίας ῥαγείσας αὐτῆς χεῖρας, καὶ διηγεῖται αὐτῷ παιδικῶς καὶ ὡς γείτονι τὴν τύρβην τοῦ πενιχροῦ βίου· διότι ἀγνοεῖ τοὺς ἀκκισμοὺς καὶ τὰ ἀρεσκεύματα τοῦ ἔρωτος. — «Ὁ οἶκος ἡμῶν εἶναι μικρὸς, λέγει πρὸς αὐτόν· καὶ ὅμως ἔχομεν χρείαν πολλῶν, ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν ὑπηρέτιν. Ὅθεν ἐγὼ σαρόνω, μαγειρεύω, κλώθω καὶ ῥάπτω, καὶ τρέχω ὅλην τὴν ἡμέραν....» — Αἴφνης ἡ ἀνάμνησις τῆς μικρᾶς ἀποθανούσης αὐτῆς ἀδελφῆς διακόπτει αὐτὴν, καὶ ἄρχεται τοῦ ἡδέος τούτου γυναικείου θρύλλου. — «Ἐγὼ ἀνέθρεψα αὐτὴν μετὰ τὸν θάνατον τῆς μητρός μου.... Ἡ μήτηρ μου ἠσθένησε μετὰ τὴν λοχείαν τοσοῦτον, ὥστε παρ' ὀλίγον ἦλθεν ἵν' ἀποθάνῃ.... Ἀλλ' ἀνέλαβε βραδέως, καὶ, μὴ δυναμένης αὐτῆς, ἐγὼ ἀνέθρεψα τὴν μικρὰν ἀδελφήν μου διὰ γάλακτος καὶ ὕδατος.... Ἀνέθρεψα αὐτὴν ἐπὶ τῶν γονάτων μου. Τὴν νύκτα ἠγρύπνουν φυλάττουσα αὐτήν. Τῇ δ' ἐπαύριον πρωῒ ἔπρεπεν ἵνα πορευθῶ πρῶτον μὲν εἰς τὸν πλυνὸν, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν, καὶ φροντίζω περὶ τῆς τροφῆς, καὶ πάντοτε οὕτω, καὶ σήμερον καὶ αὔριον.... Ἡ ζωὴ δὲν εἶναι πάντοτε ἡδεῖα.... ἀλλ' οὕτως εὑρίσκει τις καλλιτέραν μὲν τὴν τροφὴν, καλλιτέραν δὲ τὴν ἀνάπαυσιν....»

Μετ' ὀλίγον δὲ λησμονεῖ πάλιν ὡς παιδίον τὴν λύπην αὐτῆς καὶ, δρεπομένη ὁμώνυμόν τι αὐτῇ ἄνθος Μαργαρίταν, ἐρωτᾷ καθ' ἕκαστον φύλλον τὸν χαρίεντα αὐτῆς μάντιν. — «Μὲ ἀγαπᾷ!» ἀπεκρίθη τὸ ἄνθος. Καὶ ἡ Μαργαρίτα δὲν ἀνθίσταται ἤδη· τὸ δὲ στόμα αὐτῆς ἀνοίγεται, καὶ ὁ Φάουστ φιλεῖ αὐτὸ τὸ πρῶτον φίλημα, μεθ' οὗ ἔλαβε καὶ τὴν ψυχὴν τῆς ταλαιπώρου παρθένου!

Ὁποία ἀφέλεια! ὁποία διδασκαλία! Ἀλλ' ὁ καιρὸς τῶν ἡδονῶν παρέρχεται ταχέως, καὶ ὁ Φάουστ ἅμ' ἀπολαύσας τοῦ ποθουμένου καταλείπει αὐτὴν παρθένον μὲν ἔτι ἀλλ' ἤδη ἄνθος μεμαραμμένον καὶ ἐρωτόληπτον!...

Μετ' ὀλίγον δὲ εὑρίσκομεν πάλιν αὐτὴν ἐν τῷ ἰδίῳ δωματίῳ καθημένην περίλυπον παρὰ τὸν ῥόμβον. Ἄδει κατάγουσα τὸν ἄτρακτον, καὶ ἐν ἑκάστῳ στίχῳ τοῦ μειλιχίου θρηνῳδήματος νομίζει τις ὅτι βλέπει πίπτον ἐκ τοῦ στόματος αὐτῆς ἓν φύλλον μεμαραμμένον τοῦ ἀμαράντου ὅπερ ἀρτίως ἐξεφύλλιζεν.

— «Ἀπέβαλον τὴν ἡσυχίαν.... ἀδημονῶ.... ἡ λύπη πιέζει τὴν καρδίαν μου.... καὶ οὐδέποτε εὑρήσω πάλιν αὐτήν.... οὐδέποτε! Ὅταν ἦναι μακρὰν πάσχω τὴν ἐν ᾅδου τιμωρίαν.... τὸ σύμπαν μοι φαίνεται σκοτεινὸν καὶ πικρόν. Ἡ ταλαίπωρός μου κεφαλὴ ἐταράχθη.... τὸ πνεῦμά μου κατεπονήθη.... Μόνον αὐτὸν παρατηρῶ ἀπὸ τοῦ παραθύρου.... μόνον αὐτὸν ζητῶ ἔξω τῆς οἰκίας.... τὸ ὑπερήφανον αὐτοῦ σχῆμα, τὸ βάδισμα, τὸ θέλγητρον τῶν ὀμμάτων καὶ τοὺς μελιῤῥύτους αὐτοῦ λόγους,... τὴν δεξίωσιν καὶ τὸ κάλλιστον πάντων οἴμοι! τὸ φίλημα! Ἡ ἡσυχία μου ἀπέπτη.... ἀγωνιῶ.... οὐδέποτε εὑρήσω αὐτὴν πλέον.... οὐδέποτε, οὐδέποτε! — Τὸ πάλλον στῆθός μου ὁρμᾶται πρὸς αὐτόν. — Ἂ! ἂν ἠδυνάμην ἵνα συλλάβω αὐτὸν — καὶ ἵνα κρατήσω αὐτὸν — καὶ καταφιλήσω τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ὅπως θέλω!... Εὐτυχὴς ἐὰν ἠδυνάμην ἵνα ἐκπνεύσω ὑπὸ τῶν φιλημάτων αὐτοῦ!...»

Ὡραιοτάτη καὶ παθητικωτάτη εἶναι ἡ προτελευταία τῆς αὐτῆς αἰσχύνης συνέντευξις. Ἐπειδὴ ἡ ταπεινὴ κόρη ἐρωτᾷ ἀφελῶς τὸν Φάουστ, ᾧτινι εἵπετο ἀκροώμενος ὁ δαίμων Μεφιστοφελῆς, ἂν πιστεύῃ εἰς τὸν Θεόν· «Φιλότης, ἀποκρίνεται οὗτος, ὑπεκφεύγων τὸ ἀπαντῆσαι ἀμέσως αὐτῇ, παρόντος τοῦ διαβόλου, Τίς τολμᾷ ἵνα εἴπῃ, «Πιστεύω εἰς τὸν Θεόν;» Ἐρώτησον τὸν ἱερέα ἢ τὸν σοφόν. Ἡ ἀπάντησις αὐτῶν φαίνεται μᾶλλον εἰρωνεία καὶ σκῶμμα πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας.... Μή με θεωρῇς ἔκθαμβος· μὴ παρανοῇς φιλότης! Ὁ περιλαμβάνων τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ δὲν περιλαμβάνει καὶ σὲ καὶ ἐμὲ καὶ ἑαυτόν; Μὴ ὁ οὐρανὸς δὲν κυρτοῦται ἀψιδοειδῶς ἄνω ὑπὲρ ἡμῶν; Μὴ ἡ ξηρὰ δὲν φθάνει μέχρις ἐνταῦθα ὑπὸ τὸν οὐρανόν; Μήπως οἱ ἀΐδιοι ἀστέρες δὲν ἀνατέλλουσι τὴν νύκτα, καὶ δὲν βλέπουσιν ἡμᾶς ἄνωθεν φιλικῶς; Πλήρωσον τούτων πάντων τὴν ψυχήν σου, καὶ ἂν, φρονοῦσα οὕτως, εὐδαιμονήσῃς, κάλεσον αὐτὸ ὅπως ἂν θέλῃς· κάλεσον αὐτὸ εὐδαιμονίαν, ἔρωτα, ἢ Θεόν. Ἐγὼ δὲν ἔχω ὄνομα πρὸς τοῦτο. Τὸ πᾶν ἀνάκειται εἰς τὴν αἴσθησιν· τὰ δὲ ὀνόματα εἶναι μάταιοι ἦχοι, νεφέλη ὁμιχλώδης περὶ τοῦ οὐρανοῦ τὴν λαμπρότητα.

Καὶ τότε ἡ Μαργαρίτα, αἰσθανομένη ὅτι ὁ ἀποστάτης οὗτος ὑπεξέφευγε τὸ ἐρώτημα αὐτῆς· «Ταῦτα πάντα εἶναι κάλλιστα καὶ ἄριστα, ἀποκρίνεται. Ὅμως ὁ ἱερεὺς ἡμῶν λέγει σχεδὸν τὰ αὐτὰ, ἀλλὰ δι' ἄλλων λέξεων.»

Κατὰ τὴν σκηνὴν ταύτην ἡ Μαργαρίτα, βλέπουσα πάντοτε τὴν διαβολικὴν εἰκόνα τοῦ Μεφιστοφελοῦς ὄπισθεν αὐτῆς, αἰσθάνεται τῆς πρὸς τὸν δαίμονα φρίκης, ὅστις ἔκρινεν ἤδη ἵνα ἐξολοθρεύσῃ αὐτήν. Ὁ Μεφιστοφελῆς φέρει πάντοτε τὸν ἱπποτικὸν πῖλον μετὰ πτέρυγος ἀλέκτορος ἐρυθρᾶς, καὶ ξίφος, καὶ μανδύαν, καὶ μιμεῖται τὸν εὐγενῆ αὐλικόν. Οἱ καμπτοὶ ὄνυχες τοῦ δαίμονος κρύπτονται ὑπὸ μακρὰς χειρίδας, ἡ δὲ ἱππικὴ χηλὴ ἐντὸς ἐρυθρῶν ἱππικῶν ἐμβάδων. Ἀλλ' ἡ Μαργαρίτα ὑπὸ τὸν μετασχηματισμὸν καὶ τοὺς ἱπποτικοὺς τρόπους διέγνω τὸν Σατανᾶν. Τὸ μοχθηρὸν καὶ σκωπτικὸν αὐτοῦ πνεῦμα παγόνει τὴν ψυχὴν τῆς νεάνιδος. Ἡ εὐθυμία αὐτοῦ πιέζει τὴν ψυχὴν ταύτης, καὶ αἰσθανομένη αὐτοῦ πλησίον συστέλλεται καὶ φρίττει, ὡς ἡ ἀκακία ἡ αἰσθητικὴ ἐκ τῆς ψαύσεως τοῦ ἐντόμου.

— Πόσον ἀποστρέφομαι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, λέγει κρυφίως πρὸς τὸν Φάουστ. Ἀπεχθάνομαι αὐτὸν πάσῃ τῇ ψυχῇ. Οὐδέποτε ἄνθρωπος ἐλύπησέ με ὡς οὗτος. Ἡ παρουσία αὐτοῦ μοι ἐμποιεῖ φρίκην.... Εἶμαι καλοκἀγαθὸς πρὸς πάντας.... Ἀλλ' ὅσον ἐπιθυμῶ ἵνα βλέπω σὲ, τοσοῦτον ἀποστρέφομαι τὸν ἄνθρωπον τοῦτον, ὅστις φαίνεται ὅτι οὐδένα ἀγαπᾷ καὶ περὶ οὐδενὸς φροντίζει.... Μισῶ δ' αὐτὸν τοσοῦτον, ὥστε, ὅταν βλέπω αὐτὸν πλησίον σου, μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν σὲ ἀγαπῶ πλέον.... Ἡ προσευχή μου στέγεται, ἡ δὲ καρδία μου πονεῖ....

Ἐν τῷ Μεφιστοφελεῖ καὶ τῇ Μαργαρίτᾳ βλέπομεν ἀναγεννώμενον πρὸς ἀλλήλους τὸ ἀρχαῖον τῆς Γενέσεως μῖσος τοῦ ὄφεως πρὸς τὴν γυναῖκα. «Σὺ μὲν πληγώσεις αὐτὴν τὴν πτέρναν, αὐτὴ δὲ διαῤῥήξει σοι τὴν κεφαλήν.»

Ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὸ πονηρὸν τοῦ δαίμονος πνεῦμα ἐπηρέασεν αὐτήν. Ἐπειδὴ ἡ Μαργαρίτα, ἐνδίδουσα προσλιπαροῦντι καὶ παρακαλοῦντι τῷ Φάουστ, ἵνα ἔλθῃ παρ' αὐτὴν τὴν νύκτα, καὶ θέλουσα ἵν' ἀποκοιμίσῃ τὴν μητέρα, δίδει αὐτῇ ναρκωτικόν τι φάρμακον, ὅπερ ἀντὶ τοῦ ἀποκοιμίσαι ἁπλῶς ἐθανάτωσεν αὐτήν.

Μετ' ὀλίγον τὸ τέως ἀπόῤῥητον τοῦ σφάλματος αὐτῆς, δημοσιευόμενον ἐν τῇ μικρᾷ πόλει, καταισχυνεῖ αὐτήν. Διότι ὁ καρπὸς τοῦ σφάλματος κινεῖται ἐν τοῖς σπλάγχνοις αὐτῆς. Καὶ ὅτε, πορευομένη εἰς τὴν κρήνην πρὸς ὑδρείαν, ἀκούει τὰς ὑδρευομένας γραίας τῆς συνοικίας σκωπτούσας καὶ φλυαρούσας περὶ τῆς φίλης αὐτῆς Βάρβης, ἥτις ἔκαμε τὸ αὐτὸ σφάλμα, αἰσθάνεται τελείως ἐκλελυμένη· διότι ὁ λαὸς τῶν μικρῶν πόλεων εἶναι ἀμείλικτος πρὸς τὰς νεάνιδας αἵτινες σφάλλουσι, καὶ ὑβρίζει αὐτὰς κυνικώτατα. Ὁ λόγος εἶναι δριμὺς ὅταν ἡ ζωὴ ἦναι ἀργαλέα. — «Δὲν ἤκουσάς τι περὶ τῆς μικρᾶς Βάρβης; λέγει μοχθηρά τις γραῖα, βλέπουσα αὐτὴν ταρασσομένην. Καὶ αὕτη ἐπὶ τέλους ἔσφαλεν.... Ἰδοὺ ποῦ φέρει ἡ ἀγάπη τῶν σεμνῶν τρόπων καὶ τῶν ὡραίων ἐνδυμάτων.... Ἡ κατάστασις αὐτῆς δὲν εἶναι ζηλωτή.... Τώρα τρώγει καὶ πίνει ὡς δύο....»

Ἑκάστη λέξις τῆς μοχθηρᾶς γραίας δάκνει αὐτὴν ὡς ἐχίδνης ὀδούς. Τέλος αἱ γραῖαι ἀπέρχονται, καὶ καταλείπεται μόνη παρὰ τὴν κρήνην, καὶ καταπίπτουσα τῇ αἰσχύνῃ πενθεῖ.... μέχρις οὗ τὸ τὸν στάμνον κατακλύζον ὕδωρ ἐξυπνίζει τήν.

«Προτοῦ, λέγει καθ' ἑαυτὴν ἐπανερχομένη οἴκαδε, ἐμεμφόμην καὶ ἐγὼ τὰς δυστυχεῖς κόρας ὅσαι ἔσφαλλον, καὶ ἐφλυάρουν καὶ ἐλοιδόρουν αὐτὰς, ἀνηλεῶς ψέγουσα τὰ τῶν ἄλλων σφάλματα.... Πόσον βδελυρὰν εὕρισκον τὴν διαγωγὴν τούτων, καὶ πόσον προσεπάθουν ἵν' ἀμαυρώσω αὐτὰς ἔτι μᾶλλον.... καὶ προσεποιούμην ὑπερηφάνειαν!... Ἀλλ' ἰδοὺ ἐγὼ αὐτὴ νῦν ἁμαρτωλή. Ὦ Θεέ! Θεέ! διὰ τί ἡ ὁδὸς τῆς ἀπωλείας εἶναι τοσοῦτον ἡδεῖα!»

Ἑκάστη τῶν ἑπομένων σκηνῶν εἶναι σταθμὸς τῆς ὁδοῦ τῆς ὀδύνης. Ἰδοὺ αὕτη φέρει ἄνθη πρὸς τὴν Mater dolorosa τῶν προτειχισμάτων· καὶ ἡ ἁμαρτωλὴ ἀγωνιῶσα μάτην ἐπικαλεῖται γοῶσα ἐκείνην, ἧς τὸ στῆθος ἐπληγώθη δι' ἑπτὰ ξιφῶν. «Ὦ! ἀξίωσον, ἀξίωσον, — Μῆτερ τῆς ὀδύνης, ἵνα κλίνῃς τὸ οὖς σου πρὸς ἐμὲ τὴν τεθλιμμένην!... Κατέκλυσα δακρύων τὰ ἄνθη τοῦ παραθύρου δι' ὅλης τῆς νυκτὸς, καὶ ὅτε ἡ πρώτη ἀκτὶς τοῦ ἡλίου εἰσέδυ εἰς τὸ δωμάτιόν μου, ἀπέδρεψα ὑπὲρ σοῦ τὰ κάλλιστα.

Ἀλλ' ἡ Μαργαρίτα εἶχεν ἀδελφὸν στρατιώτην, τὸν Βαλλεντῖνον, ὅστις, ἐπανελθὼν πρὸ μικροῦ ἔμαθε τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ τὸ ὄνειδος τῆς ἀδελφῆς. Ὁ Βαλλεντῖνος καταλαμβάνων τὸν Φάουστ τὴν νύκτα ὑπὸ τὸ παράθυρον τῆς Μαργαρίτας ὁρμᾷ ἐπ' αὐτόν· ἀλλ' ὁ Μεφιστοφελῆς βοηθεῖ τὸν Φάουστ, ὅστις διαπερᾷ διὰ τοῦ ξίφους τὸ στῆθος τοῦ Βαλλεντίνου, καὶ φεύγει δρομαῖος ἑλκόμενος ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἐν δὲ τῷ θορύβῳ τῆς συμπλοκῆς τὰ παράθυρα καὶ αἱ θύραι τῶν οἰκιῶν ἀνοίγονται, καὶ οἱ γείτονες προσέρχονται μετὰ δαυλῶν ὅπως μάθωσι τὰ γινόμενα. Ἡ Μαργαρίτα, ἀγνοοῦσα τί συνέβη, καταβαίνει καὶ αὐτὴ περίτρομος ἐκκεχυμένη τὴν κόμην καὶ ἀτημέλητος. — «Τίς οὗτος ὁ πληγωθείς; ἐρωτᾷ·» καὶ ὁ λαὸς ἀποκρίνεται ταύτῃ μετὰ κραυγῆς ἀρχαίου χοροῦ· «Ὁ υἱὸς τῆς μητρός σου!» Καὶ τότε ὁ ἀδελφὸς, κατέχων διὰ μὲν τῆς μιᾶς τῶν χειρῶν τὸ αἷμα τῆς πληγῆς αὐτοῦ, ἐξανίσταται στηριζόμενος ἐπὶ τὸν ἀγκῶνα τῆς ἑτέρας, καὶ τρεπόμενος ὡς θηριώδης στρατιώτης πρὸς τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ ὑβρίζει αὐτὴν καὶ καταρᾶται κατάρας, ἃς ὁ πλησιάζων θάνατος καθιστᾷ φρικώδεις. — «Ἀποθνήσκω, καὶ ἀποθνήσκω ἐντὸς ὀλίγων στιγμῶν.... Γυναῖκες!... διὰ τί μένετε αὐτοῦ οἰμώζουσαι καὶ στενάζουσαι; πλησιάσατε καὶ ἀκούσατέ με. — «Μικρά μου Μαργαρίτα, σοὶ ἐξομολογοῦμαι.... εἶσαι πόρνη. Ἔσο λοιπὸν ἐν τῇ νέᾳ σου τέχνῃ ὡς πρέπει.» — «Ἀδελφέ μου! Θεέ! τί συμβαίνει; κραυγάζει αὐτή.» — «Ἄφες τὸν Θεὸν, τὸν Κύριον ἡμῶν ἐν τῷ παρόντι πράγματι. Κακῇ τύχῃ συνέβη ὅ,τι συνέβη, καὶ τὸ πεπρωμένον γενήσεται πάντοτε. Ἀρχὴν ἔκαμες κρυφίως μεθ' ἑνός! Μετ' ὀλίγον ἐλεύσονται ἄλλοι, καὶ ἅμα γνωρίσασα δώδεκα, ἔσῃ ἁπάσης τῆς πόλεως. Προβλέπω ἤδη τὸν καιρὸν καθ' ὃν ἅπαντες οἱ ἀγαθοὶ ἄνθρωποι ἀποστραφήσονται σὲ πορνευομένην, ὡς πτῶμα βδελυρόν. Ὑπερπονήσεις δὲ ὑπὸ τοῦ αἴσχους μέχρι τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστέων ὁσάκις οἱ τίμιοι ἄνθρωποι ἀτενίσωσι πρὸς σὲ ἀντικρυς. Τότε δὲν θέλεις φέρει ἤδη χρυσῆν ἅλυσιν οὐδὲ τολμήσεις ἵνα πλησιάσῃς τῷ βωμῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· οὐδὲ χορεύσεις ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ἐν στολῇ χρυσοπαρύφῳ. Ἀλλὰ τιμωρηθήσῃ ἀντὶ τοῦ ἀνοσιουργήματός σου ἐπί τινος πενιχρᾶς κλίνης μεταξὺ ἐπαιτῶν καὶ ἀναπήρων καὶ ἄλλων σοὶ ὁμοίων, καὶ ἂν ὁ Θεὸς συγχωρήσῃ σε, οὐδὲν ἧττον ἔσῃ ἐπικατάρατος ἐν τῇ γῇ.»

Ἀλλὰ τοῖς ἀναθεματισμοῖς τῆς γῆς προστίθεται ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. Ἡ Μαργαρίτα πορεύεται προσευχομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ὅπου, ἀντὶ τοῦ τυχεῖν παρηγορίας, κατέχεται ὑπὸ τρόμου καὶ φόβου. Ἀπὸ τῆς ἱερᾶς τραπέζης ἐξέρχονται φλόγες τῆς κολάσεως, καὶ φαίνεται αὐτῇ ὅτι ἡ κεφαλὴ τῆς Παρθένου ἀποτρέπει αὐτῆς παρωργισμένη τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ ἐσταυρωμένος στάζει μεγάλας σταγόνας αἵματος, ὡς ἔσταζον τὰ πτώματα ἅτινα ἐφέροντό ποτε πρὸ τῶν δημίων αὐτῶν· τὸ δὲ πονηρὸν πνεῦμα κλῖνον ψιθυρίζει πρὸς αὐτὴν λόγους ἐμβάλλοντας τὴν ψυχὴν αὐτῆς εἰς ἀπόνοιαν. Ὁσάκις θελήσῃ ἵνα ἐπαναλάβῃ τὴν προσευχὴν αὐτῆς, ἡ τρίζουσα φωνὴ τοῦ δαίμονος διακόπτει αὐτήν. Καὶ εἰς ἐπίμετρον ἄλγους ὁ δεινὸς ψαλμὸς Dies iræ (ἡμέραι ὀργῆς....), προσᾳδούσης τῆς βροντοφώνου ἁρμονίας τοῦ μουσικοῦ ὀργάνου, ἀντηχεῖ εἰς τὸν μυχὸν τῆς ἐκκλησίας. Μόλις ἡ ψυχὴ αὐτῆς ἀναπτεροῦται ἀσθενῶς πρὸς τὴν ἐλπίδα, πρὸς τὸν οἶκτον, καὶ ἡ ἀμείλικτος καὶ τραχεῖα φωνὴ τοῦ δαίμονος, τὸ ἀδιάλλακτον ᾆσμα καὶ ἡ βροντοηχὴς ἐκείνη μουσικὴ, ἥτις φαίνεται ἐξερχομένη ἐκ τῶν σαλπίγγων τῆς Ἀποκαλύψεως, ἐπανάγουσιν αὐτὴν εἰς τὴν κόλασιν.

Judex ergo cum sedebit
Quidquid latet apparebit.
Nil inultum remanebit.
Quid sum miser tunc dicturus?
Quem patronum rogaturus,
Cum vix justus sit securus?

Οὐδὲν φρικωδέστερον τῶν δεινῶν τούτων καταρῶν πρὸς τὴν ἀσθενῆ ταύτην κεφαλήν. Νομίζει δέ τις ὅτι βλέπει ψυχὴν γυμνὴν καὶ τρέμουσαν ἐν τῇ φοβερᾷ ἐσχάτῃ κρίσει.

Ἐνῷ δὲ ἡ Μαργαρίτα, ἔγκυος, ἀναμιμνησκομένη τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς καὶ τοῦ ἀδελφοῦ, θρηνεῖ καὶ περιέρχεται εἰς ἀπόνοιαν, ὁ Φάουστ ἀπάγεται εἰς εὐθυμίαν ὑπὸ τοῦ Μεφιστοφελοῦς πρὸς τὴν μεγάλην ἐπὶ τοῦ ὄρους Harz τῶν μάγων ἐπέτειον νυκτερικὴν πανήγυριν τοῦ Walpurgis, καὶ ἀναβαίνει μετ' αὐτοῦ τοὺς οὐρανομήκεις βράχους τοῦ ὄρους. Ἡ σκηνὴ αὕτη ἐξεικονίζει τὸν ἀληθῆ ἔρωτα παραβλεπόμενον ὑπὲρ αἰσχρῶν κώμων. Τὸ σκότος εἶναι πολύ· ὁ ἄνεμος ῥοιβδεῖ καὶ ὠρύεται. Ἡ δὲ σελήνη κυλινδοῦται ὡς κεφαλὴ ἀποτετμημένη, καταστράπτουσα ἐκ διαλειμμάτων ἀπαισίους αἱματοφύρτους λάμψεις, διαπερώσας τὰ παχέα καὶ μέλανα νέφη. Τὰ σπήλαια χαίνουσι φρικωδῶς· οἱ βράχοι ἐξαίρονται γνοφώδεις ὑποτυποῦντες φρικαλέας μορφάς· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ τῶν ἐριννύων λάμπουσιν ἐν ταῖς τρώγλαις. Ἰδοὺ αἱ μάγοι, αἱ ἐριννύες καὶ αἱ φαρμακεύτριαι διέρχονται ἐπὶ τῶν ματαίων αὐτῶν ἵππων, τῶν ξύλων τῶν σαρώθρων, ἐν τῷ μέσῳ βροχῆς φωσφόρων ἀτμίδων καὶ σπινθήρων, καὶ προσαγορεύσεων ἀλλοκότων.

Das drangt und stosst, das rutscht und klappert,
Das zischt und quirlt, das zischt und plappert!
Das leuchtet, spruth und stinkt und brennt!
Ein wahres Hexenelement!

«Τὸ πᾶν ὠθεῖται καὶ κρούεται, καὶ συρίζει καὶ παφλάζει, φρίττει καὶ κινεῖται, περᾷ καὶ κράζει! τὸ πᾶν λάμπει, ἀφρίζει καὶ δυσωδεῖ, καὶ ἀναφλέγεται! ἀληθὲς δαιμόνων στοιχεῖον!» Βαυβώ, ἡ γραῖα τῆς γερμανικῆς μυθολογίας, ἐπὶ θήλεος χοίρου καθημένη, περᾷ πλησίον τῆς φανταστικῆς νυκτερίδος, ἥτις ἀποβαίνει εἰς τὸν βράχον Brocken ἐντὸς σκάφης φερούσης ἀντὶ ἱστίου σινδόνα ῥάκος ῥυπαρὸν καὶ διάτρητον. Αἱ ἀμαζόνες αὗται τῶν σαρώθρων διατέμνουσαι τὰ νέφη καὶ συναντώμεναι κραυγάζουσι πρὸς ἀλλήλας Har! Har! Sabbat! — Oben hinaus! Nirgends aus! Ἀνάβητε! Μὴ ψαύσατε μηδαμοῦ!»

Ἤδη ἀναφαίνεται τὸ μέγα ὀροπέδιον καταστράπτον ἀπαισίους φλόγας καὶ ἐξηλλαγμένας

Ἡ Τριλογία τοῦ Δάντου. — Τὸ Καθαρτήριον. — Θάνατος τοῦ Βουονκόντη κατὰ τὴν ἐν Καμπαλδίνῳ μάχην.

καὶ δεινὰς δαιμόνων μορφὰς, καὶ τὸ Σάββατον πανηγυρίζεται ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ διαβολικῇ καὶ ἀγροίκῳ μεγαλειότητι. Πανήγυρις τοῦ ἁμαρτήματος, χορὸς μετεσχηματισμένος τῆς ἀσελγείας, τύρβη φαντασιώδης καὶ ἀληθὴς, ἐν ᾗ τὸ φράκον τῆς αὐλῆς κυβιτίζει τὸ δέρμα τοῦ τράγου, ἐφιάλται, πνιγαλίωνες γυμνοὶ, καὶ φοροῦντες ἐν ὑπόδημα χρυσοῦν, χορεύουσι μετὰ κυρίων ἐνδεδυμένων κατὰ τὸν τελευταῖον τρόπον. — Λιλὶτ, ἡ πρώτη γυνὴ τοῦ Ἀδὰμ, ῥίπτει τοῖς παρερχομένοις τὸ δίκτυον τῆς χρυσῆς αὐτῆς κόμης. Παλίμπλους δέ τις προσφέρει τοῖς διαβάταις συλλογὴν φονικῶν ὅπλων. « Κύριε, μὴ περάσατε ἀφίνοντες τὴν εὐκαιρίαν! Ἰδοὺ ἐγχειρίδια φονικὰ, ἰδοὺ ποτήρια ἄτινα ἐφαρμάκευσαν! Ἰδοὺ πολύτιμα καλλωπίσματα ἄτινα διέφθειραν ἀγνὰς καὶ τιμίας γυναῖκας! Ἰδοὺ ξίφη λύσαντα συμμαχίαν καὶ τύψαντα ἐξόπισθεν τὸν ἐχθρόν! » Ὁ Φάουστ λησμονήσας τὴν Μαργαρίταν χορεύει μετά τινος νέας καὶ ἐπαγωγοῦ μάγου. Ἀλλ' ἐξαίφνης βλέπει ἐκπεπδῶντα τοῦ στόματος αὐτῆς κόκκινον μῦν, καὶ περίτρομος γενόμενος ἀφίνει αὐτήν.

Ἀλλ' ὕπερθεν τῶν καταχθονίων τούτων κώμων ἐξαίρεται μορφὴ πελιδνὴ, μορφὴ ἐμβάλλουσα αὐτῷ φρίκην, φέρουσα περὶ τὸν λαιμὸν τὴν ἐρυθρὰν τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ κοπίν. Ἦτο ἡ μορφὴ τῆς ταλαίνης Μαργαρίτας, ἥτις κατεδικάσθη εἰς θάνατον. — « Μεφιστόφελες, λέγει τῷ δαίμονι ὁ Φάουστ, βλέπεις τὸ ὡραῖον καὶ ὠχρὸν ἐκεῖνο ἴνδαλμα τῆς νεάνιδος ὅπερ ἐξαίρεται μόνον μακρὰν. Πόσον εἶναι ὅμοιον τῇ Μαργαρίτᾳ! ... Μάλιστα, ἰδοὺ τὸ ὡραῖον στῆθος καὶ τὸ σῶμα οὗτινος ἀπήλαυσα! ὢ τῆς ἡδυπαθείας! ὢ τοῦ ἄλγους! δὲν δύναμαι ἴν' ἀποτρέψω τὸ ὄμμα τοῦ ἰνδάλματος τούτου. Ἀλλὰ πόσον παράδοξος ὁ περὶ τὸν λαιμὸν αὐτῆς ἐρυθρὸς κύκλος! Εἶναι ὅμοιος ταινία ἐρυθρὰ καὶ στενὴ ὡς ἡ ἀκμὴ τοῦ ξίφους! »

Αἱ ὧραι παρέρχονται. Ἡ Μαργαρίτα, ἤδη μήτηρ, φρενόληπτος γενομένη, φονεύει τὸ τέκνον καὶ ῥίπτει αὐτὸ εἰς τὸ παρὰ τὴν πύλιν τέλμα. Ἀπαχθεῖσα εἰς εἱρκτὴν καταδικάζεται εἰς θάνατον. Ἐμπρός! Σπεύσωμεν ἵνα ἐλευθερώσωμεν αὐτήν! κραυγάζει ὁ Μεφιστοφελῆς. Καὶ ἀναβάντες τοὺς μέλανας αὐτῶν ἵππους διατέμνουσιν ὡς ἀστραπὴ τὰ φρικώδη τῆς νυκτὸς σκότη μεστὰ φαντασμάτων καὶ ἐριννύων καὶ δαιμόνων κακοποιῶν.

Ὁ Μεφιστοφελῆς ἀνοίγει τὴν πυλίδα τῆς

Ἡ τριλογία τοῦ Δάντου. — Τὸ Καθαρτήριον. — Ἡ Ἀποκάλυψις.

εἱρκτῆς, καὶ εἰσάγει κρυφίως τὸν Φάουστ εἰς τὴν κρύπτην ἔνθα ἡ τάλαινα στενάζει, κυλιομένη ἐν τοῖς ἀχύροις, παραφρονοῦσα καὶ τρέμουσα. Ἄδει δὲ μὴ ἐννοοῦσα ἆσμα ἀνελεύθερον, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος, ἐξ οὗ πρό τινων μηνῶν ἐξήρχοντο ἄνθη, ἀναπηδῶσι νῦν ἑρπετά. Βλέπει τὸν Φάουστ, ἀλλὰ δὲν ἀναγνωρίζει αὐτὸν καὶ διατελεῖ παραφρονοῦσα. — « Ἰδοὺ τὸ τέκνον μου... πνίγεται... καταδύεται εἰς τὰ βορβορώδη τοῦ τέλματος ὕδατα.... » — Καὶ τρεπομένη πρὸς αὐτὸν, — « Ἐκεῖ.... πορεύου πρὸς τὴν ὁδὸν ἐκείνην.... πρὸς τὸν ποταμὸν... ὑπὲρ τὴν γέφυραν... ἀνάβηθι τὴν σανίδα.... φθάσον.... λάβε ταχέως! Ἰδοὺ ἀνέρχεται πάλιν.... σῶσον, σῶσον αὐτό! — Ἐὰν τοὐλάχιστον ἠδυνάμεθα ἵνα διέλθωμεν τὸ ὄρος!... Ἐκεῖ βλέπω καθημένην ἐπὶ πέτρας τὴν μητέρα κλίνουσαν πενθίμως τὴν βαρεῖαν αὐτῆς κεφαλήν! Ἡ δυστυχὴς ἀπεκοιμήθη ἐπὶ τοσοῦτον! Εὐτυχεῖς καιροί! »

Οὕτω παραλογίζεται ἡ τάλαινα ἐν τῇ εἱρκτῇ. Αἴφνης, βλέπουσα πάλιν τὸν Φάουστ, ἐκλαμβάνει αὐτὸν πρῶτον μὲν ὡς δήμιον ἐρχόμενον ἵν' ἀγάγῃ αὐτὴν εἰς τὴν λαιμητόμον, ἔπειτα δὲ τὸ ἀποσβεσθὲν αὐτῆς λογικὸν φωτίζεται αἴφνης ὑπὸ ἀμυδρᾶς ἔρωτος ἀντίνος. — « Σὺ ἐνταῦθα! ὦ! εἰπέ μοι, εἶσαι ἀληθῶς σύ; Ἔρχεσαι ἵνα με σώσῃς,... Ναί! ἰδοὺ ἡ ὁδὸς ἔνθα συνηντήθημεν κατὰ πρῶτον, καὶ ὁ ὡραῖος κῆπος ἔνθα ἡ Μάρθα καὶ ἐγὼ σὲ περιεμένομεν.... Πῶς; ἀπέμαθες ἤδη τόσον ταχέως τὰ φιλήματά σου;... Ὢ οὐρανέ! Τὰ χείλη σου εἶναι ψυχρὰ καὶ ἄφωνα. Τίς μοι ἀφήρεσε τὸν ἔρωτά σου;... » Καὶ ὁ Φάουστ μάτην δηλοῖ αὐτῇ ὅτι ἔρχεται ἵνα ἀπελευθερώσῃ αὐτὴν καὶ ἀπάξῃ τῆς εἱρκτῆς. Μάτην λέγει ὅτι ἤγγικεν ἡ ἐσχάτη ὥρα, ὅτι πρέπει ἵνα σπεύσῃ· δύτι ὁ δήμιος ἔρχεται μετ' ὀλίγον. « Φύγωμεν, φύγωμεν! »

Ἀλλ' αὐτὴ μαίνεται μᾶλλον μᾶλλον, καὶ ἀνθίσταται πρὸς αὐτὸν ἔλκοντα βιαίως τοῦ βραχίονος.

« Ἄφησόν με! μὴ μεταχειρίζου βίαν! μή με ἀπάγῃς βιαίως καὶ θηριωδῶς!... Μὴ δὲν ἔπραξα τὰ πάντα προτοῦ χάριν σοῦ; »

Ἤδη ἡ ἕως ὑπολάμπει αἰμάγρους ἐπὶ τῆς πλατείας ἔνθα ἴδρυται ἡ λαιμητόμος· ἡ δὲ φωνὴ τοῦ δημίου διαδέχεται τὸ ᾆσμα τῆς κορυδαλίδος.

— « Ἰδοὺ ἡ ἡμέρα! κραυγάζει. Ἡ ἡμέρα

Ἡ κώμη τῶν Ἰνδῶν Μανδάνς κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς Κιθωτοῦ.

τῶν γάμων μου! Μὴ εἴπῃς ποτὲ πρὸς μηδένα ὅτι μ' ἐγνώρισας. Μὴ μιάνῃς τὸν νυμφικόν μου στέφανον.... Ὁ λαὸς συναθροίζεται.... οἱ κώδωνες ἠχοῦσιν.... Διὰ τί με συλλαμβάνουσι καὶ δεσμεύουσι! Μή με ἀπάγουσιν εἰς τὴν λαιμητόμον; Φρίκη! Δεινόν! Ἡ μάχαιρα ταλαντεύεται ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς μου! »

Τότε τρέπεται πρὸς τὴν θύραν, καὶ βλέπει τὸν Μεφιστοφελῆ εἰσάγοντα τὴν διαβολικὴν αὐτοῦ κεφαλήν. Ἡ Μαργαρίτα ῥίπτει. Ὁ δὲ δαίμων ζητεῖ ἵνα ἀπάγῃ αὐτήν. Ἀλλ' ἐκείνη, μὴ θέλουσα ἵνα ἀπελευθερωθῇ ὑπὸ τοῦ δαίμονος, ὀπισθορμεῖ. —« Τίς ἐξέρχεται τῆς γῆς; Ἐκεῖνος! Ἐκεῖνος! Δίωξον αὐτόν. Τί ζητεῖ ἐν τῷ ἡγιασμένῳ τούτῳ τόπῳ; »

Καὶ κλείουσα τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ῥίπτουσα δίδει ἑαυτὴν τῷ θανάτῳ. « Ὦ Θεέ, μή με ἐγκατάλιπε. »

Gericht Gottes, dir habe ich mich übergeben!

« Αὕτη ἐκρίθη! » λέγει ὁ Μεφιστοφελῆς σύρων τὸν Φάουστ ἐκτὸς τῆς εἱρκτῆς· « Ἔσώθη! » ἀπεκρίθη ἄνωθεν φωνὴ οὐρανία. Τότε ὁ δαίμων ἔλκων τὸν Φάουστ, « Ἐμὸν κτῆμα! ἀκολούθει » λέγει αὐτῷ· « Her zu mir! » καὶ ἀπάγει αὐτὸν εἰς τὴν Κόλασιν.

. . . . . .

Ἡ Μαργαρίτα φαίνεται πάντως παραλειφθεῖσα ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τοῦ Φάουστ, ἔνθα ὁ Γαίτης, ἐπανορθώσας, μέλλει ἵν' ἁγιάσῃ αὐτὴν ἐν τῷ ἄλλῳ βίῳ. Ἡ γλυκεῖα αὐτῆς ὄψις ἀφανίζεται ἐκ τοῦ πλήθους τῶν ὑποχριτῶν καὶ τῶν ἀλληγορικῶν καὶ μυθολογικῶν ὄντων ἄτινα πληροῦσι τὸ ὑπὲρ τὸ δέον μηκυνθὲν δρᾶμα, ἐν ᾧ τὸ μέγα τῶν ἀρχαίων ἄγαλμα, ἡ Ἑλένη, ἀμαυροῖ τὸ μικρὸν γοτθικὸν εἰδώλιον, τὴν ταπεινὴν Μαργαρίταν. Ἀλλ' ὅμως πρὸς τὰ τέλη τοῦ δευτέρου μέρους τοῦ δράματος βλέπομεν πάλιν αὐτὴν ἡγιασμένην, πτερωτὴν καὶ ἀκτινοβολοῦσαν, ὡς ἄγαλμα ἀγγέλου χρυσοῦ, ἱδρυμένον ἐπὶ κολοσσαίου πύργου, περιστέφον καὶ ὑπερέχον τοῦ τεραστίου καὶ θαυμαστοῦ τῆς ἐπινοίας τοῦ δαιμονίου Γαίτου κατασκευάσματος, ὅπερ ὂν πλῆρες κρυπτῶν καὶ ἀγαλμάτων καὶ ἀραβουργημάτων, καὶ καλλωπισμάτων γοτθικῶν παντοίων, φαίνεται οἱονεὶ φιλοτεχνηθὲν ὅπως ἦναι ἀντὶ βάθρου τῇ Μαργαρίτᾳ.

Ἐν τῷ θαυμαστῷ ἐπιλόγῳ τοῦ δράματος, ἔνθα ὁ Γαίτης ἀνάγεται εἰς τὸν Παράδεισον τοῦ Δάντου, ἡ Μαργαρίτα οὐ μόνον ἐπιτυγχάνει συγγνώμης παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ μεσιτεύουσα σώζει τὴν ψυχὴν τοῦ Φάουστ, καὶ ἀνέλκει αὐτὸν μεθ' ἑαυτῆς πρὸς τὸ αἰώνιον Φῶς. Προσκληθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν ἁσμάτων τῶν Χερουβὶμ, καὶ ὑπὸ τῶν ὕμνων τῶν ἀναχωρητῶν, ἡ Mater gloriosa καταβαίνει ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ περιλαμπομένη ὑπὸ τοῦ θείου φωτὸς τῆς Ἀναλήψεως. Αἱ τρεῖς μεγάλαι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τῆς παραδόσεως ἁμαρτωλαὶ ἐπικαλοῦνται αὐτὴν ὑπὲρ τῆς ταπεινῆς αὐτῶν ἀδελφῆς, ἥτις ἥμαρτεν ἐκ παμπλείστου ἀγάπης· —« Ἀντὶ τῆς ἀγάπης, ἥτις ἔθεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ υἱοῦ σου τὰ δάκρυα καὶ τὸ βάλσαμον! ἀντὶ τῆς κόμης, ἥτις ἐσπόγγισε τοσοῦτον ἡρέμα τοὺς λελουμένους αὐτοῦ πόδας! » λέγει ἡ Magna Peccatrix. — « Ἀντὶ τῆς λαγήνου, ἥτις ἀνέψυξε τὰ χείλη τοῦ Σωτῆρος! » κραυγάζει πρὸς αὐτὴν ἡ Mulier Samaritana — « Ἀντὶ τῆς ψυχρᾶς πέτρας, ἔνθα ἀπετέθη ὁ Κύριος! » κραυγάζει ἡ Maria Egyptiana. « Ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη κολάσματος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἀντὶ τοῦ αἰωνίου « Χαῖρε » « ὅπερ ἐνεχάραξα τῇ ἄμμῳ! » κραυγάζει ἡ Μαγδαληνή. Τότε νευσάσης τῆς Παρθένου ἡ Μαργαρίτα ἀποσπᾶται τῆς χορείας τῶν ἁμαρτωλῶν ἡγιασμένη καὶ βαίνει ταπεινῶς πρὸς αὐτήν. Ἀλλ' εἰσερχομένη εἰς τὸν μακαριότητα δὲν παύει ἐνθυμουμένη τὸν παρ' αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαπηθέντα· διότι ἡ ἀθανασία ἄνευ τούτου ἔσται αὐτῇ χηρεία. Καὶ ὡς ὁ Δάντης, ἀπολέσας πρὸς ὥραν τὴν Βεατρικα ἐν τῇ δόξῃ τοῦ παραδείσου, ἀγωνιᾷ, ὡς εἰ ὁ ἀφανισμὸς αὐτῆς ἐσόμενος τὸν οὐρανόν·

Ed ella ov' é? di subito diss' io;
Καὶ αὕτη ποῦ εἶναι; εὐθὺς εἶπον ἐγώ·

οὕτως ἡ Μαργαρίτα δὲν δύναται ἵνα ζήσῃ ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνευ ἐκείνου ὃν τοσοῦτον ἐν τῷ βίῳ ἠγάπησεν. — « Ἀξίωσον, ὦ ἀξίωσον, ἀπαράμιλλε Παρθένε, ἵνα τρέψῃς τὸ ἴλεων πρόσωπόν σου πρὸς τὴν εὐτυχίαν μου· — διότι ἐκεῖνος ὂν ἐπὶ τῆς γῆς ἠγάπησα ἐπανῆλθεν. »

Ἡ ψυχὴ τοῦ Φάουστ ἐκαθαρίσθη ὑπὸ τῶν ἀγγέλων, οἵτινες ἀνυψοῦσιν αὐτὸν πρὸς τὸν οὐρανόν. Ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὕτη ἀμοιρεῖ ἔτι τῆς θείας τόλμης. — « Ἐλθέ, λέγει πρὸς αὐτὴν ἡ Παρθένος, ὑψώθητι εἰς ὑψηλοτέρας σφαίρας, καὶ ἂν σε μαντεύσῃ, ἀκολουθήσει σοι. » Καὶ ἡ νεανικὴ ψυχὴ τῆς Μαργαρίτας ἀνάγει τὴν ψυχὴν τοῦ Φάουστ πρὸς τὰς τῶν μακάρων διαμονάς.

ΕΚΔΡΟΜΗ

ΕΙΣ ΤΑΣ ΙΝΔΙΚΑΣ ΦΥΛΑΣ ΤΩΝ ΣΥΝΑΓΚΕΙΩΝ

ΤΗΣ ΚΟΛΟΜΒΙΑΣ

καὶ τοῦ

ΑΝΩ ΜΙΣΣΟΥΡΗ.

δένδρων τῆς χώρας, οἵτινες σκάπτονται καὶ ἀποκόπτονται τοσοῦτον δεξιῶς, ὥστε καθιστῶνται χρήσιμοι οὐχὶ μόνον πρὸς ἀκτοπλοΐαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς θαλασσοπορίαν. Ἀνερχόμενοι δὲ ὀλίγον πρὸς βορρᾶν εὑρίσκομεν ἐν τῇ χώρᾳ, ἣν ἐσχάτως παρεχώρησε ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις ἡ Ῥωσσία, δύο εἴδη πλοίων τελειοτέρων, τὸ Βαϊδὰρ καὶ τὸ Καγιάκ, λέμβους κατεσκευασμένους ἐκ δέρματος ἀκατεργάστου, ὧν ἡ κουφότης καὶ ἡ χάρις καὶ τὸ στεγανὸν θαυμάζονται ὑφ' ἁπάντων τῶν περὶ τὰ ναυτικὰ σοφῶν· διότι τὰ σκάφη ταῦτα, ἀποτεταγμένα πρὸς τὸ διαπερᾶν ἄνευ ἰστίων τὸν συνήθως κυμαίνοντα Ὠκεανόν, περιποιοῦσι τῷ ἀνθρώπῳ ἁπάσας τῶν ἰχθύων καὶ ἁπλῶς τῶν ὑδροβίων ζώων τὰς ἰδιότητας.

Ἡ σπάνις ἢ μᾶλλον ἡ παντελὴς ἔλλειψις ξύλων καὶ τὰ ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς Ἐσκιμὼς τῶν Γροενλανδικῶν θαλασσῶν τούτοις συνήθη σκύτινα σκάφη, ἅτινα ἀκινδύνως θαλασσοπλοοῦσιν, ἀποδεικνύουσι τὴν τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Ἀσίας πρὸς τοὺς τῆς Ἀμερικῆς ἐπιμιξίαν, καὶ τὴν ὁδὸν ἣν ἦλθον παλαίτατα οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν μετοικοῦντες τοῦ ἀνθρώπου.

Ἀπόδειξις δὲ τρανοτάτη, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν Ἀλεουτιανῶν νήσων, ἀποροῦντες ξύλων, ἐπορίσθησαν ἀνέκαθεν πρὸς κατασκευὴν ἰδίων τινῶν πλοίων, καὶ ἁλιευτικῶν μηχανημάτων, καὶ ὑπογείων κατοικήσεων, τὸ μόνον παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει σπάνιον ξύλον τῆς κάπφουρας (laurus camphora) ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τῆς μεσημβρινῆς Ἰαπωνίας, ἔνθα μόνον φύεται τὸ δένδρον τοῦτο, καὶ μετερέρετο πλωτὸν διὰ τῶν ῥευμάτων καὶ ἐτησίων ἀνέμων ἀπὸ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀσίας πρὸς τὰς βορείας καὶ δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἀμερικῆς (Schooleraft information respecting the history, condition and prospects of the Indians tribes of the United States, ect. Philadelphia, 1853.)

Πολλοὶ εἰσιν οἱ διισχυριζόμενοι ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἐγεννήθη ἐν ταὐτῷ ἐν διαφόροις τῆς γῆς μέρεσιν. Ἐκ τῶν ἐσχάτως ὅμως γενομένων εὑρημάτων, δι' ὧν ἀπεδείχθησαν αἱ πρωϊμώταται ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν μεταναστεύσεις τοῦ ἀνθρώπου, καταστρέφονται ἐν μέρει τὰ ἐπιχειρήματα αὐτῶν.

Κατὰ τοὺς πρώτους καὶ δεινοὺς τοῦ κοινωνικοῦ αὐτοῦ βίου καιροὺς ὁ ἄνθρωπος παρεσύρετο ἄκων καὶ ἐφέρετο ὑπὸ τῶν ἀνέμων καὶ τῶν ῥευμάτων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὡς ἔτι καὶ νῦν πολλὰ ζῷων καὶ φυτῶν γένη· καὶ ἐὰν ὑποθέσωμεν πρὸς ὥραν τὸ ἀνθρώπινον γένος πάντως καταστραφὲν, ἐκτὸς μιᾶς οἰκογενείας κατοικούσης ἐν τῷ Παλαιῷ ἢ Νέῳ Κόσμῳ, ἐν Αὐστραλίᾳ ἢ ἐν μιᾷ τῶν ἐκ κοραλλίου νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ λ. χ., οἱ ἀπόγονοι τῆς οἰκογενείας ταύτης διασπαρῶσιν βεβαίως βαθμηδὸν ἐφ' ὅλης τῆς γῆς. (Lyell, Principles of Geology.)

Κατὰ τὴν πέμπτην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα οἱ Σῖναι βουδισταὶ ἀπεσταλμένοι εἰς κήρυξιν τοῦ βουδισμοῦ ἐπορεύθησαν πολλάκις εἰς τὴν χώραν τοῦ Φουσάγγ ἢ τῆς Ἀλόης, ἥτις καθὰ φαίνεται εἶναι ἡ χώρα τῆς Ἀμερικῆς ἡ κειμένη μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κολομβίου καὶ τοῦ Ῥιο-Γίλλα. Γνωρίζομεν δὲ ἤδη ὅτι ἔκτοτε οἱ λεγόμενοι Τολτέκοι, ἢ οἱ πρῶτοι διδάσκαλοι τῶν ἀγρίων κατοίκων τοῦ Ἀναχουὰκ ἢ Μεξικοῦ, ἦλθον ἀπὸ βορρᾶ καὶ δυσμῶν πρὸς μεσημβρίαν, καὶ καταστάντες εἰς τὸ ὀροπέδιον τοῦ Μεξικοῦ ἔκτισαν ἐν ἔτει 648 τὴν τόλιν Τούλαν, ἥστινος εἶδε τὰ ἐρείπια ὁ Ἱσπανὸς Κόρτες. Μετὰ δὲ τεσσάρων αἰώνων κατοχὴν καὶ συμβάντα ἄγνωστα τῇ ἱστορίᾳ κατέλιπον τὸ Ἀναουὰκ ἢ Μεξικὸν, διωχθέντες ἴσως παρὰ τῶν ἐπιδραμόντων Chichemèques καὶ Ἀστέκων, οἵτινες κατέσχον ἐν ἔτει 1150 μ. Χ. τὴν χώραν, καὶ ἔκτισαν πρῶτοι τὸ Μεξικόν.

Ἅπασα ἡ Ἀμερικανικὴ αὕτη παραλία εἶναι προσφορωτάτη πρὸς τοιαύτας ἐξ Ἰαπωνίας καὶ Κίνας ἀποδημίας χάριν τῶν ἀνατολικῶν ἐτησίων ἀνέμων καὶ τῶν ῥευμάτων. Ἐσχάτως δὲ ἰαπωνικόν τι πλοῖον, ἀπαχθὲν ὑπὸ τῶν ὠκεανείων ῥευμάτων, εὑρέθη ἐξοκεῖλαν εἰς τὰς ἀκτὰς

Μετασχηματισμὸς τῶν Διδασκάλων τῆς Ἰατρικῆς.

τῆς Καλλιφορνίας ὑπό τινος φαλαινοθήρου· ἕτερον δὲ πλοῖον, πολλὰ περιπλανηθέν, ἐρρίφθη εἰς τὰς Σανδβιχίας νήσους, καὶ ἄλλο τρίτον εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ὀρεγῶνος παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κολομβίου. Πιθανώτατον δὲ ὅτι τοιαῦται ἀποπλανήσεις πλοίων συνέβησαν ἀνέκαθεν πολλαὶ μεταξὺ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀσίας καὶ Ἀμερικῆς, συμβαλοῦσαι εἰς τὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας κατοίκησιν ταύτης.

Ὁ Κολομβίας εἶναι ὁ μέγιστος τῶν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν ἐκβαλλόντων ποταμῶν, ἀναβλύζων ἀπὸ τῆς τεσσαρακοστῆς δευτέρας παραλλήλου μοίρας μέχρι τῆς πεντηκοστῆς τρίτης, καὶ ἀποτελούμενος ἰδίως ἀπὸ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ὀρεγῶνος καὶ Λεβὶς, ἢ τῶν Ὄρεων, ὁρμώντων τοῦ μὲν ἀπὸ βορρᾶ τοῦ δὲ ἀπὸ μεσημβρίας, καὶ ἀφοριζόντων τοῦ μὲν τὴν χώραν τῶν πηγῶν τοῦ Satchatchawan, τοῦ δὲ τὰ ὄρη ἐξ ὧν ἀναβρύει ὁ Μέγας Μισσουρῆς καὶ ὁ Rio Green ἢ Colorado, μέχρις οὗ συμβάλλοντες διὰ τῶν συναγκειῶν τοῦ Klamath καὶ τῆς Καλλιφορνίας ἐκδίδουσιν εἰς τὸν Ὠκεανόν.

Μεταξὺ δὲ τῶν δύο τούτων ῥείθρων τοῦ Ὠρεγῶνος καὶ Λεβὶς ἐξαίρεται ἄπειρον ὀροπέδιον, τὰ πεδία τῆς Κολομβίας, ἀπολῆγον εἰς τὰ στενὰ τῶν περιφήμων Γρανιτικῶν λεγομένων Ὀρῶν, δι' ὧν διαβαίνουσι πρὸς τὴν δυτικὴν Ἀμερικὴν οἱ μετανάσται. Τὰ ὀροπέδια ταῦτα ἐγένοντο ἀνέκαθεν ἡ ὁδὸς τῶν ἀπὸ Ἀσίας εἰς Ἀμερικὴν μετναστευσάντων πρώτων ἀνθρώπων, οἵτινες, ἄγριοι καὶ πλάνητες ἔτι ὄντες, ἔζων ἀπὸ θήρας καὶ ἁλιείας.

Ἐπὶ ταύτην τὴν χώραν προτίθεται ἵνα ὁδηγήσῃ ἡμᾶς ὁ κ. Catlin διὰ τῆς ἑπομένης διηγήσεως.

I.

Ὁ πορθμὸς τῆς βασιλίσσης Καρολίνης καὶ τοῦ Φούκα. — Οἱ Ἰνδοὶ Νάγιας. — Ἡ Κολομβία, οἱ Δάλλαι καὶ οἱ Πλατυκέφαλοι Ἰνδοί. — Ὁ ποταμὸς τῶν Ὄφεων. — Οἱ Κόρακες.

Ἐν ἔτει 1853 ἐπέβαινον τῆς Σάλλυ Ἄννης, μικροῦ ἀμερικανικοῦ βρικίου, ὅπερ μετὰ πολλὰς παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Καμτζάτσκας καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς Ῥωσσίας ἐμπορικὰς λοξὰς πορείας παρέλαβε καὶ μετήγαγεν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Κολομβίαν πλῆθος συγκλύδων ἐπιβατῶν προσδραμόντων ἐπὶ τῷ ἀκούσματι εὑρέσεως νέας χρυσοφόρου χώρας.

Ἤδη ἐπλέομεν ἀπὸ τριῶν ἡμερῶν ἐν τῷ μεγαλοπρεπεῖ καὶ μακροτάτῳ πορθμῷ τῆς Βασιλίσσης Καρολίνης, τῷ χωρίζοντι τὴν νῆσον τοῦ Βαγκούβερ ἀπὸ τῆς Κολομβίας· ὅτε αἴφνης περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀφυπνίσθην ὑπὸ τοῦ κρότου τῆς ἀλύσεως τῆς ἀγκύρας καὶ τῆς βαρείας φωνῆς τοῦ Καίσαρος, μέλανος γίγαντος καστανοχρόου ἐκ τῆς πορτογαλλικῆς Γουινέης, ὃν παρέλαβον ὑπηρέτην ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων. Ἐκάγχαζε δὲ καὶ ἐλάλει ἀγγλιστὶ καὶ ἱσπανιστὶ τοσοῦτον ταχέως ὥστε ἐπείσθην ὅτι ξένος τις ἀνῆλθεν εἰς τὸ πλοῖον.

Ἀναβὰς ταχέως εἰς τὸ κατάστρωμα εὗρον ἅπαντας τοὺς χρυσοθήρας κοιμωμένους ἔτι, τὸ δὲ κατάστρωμα βρίθον Ἰνδῶν Νάγιας, ὧν πολλοί, μὴ δυνηθέντες ἵν' ἀνέλθωσι, περιεκύκλωσαν πάντως τὸ πλοῖον διὰ πολλῶν κεχρωματισμένων μονοξύλων ἀκατίων γεμόντων καὶ τούτων Ἰνδῶν.

Ἕφερον δὲ εἰς πώλησιν καὶ ἀνταλλαγὴν προσφάτους καὶ ξηροὺς ἀττακεῖς (saumons) καὶ ὄστρεα καὶ κλάδους μυρτίλου (airelles) καρποφόρους. Ὁ πλοίαρχος καὶ ὁ ὑποπλοίαρχος ἠσχολοῦντο περὶ τὴν διευθέτησιν τῶν ἐφοδίων, ἐνῷ ὁ γίγας Καῖσαρ ὀρθιος, ὑπερέχων πάντων κατὰ τὸ σῶμα, ἔχων καραβίναν διὰ χειρὸς, καὶ τὸ μέτωπον καὶ τὰς παρειὰς ἀπολαμπύσας ὡς ἔβενος πρὸς τὸν ἥλιον, μάτην προσεπάθει ἵνα γένηται καταλληπτὸς τοῖς Ἰνδοῖς.

Ἀπάντων δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐτρέποντο πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς τὸ πρῶτον τῆς σκηνῆς πρόσωπον. Οἱ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος Ἰνδοὶ ἐδεξιοῦντο αὐτὸν ἐπαλλήλως, καὶ τέλος κατώρθωσαν ἵνα ἐννοῶσιν ἀλλήλους χειρονομοῦντες, ὅπερ εἶναι

συνήθης τῶν ἰθαγενῶν φυλῶν τῆς βορείας καὶ μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς γλῶσσα.

— Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἶναι μὲν λίαν παράδοξοι, λέγει μοι ὁ Καῖσαρ, ἀλλὰ νομίζω αὐτοὺς ἀγαθούς· θέλετε ἵνα ἐξέλθητε; —Ναί, Καῖσαρ, ἐξέλθωμεν πρὸς ὥραν ἐνταῦθα.

Καίπερ τετρακόσια μόλις μέτρα ἀπέχοντες τῆς ἀκτῆς δὲν ἐβλέπομεν οὐδ' ἴχνος ἀνθρωπίνης κατοικίας. Αἱ ἀκταὶ ἀφωρίζοντο ὑπὸ μυριομόρφων γραφικῶν βράχων καὶ γεωλοφιῶν κεκαλυμμένων κέδροις (thuya gigantea) καὶ ῥοδοδένδροις ἐρυθροῖς, λευκοῖς ἢ ἀμεθυστίζουσιν, καὶ ἀποτελούντων νήσους καὶ πορθμούς, ἐν οἷς ἔτρεχον πανταχόσε αἱ γραφικώταται καὶ πολύχρωμοι πιρόκαι τῶν ἰθαγενῶν. Τὰ ἀκάτια δι' ὧν ἐγὼ καὶ ὁ Καῖσαρ ἀνεπλεύσαμεν πρό τινων μηνῶν τὸν ποταμὸν τῶν Ἀμαζόνων καὶ τοῦ Ξιγγοῦ, πολὺ ἀπέχουσι τῆς χάριτος καὶ τῆς κουφότητος καὶ τοῦ ὡραίου χρωματισμοῦ τῶν ἀκάτων ἃς βλέπομεν νῦν διαπλεούσας πανταχόσε· διότι οἱ ἰθαγενεῖς Νάγιας κατασκευάζουσι ταύτας ἁπλῶς ἐκ τοῦ κορμοῦ τῶν κολοσσαίων κωνοφόρων δένδρων τῆς χώρας, σχηματίζοντες αὐτὰς κομψότατα καὶ χρωματίζοντες διὰ τῶν αὐτῶν σχεδογραφιῶν, αἷς περιαλείφουσι τὰ ἴδια σώματα.

Καὶ ὡς ποίμνια αἰγῶν πηδωσῶν κατὰ φαντασίαν ἢ ἀνερπουσῶν ἐπὶ τῶν ἀνωφερειῶν τῶν βράχων, οἱ Ἰνδοὶ οὗτοι ἐτρέποντο πανταχόσε περὶ τοὺς καταφύτους καὶ ὑπὸ θαλάσσης περικλυζομένους βράχους, νῦν μὲν μετεωριζόμενοι ἐπὶ τῆς χαίτης τῶν ὑψηλῶν τοῦ κυμαίνοντος πορθμοῦ κυμάτων, νῦν δὲ ἀφανιζόμενοι ἐν αὐτοῖς· νῦν μὲν φθάνοντες μέχρι τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοίου, νῦν δὲ καταβαίνοντες ὁρμητικῶς μέχρι τῆς τρόπεως.

Αἱ κῶπαι ἦσαν κεχρωματισμέναι ἐναρμονίως, ὡς αἱ πιρόκαι· τὰ δὲ ἐνδύματα ἢ δέρματα τῶν κωπηλατῶν ἢ ἐπιβατῶν ἐκαλύπτοντο διὰ τῶν αὐτῶν ταῖς ἀκάτοις ἱερογλυφικῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων.

Ἐν τούτῳ δὲ οἱ ἔτι κλινήρεις ἐπιβάται, ἀκούσαντες τὸν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος θόρυβον, ἐγένοντο περίτρομοι καὶ ἐνεδύοντο ἐν τάχει. Εἷς δὲ αὐτῶν, ὁ Σίμμερ, ἐξερχόμενος τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ καὶ βλέπων τὸ πλοῖον οὕτω περικεκυκλωμένον,

«Ὕψιστε Θεέ, ἀνακράζει, δὲν βλέπεις ὅτι εἴμεθα αἰχμάλωτοι τῶν ἀγρίων Ἰνδῶν;»

— Μὴ φοβοῦ, ἀπεκρίθην αὐτῷ· διότι εἴμεθα ἐν τῷ μέσῳ τῆς φυλῆς τῶν ἀγαθῶν Νάγιας. Ἡ μεγίστη αὐτῶν κώμη κεῖται ὄπισθεν τοῦ προκειμένου τούτου ἀκρωτηρίου. Ἦλθον δὲ ἁπλῶς πρὸς ἡμᾶς ἵν' ἀνταλλάξωσι τὰ ἐμπορεύματα αὐτῶν.

Τότε δὲ ὁ Σίμμερ παρηγορήθη, καὶ θέλων ἵνα καθησυχάσῃ καὶ τοὺς λοιποὺς ἀγωνιῶντας ἐπιβάτας, ἐκραύγασε πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦ καταρράκτου μεγάλῃ τῇ φωνῇ·

— Σπεύσατε, δράμετε πάντες εἰς τὸ κατάστρωμα, ἐὰν θέλητε ἵνα ἴδητε ὡραῖόν τι θέαμα!

Οἱ δὲ ἐπιβάται, σχεδὸν ὑπνώττοντες ἔτι καὶ περίτρομοι, παρανοήσαντες τὰς τελευταίας λέξεις καὶ ἀκούσαντες τὰς ἐπιτεινομένας τῶν Ἰνδῶν κραυγάς, ἐνόμισαν ὅτι ἐκινδύνευον περὶ τῆς ζωῆς, καὶ ὁπλισθέντες διὰ καραβινῶν καὶ πολυκρότων πιστολίων ἐξώρμησαν ἡμίγυμνοι μεταξὺ ἡμῶν, ἕτοιμοι ἵνα πυροβολήσωσι τοὺς Ἰνδούς, ὅπερ καὶ ἔπραξαν ἄν, ἐὰν ἐγὼ καὶ ὁ Σίμμερ μὴ ἐφθάνομεν ῥιπτόμενοι μεταξὺ τῶν σχεδὸν ἀποκεκοιμημένων καὶ γυμνῶν τούτων ἐπιβατῶν καὶ τῶν ἀγρίων Ἰνδῶν, καὶ οὕτως ἐνεποδίζομεν ἀληθῆ μάχην καὶ καθολικὴν σφαγήν.

Οἱ δὲ Ἰνδοί, ἰδόντες ἑαυτοὺς ἀπροόπτως ἀπειλουμένους, ὥρμησαν οἱ μὲν ἀπειλοῦντες εἰς τὸ ἔμπροσθεν τοῦ πλοίου· τινὲς δὲ αὐτῶν ἐρρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν.

Τότε δραμὼν πρὸς αὐτοὺς ἐκάλουν παντοιοτρόπως. Ὁ δὲ Καῖσαρ ὅμοιος τῷ κολοσσῷ τῆς Ῥόδου ἔστησεν ἑαυτὸν μεταξὺ τῶν δύο στρατοπέδων, ζητῶν ἵνα διαχωρίσῃ αὐτοῖς διὰ παντοίων χειρονομιῶν ὅτι ταῦτα πάντα προῆλθον ἔκ τινος ἀγνοίας, καὶ δὲν ἔπρεπεν ἵνα φοβηθῶσι· διότι εἴμεθα καλοὶ ἄνθρωποι.

Περὶ δὲ τὴν ἐνάτην, ὁπλισθέντες τοῖς πολυκρότοις ἡμῶν πιστολίοις καὶ ἄγοντες τὸν Καίσαρα πεφορτωμένον σάκκον περιέχοντα τὰ ἐφόδια καὶ ἔχοντα διὰ χειρὸς πελωρίαν καραβίναν, εἰσέβημεν λέμβον ἀποβησόμενοι εἰς τὴν ξηράν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐφθάσαμεν εἰς τὴν κώμην Νάγιας.

Οἱ Ἰνδοί, μαθόντες ὅτι ἐπορευόμεθα πρὸς αὐτούς, συνήχθησαν παμπληθεῖς εἰς τὴν καλύβην τοῦ ἀρχηγοῦ, ἀνδρὸς ἡγεμονικοῦ τὸ ἦθος, καθημένου ἐπὶ θρόνου καπνίζοντος, καὶ ἑτοιμαζομένου πρὸς ὑποδοχὴν ἡμῶν. Νεύσαντος δ' αὐτοῦ ἐκαθίσαμεν χαμαὶ ἐπὶ ψιάθων· καὶ ἐνῷ οἱ ὑπηρέται τοῦ ἡγεμόνος προσέφερον ἡμῖν τὴν πίπαν πλῆθος αὐτοχθόνων κυνῶν ἢ μᾶλλον λύκων, ἀκολουθήσαντες τοῖς ἴχνεσιν ἡμῶν, κατέκλυσαν ἅπαντα τὸν περὶ τὴν καλύβην τόπον, ὑλακτοῦντες καὶ ὠρυόμενοι. Τότε ὁ παρὰ τὴν πύλην τῆς καλύβης τεταγμένος φύλαξ τοξεύσας ἐφόνευσεν ἕνα τούτων, ὅπερ τοσοῦτον ἐφόβησε τοὺς λοιπούς, ὥστε ἔφυγον ἔντρομοι καὶ διεσπάρησαν ἐν ἀκαρεῖ πανταχόσε.

Οἱ Ἰνδοὶ Νάγιας διατελοῦσιν ὡς οἱ πλεῖστοι αὐτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς γυμνῆται ἢ σκυταλοφόροι, περιαλείφοντες τὸ σῶμα ἀργίλλῳ πολυχρώμῳ μυρία εἰκονιζούσῃ ἐμβλήματα καὶ σημεῖα. Κοσμοῦσι δὲ τὴν κεφαλὴν πτεροῖς ἀετοῦ, καὶ διαπερῶσι τὸ κάτω χεῖλος διὰ τεμαχίων ξύλου ποικίλως κεχρωματισμένου.

Μὴ δυνάμενοι δὲ ἵνα διαλεχθῶμεν πρὸς τὸν ἡγεμόνα τῆς φυλῆς ἄλλως ἢ χειρονομοῦντες, κατέστημεν εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν· ὅτε εἴδομεν εἰσερχόμενον διερμηνέα τινὰ Γάλλον Καναδόν, ὃν ὁ ἡγεμὼν ἐκάλεσεν ἔκ τινος πλησίον κώμης, ἔνθα ἐπεστάτει βυρσοδεψικοῦ τινος ἐργαστηρίου, καὶ ὅστις μεγάλως ἐγένετο ἡμῖν χρήσιμος. Ἀνοίξας τὸ χαρτοφυλάκιόν μου ἐκάθισα παρὰ τῷ ἡγεμόνι, καὶ ἐδείκνυον αὐτῷ τὰς εἰκόνας τῶν διαφόρων ἰθαγενῶν ἀρχηγῶν τῶν χωρῶν ἃς ἤδη περιώδευσα, ἐν οἷς πολλοὶ ἀρχηγοὶ τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων, τῶν Ὀζάγων, τῶν Πάουνις, καὶ τέλος τὴν εἰκόνα τοῦ γίγαντος ὑπηρέτου μου Καίσαρος ὁλόκληρον, ἣν ἰδὼν ὁ ἡγεμὼν κατελήφθη ὑπὸ γέλωτος ἀσβέστου, καὶ τραπόμενος πρὸς αὐτὸν καθήμενον ἔν τινι γωνίᾳ, καὶ δοὺς αὐτῷ τὴν χεῖρα ἀφελῶς, διέταξεν ἵνα καθίσῃ παρ' αὐτῷ.

Αἱ εἰκόνες αὗται ἤγειραν λίαν τὴν περιέργειαν τῆς ὁμηγύρεως καὶ μάλιστα τῶν γυναικῶν.

Τότε ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ παρεκάλεσάν με ἵνα ἀπεικονίσω αὐτούς, ὅπερ καὶ ἔκαμον, περικεκυκλωμένος ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν θαυμαζόντων τὴν εὐχέρειαν μεθ' ἧς τὰ σχήματα τοῦ προσώπου τοῦ ἡγεμόνος διεγράφοντο ἐπὶ τοῦ χάρτου.

Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ ἡγεμὼν ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἐπὶ δεῖπνον, ἀγγέλλων ὅτι οἱ μέγιστοι φιλόσοφοι καὶ ἰατροὶ τῆς φυλῆς αὐτοῦ ἐπετάχθησαν ἵνα ἐπιδείξωσιν ἡμῖν τὸν λεγόμενον Χορὸν τῆς Ἰατρικῆς.

Ἀναχωροῦντας ὁ πλοίαρχος δὲν ἠθέλησεν ἵνα παραπέμψῃ ἡμᾶς, φοβούμενος μὴ οἱ αὐτόχθονες μηχανεύωνται ἵνα, ἑλκύσαντες ἅπαντας παρ' αὐτούς, καταλάβωσι τὸ πλοῖον καὶ φονεύσωσιν ἡμᾶς. Μὴ πειθομένοις δὲ συνεβούλευσεν ἵνα ἤμεθα πάντοτε ὡπλισμένοι μὴ ἐκεῖνοι βουλευθῶσι πονηρὰ καθ' ἡμῶν.

Φθάσαντες δὲ παρὰ τὴν κώμην ἐξεπλάγημεν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πανταχόθεν συνδραμόντων Ἰνδῶν, ἐπιθυμούντων ἵνα ἴδωσιν ἡμᾶς ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἀπολαύσωσι τοῦ θεάματος τοῦ Χοροῦ τῆς Ἰατρικῆς.

Τὸ γεῦμα ἦν εὐτελέστατον καὶ συνέκειτο ἐκ θηρείου ἑφθοῦ κρέατος. Ἐπελθούσης δὲ τῆς νυκτός, ἠκούσθησαν κραυγαὶ φρικώδεις καὶ ὀλολυγμοὶ καὶ ᾄσματα ἀπῳδά, καὶ εἴδομεν δώδεκα λαμπαδοφόρους συνταττομένους περὶ τὸν ἀρχηγόν, ὅπως φωτίζωσι τὸν χορὸν τῶν μετεσχηματισμένων φιλοσόφων τῆς φυλῆς. Ἀλλ' ἀδύνατον ἵνα διαγράψῃ τις τοὺς ἀλλοκότους χορούς, τοὺς κορδακισμούς, καὶ τοὺς γελοιασμοὺς οὓς εἴδομεν τὴν ἑσπέραν ταύτην. Ὁ Καῖσαρ ἐγέλα ἀδιαλείπτως ὡς παράφρων.

Ὁ χορηγός, ὑψηλός τις ἰατρός, ἀπεικόνιζε τὸν βασιλέα τῶν πτηνῶν ὠτίδων, ἕτερος δὲ τὸν τῶν αἰθυιῶν, ἄλλος δὲ τὸν τῶν λαγωῶν, ὁ δὲ τὸν ἀδελφὸν τοῦ διαβόλου, ὁ δὲ τὸν ἐργάτην τοῦ κεραυνοῦ, ὁ δὲ τὴν λευκὴν κορώνην, ὁ δὲ τὴν νυκτοπόρον ἄρκτον, ὁ δὲ τὴν ψυχὴν τοῦ Καριβοῦ, καὶ οὕτως ἐφεξῆς ἅπαντες ἐνδεδυμένοι τὰ πτερὰ καὶ τὰς δορὰς τῶν παριστανομένων ζώων, καὶ προσωπεῖα ξύλινα χειροποίητα ἀπεικάζοντα θαυμασίως τὴν μορφὴν ἑκάστου ζώου.

Τὴν δ' ἐπιοῦσαν τῆς ἑορτῆς διετέλεσα ἐγὼ μὲν ζωγραφῶν τοὺς ἰθαγενεῖς, ὁ δὲ Καῖσαρ δεικνύων τὰ ἔργα μου τοῖς παρεστῶσι. Περὶ δὲ τὴν ἑσπέραν ἀσπασάμενοι τὸν ἡγεμόνα καὶ ἐπιβάντες τοῦ πλοίου ἀνήχθημεν πλέοντες εἰς Βικτωρίαν, μητρόπολιν τῆς νήσου Βαγκούβερ, ἔνθεν οἱ πλεῖστοι τῶν συμπλεόντων χρυσοθηρῶν ἔμελλον ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὰς χρυσοφόρους ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Φράζερ.

Προσορμισθέντες εἰς Βικτωρίαν εὕρομεν τὴν πόλιν ἀνάστατον, μεστὴν θορύβου καὶ ἐν πλείστῃ τύρβῃ καὶ ἀταξίᾳ. Ἐπειδὴ ἡ φήμη τῆς εὑρέσεως νέας χρυσοφόρου γῆς εἵλκυσεν εἰς αὐτὴν τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς γῆς τυχοδιώκτας.

Καὶ οἱ μὲν πρῶτοι φθάσαντες κατέλαβον ἤδη ἁπάσας τὰς οἰκίας, ὧν ἕκαστος θάλαμος ἐμισθοῦτο ἀντὶ πολλῶν χρημάτων· οἱ δὲ μετ' αὐτοὺς ἐλθόντες ἠναγκάζοντο ἵνα σκηνώσωσι παρὰ τὴν πόλιν, ἢ ἵνα κοιμῶνται ἐν ταῖς ἁμάξαις ἢ διάγωσιν ἐν τῷ ὑπαίθρῳ. Τὰ ἀτμόπλοια καὶ τὰ πλοῖα, καίπερ βιαζόμενα ἵν' ἀποπλεύσωσι, δὲν ἠδύναντο ἵν' ἀποβιβάσωσι τοὺς χρυσοθήρας, προτιμῶντας ἵνα κατέχωσι βίᾳ τὰς ἐν τοῖς πλοίοις κλίνας αὐτῶν. Οἱ δὲ μᾶλλον ἀκαταπόνητοι καὶ πρὸς τὰς κακοπαθείας ἀναισθήτως ἔχοντες ἔδιδον ἑαυτοὺς ᾄσμασι καὶ χοροῖς μεθημερινοῖς καὶ παννυχίοις· διότι αἱ ἀγγελίαι ἦσαν εὐφρόσυνοι, ἐπιβεβαιούμεναι ὁσημέραι ὑπὸ τῶν ἐπανερχομένων ἤδη χρυσοθηρῶν, οἵτινες ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ καὶ ἀπόνως συνέλεξαν χρυσὸν ἱκανὸν ἵνα διατρέφῃ αὐτοὺς καθ' ἅπαντα αὐτῶν τὸν βίον. Καθ' ἑκάστην δὲ ὥραν ἤρχοντο ἀγγελίαι ἐκπλήττουσαι καὶ ἐνθουσιάζουσαι τὸν σύγκλυδα ὄχλον, ὅστις, μηδόλως ἀμφιβάλλων ὅτι ἐπέτυχε τοῦ ποθουμένου πλούτου καὶ παρ' οὐδὲν ποιούμενος πᾶσαν κακοπάθειαν, ἐτρέπετο ἤδη εἰς παντοίας τέρψεις

Μετ' ὀλίγον δὲ οἱ συνοδοιπόροι μου, ἀποβάντες τοῦ βρικίου, συνανεμίχθησαν τῷ πλήθει τῶν λοιπῶν χρυσοθηρῶν. Ἐγὼ δὲ διέμεινα ἐπί τινας ἡμέρας ἐν Βικτωρίᾳ ἀπολαύων τοῦ παραδοξοτάτου θεάματος τοῦ πανταχόθεν τῆς γῆς συναθροισθέντος τούτου σύγκλυδος ὄχλου. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ θόρυβος καὶ ἡ ἀταξία ἔφθασαν εἰς τὸ ἄκρον, καὶ ἀηδισθείς, ἐπέβην μετὰ τοῦ Καίσαρος ἀτμοπλοίου, ὅπερ, ἀποπλέον εἰς Ἅγιον Φραγκῖσκον, ἔμελλεν ἵνα προσορμισθῇ πρῶτον εἰς Πόρτλανδ, πόλιν κτισθεῖσαν ἐσχάτως ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Κολομβίου, εἰς ἣν ἀποβὰς διετέλεσα σπουδάζων τὰ ἔθη τῶν ἰθαγενῶν Ἰνδῶν.

Ὑπὲρ τὴν πόλιν Πόρτλανδ κεῖται ἡ χώρα τῶν Δάλλων Ἰνδῶν, περίφημος ἀνέκαθεν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀττακέων, ἐξ ὧν τρέφεται πᾶσα ἡ φυλή. Ὧν δὲ παρ' αὐτοῖς εἶδον πλῆθος χρυσοθηρῶν πορευομένων πρὸς τὸν τόπον τοῦ Ὀρεγῶνος. Παρὰ δὲ τούτων ἔμαθον ὅτι οἱ εἰς τὴν μεγάλην οἰκογένειαν τῶν Κοράκων ἀνήκοντες Προγάστορες Ἰνδοί, διελθόντες πρὸς βορρᾶν τὰ ὄρη τοῦ Ἀττακέως, κατεσκήνωσαν παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ. Ὅθεν ἔκρινα εὐθὺς ἵνα πορευθῶ πρὸς αὐτοὺς ὡς τὴν παραδοξοτάτην τῶν ἰθαγενῶν τῆς Ἀμερικῆς φυλῶν. Διέβην δὲ διὰ τῆς φυλῆς τῶν Πλατυκεφάλων, οὕτως ὀνομαζομένων τοῦ παραδόξου ἕνεκα ἔθους τοῦ πιέζειν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν κατὰ τὴν ὥραν τῆς γεννήσεως, οἵτινές εἰσιν ἡ κατ' ἐξοχὴν φυλὴ τῶν δυτικῶν Γρανιτικῶν ὀρῶν· διότι κατέχουσιν ἅπασαν τὴν χώραν τὴν περὶ τὴν κάτω Κολομβίαν καὶ τὴν νῆσον τοῦ Βαγκούβερ, καὶ ζῶσι πάντως ἀπὸ τῆς ἁλιείας.

Ἡ φυλὴ τῶν Κοράκων (Crows) εἶναι ἡ ὡραιοτάτη τῶν Ἰνδικῶν φυλῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ ἴσως ἡ ἀρχαιοτάτη. Ἐν ἔτει 1832, ὅτε ἐπορεύθην πρὸς αὐτοὺς τὸ πρῶτον, εὗρον κατοικοῦντας ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς κατωφερείας τῶν Γρανιτικῶν ὀρῶν. Ὁ ἡγεμὼν τῆς φυλῆς με ἐδέχθη ἐπιεικῶς. Καθίσας παρ' αὐτῷ ἠρξάμην κατὰ τὴν συνήθειάν μου ἵνα δείξω αὐτῷ τὰς εἰκόνας τῶν ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων ἐπισήμων ἀγρίων τῶν χωρῶν ἃς διῆλθον. Ἀλλ' αἴφνης εἷς τῶν Ἰνδῶν ἀναπηδᾷ ἔκπληκτος, καὶ ἀνακράζει· Bi cets-e-cure! Bi-cets-e-cure· διότι, βλέπων τὰς εἰκονογραφίας μου, ἀνεγνώρισεν ἕνα τινὰ τῶν αὐτοῦ φίλων ὃν ἐξεικόνισα πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν. Τότε δὲ πολλοὶ Ἰνδοὶ ὥρμησαν εἰς πλησιόχωρόν τινα κώμην, ὅθεν ἤγαγον πρός με τὸν παλαιόν μου φίλον Bi-cets-e-cure, ὅστις, θεωρήσας με πρὸς ὥραν, ἀνέκραζε· «How, How!» καλῶς, καλῶς! καὶ ἐφάνη λίαν εὐχαριστημένος ἐκ τῆς ἀπροόπτου ἐκείνης συναντήσεως.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἔδειξα αὐτοῖς τὴν εἰκόνα τινὸς τῶν ἀρχηγῶν τῆς φυλῆς αὐτῶν Βα-δα-αχ-χουδού, ἔχοντος τὴν κεφαλὴν κεκοσμημένην πτεροῖς ἀετοῦ, καὶ ἐνδεδυμένου μανδύαν ἐκ δέρματος βουβάλου ἀκατεργάστου, ἐν ᾧ ἦσαν ἀτέχνως ἐξεικονισμένα τὰ τρόπαια καὶ κατορθώματα αὐτοῦ. Εἶχε δὲ διὰ μὲν τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν τὴν λόγχην, τὴν δὲ ἀσπίδα καὶ τὴν φαρέτραν ἐξηρτημένην τῶν ὤμων, τὸν δὲ καπνοδόχον τοῦ ζωστῆρος, τὰς δὲ περικνημῖδας κεκαλλωπισμένας τῷ δέρματι τῆς κεφαλῆς τῶν παρ' αὐτοῦ κατατροπωθέντων πολεμίων.

Ὁ Be-cets-e-cure μοὶ εἶπεν ὅτι οὗτος ὁ ἀρχηγὸς ἀπέθανεν ὀλίγον μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου, καὶ ἡ οἰκογένεια καὶ οἱ φίλοι τρέπουσι τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἣν ἐγὼ ἐζωγράφησα.

Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην ὅτι ὁ φρόνιμος δὲν ἔπρεπε ἵνα δεισιδαιμονῇ οὕτως ὥστε φοβηθῆναι τὰς εἰκόνας· ὅτι παρ' ἡμῖν τοῖς λευκοῖς ἕκαστος ἔχει τὴν ἰδίαν εἰκόνα. Τότε δὲ πεισθέντες ἐκραύγασαν ἅπαντες how, how, καὶ τῇ ἐπαύριον ἐκόλλησα, ὡς αὐτοὶ ἔλεγον, τὸ δέρμα πολλῶν ἐξ αὐτῶν ἐπὶ τοῦ χάρτου. Τινὲς δ' αὐτῶν εἶχον τὴν κόμην τοσοῦτον μακρὰν ὥστε ἐπεσύρετο τρία μέτρα κατὰ γῆς.

Ὁ ἀρχηγὸς Βα-δα-αχ-χου-δσύ.

II.

Ο-ΚΙ-Ε-ΠΑ.

Θρησκευτικὴ ἱεροτελεστία παρὰ τοῖς Ἰνδοῖς Μανδάνς.

Οἱ ἄγριοι τῶν Γρανιτικῶν ὀρῶν καὶ καθόλου ἁπασῶν τῶν κατὰ τὴν Ἀμερικὴν ἰνδικῶν φυλῶν πιστεύουσιν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς καὶ πρεσβεύουσιν ἀρχὰς αἵτινες καταδεικνύουσιν ἡμῖν ἀριδήλως τὴν ἀσιατικὴν αὐτῶν καταγωγήν, οἷον τὸ ἀγαθὸν καὶ πονηρὸν πνεῦμα, ὅπερ παρὰ μὲν τοῖς Ζένδαις τῆς Ἀσίας καλεῖται Gento-Mainyu καὶ Anghro-Manitou, ὡς δηλοῦσι τὰ ἀρχαιότατα αὐτῶν μνημεῖα, παρὰ δὲ τοῖς Ἰνδοῖς τῆς βορείας Ἀμερικῆς Kitchi Manitu, καὶ ὅπερ σπουδαιότατον, ἀποδέχονται τὸν κατακλυσμόν, ἀφ' οὗ ἐσώθη μόνον ἓν ἀνθρώπων ζεῦγος. Ἡ δὲ θρησκεία καὶ ἅπασαι αὐτῶν αἱ ἱεροτελεστίαι ἀνάκεινται πάντως εἰς ἑορτασμὸν καὶ μνημόσυνον καὶ ἀποτροπὴν τοῦ μεγάλου κατακλυσμοῦ.

Ἐξεικονίζων ἡγεμόνα τινὰ τῆς φυλῆς τῶν Ἰνδῶν Μανδὰνς ἐν τῇ μόνῃ κώμῃ ἔνθα ἤδη περιωρίσθησαν ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Μισσουρῆ ἀπεχούσῃ ἑξακοσίας περίπου λεύγας τῆς πόλεως Ἁγίου Λουδοβίκου, ἠρώτων αὐτὸν πότε τελέσουσι τὴν περίφημον ἱεροτελεστίαν τοῦ Ο-ΚΙ-Ε-ΡΑ.

— Ὅταν τὰ φύλλα τῶν ἰτεῶν βλαστήσωσι, μοὶ ἀπεκρίθη.

— Τί κοινὸν ἔχουσι τὰ φύλλα τῶν ἰτεῶν πρὸς τὴν ἑορτὴν ὑμῶν;

— Ἡ περιστερά, εἶπεν, ἤνεγκεν εἰς τὸ μέγα πλοῖον κλάδον ἰτέας φυλλοφυήσαντα ἤδη.

Ἀφίνω τὸν ἀναγνώστην ἵνα ἐννοήσῃ πόσον ἐξεπλάγην ἀκούων ἐκ στόματος ἀγρίου τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἀπέχοντος ἑξακοσίας λεύγας τῶν πεπαιδευμένων τόπων τοιούτους λόγους· καὶ μεθ' οἵας περιεργείας ἠρξάμην ἵνα ἐρωτῶ αὐτὸν περὶ τῆς παραδόσεως ταύτης, ἥτις βεβαίως ἦλθε παρ' αὐτοὺς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ὁ δὲ λαβόμενός με τῆς χειρὸς ἤγαγεν εἰς τὸ μέσον τῆς κώμης, ἔνθα ἵδρυτο ἀγροῖκόν τι ἀπομίμημα τῆς Κιβωτοῦ, καί μοι διηγήσατο λεπτομερέστατα τὰ περὶ τὴν παράδοσιν ταύτην, ἥτις ἀποτελεῖ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἅπασαν τὴν θρησκείαν τούτων· διότι μὴ ἔχοντες ναοὺς λατρεύουσιν ἀντὶ τούτων τῇ κιβωτῷ ἱδρυμένῃ ἐν τῷ μέσῳ τῆς κώμης. Ἡ δὲ ἑορτὴ Ο-κι-ε-πα ἦν ἀποτεταγμένη πρὸς ἐτήσιον μνημόσυνον τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἡμέρας τῆς περιφήμου ταύτης ἱεροτελεστίας ὁ Μέγας Ἰατρὸς ἢ ὁ μάγος τῆς φυλῆς, ἀναβὰς ἔωθεν ἐπί τινος καλύβης, ἤγγειλε μεγάλῃ τῇ φωνῇ ὅτι ἔβλεπε παράδοξον θέαμα πρὸς ἀνατολάς. Ἐπειδὴ ὁ Λευκὸς ἄνθρωπος ἤρχετο ἵν' ἀνοίξῃ τὸν ναὸν τῆς Ἰατρικῆς.

Ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ ἅπασαι αἱ καλύβαι καὶ οἱ πέριξ λόφοι κατεκαλύφθησαν ὑπὸ πλήθους ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἀναμενόντων ἐναγωνίως τὴν ἐμφάνισιν τοῦ μυστηριώδους λευκοῦ. Καὶ ὅτε ἡ πρώτη τοῦ ἡλίου ἀκτὶν προσέβαλε τὴν κώμην, ἐξήρθησαν πανταχόθεν πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀπηχεῖς κραυγαὶ καὶ ὀλολυγμοὶ καὶ στεναγμοὶ ἐπιρρωννύμενοι ἔτι μᾶλλον ὑπὸ τῶν ὑλαγμῶν τῶν κυνῶν. Καὶ οἱ μὲν τῶν Ἰνδῶν ἡτοίμαζον τὰ ὅπλα, οἱ δὲ ἔτρεχον πρὸς τοὺς ἵππους, ὡς εἰ ἐχθρὸς φοβερὸς ἐπήρχετο καταστρεψόμενος τὴν κώμην.

Πάντων δὲ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐτράπησαν πρὸς τὴν κοιλάδα, ἐν ᾗ ἔβλεπον διαγραφόμενον ἐν τῷ ὁρίζοντι ἄνθρωπον λευκὸν καὶ μόνον κατερχόμενον ἐκ τοῦ λόφου καὶ προβαίνοντα κατ' εὐθεῖαν πρὸς τὴν κώμην, μέχρις οὗ, φθάσαντα πρὸ τοῦ ξυλίνου αὐτῆς φραγμοῦ, πλῆθος λογχοφόρων καὶ ἀσπιδοφόρων ὑπεδέχθησαν αὐτὸν ἀλαλάζοντες.

Τότε δὲ ὁ ἀρχηγὸς τῶν πολεμιστῶν, ἐξερχόμενος τῆς πρώτης τάξεως, ἐπέταξε τῷ ξένῳ τούτῳ λευκῷ ἵνα δηλώσῃ πόθεν ἤρχετο καὶ τίς ἦτο αὐτοῦ ἡ ἐντολή. «Ἔρχομαι, ἀπεκρίθη, ἀπὸ τῶν ὑψηλῶν ὀρῶν τῆς Ἀνατολῆς, ἐν οἷς κατοικῶ, καὶ πορεύομαι ἵν' ἀνοίξω τὸν ναὸν τῆς Ἰατρικῆς. Μή μ' ἐμποδίσῃς ἵνα εἰσέλθω· εἰ δὲ μή, ὁλόκληρος ἡ φυλὴ βεβαίως ἐξολοθρευθήσεται.»

Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ ἡγεμὼν τῆς φυλῆς καὶ οἱ ἀκόλουθοι αὐτοῦ συνελθόντες πάντες εἰς τὴν καλύβην τοῦ Συμβουλίου καὶ ἔχοντες τὴν ὄψιν κεχρισμένην μέλαιναν, προσεκλήθησαν ἵνα μεταβῶσιν εἰς τὸν φραγμόν, καὶ ἀσπαζόμενοι τὸν ξένον ὡς ἀπὸ πολλοῦ αὐτοῖς γνώριμον καὶ ἀποκαλοῦντες αὐτὸν «τὸν μόνον καὶ τὸν πρῶτον ἄνδρα», ἐδεξιοῦντο αὐτὸν καὶ ἐκάλουν εἰς τὴν καλύβην. Εἰσελθὼν δὲ καὶ στὰς ἐν μέσῳ αὐτῶν ἤρξατο δημηγορεῖν καὶ ἀναμιμνήσκειν αὐτοὺς ὅτι, ἐπελθόντος μεγάλου εἰς τὴν ἀνατολὴν κατακλυσμοῦ, μόνος τῶν ἀνθρώπων διέφυγεν αὐτὸν ἐπί τινος πλοίου, καὶ ὅτι ἐκλειψάντων βαθμηδὸν τῶν ὑδάτων, τὸ μὲν πλοῖον ἐκάθισεν ἐπί τινος ὑψηλοτάτου ὄρους, αὐτὸς δέ, ἐξελθὼν μετὰ τῶν παρ' αὐτῷ ζώων, ἤρχετο ἵν' ἀνοίξῃ τὸν ναὸν τῆς Ἰατρικῆς, ὅπως οἱ Μανδὰνς δυνηθῶσιν ἵνα πανηγυρίσωσι τὸ τέλος τοῦ κατακλυσμοῦ καὶ προσφέρωσι τοῖς ὕδασι τὰς θυσίας αἵτινες ἔμελλον ἵνα ἐμποδίσωσι τὴν ἐπάνοδον αὐτοῦ.

Τότε δὲ ἀκολουθούμενος ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν καὶ τοῦ πλήθους, ὁ λευκὸς εἰσῆλθε μόνος εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἰατρικῆς, εἰς ὃν οὐδεὶς εἰσεχώρησεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους. Οἱ δ' ἀρχηγοὶ ὑπεχώρησαν εἰς τὴν καλύβην τοῦ συμβουλίου ἀφίνοντες τὸν μυστηριώδη ξένον μόνον ἐν τῷ ναῷ. Μετά τινας δὲ στιγμὰς ἐπεφάνη οὗτος πάλιν ἐν τῇ πύλῃ τοῦ ναοῦ, καὶ ἐζήτησε τέσσαρας βοηθοὺς ἐξ ἑκάστου τῶν τεσσάρων σημείων τῆς γῆς, τοῦ Βορρᾶ, τῆς Μεσημβρίας, τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, οἵτινες, παραστάντες, εἰσῆλθον ἅμ' αὐτῷ εἰς τὸν ναόν, ὅπως παρασκευάσωσιν αὐτὸν πρὸς τὴν ἱεροτελεστίαν τῆς ἐπιούσης, κατακοσμοῦντες τοὺς τοίχους διὰ κλάδων ἰτέας, καὶ εὐτρεπίζοντες τὰ κατὰ τὴν ἑορτήν.

Τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας πάντες οἱ Μανδὰνς ἐκλείσθησαν ἐν τῷ οἴκῳ· περὶ δὲ τὴν ἑσπέραν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος, ἢ ὡς ἐκάλουν αὐτὸν οἱ Ἰνδοί, ὁ Nou-mohk-much-a-nah, ἤρχετο εἰς τὴν πύλην ἑκάστης καλύβης, καὶ ἐκάλει τὸν ἀρχηγὸν τῆς οἰκογενείας. «Τί θέλεις;» ἠρώτα οὗτος. Ὁ δὲ διηγεῖτο τὸν κατακλυσμὸν καὶ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τὴν ἐν τῇ κι-

Ὁ γῦρος τῶν Βυζαντίων.

βωτῷ σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἄνοιξιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἰατρικῆς, καὶ ἐζήτει παρ' αὐτῶν σιδηρᾶ τινα ἐργαλεῖα εἰς μνημόσυνον τῶν ἐργαλείων δι' ὧν κατεσκευάσθη ἡ κιβωτὸς, ἅτινα κατέθεσε περὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὸν ναὸν, ἔνθα ἐκοιμήθη μόνος.

Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἐφάνη ἐν τῇ πύλῃ καὶ παρεκάλεσε τοὺς νέους, τοὺς θέλοντας ἵνα γένωνται πολεμισταὶ, ἵνα ἐξέλθωσι τῶν καλυβῶν. Μετ' ὀλίγον πεντήκοντα τῶν ῥωμαλεωτάτων ἀγρίων νέων Ἰνδῶν ἐξῆλθον τῶν καλυβῶν καὶ συνέστησαν σύνταγμα μεγαλοπρεπὲς περὶ τὸν ναόν. Τὰ σώματα αὐτῶν ἦσαν πάγγυμνα μὲν ἀλλὰ κεχρισμένα πάντως ἀργίλῳ ποικίλων χρωμάτων καὶ σχημάτων, λευκῇ, ἐρυθρᾷ, ὑσγινοβαφεῖ, κιτρίνῃ, κυανῇ καὶ πρασίνῃ. Ἕκαστος εἶχεν ἀσπίδα ἐκ δέρματος βουβάλου καὶ τὸν σάκκον τῆς ἰατρικῆς ἐν τῇ δεξιᾷ, τὸ δὲ τόξον ἐν τῇ ἀριστερᾷ. Ἠκολούθησαν δὲ τῷ λευκῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὸν ναὸν, ἔνθα ἐξαρτήσαντες τῶν τοίχων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αὐτῶν τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν, ἐκάθισαν χαμαί. Ἐκεῖ ἔπρεπεν ἵνα διαμένωσιν ἀκίνητοι τέσσαρας ἡμέρας νηστεύοντες καὶ ἀγρυπνοῦντες.

Τότε ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκάλεσε τὸν ἰατρὸν ἡ Μάγον τῆς φυλῆς καὶ ἐπέδωκεν αὐτῷ τὸ ἀξίωμα τοῦ μεγάλου Ἐπιστάτου τῆς ἑορτῆς, δίδων αὐτῷ τὴν ἱερὰν πίπαν, ἣν ἔσωσεν, ὡς ἔλεγεν, ἐν τῇ κιβωτῷ.

Μετὰ δὲ ταῦτα ὁ Nou-mohk-muck-a-nah, δεξιωσάμενος τὸν Μάγον, ἐξῆλθε τοῦ ναοῦ, λέγων ὅτι ἐπορεύετο πάλιν πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ὄρος, καὶ ὅτι τὸ ἑπόμενον ἔτος ἐπανελεύσεται ὅπως ἀνοίξῃ πάλιν τὸν ναὸν τῆς Ἰατρικῆς. Καὶ διελθὼν διὰ τῆς κώμης, καὶ δεξιωσάμενος τοὺς ἀρχηγοὺς, ἠφανίσθη ὄπισθεν τῶν λόφων, ὅθεν εἴδομεν αὐτὸν ἐξαιρόμενον τῇ προτεραίᾳ.

Πρὸ ἐμοῦ οὐδεὶς Εὐρωπαῖος ἡ λευκὸς εἰδέ ποτε τὴν ἱεροτελεστίαν ταύτην, καὶ ἴσως καὶ ἐγὼ οὐδέποτε ἂν κατώρθουν ἵνα εἰσέλθω εἰς τὸν ναὸν, ἐὰν μὴ, ζωγραφήσαντος ἐμοῦ πρό τινων ἡμερῶν τὸν μέγαν διδάσκαλον ἢ Μάγον τὸν ἐπιστατοῦντα νῦν τοῦ Μυστηρίου, οὗτος ἐθαύμασε τοσοῦτον τὴν τέχνην, ὥστε ἐνόμισε καὶ ἐκήρυξέ με ἰσοδύναμον αὐτῷ.

Ὁ μέγας Μάγος ἐκάθισε τότε παρὰ τὸ πῦρ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ καὶ προσηύχετο ἐπιβλέπων ἅμα τοὺς νέους νεοφύτους, οἵτινες ἔπρεπεν ἵνα νηστεύωσι καὶ ἀγρυπνῶσιν ἐπὶ τέσσαρα ἡμερονύκτια.

Ἡ θέα τοῦ ναοῦ ἦτο τῶν παραδοξοτάτων. Τὸ δάπεδον καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν κεκοσμημένοι κλάδοις ἰτέας καὶ ἀρωματικοῖς φυτοῖς. Περὶ τὸν βωμὸν ἱδρυμένον ἐν τῷ μέσῳ κατετάχθησαν συμμέτρως κρανία βονάσσων καὶ ἀνθρώπων. Παρὰ δὲ τὸν μέγαν Μάγον ἦσαν τέσσαρες λάγηνοι χελώναις τὸ σχῆμα παρόμοιοι κατεσκευασμέναι ἐκ δέρματος βουβάλου. Οἱ Μανδάνς με ἐβεβαίωσαν ὅτι ἦσαν πλήρεις ὕδατος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ κατακλυσμοῦ.

Ἡ δοκιμασία τῶν νεοφύτων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐσωτερικὴ διάθεσις τοῦ ναοῦ ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας. Ἔξω δὲ αὐτοῦ οἱ ἰθαγενεῖς, συναθροισθέντες περὶ τὸ Μέγα Πλοῖον ἐώρταζον τὴν μὲν ἡμέραν πυρρίχιζοντες μυρίους φαντασιώδεις χορούς τὴν παῦσιν τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν δὲ νύκτα τὸν περίφημον χορὸν τῶν βουβάλων.

Χορηγοὶ τῆς πυρρίχης ἦσαν ὀκτὼ Μανδὰνς περιβεβλημένοι δέρματα βουβάλων κερασφόρα, καὶ μιμούμενοι παντοίῳ τρόπῳ τὴν ὄψιν καὶ τὰς κινήσεις αὐτῶν ζώντων. Ὁ κορμὸς, τὰ μέλη καὶ ἡ κεφαλὴ αὐτῶν ἦσαν κεχρωματισμένα διὰ γραμμῶν μελανῶν, ἐρυθρῶν καὶ λευκῶν. Περὶ δὲ τὰς ἀρθρώσεις εἶχον δύο κύκλους ὁμοκέντρους μηδ' αὐτῆς τῆς σιαγόνος καὶ τῶν δακτύλων ἐξηρημένων. Ἐπὶ τοῦ δέρματος τῆς κοιλίας αὐτῶν ἦτο ἐζωγραφημένον πρόσωπον βρέφους, οὗτινος τὸ στόμα ἐξεικονίζετο ὑπὸ τοῦ ὀμφαλοῦ τῆς κοιλίας αὐτῶν. Αἱ δὲ κνῆμαι ἐκοσμοῦντο θυσάνοις ἐκ τριχῶν βουβάλων. Εἶχον δὲ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ κρόταλον, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ μακρὰν ῥάβδον. Τέλος δὲ δέσμη φρυγάνων καὶ κλάδων ἰτέας ἰσχυρῶς τῶν ὤμων αὐτῶν ἐξηρτημένη ἀπετέλει τὴν φαντασιώδη καὶ ἐξηλλαγμένην αὐτῶν στολήν.

Οὕτω μετημφιεσμένοι οἱ ὀκτὼ ὁμόστολοι ἥρωες συνέστησαν ἀληθὲς τετράζυγον ἀντόρχημα (contredanse) περὶ τὴν κιβωτὸν, ἀπεικάζοντες οὕτω τὰ τέσσαρα τῆς γῆς σημεῖα. Μετ' ὀλίγον δὲ προσετέθησαν αὐτοῖς τέσσαρες νέοι πυρρίχισταὶ πυρρίχιζοντες καὶ σκιαμαχοῦντες πρὸς ἀνεπινόητόν τινα ἐχθρόν. Καὶ οἱ μὲν δύο τούτων ἦσαν μέλανες μετὰ λευκῶν κηλίδων καὶ ἀπεικάζον τὴν Νύκτα· οἱ δὲ ἐρυθροὶ ὡς κινναβαρι μετὰ λευκῶν γραμμῶν παρίστων τὴν Ἡμέραν καὶ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Ἡ πυρρίχη τῶν δώδεκα τούτων δαιμόνων διετέλεσε μᾶλλον ἢ μᾶλλον ὁρμὴν λαμβάνουσα, μέχρις οὗ πλῆθος μεταμφιεσμένων Ἰνδῶν ἥρξατο ἵνα μετάσχῃ αὐτῆς, καὶ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ κατασχόντος πάντας ἡ πλατεῖα μετεβλήθη εἰς ἀληθὲς δαιμόνων ἐνδιαίτημα.

Ὁ μέγας Μάγος ὁ διέπων τὰ τῆς ἱεροτελεστίας, ἐνδεδυμένος ἀντὶ πάσης ἐσθῆτος ἁπλῶς ἐπίχρισμα κιτρίνης ἀργίλλου χριούσης καὶ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς, καὶ ἔχων διὰ χειρὸς τὴν ἱερὰν πίπαν, ἐξήρχετο ἐκδιαλειμμάτων τοῦ ναοῦ, ἐπιστατήσων τῆς πυρρίχης. Παρεπέμπετο δὲ ὑπὸ τεσσάρων γυμνῶν καὶ κεχρωματισμένων ἐρυθρῶν καὶ τὴν κεφαλὴν πτεροῖς ἀετοῦ κεκοσμημένων γερόντων, φερόντων τύμβανα χελωνοειδῆ. Οἱ πέντε γέροντες ἐκάθηντο παρὰ τὴν κιβωτὸν καὶ ἦδον πρὸς τὰ τύμπανα, ἐνῷ ὁ μέγας Μάγος στηριζόμενος ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἀνέ-

κραζε πρὸς τὸ Μέγα Πνεῦμα. Ἀπέναντι δὲ αὐτοῦ δύο ἄγριοι κεχρωματισμένοι δι' ἐπιχρίσματος κιτρίνης ἀργίλλου, καὶ περιβεβλημένοι ὡς μανδύαν δέρμα ἄρκτου, ἐβρυχῶντο ἀδιαλείπτως, προσποιούμενοι ὅτι καταβροχθίζουσι πᾶν τὸ προστυχόν. Αἱ δὲ γυναῖκες προσέφερον αὐτοῖς τροῦλία πλήρη ἐρθῶν κρεάτων, ἅτινα ἁρπαζόντες κατεβρόχθιζον ἐν ἀκαρεῖ. Τούτοις δὲ συνεμίγνυντο πλῆθος ἄλλο Ἰνδῶν καὶ παίδων μετημφιεσμένων, τῶν μὲν εἰς ἀντιλόπας, τῶν δὲ εἰς κύκνους, τῶν δὲ εἰς ὄφεις, τῶν δὲ εἰς κάστορας, τῶν δὲ εἰς γῦπας, ἐχόντας τὸ μὲν σῶμα κυανοῦν τὴν δὲ ῥῖνα ἐρυθράν· τῶν δὲ εἰς λύκους, οἵτινες διώκοντες τὰς ἀντιλόπας, καὶ μόλις συλλαμβάνοντες μίαν, προσεβάλλοντο καὶ οὗτοι ὑπὸ τῶν ἄρκτων, ἅπαντες βρυχώμενοι, ὠρυόμενοι, γρυλλίζοντες καὶ ἀφόρητον ἀπήχειαν ἀποτελοῦντες.

Οὐδεμία διαγραφὴ δύναται ἵνα παραστήσῃ τὸ ἀλλόκοτον τοῦ θεάματος καὶ τὴν παράδοξον τῶν ἑκατὸν τούτων πυρρίχιστῶν ὄψιν, ὧν ἕκαστος ἦτο κεχρωματισμένος ἰδίῳ τινὶ χρώματι.

Κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ἑορτῆς ἡμέραν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς τελευταίας πυρρίχης, ἠγέρθησαν αἴφνης κραυγαὶ γυναικὸς ἐκ τοῦ πλήθους, ἀγγέλλουσαι τὴν ἄφιξιν νέου μυστηριώδους ξένου ἐρχομένου ἀπ' ἀνατολῶν. Τότε εἶδον ἀπέχοντα τρία χιλιόμετρα μέλανα ἄνθρωπον τρέχοντα ἑλικοειδῶς καὶ τέλος πλησιάζοντα τῇ κώμῃ, εἰς ἣν εἰσῆλθε βοώντων καὶ ἐκπληττομένων τῶν παίδων καὶ τῶν γυναικῶν. Ἦτο δὲ οὗτος ὁ Ο Κε-Χι-Βαχ ἢ ὁ κακὸς δαίμων, ὅστις ὁρμήσας πρὸς τὴν πλατεῖαν, ἔνθα παρετείνετο ὁ χορὸς τῶν Βουβάλων, ἔτρεψε τοὺς πάντας ἐντρόμους εἰς φυγήν. Ὁ δὲ ἀρχικοσμήτωρ τῆς ἑορτῆς, ἀφήσας τὴν κιβωτόν, ἐφ' ἣν ἐστηρίζετο προσευχόμενος, ἦλθε πρὸς αὐτὸν ἔχων διὰ χειρὸς τὴν ἱερὰν καπνοσύριγγα, καὶ ἀτενίζων ἀσκαρδαμυκτὶ πρὸς τὸν πονηρότατον δαίμονα, καὶ προβαλλόμενος ταύτην ἀμυντήριον, κατέσχεν αὐτόν, μέχρις οὗ πάντες οἱ πυρριχίζοντες, γυναῖκες καὶ παῖδες, κατέφυγον εἰς τὰς καλύβας.

Ἡ σκηνὴ αὕτη ἐπανελήφθη πολλάκις ἕως οὗ ὁ μέλας δαίμων ἀποκαμὼν ἐκάθισε χαμαί. Τότε δὲ ὁ λαός, ἀναλαβὼν θάρρος, ἐξῆλθε πάλιν τῶν καλυβῶν, καὶ γραῖά τις, λαβοῦσα ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ πολλὴν κιτρίνην ἄργιλον, ἔρριψεν αὐτὴν ἐπὶ τὸν δαίμονα, οὗτινος διέφθειρε τὸ μέλαν χρῶμα. Μετ' ὀλίγον δὲ αἱ λοιπαὶ γυναῖκες ἀναλαβοῦσαι ἔτι μᾶλλον τὸ θάρρος ἐπέπεσον αὐτῷ· καὶ αἱ μὲν ῥίπτουσαι ἐπ' αὐτὸν ξύλα, αἱ δὲ χώματα, αἱ δὲ ὑβρίζουσαι καὶ πλήττουσαι ἐδίωξαν καταπεπονημένον ἔξω τῆς πύλης τῆς κώμης. Αἱ ἀμαζόνες αὗται ἐπανῆλθον ἀγαλλόμεναι εἰς τὴν κώμην παρὰ τὸν ναόν, καὶ τιμῶσαι τὴν μάλιστα κατὰ τοῦ δαίμονος εὐδοκιμήσασαν, ἔστησαν αὐτὴν ἐπὶ τῆς στέγης τοῦ ναοῦ ὑπεράνω τῆς πύλης.

Αὕτη δὲ προσελθοῦσα πρὸς τὸ πλῆθος ἐθημηγόρησεν ὡς παντοδύναμος. Καὶ διέταξε τοὺς μὲν πυρριχιστὰς ἵνα παύσωσι χορεύοντες, καὶ κρεμάσωσιν ἐκ τεσσάρων στηλῶν τὰς τέσσαρας κεφαλὰς τῶν βουβάλων, καὶ τὰ κρανία ἅτινα ἔκειντο ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ναοῦ, τὸν δὲ ἀρχηγόν, ἵνα, εἰσελθὼν εἰς τὸν ναόν, γένηται αὐτόπτης τῶν ἐκουσίων βασάνων τῶν νεοφύτων· παρήγγειλε δὲ πρὸς τούτοις αὐτῷ ἵνα, καθίσας παρὰ τὸ ἱερὸν πῦρ, καπνίσῃ τὴν ἱερὰν πίπαν τῆς ἰατρικῆς.

Σιγὴ πολλὴ ἦτο ἐπί τινας στιγμὰς ἐν τῷ ναῷ, καὶ πάντων τὰ ὄμματα ἐτράπησαν πρὸς τοὺς νεοφύτους, οἵτινες διετέλεσαν καθήμενοι περὶ τὸν βωμόν, καὶ νηφοντες καὶ νήφοντες ἦδη τέσσαρας ἡμέρας, περιῆλθον εἰς μεγάλην ἰσχνότητα καὶ κόπον.

Τότε ἐπεφάνησαν δύο ἄνθρωποι, ὧν ὁ μὲν ὡπλισμένος μακρᾷ διστόμῳ μαχαίρᾳ διέτεμνε τὴν σάρκα τῶν νεοφύτων πολλαχοῦ τοῦ σώματος, ὁ δὲ κρατῶν ξυλάρια ἑνὸς δακτύλου πάχος ἔχοντα διεπέρα τὰς ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐξεργαζομένας ἐντομὰς διὰ τούτων.

Οἱ δύο οὗτοι δήμιοι εἶχον κεχρωματισμένον τὸ μὲν σῶμα ἐρυθρὸν τὴν δὲ κεφαλὴν καὶ τοὺς πόδας μέλανας. Ὁ δὲ κρατῶν τὴν μάχαιραν ἦτο τὴν μὲν κεφαλὴν κεκαλυμμένος προσωπίδι, τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἔγεμε πληγῶν δεικνυουσῶν ὅτι καὶ οὗτος ὑπέστη ποτὲ τὰς αὐτὰς βασάνους.

Μετὰ τὰς ἐντομὰς καὶ τὰς διαπεράσεις τῶν ξύλων, ἃς οἱ δύστηνοι ὑρίστραντο ἀπαθῶς καὶ ἀγογγύστως, ἀνῃρτῶντο μετέωροι διὰ λώρου δέρματος ἀκατεργάστου, ἐχόντες διὰ μὲν τῆς ἑτέρας τῶν χειρῶν τὸν σάκκον τῆς ἰατρικῆς, διὰ δὲ τῆς ἄλλης τὴν ἀσπίδα, τῶν δὲ κνημῶν ἐξαρτώμενα δύο κρανία βουβάλων.

Οἱ δήμιοι ὠθοῦντες αὐτοὺς διὰ λύγγης ἕστρεφον περὶ ἑαυτούς· οἱ δὲ ἤρξαντο ἵνα κραυγάζωσιν, ἐπικαλούμενοι τὸ Μέγα Πνεῦμα, ὅπως ἐμβάλῃ αὐτοῖς δύναμιν ἵνα ὑποστῶσι τὰς φρικτὰς αὐτῶν βασάνους μὴ ἀποθνήσκοντες.

Ἀδύνατον ἵνα διαγράψω τὰς γοερὰς ταύτας κραυγὰς τῶν δυστυχῶν μαρτύρων, οἵτινες περιστρεφόμενοι μᾶλλον μᾶλλον ἐλειποθύμουν. Ἡ κεφαλὴ αὐτῶν κατέπιπτεν, ἡ γλῶσσα προέκυπτεν ἔξω τοῦ στόματος, καὶ εἶχον παντάπασιν ὄψιν νεκροῦ. Οἱ παρεστῶτες ἐκραύγαζον, « Θάνατος! » Οἱ δὲ περιδινοῦντες αὐτοὺς δήμιοι κατεβίβαζον τότε αὐτοὺς ἀναισθήτους καὶ ἠμιθανεῖς μετὰ ἡμισείας ὥρας δεινὴν κακοπάθειαν.

Νὺξ καὶ Ἡμέρα.

Μετὰ τὴν φρικτὴν ταύτην πεῖραν, ἣν ὑπέστησαν ἐπαλλήλως ἅπαντες οἱ νεόφυτοι, ἕτερος χειρουργὸς ἀφῄρει τὰ ξύλα μόνον ἀπὸ τῶν ἐντομῶν τοῦ στήθους καὶ τῶν ὠμοπλατῶν τῶν ἠμιθανῶν τούτων, οἷς ἦτο ἀπηγορευμένη πᾶσα βοήθεια καὶ θεραπεία, ὡς παραδοῦσι τὴν ψυχὴν τῷ Μεγάλῳ Πνεύματι, μέλλοντι ἵνα ἐμβάλῃ αὐτοῖς πάλιν δύναμιν πρὸς τὸ ἐγερθῆναι καὶ βαδίσαι.

Ἀλλὰ τὰ δεινὰ αὐτῶν δὲν ἔσχον τέλος· δύτι, ἅμ' ἀναλαβόντες ὀλίγον, δύο ἀθλητικῆς φύσεως νέοι Ἰνδοί, κεχρωματισμένοι ἐξ ἡμισείας πράσινοι καὶ κυανοῦ, καὶ ἔχοντες ἐν χερσὶ δέσμην κλάδων ἰτέας, ἐπλησίαζον ἑκάστῳ νεοφύτῳ, καὶ ἁρπάζοντες αὐτὸν ἀπὸ τῶν δερματίνων λώρων ὧν χειρῶν παρέσυρον ἐπὶ τῆς γῆς τρέχοντες ὡς μαινόμενοι περὶ τὴν Κιβωτόν, ἐνῷ τὰ τῶν κνημῶν αὐτῶν ἐξηρτημένα κρανία βουβάλων ἀνεπήδων προσκρούοντα τῷ ἐδάφει. Τὸ πλῆθος ἐμαίνετο καὶ ἐβόα· οἱ δὲ γορευταὶ προσεπάθουν ἵνα καλύψωσι διὰ κραυγῶν τὰς οἰμωγὰς τῶν δυστυχῶν, οἵτινες ἐσύροντο ἐν τῷ βορβόρῳ προσκρούοντες πανταχοῦ. Ἕκαστος τῶν δυστήνων τούτων ἠγείρετο πρὸς στιγμὴν καὶ ἐριλοτιμεῖτο ἵνα τρέχῃ ὅσον τάχιον, ἀλλὰ ταχέως κατέπιπτε πάλιν ἀναίσθητος· οἱ δὲ δήμιοι διετέλουν ἕλκοντες αὐτοὺς ἀνηλεῶς, μέχρις οὗ πάντα τὰ τῶν ἐντομῶν αὐτῶν ἐξαρτώμενα κρανία βουβάλων, διαῤῥήξαντα τὰ σαρκώδη αὐτῶν δεσμά, ἀπεσπάσθησαν κατασπαράξαντα τὴν σάρκα.

Ἡ τελευταία αὕτη πεῖρα ἦτο ἀπαραίτητος· διότι ἄλλως, ἐὰν ἀφῃροῦντο ἁπλῶς τῶν ἐντομῶν τὰ ξύλα, αἱ ἐντομαὶ δὲν παρῆγον τὰς βαθείας οὐλάς, αἵτινες καθιστῶσι σεβαστὸν τὸν μάρτυρα. Παρά τισι δὲ αὐτῶν τὰ ξύλα ἐνεπήχθησαν τοσοῦτον ἰσχυρῶς τῇ σαρκί, ὥστε πρὸς ἀπόσπασιν αὐτῶν ὁ μὲν τῶν Ἰνδῶν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ κρανίου τοῦ βουβάλου, ὁ δὲ ἕτερος εἶλκε τὸν δυστυχῆ, ὅστις ἀπαλλαχθεὶς τέλος πάντων τούτων τῶν προσαρτημάτων ἔκειτο χαμαὶ ὡς ἐσπαργμένον πτῶμα. Τότε οἱ δύο Ἰνδοὶ, ῥίπτοντες χαμαὶ τοὺς κλάδους τῆς ἰτέας ἔφευγον δρομαίως ὑπὲρ τὸν φραγμὸν, ὡς εἰ ἐφοβοῦντο μὴ τιμωρηθῶσιν ἀνθ' ὧν ἔπραξαν.

Οὐδεὶς ἐτόλμα ἵνα βοηθήσῃ τοῖς ταλαιπώροις νεοφύτοις, προστατευομένοις πάλιν ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Πνεύματος, καὶ κειμένοις ἐκτάδην, μέχρις οὗ τὸ Μέγα Πνεῦμα ηὐδόκει ἵνα ἐμβάλῃ αὐτοῖς δύναμιν ἵνα ἐγερθῶσι. Καὶ τότε εἶδον αὐτοὺς αἱματοφύρτους, βαδίζοντας σφαλερὸν καὶ παράφορον εἰς τὰς καλύβας αὐτῶν, ἔνθα ἐθεραπεύοντο, καὶ προσεπάθουν ἵν' ἀναλάβωσιν ἑαυτοὺς κοιμώμενοι καὶ τρώγοντες.

Οἱ ἄρχοντες τῆς φυλῆς ἦσαν παρόντες ἵνα κρίνωσι περὶ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἰσχύος τῶν μελλόντων τούτων πολεμιστῶν. Πεντήκοντα νεόφυτοι ὑπέστησαν τὰς φρικτὰς ἐκείνας ταλαιπωρίας. Ἀποχωρησάντων δ' αὐτῶν ὁ μέγας Μάγος εἰσῆλθε μόνος εἰς τὸν ναόν, καὶ συναθροίσας τὰ ἐργαλεῖα, ἐπορεύθη, ἑπομένου τοῦ πλήθους, πρὸς τὴν ὄχθην τοῦ Μισσουρῆ, καὶ ἔῤῥιψε ταῦτα εἰς τὸ ὕδωρ ὡς ἐξιλαστήριον προσφοράν. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκάλεσε τὸν λαὸν ἵνα γονυκλινὴς προσφέρῃ χάριτας τῷ Μεγάλῳ Πνεύματι. Ἡ νὺξ ἐπήρχετο, καὶ ὁ δύων ἥλιος ἐφώτισε τὴν τελευταίαν σκηνὴν τῆς ἱεροτελεστίας.

. . . . . .

Τὰ θεάματα ἃ διεγράψαμεν, καίπερ συμβάντα πρό τινων μόνον ἐτῶν, ἀνήκουσιν ἤδη εἰς τὴν ἱστορίαν. Διότι ἡ φυλὴ τῶν Μανδὰνς ἤδη ἐξηφανίσθη χάριν τοῦ βδελυροῦ ἐμπορικοῦ συστήματος, ὅπερ αὐξάνει ταχέως τὸν πλοῦτον τῶν τυχοδιωκτῶν καὶ τῶν ἑταιριῶν, καταστρέφει δὲ τοὺς δυστυχεῖς αὐτόχθονας. Οὐδεμία φυλὴ τοῦ Far West ὑπέστη τοσαύτας περιπετείας, καὶ παρήκμασε τοσοῦτον ταχέως ὡς οἱ Μανδάνς Πρὸ ἑνὸς ἔτι αἰῶνος ἡ φυλὴ αὕτη κατεῖχεν ἐννέα κώμας ἑκατέρωθεν τῶν ὀχθῶν τοῦ Μισσουρῆ παρὰ τὰς εἰς τὸν Μισσισιπῆν ἐκβολὰς αὐτοῦ, περιεχούσας περὶ 15 χιλιάδας κατοίκων.

Ἰδίως ὅμως κατεστράφη ἡ φυλὴ αὕτη ὑπὸ τῶν περιοίκων Ἰνδικῶν φυλῶν τῶν Σιοὺξ, τῶν Κοράκων, καὶ ἄλλων Ἰνδῶν, συμμαχησάντων καὶ ἐπιπεσόντων ἐπαλλήλως αὐτῇ, ὑποχωρούσῃ βαθμηδὸν καὶ καταλειπούσῃ ἐκ διαδοχῆς τὰς κώμας, μέχρις οὗ μεγάλως ἐλαττωθεῖσα, συνηθροίσθη εἰς τὴν κορυφὴν τῆς γωνίας, ἣν κάμνει ὁ Μισσουρῆς ἀποκλίνων πρὸς μεσημβρίαν. Περὶ δὲ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος εἶδον αὐτοὺς οἱ παρὰ τῆς Ἀμερικανῆς διοικήσεως ἀποσταλέντες Clarke καὶ Lewis εἰς κατασκοπὴν τῆς συναγκείας τοῦ Μισσουρῆ καὶ τῶν δύο κατωφερειῶν τῶν Γρανιτικῶν Ὀρῶν, περιωρισθέντας ἐν τῇ μιᾷ ταύτῃ κώμῃ, ἣν ἐγὼ εἶδον περιέγραψα.

Τὸ τέταρτον θέρος μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς κώμης ἀναχώρησίν μου ἔμαθον ὅτι ἀτμόπλοιον τῆς ἑταιρίας τοῦ Μισσουρῆ, ἐλθὸν ἀπὸ Ἁγίου Λουδοβίκου, φέρον φόρτον μεθυστικῶν ποτῶν καὶ δύο μέλη τῆς ἐμπορικῆς ἑταιρίας, ἠγυροβόλησε παρὰ τὴν κώμην τῶν Μανδάνς, οἵτινες, ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ εὐλογία ἦτο ἐν τῷ ἀτμοπλοίῳ, ἔδραμον ἀθρόοι ἵνα πορίσωνται οἰνοπνεύματα, ἃ ὑπερηγάπων. Μετ' ὀλίγον δὲ ἡ ἀσθένεια διεδόθη εἰς αὐτοὺς τοσοῦτον σφοδρὰ, ὥστε ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἅπασα ἡ φυλὴ ἐξωλοθρεύθη, ἐκτὸς τριάκοντα δύο Μανδάνς. Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἡ ἐχθρὰ αὐτοῖς φυλὴ τῶν Ῥικάρριες, μαθοῦσα τὰ γενόμενα καὶ ἐπιθυμοῦσα ἵνα καταλάβῃ τὴν καλῶς ἐκτισμένην κώμην αὐτῶν, ἐπέπεσε τοῖς ὑπολειφθεῖσιν, καὶ αἰχμαλωτίσασα αὐτοὺς κατέλαβε τὴν κώμην. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ οἱ Σιοὺξ προσέβαλον αὐτούς. Οἱ δὲ αἰχμάλωτοι Μανδάνς τὸ μὲν πρῶτον ἐβοήθουν τοῖς Σιοὺξ, ἔπειτα δὲ, βλέποντες αὐτοὺς ἡττηθέντας καὶ φεύγοντας, ἔῤῥιψαν ἑαυτοὺς, οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες καὶ οἱ παῖδες, ὑπὸ τοὺς ἵππους, προτιμῶντες μᾶλλον τὸ ἀποθνεῖν ἢ ζῆν μετὰ τῶν κυνῶν Ῥικαρρίες, ὡς ἀπεκάλουν αὐτούς. Οὕτως ἐξαφανίζονται βαθμηδὸν τὰ ἄγρια ἰθαγενῆ φῦλα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ μεγάλη δοκιμασία τῶν μαχητῶν.

ΟΙ ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΕΚΔΡΟΜΩΝ ΚΙΝΔΥΝΟΙ.

Ἐρευνῶντες τὰ χρονικὰ τῶν ἀερίων ἐκδρομῶν βλέπομεν ὅτι ὀλίγοι τῶν ἀεροναυτῶν ἐτόλμησαν ἵνα, ἀφέντες τὸ ὑπ' αὐτοὺς ἀναπτυσσόμενον γήϊνον χωρογραφιῶν θέαμα, ἐξαρθῶσιν εἰς μεγάλα ὕψη πρὸς φυσικὰς ἐρεύνας· αἱ δὲ ὑπό τινων γενόμεναι παρατηρήσεις, ἀμοιροῦσαι ἀκριβείας, δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι. Ἐπειδὴ ὁ ἀπομακρυνόμενος τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἴτε ἀνερχόμενος τὰ ὑπερύψηλα ὄρη, εἴτε ἀναβαίνων πρὸς τὰ οὐράνια διὰ τοῦ ἀεροστάτου, πολλάκις ἀείποτε πρὸς δύο μέγιστα προσκόμματα ἀφ' ὧν ἡ ζωὴ αὐτοῦ κινδυνεύει, ὧν τὸ μὲν γίνεται ἐκ τῆς ἀποψύξεως τοῦ ἀέρος, καὶ τοῦ σώματος ἀποβάλλοντος βαθμηδὸν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν θερμότητα, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀραιώσεως καὶ ἐλλείψεως τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὅπερ ἐπιφέρει λειποθυμίαν καὶ ἀσφυξίαν.

Ἐξ χιλιάδας μέτρα ὑπὲρ τὴν γῆν ὁ ἀὴρ εἶναι τοσοῦτον ἠραιωμένος, ὥστε οἱ ἀεροναῦται περιέρχονται εἰς ἀσφυξίαν καὶ καθίστανται κυανοῖ. Ἀλλ' οἱ τολμηροὶ Ἄγγλοι ἀεροναῦται Glaisher καὶ Coxwell ἐπεχείρησαν ἀπό τινος τοσαύτας ἀναβάσεις καὶ τὸ σῶμα αὐτῶν συνεθίσθη τοσοῦτον πρὸς τὰ ἀπὸ τῆς ἀραιώσεως τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ ψύχους παθήματα, ὥστε κατώρθωσαν ἵν' ἀνέλθωσιν εἰς ὕψος 11 000 μέτρων. Ἀλλ' αὕτη ἐγένετο ἡ μεγίστη καὶ ἐχάτη ἀπόπειρα, διότι ὁ κύριος Glaisher λειποθυμήσας, παρ' ὀλίγον ἦλθεν ἵν' ἀποθάνῃ, ἄνευ τῆς βοηθείας τοῦ συνοδοιπόρου Coxwell, ὅστις προσαναβὰς ἤνοιξε τὴν βαλβίδα τοῦ ἀεροστάτου, ὅπερ τότε διήνυσε κατερχόμενον μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος 6 000 μέτρα ἐν ὀλίγοις δευτερολέπτοις, μέχρις οὗ ὁ κύριος Glaisher ἀναπνεύσας τὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα τῆς γῆς ἀνέλαβεν.

ΘΑΥΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΩΝ ΕΝΤΟΜΩΝ.

Τὰ ἔντομά εἰσιν ἀξιοθαύμαστα οὐχὶ μόνον διὰ τὴν λεπτουργίαν τῆς φύσεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν μεγίστην σύνεσιν. Ἐπειδὴ διὰ τῶν τελειοτάτων αὐτῶν ἐργαλείων τὰ φαινόμενα ἀσθενῆ ταῦτα ζῶα ἐγείρουσι κτίρια τοσοῦτο θαυμάσια εὐρυθμίᾳ καὶ εὐρυχωρίᾳ καὶ ποικιλίᾳ, ὥστε ἄγγλοι τινὲς ζωολόγοι ὀρθῶς κατέταξαν αὐτὰ κατὰ συστήματα ἀρχιτεκτόνων, κτιστῶν, ὑφαντῶν, χαρτοποιῶν, ξυλουργῶν, κατασκευαστῶν ναστοχαρτῶν καὶ ὑδραυλιστῶν. Τὰ δὲ προς τὴν ἐργασίαν ὀκνοῦντα καὶ ἀπὸ ἀρπαγῆς καὶ πολέμου ζῶντα ὠνόμασαν κηφῆνας καὶ πειρατάς.

Καὶ τὰ μὲν αὐτῶν εἰσι τοσοῦτον μικρὰ ὥστε μόλις βλέπει τις, ὡς εἴδομεν, διὰ μικροσκοπίου· τὰ δὲ διαπρέπουσι μεγέθει καὶ δυνάμει. Ὁ φοβερὸς κάνθαρος Γολιὰθ ὑπερβάλλει κατὰ τὸ μέγεθος τὰ πτηνὰ τοὺς Μυιοτροχίλους (Oiseaux-mouches), οὓς βεβαίως ἐθανάτονεν ἀν, ἐὰν ἠδύνατο ἵνα συλλάβῃ. Ἀλλ' εἰ καὶ ἡ τάξις αὕτη τῶν ζώων ὑπετυπώθη καθ' ἓν ἁρμονικὸν σύστημα, διαφέρει πολλάκις τοσοῦτον κατὰ τὴν μορφὴν ὥστε ἡ ἀναγνώρισις τοῦ εἴδους καὶ πολλάκις τοῦ φύλου καθιστᾶται δυσκολωτάτη.

Ἔντομά τινα ἔχουσι παράδοξον δύιν, ὅμοια καθόλου ὄντα φύλλοις δένδρων· διότι ἔχουσι τὸ αὐτὸ τοῖς φύλλοις πράσινον χρῶμα καὶ τὰ νευρώματα οὕτω τοῖς ἐκείνοις παρεμφερῆ ὥστε πολλάκις, νεκρῶν ὄντων, πλανώμεθα συλλέγοντες αὐτὰ ὡς φύλλα. Τοιαῦτα δὲ εἶναι τὰ λεγόμενα Μορμολύκεια φύλλα, ὧν αἱ πτέρυγες ἀποτελούμεναι ἐκ μεμβράνης πρασίνης παρέχουσι φαντασίαν φύλλων ἐμψύχων καὶ κινουμένων. Ἄλλα δέ τινα, οἷα αἱ Μεμβράδες, ἔχουσι τὰ νῶτα οὕτω φρίττοντα ἀκάνθαις καὶ ἐμβόλιοις ξιφοειδέσι, καὶ κυρτώμασι παραδοξοτάτοις, ὥστε καθιστῶνται πάντως ἐξηλλαγμένα τὴν ἰδέαν, φαινόμενα ὡς ἔντομα μετημφιεσμένα, ἀληθῆ παίγνια τῆς φύσεως (lusus naturæ), ἅτινα ὁ ἐντομολόγος Geoffroy ὠνόμασε Μικροὺς Δαίμονας. Ὁ δὲ βλέπων αὐτὰ δυσκόλως ἐννοεῖ πρὸς τί εἰσι χρήσιμα τὰ φαντασιώδη ταῦτα παραρτήματα, ἅτινα ἐμποδίζουσι τὰς κινήσεις αὐτῶν.

Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ἐκπλῆττον παρ' αὐτοῖς εἶναι ἡ ἄπιστος ποικιλία τοῦ χρωματισμοῦ. Διότι ὁ μανδύας καὶ ὁ θώραξ αὐτῶν καταστράπτουσι τὰ ὡραιότατα τῶν χρωμάτων τῆς φύσεως ἐνάμιλλα τῶν πολυτίμων λίθων καὶ μετάλλων, τοῦ χρυσοῦ, τοῦ ἀργύρου, τῆς σαπφείρου καὶ τοῦ σμαράγδου, ἅτινα συμμιγνύμενα ἀποτελοῦσιν ὡραιοτάτας καὶ παραδοξοτάτας χρωμάτων κράσεις. Εἴδη δέ τινα, οἷον οἱ Τρῶγες, καταστράπτουσιν οὕτως ὥστε οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ Κινέζοι μεταχειρίζονται ταῦτα ἀντὶ πολυτελῶν λίθων, κατασκευάζοντες ἐξ αὐτῶν παντοῖον γυναικείων κόσμον, βραχιόνια καὶ ἐνώτια καὶ περιδεραίων ὅρμους. Ἐν δὲ τούτοις διαπρέπουσι λεπιδόπτερά τινα ὧν τὸ ἔλυτρον ἢ ὁ κερατώδης μανδύας τῶν ὑμενοδῶν πτερύγων παρέχει ποικιλίχρουν χρυσοῦ ὁλοσηρικοῦ ὄψιν.

Ἡ ἀνατομία καὶ τὸ μικροσκόπιον καὶ αἱ ἐνδελεχεῖς ἔρευναι σοφῶν τινων ἐξεῦρον ἡμῖν πολλὰ περὶ τῶν ἐντόμων ἀνέλπιστα. Ἐπειδὴ δικηγόρος τις τοῦ Μαεστρίχτ, ὁ Λυονὲτ, διετέλεσε παρατηρῶν κπ' ὅλον αὐταῦ τὸν βίον τὴν κάμπην καταβιβρώσκουσαν τὸ ξύλον τῆς ἰτέας, καὶ συνέγραψε περὶ τῆς φύσεως τοῦ ἐντόμου σύγγραμμα ἐσόμενον ὡς μνημεῖον λαμπρὸν ἀνθρωπίνης ὑπομονῆς καὶ εὐφυΐας. Ζωγράφος δέ τις Ὁλλανδὸς Γοεδαρτ κατηνάλωσεν εἴκοσι τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἔτη θεωρῶν τὰς μεταμορφώσεις τῶν ἐντόμων.

Παραβαλλομένη πρὸς ἔντομά τινα λεπτοφυῆ, ἡ ἀνατομικὴ καὶ φυσιολογικὴ τοῦ ἀνθρώπου φύσις καταφαίνεται λίαν παχυλὴ καὶ ἀτελεστάτη! Ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος περιγίνεται τῆς ἀτελείας τοῦ σώματος διὰ τῆς διανοίας, ἥτις

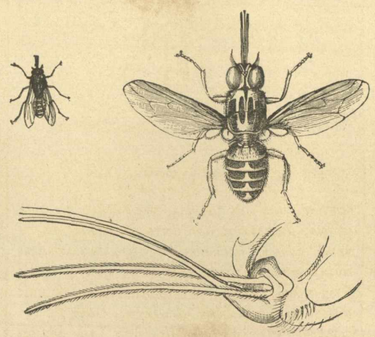

Ἡ Μυῖα Τσετσέ.

ἀνάγει αὐτὸν πρὸς τὰ θεῖα. Καίπερ δὲ ὄντα τοσοῦτον λεπτοφυῆ, ἔχουσι τὰ ζῶα ταῦτα καὶ δύναμιν πολὺ ὑπερτέραν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐγκύπτοντες τῇ φύσει τούτων καὶ μανθάνοντες τὰ κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν

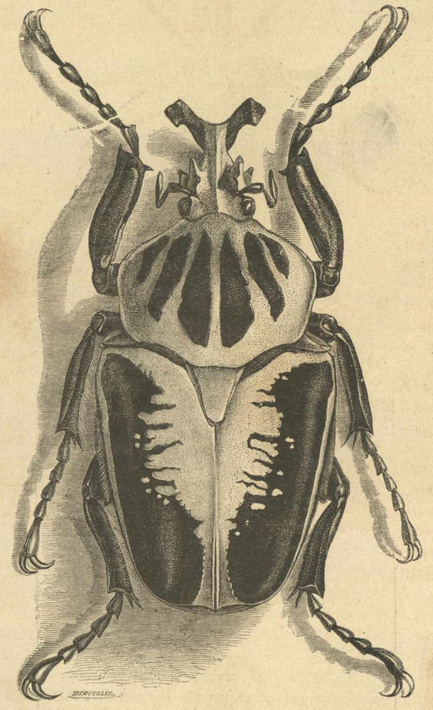

Ὁ Γολιάθ. — Φυσικὸν μέγεθος.

παύομεν περιφρονοῦντες αὐτὰ ὡς οἱ ποιηταί. Ἡ μικρὰ κάμπη ἡ κατατρώγουσα τὰ δάση καὶ τοὺς καρποὺς ταπεινοῖ καὶ πολλάκις φέρει τὸν ἄνθρωπον εἰς ἀπόγνωσιν. Ἐν τισι χώραις οἱ κώνωπες εἰσι τοσοῦτον ἐπιβλαβεῖς, ὥστε οἱ ἄνθρωποι ἀναγκάζονται ἵνα μεταβάλλωσιν ἡ χώραν ἢ τρόπον τοῦ ζῆν. Οἱ κάτοικοι τῆς Σενεγάλης καὶ τῆς Νουβίας διάγουσι σχεδὸν τὸν βίον ἐν τῷ καπνῷ· κατασκευάζοντες διὰ κλάδων κατοικίας ὑψηλῶς ἐμπεπασσαλευμένας καὶ καίοντες κάτωθεν ἀδιάλειπτως ξύλα, ὧν ὁ παχὺς καὶ δριμὺς καπνὸς ἀποδιώκει τὰ ἔντομα. Ἄλλοι δέ τινες χρίουσι τὸ σῶμα πυκνῷ περικαλύμματι λίπους. Οἱ κατὰ τὴν Λαπωνίαν συνοδοιπόροι τοῦ ἀστρονόμου Maupertuis, ἀποσταλέντος παρὰ τῆς Γαλλικῆς κυβερνήσεως πρὸς ἀστρονομικὰς καταμετρήσεις, ἐταλαιπωροῦντο οὕτως ὑπὸ τῶν δηγμάτων τῶν ἐντόμων, ὥστε ἠναγκάσθησαν ἵνα χρίωσι τὸ πρόσωπον αὐτῶν διὰ πίσσης ἐπὶ ὅλους μῆνας.

Μυῖά τις τῆς Ἀφρικῆς ἡ λεγομένη Tsétsé κατέστη περίφημος ὡς ἀμφισβητοῦσα τῷ ἀνθρώπῳ περὶ τῆς κτήσεως καὶ ἐκκαρπώσεως τῆς γῆς· διότι ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται μήτε ἵνα κατοικῇ μήτε ἵνα γεωργῇ τὴν γῆν ἐν ᾗ διαιτᾶται τὸ φρικτὸν ἔντομον, ὅπερ, ὃν καθόλου ὅμοιον τῇ κοινῇ τῆς Εὐρώπης μυΐᾳ, ἐκχέει διὰ τοῦ στόματος δηλητήριον βιαιότερον καὶ αὐτῶν τῶν κινδυνωδεστάτων ὀφεων. Ἐπειδὴ τὸ κέντημα αὐτῆς κερασυνοβολεῖ καὶ θανατόνει ἐν ἀκαρεῖ τὸν ἀλκιμώτατον βοῦν. Τὸ δὲ ἐκ τῆς προβοσκίδος ἐκβαλλόμενον δηλητήριον εἶναι οὕτως ὀλίγον ὥστε μέχρι τοῦ νῦν δὲν ἠδυνήθημεν ἵνα ἴδωμεν αὐτό. Παράδοξον δὲ ὅτι ἡ μυῖα αὕτη κεντοῦσα θανατόνει οὐχὶ πάντα ἀλλὰ τινὰ μόνον ζῶα, καὶ ἰδίως τὰ βοσκήματα. Τὰ δὲ θηρία καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ αἴξ καὶ ὁ ὄνος δηχθέντες ὑπ' αὐτῆς οὐδὲν πάσχουσι κακόν. Ὁ περίφημος περιοδευτὴς Λιβιγκστὸν διηγεῖται ὅτι κατὰ τὰς εἰς τὴν μέσην Ἀφρικὴν περιοδείας αὐτοῦ εἶδεν ἀποθνήσκοντας ἐν ἀκαρεῖ τεσσαράκοντα βόας ὑπὸ τῶν φοβερῶν μυιῶν, τῶν ποιμένων νιγριτῶν οὐδὲν ὑπὸ τούτων παθόντων κακόν.

Αἱ μυῖαι Τσετσὲ λυμαίνονται καὶ ἐρημοῦσι τὰς δύο τοῦ μεγάλου τῆς Ἀφρικῆς ποταμοῦ Ζαμπεζίου ὄχθας. Ἐνεδρεύουσαι ἐν τοῖς δενδρυφίοις καὶ τοῖς παραποταμίοις καλάμοις ἐπιπίπτουσιν ὡς βέλη ταῖς διερχομέναις ἀγέλαις, καὶ τῷ βουκόλῳ, καὶ καταλαλύπτουσιν ἅπαν αὐτῶν τὸ δέρμα. Τὰ μὲν ζῶα πίπτουσι νεκρὰ ἐν ἀκαρεῖ· ἡ δὲ ἀγέλη διαφθείρεται, καὶ μόνον ὑπολείπεται ὄρθιος ὁ νιγρίτης βουκόλος καὶ ὁ ὄνος αὐτοῦ φεύγοντες ὅσον τάχος τὴν κατοικίαν τοῦ ἐπαράτου ἐντόμου. Σπανίως δὲ οἱ βόες προαισθανόμενοι τοῦ βύρσου τοῦ δημίου διεκφεύγουσι περίτρομοι.

Αἱ μυῖαι αὗται κατέστρεψαν τὴν γεωργίαν τῶν ὀχθῶν τοῦ Ζαμβέζου, καὶ ἠρήμωσαν πάσας τὰς ὑπ' αὐτῶν καταληφθείσας χώρας· διότι ὁ ἄνθρωπος ἀμοιρῶν βοὸς καὶ ἵππου δὲν δύναται ἵνα ὑπερβῇ τὰ ὅρια τῆς κατοικίας τοῦ δεινοῦ ἐντόμου. Οἱ δὲ Νιγρῖται, ἐάν ποτε τολμήσωσιν ἵνα μεταβιβάσωσι τὰ θρέμματα αὐτῶν εἰς τὴν παρὰ τῶν μυιῶν Τσετσὲ λυμαινομένην χώραν, ἐκλέγουσι τὰς ψυχρὰς καὶ παντελήνους νύκτας, γνωρίζοντες ὅτι τὸ ζῶον ἀποκεκοιμημένον ἢ ἀπονεναρκωμένον δὲν δύναται ἵνα δάκῃ τὰ βοσκήματα.

Ἐν δὲ Εὐρώπῃ εἴδη τινὰ ἐντόμων ἐπιπίπτουσιν ἀπειράριθμα τοῖς φυτοῖς. Διότι κατὰ τὸν Ῥατζεβοὺργ ἡ μὲν πεύκη προσβάλλεται ὑπὸ τετρακοσίων εἰδῶν, ἡ δὲ δρῦς ἐκτρέφει ὑπὲρ τὰ διακόσια εἴδη ἐπιβλαβῶν αὐτῇ ἐντόμων. Μικρὰ δέ τις κιτρίνη μυῖα ὁ Χλώρωψ καταστρέφει τοὺς δημητριακοὺς καρπούς. Τὸ ζωῦφιον Δάκος φθείρει ἐτησίως τριῶν ἑκατομμυρίων δραχμῶν ἐλαίας. Ἡ δὲ Πυραλὶς ἐξολοθρεύει τὰς ἀμπέλους.

Ἀλλ' ἔτι μᾶλλον τῶν φυσιολογικῶν φαινομένων ἐκπλήττει ἡμᾶς ἡ θαυμαστὴ ἀνατομικὴ τελειότης τῶν ὀργάνων τῶν ζώων τούτων. Διότι ὁ ἄνθρωπος δύναται λόγου χάριν ἵνα ἄρῃ τὸν αὐτοῦ βραχίονα καὶ καταβιβάσῃ αὐτὸν πρὸς τὸ σῶμα ἐν ἑνὶ δευτερολέπτῳ· ἀλλ' ἐν ἴσῳ χρόνῳ ἔντομά τινα δύνανται ἵνα κάμωσιν ὑπὲρ τριακοσίας πτερύξεις.

Ὁ κύριος Cagniard Latour διισχυρίζεται

ὅτι ὁ κώνωψ κινεῖ ἐν ἑνὶ δευτέρῳ λεπτῷ πεντακοσιάκις τὰς πτέρυγας αὐτοῦ· ὁ δὲ Νίκολσων, ὅτι ἡ κοινὴ μυῖα κάμνει ἑξακοσίας πτερύγων ριπὰς ἐν ἑνὶ δευτέρῳ λεπτῷ διατρέχουσα ἓξ πόδας, καὶ ἑξάκις πλείονας ταχέως πετομένη. Ἤτοι ἐν ὅσῳ χρόνῳ ὁ ἄνθρωπος δύναται ἵνα ὑψώσῃ καὶ καταβιβάσῃ τὸν βραχίονα, ἐν τοσούτῳ

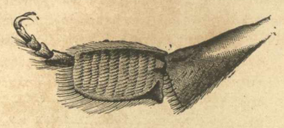

Μῆκτρα καὶ λαβὶς τῆς συνήθους Μελίσσης.

ἡ μυῖα κάμνει τρισχιλίας καὶ ἑξακοσίας τοιαύτας κινήσεις! Διὸ δὲν εἶναι ἄπορον ὅτι ἔντομά τινα, οἷοι οἱ σφῆκες, λῃζόντα τὰ ἄνθη τῶν κήπων πηδῶσιν ἀπὸ ἄνθους εἰς ἄνθος ταχέα ὡς βέλος, καὶ οἱ λεγόμενοι Μυιοτρόχιλοι (Oiseaux-Mouches) προσκολλώμενοι ταῖς στεφάναις ἐμβάλλουσι τὴν προβοσκίδα αὐτῶν βαθέως ὅπως ἀπομυζήσωσι τὸ νέκταρ, ἐνῷ αἱ πτέρυγες κάμνουσι τοσαύτας πτερύξεις ὥστε καθιστῶνται ἀόρατοι.

Οὐχ ἧττον δὲ παράδοξος εἶναι ἡ φύσις τῶν πτερύγων τῶν ἐντόμων. Ἐπειδὴ ὁ ψαύων τὴν πτέρυγα τῆς μηλολόνθης θεωρεῖ ἐν τοῖς δακτύλοις αὐτοῦ ἐναπολειφθέντα λεπτὸν κονιορτόν, ἐξ οὗ τὰ λαμπρὰ αὐτῆς χρώματα. Ἐξετάζοντες δὲ τὴν κόνιν ταύτην ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον μεγάλως ἐκπληττόμεθα βλέποντες ὅτι ἕκαστος αὐτῆς κόκκος ἀπεικάζει μικρὸν φύλλον ἢ πέταλον πολύπτυχον ἀνταναλῶν τὰ ὡραιότατα τῶν χρωμάτων. Μία δὲ τῶν ἀκρῶν αὐτοῦ εἶναι συνήθως ὀδοντωτή· ἡ δὲ ἄλλη καταλήγει εἰς ποδίσκον, δι' οὗ ἕκαστον φύλλον ἐξαρτᾶται τῆς πτέρυγος τοῦ ἐντόμου. Θεωροῦντες δὲ τεμάχιον τῆς πτέρυγος βλέπομεν ὅτι τὰ πέταλα ταῦτα εἰσι διατεθειμένα μετὰ θαυμαστῆς συμμετρίας ἐπαλλήλως, ὡς αἱ πλίνθοι τῶν στεγῶν. Ὄντα δὲ ὁμοιόμορφα, καὶ ἰσομεγέθη καὶ πολύχρωμα ἀπεικονίζουσιν ἐν συνόλῳ ψηφοθέτημα ὡραιότατον καὶ ὄντως θεῖον.

Αἱ κινήσεις τοῦ ἀνθρώπου γίνονται διὰ τῶν μεγάλων τοῦ σώματος μυῶνων, οἵτινες εἶναι προσηρτημένοι τῷ σκελετῷ. Ἀλλὰ τὰ ἔντομα κέκτηνται πλείονας καὶ ἰσχυροτέρους τοῦ ἀνθρώπου μῦς. Διότι ὁ μὲν ἄνθρωπος ἔχει τριακοσίους ἑβδομήκοντα τοιούτους μυῶνας· ὁ δὲ καρτερικὸς Λυονὲτ εὗρεν ὑπὲρ τοὺς τετρακισχιλίους ἐν μιᾷ μόνῃ κάμπῃ!!!

Τὸ δ' ἔντομον ὑπερτερεῖ τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὴν δύναμιν. Ἐπειδὴ ἄνθρωπος μετρίας δυνάμεως ζυγίζων 70 μέχρις 75 χιλιογράμμων μόλις δύναται ἵνα μετακινήσῃ βάρος εἴκοσι χιλιογράμμων, ἤτοι τὸ τρίτον τοῦ βάρους τοῦ σώματος αὐτοῦ. Ὁ δ' Ἀσπάλαξ Γρύλλος, (Taupe grillon) ζυγίζων 4 γράμματα ὠθεῖ διὰ τῶν δύο αὐτοῦ πλατειῶν χειρῶν βάρος ἑνὸς καὶ ἡμίσεος χιλιογράμματος, ἤτοι ἔχει δύναμιν τριακοσιάκις καὶ ἑβδομηκονταπεντάκις μεγαλειτέραν τοῦ βάρους τοῦ ἰδίου σώματος. Ἡ δὲ ψύλλα δύναται ἵνα πηδήσῃ εἰς ὕψος διακοσιάκις τῷ μεγαλειτέρου τοῦ σώματος αὐτῆς, ὅπερ ἐστὶ τὸ αὐτὸ ὡς εἰ ὁ ἄνθρωπος ἠδύνατο ἵνα πηδήσῃ ἀβλαβῶς ἐπὶ τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ὑψηλοτάτου κωδωνοστασίου, ὅπερ ἂν καθίστα δύσκολον τὴν ἐν ταῖς συνηθείαις εἰρκταῖς καθειρξιν τῶν κακούργων.

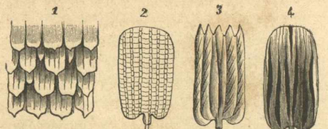

Κόνις τῶν πτερύγων τῶν χρυσαλίδων θεωρουμένη διὰ τοῦ μικροσκοπίου.

Ἀλλὰ καὶ οἱ πόδες τῶν ἐντόμων, καίπερ ἥττονα κεκοσμημένοι καὶ εὐκίνητοι, εἰσὶν ἄξιοι σπουδῆς. Τῆς ἐργατικῆς μελίσσης οἱ πόδες εἰσὶν ἀριστουργήματα τέχνης· διότι ἀπεικάζουσι λαβίδα τε ἅμα καὶ ψήκτραν καὶ καλάθιον. Καὶ ἡ μὲν ψήκτρα συνιστᾶται ἐκ πολλῶν τριχῶν

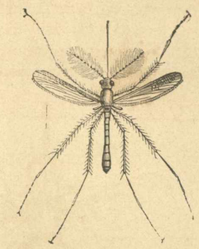

Κώνωψ μεγεθυνθείς.

ὁρατῶν μόνον διὰ τοῦ μικροσκοπίου, οὕτω συμμέτρως διατεταγμένων ὥστε ἀποτελεῖν μηχάνημα δι' οὗ ἡ μέλισσα ἐπανερχομένη καθαίρει ἀδιαλείπτως τὰς πτέρυγας αὐτῆς ἐκ τῆς γύρεως ἥτις προσεκολλήθη αὐτῇ διαπετομένῃ ἐν τοῖς ἄνθεσι καὶ ἀπομυζήσῃ τὸ νέκταρ. Παρὰ δὲ τὴν ψήκτραν ὑπάρχει κοίλωμα, ὅπερ ἔχον σχῆμα καλαθίου δέχεται τὴν ὑπὸ τῆς λαβίδος, εἰς ἣν

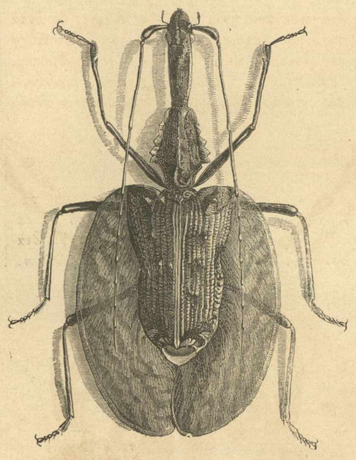

Φύλλον Μορμολύκειον. — Φυσικὸν μέγεθος.

τελευτῶσιν οἱ πόδες τῆς μελίσσης, ἐναποτιθεμένην παρασκευήν.

Ὑδρόβιά τινα ἔντομα ἔχουσι τοὺς πόδας αὐτῶν ἐν εἴδει κωπῶν λεπτοφυῶν πρὸς τὸ διατέμνειν τὰ ὕδατα. Ἕτερα δὲ, ὡς αἱ μυῖαι, ἔχουσιν ἐν ταῖς ἄκραις τῶν ποδῶν ἕλασμά τι ὀδοντωτὸν, δι' οὗ ἀνέρπουσιν ἀπόνως ἐπὶ τοῦ πάγου καὶ ἐπὶ τῶν μάλιστα λείων ἐπιφανειῶν.

Κεραῖαι φυλλώδεις.

Παραβάλλοντες δὲ τὰ ὄργανα τῶν ἐντόμων πρὸς τὰ τοῦ ἀνθρώπου, εὑρίσκομεν ταῦτα ἀτελῆ καὶ ἀτελέστατα. Διότι οἱ πρίονες, οἱ κτένες, αἱ ψῆκτραι, αἱ φαλίδες τοῦ ἀνθρώπου εἰσὶ γελοῖα καὶ ἀκατέργαστα τῶν ὀργάνων τῶν ἐντόμων ἀπομιμήματα. Τὸ δὲ σαστήριον τοῦ χειρουργοῦ, εἰ καὶ φαινόμενον ἡμῖν ὀξύτατον καὶ λαμπρότατον, βλέπομεν μεταβαλλόμενον εἰς παχυλώτατον πρίονα ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον. Ἡ ἀκὶς τῆς βελόνης, ἥτις φαίνεται ὀξυτάτη, παρίσταται ὡς παχυλὸν τρυπητήριον ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον. Παραβάλλοντες δὲ τὰ μηχανήματα ταῦτα τῆς ἀνθρωπίνης χειρὸς πρὸς τὰ ὄργανα τῶν ἐντόμων, εὑρίσκομεν ἐν τούτοις τὴν θαυμαστὴν τελειότητα καὶ τὴν σοφίαν τοῦ δημιουργοῦ τοῦ σύμπαντος. Ὁ καμπτὸς ὄνυξ τοῦ λέοντος ὑπολείπεται πολὺ τέχνῃ καὶ δυνάμει τοῦ τῆς Ἀράχνης.

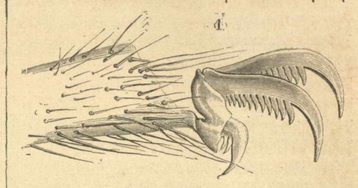

Ὄνυχες τῆς Ἀράχνης.

Παρὰ τοῖς πλείστοις τῶν ζώων τούτων ἡ ἀφὴ ἀναπληροῦσα τὴν γλῶσσαν εἶναι ἰσχυροτάτη. Οἱ μύρμηκες διαλέγονται πρὸς ἀλλήλους ψαύοντες ἑαυτοὺς τοῖς ποσὶν, ὡς ἀπέδειξαν πολλοὶ παρατηρηταί, καὶ ἕκαστος δύναται ἵνα ἴδῃ. Ἐπειδὴ ὅταν δύο μύρμηκες συναντηθῶσι, βλέπομεν ὅτι πρῶτον μὲν ψαύουσιν ἀλλήλους πολυτρόπως διὰ τῶν κεραίων ἢ κεραιῶν αὐτῶν, καὶ φαίνονται οἱονεὶ συνδιαλεγόμενοι καὶ συσκεπτόμενοι· ἔπειτα δὲ ἀλλάσσουσι γνώμην καὶ τρέπονται ὁδὸν πάντη ἐναντίαν τῆς πρώτης, ὅπερ ὁ Χοὺβιρ ὠνόμασε Γλῶσσαν τῶν κεραιῶν. Ὁ σοφὸς οὗτος, περικλείσας ἐν τινι σκοτεινῷ θαλάμῳ πολλοὺς μύρμηκας, ἐθεώρησε πρῶτον ὅτι ἅπαντες διεσπείροντο ἀτάκτως ζητοῦντες ἕκαστος ἔξοδον· ἅμα δὲ ἑνός τινος ἐξευρόντος δίοδόν τινα καὶ ἐπανελθόντος εἰς τὸ μέσον τῶν ἄλλων ψαύει αὐτούς· οὗτοι δὲ ψαύοντες ὁμοίως ἑτέρους, συνίστων τέλος τάγματα μυρμήκων, οἵτινες ἐφαίνοντο περιγαρεῖς ἐκ τῆς ἐπερχομένης ἀπελευθερώσεως.

Τὰ μεγάλα ζῶα ἔχουσι δύο μόνον ὀφθαλμούς. Τὰ πλεῖστα ὅμως τῶν ἐντόμων εἰσὶ δαψιλέστερον κεχορηγημένα τῷ αἰσθητηρίῳ τούτῳ. Ὁ μύρμηξ, ὅστις ἔχει τὴν ἀτελεστάτην τῶν ἐντόμων ὅρασιν, ἔχει πεντήκοντα ὀφθαλμούς! Μυριάδες δὲ τελείων ἀοράτων τοιούτων ὀφθαλμῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑξαγώνων, ἑνοῦμεναι συνιστῶσιν ὄργανον ὁράσεως καταπληκτικῆς συναρμογῆς καὶ δυνάμεως. Ἡ συνήθης μυῖα ἔχει ὀκτακισχιλίους ὀφθαλμούς· τινὲς δὲ τῶν χρυσαλίδων ὑπὲρ εἰκοσιπέντε χιλιάδας!!! Ἕκαστος δὲ τῶν ὀφθαλμῶν συνιστᾶται ἐν σμικρῷ ἑκ τῶν αὐτῶν τοῖς τοῦ ἀνθρωπίνου ὀφθαλμοῦ ὀργάνων. Οἱ ὀφθαλμοὶ οὗτοι καταλαμβάνουσι παρὰ τοῖς ἐντόμοις τὸ μέγιστον τῆς κεφαλῆς μέρος, ὡς ἐν τῇ συνήθει μυΐᾳ, καὶ ἀποτελοῦσι τὸ τέταρτον τοῦ βάρους τοῦ σώματος αὐτῶν. Καὶ τὰ μὲν νυκτόβια ἔχουσιν αὐτοὺς μελαντέρους πρὸς εὐκολωτέραν τῶν ἀκτίνων τοῦ φωτὸς ἀπορρόφησιν· τὰ δὲ ὑδρόβια ἔχουσι τρία ὀφθαλμῶν ζεύγη, ὧν τὰ μὲν τείνουσι πρὸς τὸ ἄνω, τὰ δὲ πλαγίως, τὰ δὲ πρὸς τὸ κάτω, οὕτως ὥστε τὸ κολυμβῶν ἔντομον βλέπει τὸν ἐπαπειλοῦντα

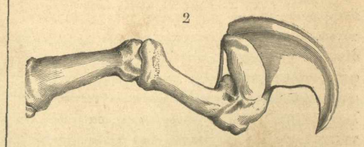

Ὄνυχες Λέοντος τῆς Ἀράχνης.

αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἰχθὺν, καὶ τὸ ἐπιπίπτον αὐτῷ πτηνὸν, καὶ οὕτω διαφεύγει τὸν μὲν ἁρπάμενον, τὸ δὲ καταδυόμενον εἰς τὸ ὕδωρ.

Ἀλλὰ καὶ τὸ ὀσφραντικὸν ἔχουσι λεπτοφυέστατον, ἀντιλαμβανόμενα μακρόθεν καὶ τῶν ἀσθενεστάτων ὀσμῶν. Μάλιστα δὲ τὰ σαρκοφάγα, οἷον αἱ μυῖαι, αἰσθάνονται τῆς σαρκὸς μακρόθεν, καὶ συναθροίζονται βομβοῦσαι κα

γαστριμαργοῦσαι περὶ αὐτήν. Ἀλλ' αἱ δυσώδεις ἀναθυμιάσεις δύο φυτῶν, τοῦ Ἄρου καὶ τοῦ Ἀποκύνου (σκυλοβοτάνου ἢ κυνοκράμβης), ἀπατῶσιν αὐτὰς πολλάκις οὕτως, ὥστε καταθέτουσιν εἰς αὐτὰ τὰ ὠά, ἅτινα ἀμοιροῦντα τροφῆς ταχέως ἀποθνήσκουσιν.

Ὁ κύριος Βλαινβίλλης ὑπολαμβάνει ὅτι τὸ αἰσθητήριον τῆς ἁφῆς τῶν ἐντόμων εἶναι ἐν ταῖς κεραίαις αὐτῶν, ὀργάνοις ἀκρωτηρίοις κειμένοις πρὸ τῆς κεφαλῆς καὶ ποικίλας ἔχουσι μορφὰς καὶ σχήματα, νῦν μὲν ὁμοίοις ἐνάθροις νήμασι, νῦν δὲ φυλλώδεσιν ἢ ἀπολήγουσιν εἰς ὄγκωμα ὅμοιον κύστει ἢ ῥοπάλῳ. Ἐπειδὴ εἰς τὰ κεράτια ταῦτα, ὡς εἰς τοὺς ῥόθωνας τῶν μεγάλων ζώων, ἀπολήγει τὸ ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου ἐκπορευόμενον πρῶτον ἢ ὀσφραντικὸν νεῦρον. Ὁ δὲ Δουγὲς, ἀποκόψας τὰ κεράτια μυιῶν καὶ μελισσῶν, εἶδεν ὅτι τὰ ζῶα δὲν ἠδύναντο τότε ἵν' ἀνεύρωσι τὴν τροφὴν καὶ τὰ θήλεα αὐτῶν. Καταπληκτικὴ δὲ καὶ ἡ ἀνατομικὴ κατασκευὴ τοῦ αἰσθητηρίου τῆς ὀσφρήσεως παρά τισιν ἐντόμοις. Ἐπειδὴ ὁ μὲν ἄνθρωπος καὶ τὰ μεγάλα ζῶα ἔχουσι μόνον δύο ὀσφραντικὰς κοιλότητας, αἵτινες μεταβάλλονται παρὰ τοῖς ἰχθύσιν εἰς δύο μόλις ὁρατοὺς κόλπους· ἀλλὰ παρά τισι τῶν ἐντόμων καὶ ἰδίως ταῖς χρυσαλίσι τὸ αἰσθητήριον τοῦτο συνιστᾶται ἐκ πολυαρίθμων μικροσκοπικῶν κόλπων ἢ κυψελῶν, ὧν τινες ἠρίθμησαν πολλὰ ἑκατομμύρια ἐν ἑνὶ ἐντόμῳ. Ἐξ οὗ καταναοῦμεν πόσον τὸ ἔντομον ὑπερέχει τοῦ ἐλέφαντος, ὅστις διαπρέπει τῇ ἐξόχῳ ὀσφραντικῇ τῆς προβοσκίδος δυνάμει.

Ἀγνοοῦμεν δὲ πάντως ποῦ εἶναι ἡ ἀκουστικὴ αἴσθησις παρὰ τοῖς ἐντόμοις, ἅτινα κέκτηνται τὴν θαυμαστὴν ἰδιότητα τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι μόνον τῶν ὠφελίμων αὐτοῖς ἤχων, οὐδόλως αἰσθανόμενα τῶν λοιπῶν ἤχων, καὶ σφοδροτάτων ὄντων. Ἐπειδὴ ὁ βόμβος τῆς βασιλίσσης ἐξεγείρει ἅπαν τὸ σμῆνος τῶν μελισσῶν ἐν τῷ κρότῳ τῶν κεραυνῶν καὶ τῆς καταιγίδος, ἢ τῆς ἐκ τοῦ πλησίον ἐκπυρσοκροτήσεως πυροβόλου, ἧς τὰ ἔντομα φαίνονται μὴ αἰσθανόμενα.

Ὁ μὲν ἵππος ἔχει ἕνα μόνον στόμαχον· τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἐντόμων τρεῖς. Καὶ τοῦ μὲν ἵππου ὁ στόμαχος κατέχει πολλοστημόριον τοῦ σώματος μέρος· τοῦ δὲ ἐντόμου καταλαμβάνει συνήθως ἅπαν τὸ σῶμα, καθιστῶν τὸ ζῶον ὅμοιον σάκκῳ πεπτικῷ περιοδευτικῷ. Διὸ καί εἰσιν ἀδηφάγα, καταβροχθίζοντα πᾶν τὸ προστυχόν. Τῶν δὲ ὀρθοπτέρων ὁ στόμαχος εἶναι κεχορηγημένος μεγίστοις ὀδοῦσιν, οἵτινες κατεργάζονται τὴν τροφὴν ὡς δεύτερον στόμα, καταθραύοντες ὅ,τι αἱ σιαγόνες δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα θραύσωσι. Κάμπαι δέ τινες ἔχουσι τοσαύτην πεπτικὴν δύναμιν, ὥστε καταβροχθίζουσι τροφὴν τρὶς βαρυτέραν τοῦ σώματος αὐτῶν. Ἐὰν δὲ ὁ Ῥινόκερως ἢ ὁ Ἐλέφας εἶχον τόσην τροφῆς χρείαν καὶ ἦσαν πολυπληθέστεροι, ἐν ὀλίγῳ κατεβρόχθιζον ἂν πάντα τὰ ἐπὶ γῆς φυτά.

Ἰδίως δὲ τὰ ἔντομά εἰσι λίαν ἀδηφάγα κατὰ τὴν ἔμβρυον αὐτῶν ἡλικίαν· διότι ἐν ἡλικίᾳ γινόμενα καθιστῶνται ἐγκρατέστατα καὶ φαίνονται ἀποτεταγμένα μόνον πρὸς ἀναγέννησιν. Πολλάκις δὲ τῆς ἐγκυμοσύνης ἕνεκα πιεζόμενος ὁ ἐντερικὸς αὐτῶν σωλὴν ἀποφράττεται· τὸ δὲ ζῶον διατελεῖ ἐπὶ μακρὸν νηστεῦον. Ἡ δὲ ἀδηφάγος κάμπη, ἡ μάστιξ τῶν συγκομιδῶν, μεταμορφωθεῖσα εἰς χρυσαλίδα, γίνεται λίαν ἐγκρατής, καὶ ζῇ μόνον ἐκμυζῶσα διὰ τῆς προβοσκίδος τὸ νέκταρ τῶν ἀνθῶν. Ὁ ἐντερικὸς σωλὴν τοῦ πρώην πολυφάγου ἐκείνου ζώου ἀφανίζεται, καὶ ἡ ἰδανικὴ χρυσαλὶς ζῇ ἐξ ἔρωτος καὶ μέλιτος!

Τινὰ τῶν ἡμιπτέρων διατελοῦσιν ἀείποτε νήφοντα ἀρκούμενα μόνον τοῖς χυμοῖς τῶν φυτῶν. Μὴ ἔχοντα δὲ προβοσκίδα πρὸς τὸ ἀντλεῖν τὰ ὑγρὰ μεταχειρίζονται εἰς τοῦτο τὸ στόμα αὐτῶν ἀντὶ ἀντλίας. Τὸ κάτω χεῖλος ἐπιδεικνύει σωλῆνα βραχὺν καταληγοντα εἰς ὀξὺ καὶ περιέχοντα αὔλακα, ἐν ᾗ τέσσαρα λεπτὰ ἔμβολα κινοῦνται, ὡς ἐν τῇ συνήθει ἀντλίᾳ, οὕτως ὥστε ἀπορροφῶσι κινούμενα τοὺς χυμοὺς τῶν φυτῶν καὶ τῶν ζώων, καθὼς τὸ ἔντομον κεντοῦν εἰσάξῃ τὴν ἀκίδα τοῦ στόματος αὐτοῦ εἰς τὴν

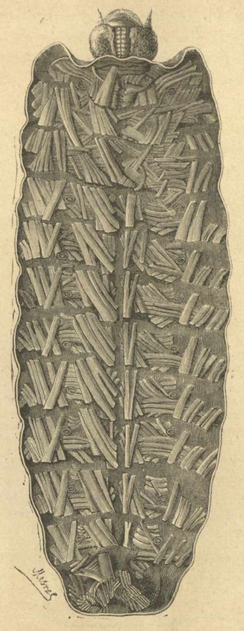

Μυϊκὸν σύστημα τῆς κάμπης τῆς ἱτέας. Κατὰ τὸν Λυονέτ.

ἐπιδερμίδα τοῦ φυτοῦ ἢ τοῦ ζώου. Οὕτως ὅταν ὁ κακοποιὸς κώνωψ καθίσταται εἰς τὸ δέρμα καὶ ἀπορροφᾷ τὸ αἷμα ἡμῶν, ἀντλεῖ αὐτὸ διὰ τῶν λεπτοτάτων τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐμβόλων.

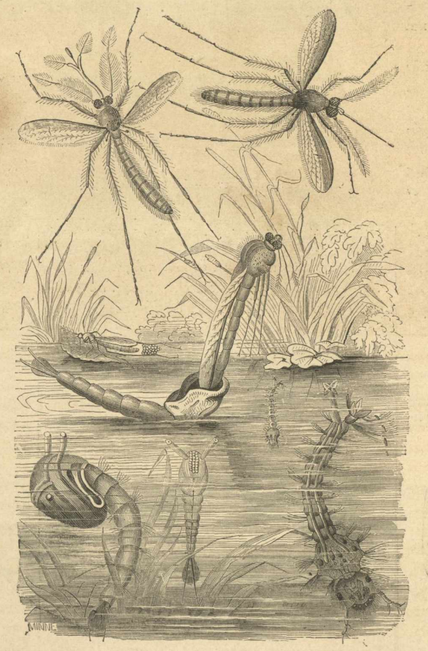

Ὁ κοινὸς Κώνωψ καὶ αἱ μεταμορφώσεις αὐτοῦ.

Ἡ ἀξιοθαύμαστος κατασκευὴ τῆς καρδίας ἡμῶν εἶναι ἀγροῖκος καταλλιπτικὴ ἀντλία παραβαλλομένη πρὸς τὴν τῶν ἐντόμων. Ἐπειδὴ ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἐνεργεῖ ἰδίως διὰ τῶν δύο μεγάλων αὐτῆς στομίων κεχορηγημένων ἑκατέρου δυσὶ βαλβῖσιν ἀποτεταγμέναις πρὸς ἀνάσχεσιν τοῦ ὀπισθορμοῦντος αἵματος. Ἐὰν ὅμως ἐπεκτείνωμεν ἐπί τινος ὑάλου τὸ διαφανὲς σῶμα ἐφημέρου τινὸς ἐντόμου, καὶ θεωρήσωμεν αὐτὸ διὰ τοῦ ἡλιακοῦ μικροσκοπίου, θαυμάζομεν τὸ λαμπρὸν καὶ καταπληκτικὸν θέαμα τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος παρὰ τούτοις. Ἡ καρδία ἀπεικονίζει ἀγγεῖον ἐπίμηκες διερχόμενον δι' ὅλης τῆς ῥάχεως τοῦ ἐντόμου, εἰς ὃ τὸ αἷμα εἰσβάλλει δι' ὀκτὼ ἢ δέκα πλαγίων ἐντομῶν, ὡς τὰ ῥυάκια εἰς τὸ σφοδρὸν τοῦ ποταμοῦ ῥεῦμα. Ἀλλὰ συστελλομένης τῆς καρδίας πρὸς ἐκβολὴν τοῦ αἵματος ἑκάστη ἐντομὴ κλείεται εὐθὺς ὑπὸ βαλβίδος οὕτω στεγανῶς, ὥστε τὸ αἷμα δὲν δύναται ἵνα ὀπισθορμήσῃ δι' αὐτῶν. Τὸ ἔσω τῆς καρδίας εἶναι κεχορηγημένον ἑτέραις ὀκτὼ ἢ δέκα βαλβῖσιν ἀποτεταγμέναις πρὸς τὸ ἀφίνειν μὲν ἐλευθέραν τὴν τοῦ αἵματος εἰς τὸ σῶμα διάβασιν, ἐμποδίζειν δὲ τὴν ἀνὰ πᾶσαν διαστολὴν πρὸς τὸ ὀπίσω τάσιν αὐτοῦ. Ἡ δὲ φορὰ τοῦ αἵματος εἶναι ὁμοία ῥυακίοις φέρουσι σφαιρίδια συμπεπυκνωμένα. Καὶ ὅμως ὁ Κουβιέρος καὶ οἱ αὐτοῦ ἀκόλουθοι οὐδέποτε ἠθέλησαν ἵνα παραδεχθῶσι τὸ ἁπλούστατον φαινόμενον τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος παρὰ τοῖς ἐντόμοις· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀποδέξασθαι τὸν φυσικὸν τοῦτον νόμον προείλοντο ἵνα δοξάσωσιν ὅτι ἡ θαυμασία αὕτη καρδία δὲν ἦτο ἄλλο εἰμὴ ἁπλοῦν ἐκκρίσεως ἀγγεῖον ὑπὸ συσταλτικῶν κινούμενον σπασμῶν.

Παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ, ὡς παρὰ πᾶσι τοῖς μεγάλοις ζώοις, ὁ ἀὴρ εἰσδύεται εἰς τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα διὰ τῆς εὐρείας τοῦ λάρυγγος καὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ὁδοῦ, ἥτις ἀφίνει μετὰ τοῦ ἀέρος ἐλευθέραν δίοδον πάσης τὸν ἀέρα μολυνούσης ἀκαθαρσίας ἢ ἄλλων σωμάτων, κονιορτοῦ, ζωῴων καὶ λοιπῶν. Ἀλλὰ τὰ ἔντομα δὲν ἔχουσι πνεύμονας· εἰσπνέουσι δὲ τὸν ἀέρα διὰ πλείστων ὀπῶν, ἢ στομάτων, ἅτινα τῆς ἰδιορρύθμου αὐτῶν διαθέσεως ἕνεκα, ἀπείργουσι τὴν δίοδον παντὸς ἀλλοτρίου σώματος. Τὰ πρὸς ἀναπνοὴν αὐτοῖς χρήσιμα στόματα εἰσι κεχορηγημένα μεμβράνῃ κοσκινοειδεῖ καὶ τοσοῦτον λεπτῶς διατετρυπημένῃ, ὥστε πᾶσα τῷ ἀέρι ἀναμεμιγμένη ὕλη κατέχεται παρὰ τὴν εἴσοδον. Ἄλλων δὲ τὰ στόματα ἔχουσι πλῆθος τριχῶν, αἵτινες συσπειρώμεναι παντοιοτρόπως συμβάλλουσιν εἰς τὸ αὐτό. Διότι ἄλλως οἱ ἀναπνευστικοὶ σωλῆνες τῶν ἐντόμων λεπτότατοι ὄντες ἐρράττοντο ἂν ταχέως ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ περιπολοῦντος κονιορτοῦ.

Τὰ δὲ ὑδρόβια τῶν ἐντόμων εἰσπνέουσι τὸν καθαρὸν ἀέρα διὰ τῶν αὐτῶν μὲν ὀργάνων ἀλλὰ προφυλασσομένων ὑπὸ παραδόξου θύρας, ἐχούσης πέντε καὶ ἐνίοτε ἓξ πτυχάς, ἃς τὸ ζῶον ἀνοίγει καὶ κλείει ἐπ' ἐξουσίας. Καὶ ἀνοίγει μὲν τὰς θύρας ὁσάκις, καταλιπὸν τὸν βόρβορον ἢ τὸ ὕδωρ, ἀνέρχεται πρὸς εἰσπνοὴν εἰς τὸ ὕπαιθρον· κλείει δὲ ταύτας στεγανῶς, ὅταν εἰσπνεῦσαν εἰσδύνται πάλιν εἰς τὸ ὕδωρ. Τοιαύτη δὲ εἶναι ἡ φύσις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων τῶν νυμφῶν τοῦ κοινοῦ κώνωπος, αἵτινες, ὡς γνωστόν, διάγουσι τὸ πλεῖστον ἐν τοῖς τέλμασι.

Καὶ τὰ μὲν μεγάλα τῶν ζώων εἰσπνέουσι διὰ τῶν πνευμόνων κατεχόντων ἰδίαν τοῦ θώρακος χώραν, τὰ δὲ ἔντομα δι' ὅλου τοῦ σώματος. Ὁ ἀὴρ, διαχυθεὶς πανταχόσε καὶ ἐνεργάσας εἰς ὅλα τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα τοῦ ἐντόμου δι' ἰδίων σωλήνων, τῶν τραχειῶν, ἃς διακρίνομεν διὰ τοῦ μαργαριτώδους αὐτῶν χρώματος, διήκει μέχρι τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν καὶ τῶν κερατίων.

Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα ἔχουσι λίαν παράδοξον κατασκευήν. Ἀποτελοῦνται δὲ ἰδίως ὑπὸ λεπτοῦ χονδροειδοῦς νήματος περιεσπειραμένου δίκην ἑλύτρου, οὕτως ὥστε διὰ τῆς ἀποχωρήσεως τῶν τοίχων τοῦ σωλῆνος ὁ ἀὴρ δύναται ἵνα κυκλοφορῇ ἀνέτως ἐν τῇ τραχείᾳ.

Ἅπαντες βλέπομεν μετ' ἀπεχθείας τὴν λευκὴν ἐκείνην κάμπην ἔρπουσαν ἐν τοῖς τεναγέσι καὶ τοῖς κήποις καὶ ἔχουσαν δύο οὐράς. Αἱ μακραὶ τῆς νύμφης οὐραὶ εἶναι τὰ εἰσπνευστικὰ τοῦ ζώου ὄργανα, περιέχουσαι δύο τραχείας, δι' ὧν ὁ ἀὴρ μεταφέρεται εἰς τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος. Τὰ δὲ δύο ταῦτα ἀερῶδη ἀγγεῖα περιβάλλονται ὑπὸ σωλήνων διαφόρου μεγέθους, οἵτινες συναρθροῦνται ἀλλήλοις, ὡς σωλῆνες τηλεσκοπίου.

Οὗτος δὲ ὁ σκώληξ, ἀπορῶν ὀργάνου κολυμβητικοῦ, δύναται ὁσάκις θελήσῃ, ἵν' ἀναπνεύσῃ ἀέρα, ἐξελίσσων τοὺς διαφόρους τούτους σωλῆνας, ὡς μηκύνομεν τὸ τηλεσκόπιον, ἵνα φθάσῃ μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος, ἐξ ἧς αἴρεται τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς. Καὶ ἂν μὲν τὸ ὕδωρ καταῤῥεύσῃ, αἱ οὐραὶ σμικρύνονται, αἱ δὲ τραχεῖαι συστέλλονται ἐν αὐταῖς ἑλικοειδῶς, ὡς συστέλλεται τὸ τηλεσκόπιον· ἂν δὲ τὸ ὕδωρ ὑψωθῇ διὰ τῆς βροχῆς, αἱ οὐραὶ μηκύνονται διὰ τῆς ἀνελίξεως τῶν ἀρθρωτῶν αὐτῶν σωλήνων μέχρι τῆς ὑψωθείσης ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος πρὸς εἰσπνοὴν τοῦ ἀέρος. Ἐὰν καταδύσωμεν τοιαύτην τινὰ νύμφην εἰς ποτήριον περιέχον ὀλίγον ὕδωρ, καὶ διατελῶμεν ἐγχέοντες νέον ὕδωρ, ἡ οὐρὰ αὐτῆς διατελεῖ μηκυνομένη μέχρι τῶν χειλῶν τοῦ ποτηρίου.

Αἱ ἀπὸ τῶν ἐντόμων τῶν ἀγρῶν φθοραὶ καθιστῶνται ἐνίοτε τοσοῦτον φρικταὶ, ὥστε πολλοὶ νομίζουσιν ὅτι τὰ ἐπισκήπτοντα νέφη ἐντόμων ἐγεννήθησαν ἔκ τινος προσῴτου παμπληθοῦς δημιουργίας. Ὁ δὲ Loewenhock ὑπελογίσατο ὅτι μία μόνη μυῖα γεννᾷ ἐν τρισὶ μησὶ 746,496 μυίας! Διὸ καὶ ὁ Λινναῖος, ἐννοῶν τὸ μέγεθος τῆς γεννητικῆς αὐτῶν δυνάμεως, εἶπεν ὅτι τρεῖς μυῖαι καταβροχθίζουσι πτῶμα ἵππου ταχύτερον καὶ τοῦ λέοντος αὐτοῦ. Εἰς δὲ μύρμηξ τῶν Τερμιτῶν γεννᾷ κατὰ τὴν δεκάτην γενεὰν 1 000 000 000 000 000 000 μύρμηκας.

Τὰ δὲ ὠὰ τῶν ἐντόμων, ὧν ὁ ὀφθαλμὸς βλέπει μόνον τὸ σχῆμα, φαίνονται κάλλιστα ἔργα ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον, ποικίλας ἐμφαίνοντα μορφὰς καὶ χρώματα. Τὰ ὠὰ τοῦ κώνωπος εἶναι ὅμοια ἐν σμικρῷ τοῖς ἀρχαίοις ἀμφορεῦσιν· ἄλλων δὲ ἐντόμων ὅμοια χύτρα, ἐχούση πῶμα, ἢς ὁ μικρὸς κάτοικος ἐξέρχεται τέλειος, ἄρρην καὶ καταῤῥίπτων αὐτό. Τὸ ὠὸν τοῦ φθειρὸς, ὅπερ τοσοῦτον ἀπεχθανόμεθα, παρέχει τοιαύτην τινὰ παράδοξον κατασκευήν. Τὰ ὠὰ τινῶν κόρεων τῶν δασῶν ἐκτὸς τῆς χύτρας καὶ τοῦ πώματός εἰσι κεχορηγημένα καί τινι μικρῷ ἐλάστρῳ (ressort), ὅπερ, ὡριμάσαντος τοῦ ἐμβρύου, ὠθοῦν ἀνοίγει τὸ πῶμα τῆς χύτρας, ἧς ἐκπηδᾷ ὁ μικρὸς κόρις πλήρης ζωῆς καὶ σφριγῶν. Τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ὠῶν τούτων εἰσὶ πεποικιλμένα παραδοξοτάτοις ὡραίαις γραμμαῖς καὶ κοσμήμασι καὶ λαμπροτάτοις χρώμασι, τῷ κυανῷ, τῷ πρασίνῳ, τῷ ἐρυθρῷ. Ἕνια δὲ εἶναι ὅμοια μικροῖς μαργαρίταις τήν τε λάμψιν καὶ σκληρότητα.

Ἔντομά τινα ἔχουσιν ἐν ταῖς ἐπικρατείαις αὐτῶν ἄτομα ἀποροῦντα γένους, ἅτινα ἰδίως ἀποτελοῦσι τὴν ἐργατικὴν τάξιν. Ἀλλὰ τὰ ἔντομα ταῦτα, ἅτινα διακρίνονται ἰδίως ἐκ τοῦ σχήματος ἢ τῶν ἰδιαζόντων ὅπλων, εἶναι ἁπλῶς ἐξαμβλώματα τῶν ὁμοφύλων.

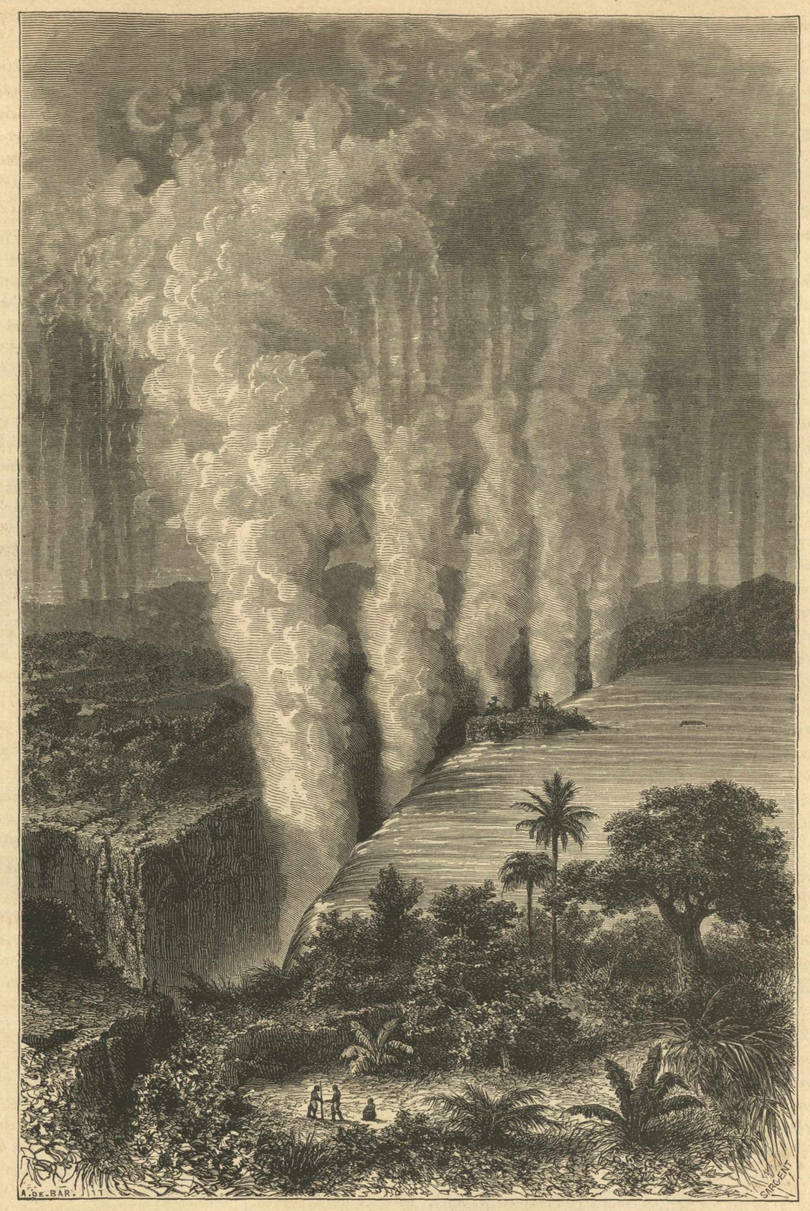

Οἱ ὑπὸ τοῦ διδάκτορος Λιβιγκστῶνος ἀνακαλυφθέντες καταῤῥάκται τοῦ ποταμοῦ τῆς μέσης Ἀφρικῆς Ζαμβεζίου.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΞ ΑΙΓΥΠΤΟΥ.

Β'.

ΣΤΗΛΗ ΤΩΘΜΩΣΙΟΣ ΤΟΥ Γ' ΕΝ ΘΗΒΑΙΣ.

Ἐν ἔτει 1859, ὁ ἔφορος τῶν ἐν Αἰγύπτῳ ἀρχαιοτήτων Mariette, διευθύνων τὰς ἐν Θήβαις ἀνασκαφάς, μεταξὺ ἄλλων ἀπεκάλυψε στήλην ἐνεπίγραφον ἐκ λίθου αἰθιοπικοῦ (granit noir) ἔχουσαν ὕψος ἑνὸς μέτρου καὶ ὀγδοήκοντα ἑκατοστομέτρων, καὶ πλάτος ἑβδομήκοντα πέντε ἑκατοστομέτρων γαλλικῶν, ἐπὶ τῆς ὁποίας παρίστατο ὁ βασιλεὺς Τωθμῶσις ὁ Γ' ἐνώπιον τοῦ θεοῦ Ἄμωνος, καὶ κάτωθεν γράμματα ἱερογλυφικὰ συναπετελοῦντα εἴκοσι πέντε στίχους. Τὸ εὕρημα ἐκοινοποιήθη τότε τῇ ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιγραφῶν μηνὶ Αὐγούστῳ, καὶ τὸ ἀκόλουθον ἔτος 1860 μικρὰ δοκίμια μεταφράσεις ἐν περικοπαῖς ἐγένοντο παρ' αὐτοῦ τοῦ εὑρετοῦ· συγχρόνως σχεδὸν ὁ ἐν Λονδίνῳ ἕφορος τῶν ἐκεῖ αἰγυπτιακῶν ἀρχαιοτήτων Birch, τυχὼν ἐκτύπου τῆς εἰρημένης ἐπιγραφῆς, ἐξέδωκεν αὐτὴν μετὰ συνοδευούσης μεταφράσεως, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐνιαχοῦ ἐλλειπούς καὶ ἀλλαχοῦ ἐσφαλμένης· μεθ' οὗ πολὺ ὁ κύριος Mariette διὰ χειρὸς ἄλλου ἐμπείρου αἰγυπτιολόγου τοῦ κυρίου Deveria ἔπεμψε τῷ ἐν Παρισίοις σοφῷ καθηγητῇ τῶν αἰγυπτιακῶν γραμμάτων ὑποκόμητι Rougé ἀντίγραφον πανομοιότυπον τῆς πλακός, οὗτος δὲ ἐξέδωκεν αὐτὴν μετὰ ἰδίας αὐτοῦ ἐπιμελοῦς μεταφράσεως ἐν τῇ ἀρχαιολογικῇ ἐπιθεωρήσει τῶν Παρισίων κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ ἔτους 1861.

Ἡ μετάφρασις τοῦ ὑποκόμητος Rougé εἶνε τοιαύτη οἵαν ἠδύνατο νὰ περιμένῃ τις παρ' ἀνδρὸς τὰ μάλιστα ἐντριβοῦς περὶ τὴν σπουδὴν τῆς Αἰγυπτιακῆς γλώσσης καὶ γραφῆς· ἐὰν δὲ παρὰ ταύτην ἐπιλαμβάνωμαι ἐκ τῶν ὑστέρων καὶ ἐγὼ νέας ἑρμηνεύσεως, καὶ ταύτης ἐλλνιστί, δὲν γίνεται τοῦτο διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν δῆθεν τῶν πρὸ αὐτῆς, οὐδὲ δι' ἐπίδειξιν, ὅτι ἄρα ἰσομοίρως ἔχω ἀνδράσι σοφοῖς, ἀλλὰ τὸ μὲν ἕνα κατὰ δύναμιν συντελέσω τῇ προαγωγῇ τῶν αἰγυπτίων γραμμάτων, συμπληρῶν δι' ἀκριβεστέρων μελετῶν τὰ ὀλίγα ἀμφίβολα ἔτι καὶ ἧττον σαφνισθέντα τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος στήλης χωρία, τὸ δὲ ἕνα παρορμήσω τοὺς ὁμογενεῖς εἰς τοιούτου εἴδους σπουδάς, γινόμενος ἀφορμὴ ἵνα ἐπιστήσωσι τὴν προσοχήν των τῇ ὁσημέραι πλουτιζομένῃ αἰγυπτιακῇ ἀρχαιομαθείᾳ καὶ οἱ σύγχρονοι Ἕλληνες, παρ' οἷς οὐδ' ἐν σπαργάνοις ἡ τοιαύτη διδασκαλία ὑπάρχει, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ Εὐρωπαϊκὰ ἔθνη καὶ ἕδρας τῶν Αἰγυπτίων γραμμάτων παρὰ ταῖς οἰκείαις συνεστήσαντο Ἀκαδημίαις καὶ καθηγητὰς αὐτῶν ἀνέδειξαν πρὸ πολλοῦ.

Καὶ τῆς μὲν στήλης ἡ ἀνεύρεσις καὶ τῶν μεταφράσεων αἱ ἀπόπειραι τοιαῦται εἰσί· πρὸς κατανόησιν δὲ τῆς οὐσίας τοῦ εὑρήματος καὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἐπὶ τῆς πλακὸς ἀναγινωσκομένων σημειωθήτωσαν ἐν βραχεῖ τὰ ἀκόλουθα·

Τὴν ἀπέλασιν τῶν Ὑκσῶς, ἤ τοι τῶν ἐκ τῆς Ἀσίας ὁρμηθέντων καὶ εἰς Αἴγυπτον εἰσβαλόντων, ἐνταῦθα δὲ τῆς χώρας 511 ὅλα ἔτη κρατησάντων νομάδων Ἀμαληκιτῶν, κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους ἡ δεκάτη ὀγδόη ἐκ Διοσπόλεως ἤ τοι ἐκ Θηβῶν καταγομένη ἐγχώριος δυναστεία (1706 π. Χρ.). Οἱ διοσπολῖται οὗτοι βασιλεῖς, ἑνώσαντες ὑπὸ τὰ σκῆπτρα αὐτῶν τὰς διεστώσας τὸ πρὶν καὶ ξενοκρατουμένας τῆς ἄνω καὶ κάτω Αἰγύπτου χώρας, προέβησαν φέροντες τὰ νικητικὰ αὐτῶν ὅπλα καὶ τοὺς στρατοὺς των εἰς τὰ πέρατα τῆς τότε γνωστῆς οἰκουμένης μέχρι τοῦ Τίγριδος καὶ Εὐφράτου πρὸς ἀνατολάς, καὶ ἕως ἐσχάτης Λιβύης πρὸς δύσιν, εἰς τὰ ἐνδότατα τῆς Αἰθιοπίας πρὸς νότον καὶ ἐπὶ τῶν νήσων τῆς μεσογείου θαλάσσης πρὸς βορρᾶν.

Ἄμωσις ὁ πρῶτος τῆς δυναστείας ταύτης βασιλεὺς (1706-1681 π. Χρ.) πολιορκήσας διὰ ξηρᾶς καὶ θαλάσσης Ἀβαρι τὸ ἐντεῦθεν τοῦ Πηλουσίου παράλιον ἔρεισμα τῶν Ὑκσῶς μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτῆς ἐξεδίωξε τοὺς νομάδας πέραν τῆς πόλεως τῶν Χαναναίων Σερουάν, μετὰ δὲ ταῦτα ἔστρεψε τὰ ὅπλα του πρὸς νότον κατὰ τῆς Αἰθιοπίας τὴν ὁποίαν καθυποτάξας ἀφῆκεν ἵνα διοικῶσιν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ αἰγύπτιοι ἡγεμονίδαι καὶ στρατηγοί· ἐνταῦθα ἔλαβεν ἑαυτῷ γυναῖκα τὴν αἰθιοπίδα Νοῦφαρ « βασιλέως θυγατέρα καὶ ἀδελφὴν τὸ πρὶν καὶ βασιλέως σύζυγον καὶ μητέρα τὸ μετὰ ταῦτα » ὡς ἀναφέρουσι πομπωδῶς αἱ ἐπιγραφαί, διὰ τῶν δεσμῶν τοῦ γάμου καθιερώσας τὴν ἐφεξῆς μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἕνωσιν τῆς κατακτηθείσης Αἰθιοπίας.

Τοῦ Ἀμώσιος ὁ υἱὸς Ἀμένοφις ὁ Α' (1681-1668 π. Χρ.) διεδέξατο τὸν πατέρα του ὢν ἔτι παῖς ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς αἰθιοπίδος μητρός του, ἔπειτα δὲ ἀνδρωθεὶς ἐβασίλευσε μόνος γήμας ἐγχώριον γυναῖκα τὴν Ἀαχοτέπ, καὶ ἐξηκολούθησε τοὺς πολέμους κατὰ τῶν πρὸς βορρᾶν καὶ νότον τῆς Αἰγύπτου οἰκούντων ἐθνῶν.

Μετὰ τὸν Ἀμένοφιν ἀνέβη τὸν θρόνον Τωθμῶσις ὁ Α' (1668-1647 π. Χρ.), ὅστις παρακολουθῶν τὰ ἴχνη τοῦ πατρός του ἐξέτεινε τὴν κυριαρχίαν τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τῶν μαύρων περὶ τὴν Νουβίαν καὶ Αἰθιοπίαν ζώντων λαῶν, καὶ ἐπέγραψεν ἐπὶ τῶν πετρῶν τῆς Συήνης τῷ πρώτῳ ἤδη τῆς βασιλείας του ἔτει, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὅρια τῆς Αἰγύπτου ἦσαν πρὸς μεσημβρίαν τὸ λεγόμενον Νότου κέρας ἐν Αἰθιοπίᾳ καὶ πρὸς βορρᾶν τὰ ἔσχατα τῆς Ἀσίας. Πράγματι μετὰ τὴν ὑποταγὴν τῶν μαύρων φυλῶν Τωθμῶσις ὁ Α' διελθὼν τὴν χώραν τῶν Ἀμαληκιτῶν καὶ τῶν Χαναναίων εἰσέβαλεν εἰς Μεσοποταμίαν ὅπου συμπλακεὶς τοῖς Ἀσσυρίοις ἐκράτησεν αὐτῶν καὶ ἐποιήσατο φόρου ὑποτελεῖς τῇ Αἰγύπτῳ.

Τωθμῶσις ὁ Α' γήμας κατὰ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ εἰθισμένα τὴν αὐτοῦ ἀδελφὴν Ἄμησσιν κατέλιπεν ἐξ αὐτῆς υἱὸν καὶ διάδοχον Τωθμῶσιν τὸν Β' (1647-1625 π. Χρ.), ὅστις ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἐνυμφεύθη καὶ αὐτὸς τὴν ἀδελφὴν του Χατάσσω, αὕτη δὲ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἄπαιδος ἀδελφοῦ καὶ συζύγου της ἀνέλαβε τὴν κηδεμονίαν τοῦ διαδόχου καὶ ἀνήλικος νεωτέρου ἀδελφοῦ καλουμένου καὶ τούτου Τωθμώσιος.

Ἐπὶ τῆς κηδεμονίας τῆς βασιλίσσης Χατάσσω καὶ ἐφεξῆς ἐπὶ τῆς πράγματι βασιλείας Τωθμώσιος τοῦ Γ' (1625-1577 π. Χρ.) ἡ Αἴγυπτος ἔφθασε τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως καὶ δόξης ὡς οὐδέποτε τὸ πρὶν ἢ τὸ μετὰ ταῦτα, καὶ δικαίως δύναται νὰ κληθῇ ὁ βασιλεὺς οὗτος ὑπὲρ πάντα ἄλλον Τωθμῶσις ὁ μέγας. Αἱ ἐλευθέριοι τέχναι ἤκμασαν τότε ἀπανταχοῦ τῆς χώρας, καὶ μνημεῖα περικαλλῆ ἠγέρθησαν ἐν Ἡλιουπόλει, Μέμφει, Θήβαις, Ἀθῷ ἤ τοι Ἀπόλλωνος πόλει τῇ μεγάλῃ, Ἐλεφαντίνῃ, Ὄμβῳ καὶ Νουβίᾳ μαρτυροῦντα τὸ μεγαλεῖον τῆς Αἰγύπτου καὶ τῶν βασιλέων αὐτῆς. Τωθμώσιος τοῦ Γ' οἱ νικηφόροι στρατοὶ ἐξέτειναν καὶ ἐκραταίωσαν τὴν ἐπὶ τῶν Αἰθιοπικῶν χωρῶν κυριαρχίαν, καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζονται τὰ ὀνόματα σειρᾶς ὅλης αἰγυπτίων ἡγεμονιδῶν καὶ στρατηγῶν κυβερνησάντων τὰς ἀπωτάτας αὐτὰς χώρας ὑπὸ τίτλον ἀντιβασιλέων ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τωθμώσιος· πρὸς βορρᾶν καὶ ἀνατολὰς οἱ μὲν στόλοι τῆς Αἰγύπτου ἐκυρίευσαν τὰ παράλια τῆς Λιβύης, τὰς ὑπὸ Καρῶν, Φοινίκων καὶ Δαναῶν οἰκουμένας νήσους τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τὴν Κύπρον, τὰ παράλια τῆς Κιλικίας, Φοινίκης καὶ Παλαιστίνης, οἱ δὲ στρατοὶ διῆλθον τὰς χώρας τῶν Ἀμαληκιτῶν, Χαναναίων, Σύρων, Χετταίων Ἀμοραίων καὶ Ἀρμενίων, καὶ ἐπὶ τέλους εἰσβαλόντες εἰς Μεσοποταμίαν ἐπόρθησαν τὰ ἡνωμένα κράτη τῶν Ἀσσυρίων Κάδης, Ἀσσὼρ, Βαβὲλ καὶ Σεναὰρ, καὶ ἐποιήσαντο τὰ ἔθνη ταῦτα πάντα ὑποχείρια τῇ Αἰγύπτῳ. Τοῦ Φαραὼ Τωθμώσιος τοῦ Γ' τὸ ὄνομα ἀναγινώσκεται πολλαχῶς ἐπὶ αἰγυπτίων κανθάρων τῶν λεγομένων σκαραβαίων, ἀνευρισκομένων ἔτι καὶ νῦν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Χαβόρρα ποταμοῦ ἐν Μεσοποταμίᾳ, τὰ δὲ χρονικὰ τῶν διαφόρων τοῦ βασιλέως ἐκστρατειῶν κατὰ τῶν ἀλλοφύλων εἰσὶν ἀναγεγραμμένα ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Ἀμωνείου ἐν Θήβαις. Διὰ τούτων μανθάνομεν, ὅτι Τωθμῶσις ὁ Γ', ὅστις μέχρι τοῦ δεκάτου ἕκτου τῆς βασιλείας του ἔτους ἐτέλει ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τῆς ἀδελφῆς του χήρας βασιλίσσης Χατάσσω, τὸ εἰκοστὸν δεύτερον ἔτος ἤρχισε τὰς κατακτήσεις πρὸς ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν, εἰσβαλὼν εἰς τὴν χώραν τῶν Χαναναίων τὴν καὶ τότε καλουμένην Ἀγίαν Γῆν· τὸ εἰκοστὸν τρίτον ἔτος ἐκράτησε τῶν Ἀσσυρίων καὶ Ἀρμενίων, καὶ ἐν τῇ χώρα αὐτῶν ἤγειρεν ὠχυρωμένα στρατόπεδα, ἀπὸ τοῦ ὀνόματός του κληθέντα Τωθμώσεια· ἐν ἔτει εἰκοστῷ ἐννάτῳ ἐγένετο ἡ πεμπτη κατὰ τῶν Σύρων ἐκστρατεία ὅτε ἠλώθη Ἄραδος ἡ πόλις τῶν Φοινίκων, καὶ τὰ λάφυρα ἐστάλησαν εἰς Αἴγυπτον διὰ θαλάσσης· ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ τῆς βασιλείας του ἔτους οἱ πόλεμοι ἐξηκολούθουν πρὸς ἄρκτον κατὰ τῆς Ἀσίας καὶ πρὸς νότον κατὰ τῶν μαύρων φυλῶν τῆς Ἀφρικῆς, ὥστε αἱ τῆς Αἰγύπτου ἐξωτερικαὶ κτήσεις, αἵτινες ἐπὶ τῆς κηδεμονίας τῆς ἀδελφῆς του περιωρίζοντο εἰς μόνην τὴν Σιναϊκὴν χερσόνησον, ἐκ τῶν χαλκωρυχείων τῆς ὁποίας ἐπορίζετο τὸ κράτος μεγάλας ποσότητας χαλκοῦ, ἐπὶ τῶν ἡμερῶν του ἐξετείνοντο κατὰ τὰς ἐπιγραφὰς « ἀπὸ τῆς χαναανίτιδος πόλεως Ἱέρζας ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, » ἢ ὡς ἀναφέρεται ἀλλαχοῦ « ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῆς Αἰγύπτου μέχρι αὐτῆς τῆς Μεσοποταμίας. » Εἰς τοὺς χρόνους Τωθμώσιος τοῦ Γ' ἡ Μεγάλου ἀνάγεται καὶ ὁ πάλαι ἐξ Ἡλιουπόλεως τῆς Αἰγύπτου εἰς Κωνσταντινούπολιν μετενεχθεὶς καὶ ἐκεῖ ὑστερώτερον διαταγῇ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου ἐν μέσῳ τῷ Ἱπποδρόμῳ ἀναστηλωθεὶς μονόλιθος ὀβελίσκος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ὡσαύτως μνεία τῆς εἰς Μεσοποταμίαν στρατείας.

Τὴν μνήμην Τωθμώσιος τοῦ Γ' καὶ τὰ κατορθώματα αὐτοῦ ἀρκούντως διαιωνίζουσι τὰ ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ Ἀμωνείου ἐν Θήβαις καὶ ἡ ἐπὶ τοῦ ἐξ Ἡλιουπόλεως ὀβελίσκου ἀναγραφή, ἀλλὰ τὸν ἔπαινον τοῦ βασιλέως πρόκειται νὰ ὑμνήσῃ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος στήλη, ἥτις φυλαττομένη τὰ νῦν ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ μουσείῳ τοῦ Ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου ἐν Βουλὰκ ἐστήθη ἄλλοτε πρὸ τριάκοντα πέντε αἰώνων ἐντὸς τοῦ ναοῦ τοῦ Ἄμωνος ὅπου καὶ εὑρέθη.

Ἡ στήλη φέρει ἐν κεφαλίδι τὸ σύμβολον Ὧρου τοῦ ἀγαθοδαίμονος, ἤτοι τὸν πτερωτὸν τοῦ Ἡλίου δίσκον, ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ὁποίου

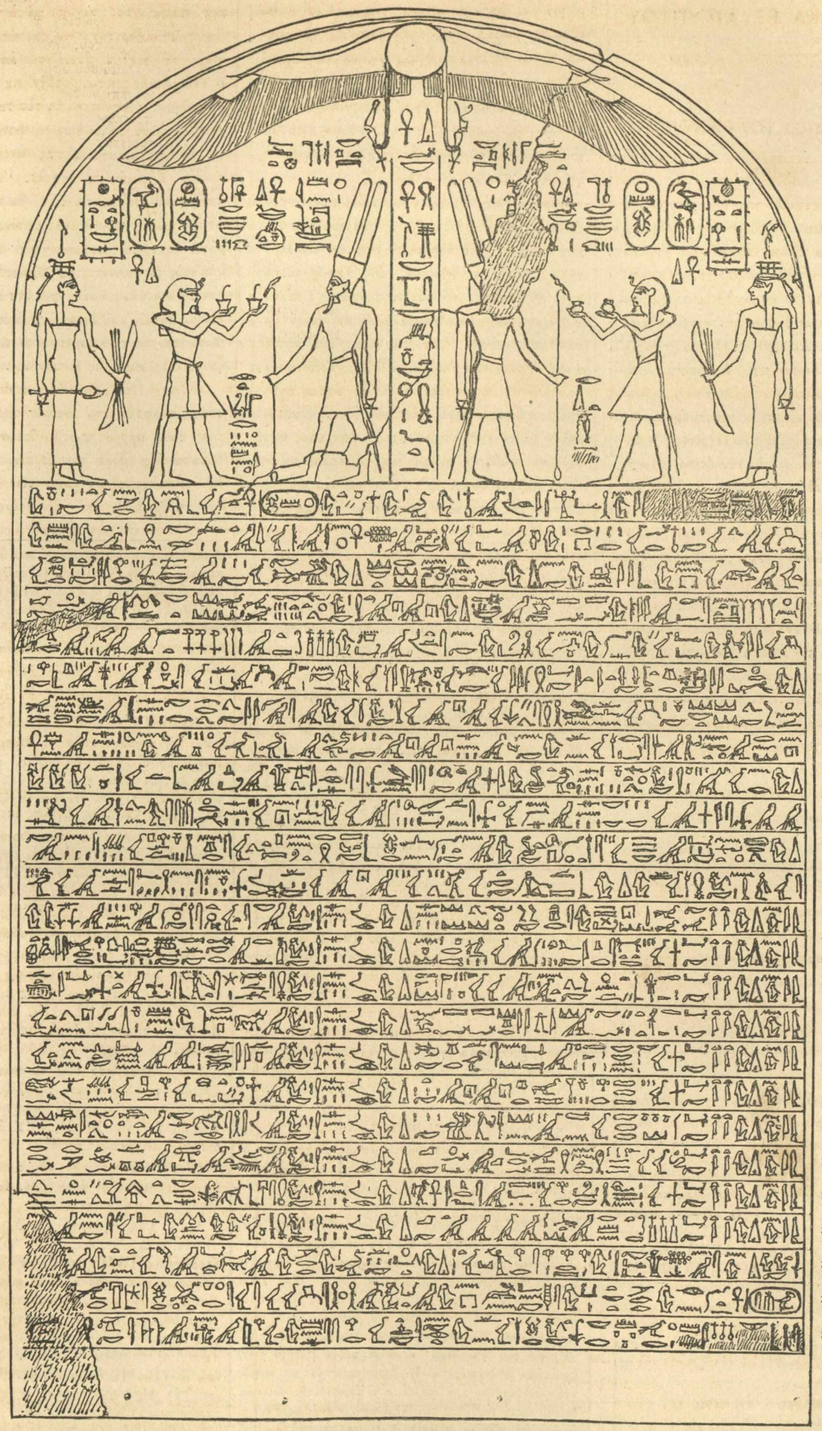

ΣΤΗΛΗ ΤΩΘΜΩΣΙΟΣ ΤΟΥ Γ'.

φαίνονται ἐγκεχαραγμένοι πίνακες δύο, σχεδὸν ὁμοιόσχημοι, παριστῶντες τὸν θεὸν Ἄμωνα προσδεχόμενον τοῦ Τωθμώσιος τὴν προσκύνησιν, καὶ χωριζόμενοι ὑπὸ στραυροειδοῦς ἐπιγραφῆς, φερούσης τάδε· « Τῆς πόλεως Ἀθῶ θεὸς ὁ μέγας, κύριος τοῦ οὐρανοῦ, δωρεῖται ζωὴν, πᾶσαν δύναμιν ζωτικὴν, μονιμότητα καὶ εἰρήνην πᾶσαν, ὑγείαν πλήρη, ἀγαλλίασιν καρδίας ἐν παντὶ, καθάπερ ὁ ἥλιος εἰς τὸν αἰῶνα. » Ἀθῶ ἐκαλεῖτο ἡ νῦν Edfou ἐπὶ Πτολεμαίων δὲ καὶ Ῥωμαίων ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἀπόλλωνος πόλις ἡ μεγάλη γνωριζόμενη πόλις. Ἰδία ὁ πίναξ ἐκ δεξιῶν ἀπεικονίζει τὸν βασιλέα Τωθμῶσιν σπένδοντα τῷ Ἄμωνι, καὶ ὄπισθεν παρίσταται θεὰ φέρουσα τόξον καὶ βέλη ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ, τὸ νειλομέτριον ἐν τῇ ἀριστερᾷ, καὶ ἐπὶ κεφαλῆς τὰ σύμβολα τοῦ νομοῦ τῆς Θηβαΐδος· ἄνωθεν τοῦ Ἄμωνος ὑπάρχει ἐπιγραφὴ « Ἄμων Ἥλιος βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, ζωὴν δωρεῖται πᾶσαν καθάπερ ὁ ἥλιος· » ἄνωθεν δὲ τοῦ Τωθμώσιος ἀναγινώσκεται « Θεὸς εὐεργέτης, κύριος τῶν δύο χωρῶν, καὶ κύριος τῶν διαδημάτων, ΗΛΙΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΩΘΜΩΣΙΣ, ᾧ δέδοται ζωὴ, ἐν τῷ ναῷ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ».

Μεταξὺ τῶν δύο εἰκόνων τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ βασιλέως ὑπάρχει ἡ φράσις « προςφορὰ σπονδῆς [Ἄμωνι τῷ Ἡλίῳ]. » Ὁ ἀριςερόθεν πίναξ ἀπεικονίζει τὸ αὐτὸ πρᾶγμα μετὰ μικρᾶς παραλλαγῆς· Τωθμῶσις ὁ βασιλεὺς προσφέρει θυμίαμα τῷ Ἄμωνι, ἡ δὲ ὄπισθεν θεὰ τοῦ νομοῦ τῆς Θηβαΐδος παρὰ τὰ βέλη καὶ τὸ τόξον ἐν τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ φέρει ἐν τῇ δεξιᾷ τὸ νειλομέτριον καὶ πέλεκυν πολεμικὸν τὸν λεγόμενον τύκον· (πρβλ. Ἡρόδ. VII. 89.) ἐκ τῶν ἐπιγραφῶν ἡ μὲν ἄνωθεν τοῦ Ἄμωνος φέρει « Ἄμων Ἥλιος, βασιλεὺς τῶν θεῶν καὶ κύριος τοῦ οὐρανοῦ, δωρεῖται ζωὴν πᾶσαν καὶ ἀγαλλίασιν καρδίας ἐν παντί· » ἡ δὲ ἄνωθεν τοῦ βασιλέως « Ὁ ζῶν θεὸς εὐεργέτης κύριος τῶν δύο χωρῶν καὶ κύριος τῶν διαδημάτων ΗΛΙΟΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΣ ΤΩΘΜΩΣΙΣ, ᾧ δέδοται ζωὴ, ἐν τῷ ναῷ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου· » μεταξὺ τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλέως ἡ φράσις « προσφορὰ ἱεροῦ θυμιάματος Ἄμωνι τῷ Ἡλίῳ. »

Μετὰ ταῦτα ἀκολουθεῖ τὸ ἀνάγνωσμα ποιητικῆς ἐκχύσεως ἐν πεζοῖς καὶ ἐμμέτροις στίχοις, τὸ ὁποῖον ἀνακαλεῖ ἐν τῇ μνήμῃ διὰ τοῦ ὕφους του τοὺς λόγους καὶ αἴνους τῶν βασιλέων καὶ προφητῶν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἁγίᾳ Γραφῇ· « (α'.) Εἶπε Ἄμων ὁ Ἥλιος, κύριος τῶν θρόνων τῶν δύο χωρῶν· πρόςελθε ἐνώπιόν μου καὶ ἀγάλλου ἐπὶ τῇ χάριτι, υἱέ μου ὁ ἐπαμύνων, ΗΛΙΕ ΔΗΜΙΟΥΡΓΕ, ὁ ζῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐλαμπρύνθην ἐν τῇ ἀγάπῃ σου καὶ ἡ καρδία μου (β') ἠγαλλίασεν ἐπὶ τῷ προσελθεῖν σε ἐπ' ἀγαθῷ ἐν τῷ ναῷ μου. Αἱ χεῖρές μου ἐπλήρωσαν τὰ γυῖά σου δυνάμεως καὶ ζωῆς. Εὐηρέστησαν τὰ ἀφιερώματά σου ἐκ Σωθείων Ἀχὼμ καὶ ἀγαλμάτων[1] (γ') ἃ ἔστησάς μοι ἐν τῷ ναῷ μου. Φέρω σοι καὶ δίδωμί σοι τὴν νίκην καὶ τὸ κράτος ἐπὶ πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἐνέπνευσα τὸν φόβον σου ἐν πάσῃ χώρᾳ, καὶ τὸν τρόμον σου ἕως περάτων (δ'), καὶ μέχρι τῶν στηλῶν τοῦ οὐρανοῦ.[2] Ἐπλήθυνα τὸν θυμόν σου ἀναμέσον πάντων, καὶ διέδωκα τὸν ἀλαλαγμὸν τῆς ἁγίας σου βασιλείας μεταξὺ τῶν λαῶν. Οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν ἁπάντων συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ὑποχείριοί σου. (ε') Ἐξέτεινα τὰς χεῖράς μου· δεσμίους παρέδωκά σοι καὶ συνεσφιγμένους τοὺς θηρευτὰς τῆς Νουβίας, μυριάδας καὶ χιλιάδας, τὰ βόρεια ἔθνη ἑκατοστύας χιλιάδων [ψυχῶν].[3] (ς') Ὑπέβαλα τοὺς ἀπειθοῦντάς σοι ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, καὶ ἐπάταξας ἄρχοντας δυστροποῦντας τῷ προστάγματί μου. Αὕτη ἡ οἰκουμένη ἡ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος ἀπὸ ἡλίου δυσμῶν μέχρι ἀνατολῶν ὑπετάγη σοι. (ζ') Εἰςήλασας εἰς πάντα τὰ ἔθνη ἐν εὐφροσύνῃ, καὶ οὐδεὶς ἀντέστη τῷ κελεύσματί σου. Ἐγώ σε ἤγαγον ἐξελθόντα κατ' αὐτῶν. Διῆλθες τὰ ὕδατα τὰ κυκλοῦντα τῆς μεγάλης συναγωγῆς[4], (η') τὴν Μεσοποταμίαν ἐν κραταιότητι καὶ ἐν δυνάμει. Ἐκέλευσα ἐγὼ καὶ ἐνωτίσαντο τὸν ἀλαλαγμόν σου ἐν τοῖς σπηλαίοις αὐτῶν. Ἀπὸ τῶν μυκτήρων ἀφήρεσα αὐτοῖς τὴν πνοὴν τῆς ζωῆς. (θ') Ἐποίησα ἵνα αἱ νῖκαι τῆς ἁγίας σου βασιλείας ἀκολουθήσωσι ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Τὸ πνεῦμά μου, βασίλειον διάδημα ἐπικαθήμενον τῆς κεφαλῆς σου, κατέστρεψεν αὐτούς· ἤγαγεν εἰς αἰχμαλωσίαν τοὺς λαοὺς τοὺς Καδησίους[5], (ι') ἐνέβαλε πῦρ τοῖς οἰκοῦσι τὴν παραλίαν[6], συνέτριψε καὶ κατέκοψε τὰς κεφαλὰς τῶν Ἀμωνιτῶν ἄνευ ἐλέους[7], καὶ ἐπάταξε τὸ γένεθλον αὐτὸ τῶν ἁλωθέντων. (ια') Ἐποίησα ἵνα περιέλθωσιν αἱ νῖκαι σου τὰς χώρας πάσας· ἐφώτισε τὸ ἐπὶ κεφαλῆς βασίλειον διάδημα τοὺς ὑποτελεῖς σου[8], καὶ οὐδεὶς ἀποστήσηται ἀπὸ σοῦ ὑπὸ τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ· προςέρχονται ἐπὶ νώτων φέροντες προςφορὰς διὰ σὲ (ιβ'), προςκυνοῦντες τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν καθάπερ προςέταξα αὐτοῖς. Ἐξενεύρωσα τοὺς συνασπισθέντας κατὰ τῶν ἡμερῶν σου[9]· κατέκαυσα πῦρ[10] τὰς καρδίας αὐτῶν, καὶ τὰ κῶλα αὐτῶν κατέλαβε τρόμος (ιγ')· πρόσελθε· ἔδωκά σοι τοὺς ἡγεμόνας τῆς Συρίας[11]· ἔθηκα αὐτοὺς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, ὅτε εἰςέβαλες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν[12]. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς τὸν κύριον τοῦ φωτὸς, τὸν φωτίζοντα τὰς κεφαλὰς αὐτῶν κατ' εἰκόνα ἐμοῦ. »

« (ιδ') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς οἰκοῦντας τὴν Ἀσίαν· ἤγαγες αἰχμαλώτους τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν τῆς Ἀσσυρίας. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ἐν ἐσθῆτι πολεμικῇ· ἐδράξω τῶν ὅπλων καὶ ἀνέβης τὸ ἅρμα. »

1. « Εὐηρέστησαν τὰ ἀφιερώματά σου ἐκ Σωθείων Ἀχώμ. » — Ὁ Rougé ἀναγινώσκει σεντ ἀντὶ ΣΟΥΒΤ ΑΧΩΜ καὶ ἀφίνει τὴν φράσιν ἀνεξήγητον· tes grâces plaisent à ma.... Ὁ Mariette μεταφράζει Aimables sont tes faveurs par l'image, etc. Ἡ λέξις ἀναγνωστέα ΣΟΥΒΤ, ἄλλως τε γραφομένη καὶ ΣΟΥΠΤ ἢ ΣΟΥΠΔ καὶ ἑλληνιστὶ Σῶθις, θεὸς προστάτης τοῦ ἀνατολικοῦ οὐρανοῦ, καλούμενος ἔτι « Κύριος τῆς Ἀνατολῆς » οὗ γίνεται πάντοτε μνεία εἰς ἐπικλήσεις προκειμένου περὶ κατακτήσεων τῆς Ἀσίας. Ἔστι δὲ Σῶθις αὐτὸς ὁ Σείριος ἀστὴρ, καλούμενος καὶ « ἄστρον τῆς Ἴσιδος. » Ὁ παραπληρωματικὸς ὀκλάζων ἱέραξ ἐστὶ τὸ σύμβολον τοῦ Σώθιος καὶ ἀναγινώσκεται ὩΡ-ΕΜ-ΑΧΟΥ ἢ ΑΧΩΜ καὶ Ἁρμάχις ἑλληνιστὶ ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς, ἤ τοι Ὧρος ἱέραξ. Ὁμοιώματα τοῦ Ἁρμάχιος, τὰ λεγόμενα Σώθεια Ἀχώμ, σύμβολα τοῦ θεοῦ τῆς Ἀνατολῆς, ἐκ λίθου ἢ πλίνθου ὀπτῆς, ἐκόσμουν τοὺς ναοὺς τῆς Αἰγύπτου, οἱ δὲ κατὰ καιροὺς Φαραὼ ἐθεώρουν ὡς ἴδιον μέλημα, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα θεάρεστον ἔργον τὴν ἵδρυσιν καὶ ἀφιέρωσιν τοιούτων Ἀχώμ. Ἐπιγραφὴ τοῦ βασιλέως Ὥρου ἐν Τωρίνῳ ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ὅτι « ἱδρύσατο τὰ Ἀχὼμ αὐτῶν [τῶν ναῶν] πάντα· » ἑτέρα ἐπιγραφὴ ἐκδοθεῖσα παρὰ τοῦ Lepsius (Denkm. III, 73.) ἀναφέρει ὅτι « ἵδρυνται τὰ Ἀχὼμ αὐτῶν ἐκ πλίνθου. » (Πρβλ. Brugsch, Insch. I. § 32).

2. « Καὶ μέχρι τῶν στηλῶν τοῦ οὐρανοῦ. » — Στῆλαι τοῦ οὐρανοῦ ἐκαλοῦντο τὸ πάλαι παρ' Αἰγυπτίοις τὰ πρὸς βορρᾶν κείμενα ὄρη τῶν περάτων τῆς τότε γνωστῆς οἰκουμένης, ἤ τοι Λίβανος, Ταῦρος, Καύκασος καὶ Ζάγρος, ἅτινα ἐθεωροῦντο ὡς ἄλλοι Ἄτλαντες φέροντες ἐπὶ νώτων τὸν θόλον τοῦ οὐρανοῦ. Ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ καλοῦνται « τὰ ὄρη τῆς συνάξεως τὰ πρὸς βορρᾶν » (Ἡσαΐας. ιδ'. 13. τοῦ ἑβραϊκοῦ ἀρχετύπου), κατὰ δὲ τοὺς Ο' ἁπλῶς « τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ τὰ πρὸς βορρᾶν » (Ἡσαΐας, ιδ'. 14).

3. « Ἑκατοστύας χιλιάδων ψυχῶν. » — Ἐν τῷ κειμένῳ λείπει ἡ τελευταία λέξις ἐκ παρατριβῆς· ὁ Rougé τὴν ἀναπληροῖ διὰ τῆς φράσεως des captifs, ὁ δὲ Mariette δι' ἄλλης pris vivants· ἐγὼ προτιμῶ τὴν συνηθεστέραν ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς φράσιν ψυχῶν, ἤ τοι ἀνθρώπων ζώντων.

4. « Τὰ ὕδατα τὰ κυκλοῦντα τῆς μεγάλης συναγωγῆς. » — Ὁ Rougé μεταφράζει les eaux de la grande enceinte, ὁ δὲ Mariette ἁπλῶς le grand fleuve. Τὰ ὕδατα τὰ κυκλοῦντα τῆς μεγάλης συναγωγῆς ἤ τοι τῆς μεγάλης τῶν ποταμῶν συμβολῆς, εἰσὶ τὰ ὕδατα τοῦ Εὐφράτου. Ἡ φράσις κυκλοῦν ἀντὶ ἑλίττεσθαι ἐπὶ ποταμῶν, ἤ τοι διέρχεσθαι τὴν χώραν καθ' ἑλιγμοὺς, ἐστὶ συνήθης ταῖς σημιτικαῖς γλώσσαις· πρβλ. Γένεσ. β'. 11. 13. « Φισών· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Εὐϊλάτ.... Γεών· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. » — Ὁ ποταμὸς Εὐφράτης καλεῖται ἑβραϊστὶ Αβ-Φραάτ (Γένεσ. β. 14.) ἤ τοι « τὰ ὕδατα Φραάτ· » οἱ Ῥαββῖνοι παράγουσι τὸ Φραὰτ ἀπὸ τοῦ ῥιζικοῦ ΦΕΡΑ = φέρειν καρποὺς, καὶ ἐξηγοῦσι τὸ Αβ-φραὰτ « ὕδατα εὐφορίας. » Παρὰ τοῖς Ἀρίοις λαοῖς ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ποταμὸς καλεῖται Φορὰτ, Φρὰτ καὶ Πρατ. Ζενδιστὶ Φρὰθ καὶ Φράθεμ σημαίνει τὸ εὐρὺ, τὸ μέγα, ἀρμενιστὶ δὲ παράρτ σημαίνει τὸ ἄφθονον ἢ πλεονάζον· ὅθεν κατὰ γράμμα Εὐφράτης ἐξηγεῖται « ὕδατα εὐφορίας, ἄφθονα, πλεονάζοντα, πλημμυροῦντα, » καὶ αἰγυπτιστὶ « ὕδατα τῆς μεγάλης συναγωγῆς. »

5. « Τοὺς λαοὺς τοὺς Καδησίους. » — Ὁ Birch ἐξηγεῖ νομάδας· ὁ Mariette ἀφίνει ἀνεξήγητον· ὁ Rougé ἀμφιβάλλει καὶ περὶ αὐτῆς τῆς ἀναγνώσεως. — Καὶ ὅμως τὸ ἐθνικὸν αὐτὸ ὄνομα ἀπαντᾶται συχνότατα ἐν διαφόροις ἐπιγραφαῖς, καὶ ἀναγινώσκεται ΚΕΔΕΣΟΥ ἤ τοι Καδήσιοι, οἱ κατοικοῦντες περὶ τὴν ὀχυρὰν πόλιν Κάδης ἢ Κέδες ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀμοραίων, παρὰ τὸν Ὀρόντην ποταμόν. Ἐν ἐπιγραφῇ τῶν θριάμβων Μενεφθᾶ Σήθεως τοῦ Α', υἱοῦ Ῥαμεσσῆ τοῦ Α', ἐπὶ τῆς βορείας πλευρᾶς τοῦ Ἀμωνείου ἐν Θήβαις, ἀναφέρεται νίκη τοῦ βασιλέως κατὰ τῶν Χετταίων καὶ ἅλωσις τῆς ὀχυρᾶς πόλεως « Κάδης ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀμοραίων· » παρὰ ταῦτα μεταξὺ τῶν θριάμβων Ῥαμεσσῆ τοῦ Β' Σεσώστριος ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ναοῦ ἀναφέρεται καὶ πάλιν « ἡ ἅλωσις τῆς πόλεως Κάδης παρὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ὀρόντου. » Κέδες ἢ Κάδεζ καλεῖται μέχρι σήμερον οὐχὶ μακρὰν τῆς Ἐμέσσης (Χοὺμς ἀραβ.) χωρίον, καὶ λίμνη διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ Ὀρόντης, ἐκ δὲ τῆς τοπογραφίας αὐτῶν δὲν μένει ἀμφιβολία, ὅτι ἐκεῖ που ἔκειτο ἡ παναρχαιοτάτη ὀχυρὰ πόλις Κάδης· ἐρείπια τοιαύτης πόλεως σώζονται ἐπὶ τῆς ὄχθης πρὸς βορρᾶν. Ἐξ ἄλλων ἐπιγραφῶν γνωρίζομεν, ὅτι οἱ Καδήσιοι ἦσαν Ἀμοραῖοι, ὑπήκοοι τῶν βασιλέων τῆς Ἀσσοὺρ καὶ Βαβὲλ, καὶ σύμμαχοι τῶν Χετταίων καὶ Χαλυβωνίων.

6. « Τοῖς οἰκοῦσι τὴν παραλίαν. » — Ὁ Rougé ἐξηγεῖ ceux qui résident [dans leurs ports?], καὶ ἀλλαχοῦ les peuples du Nord; ὁ Birch μεταφράζει « πάντας τοὺς σὺν αὐτοῖς· » ὁ δὲ Mariette παραλείπει τὴν φράσιν ἐν σιωπῇ. Οἰκοῦντες τὴν παραλίαν ΧΑ-ΝΕΒΟΥ ἢ ἁπλῶς ΝΕΒΟΥ αἰγυπτιστὶ καλοῦνται ἐν ταῖς ἀρχαίαις ἐπιγραφαῖς τῆς ΙΓ' διοσπολίτιδος δυναστείας, πρὸ αὐτῆς ἔτι τῆς εἰσβολῆς τῶν Ὑκσῶς, πάντες οἱ κάτοικοι τῶν νήσων καὶ αἰγιαλῶν τῆς Μεσογείου θαλάσσης πρὸς βορρᾶν τῆς Αἰγύπτου, οἱ νησιῶται (πρβλ. Ἡρόδ. VII. 95.) καὶ τὰ παραθαλάσσια ἔθνη. Ἡ ἄλλοτε ἐκδοθεῖσα ἐπιγραφὴ τοῦ ἱεροῦ τοῦ Ὥρου ἐν Ἄτβῳ (Edfou), ἤ τοι Ἀπολλωνοπόλει τῇ μεγάλῃ, παρὰ τοῦ Brugsch (Zeitschrift. Avril 1865). ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Πτολεμαίων, φέρει μεταξὺ ἄλλων « Χα-Νέβου, οὕτω καλοῦνται αἱ νῆσοι ἐπὶ τῆς θαλάσσης μετὰ τῶν ἐθνῶν τοῦ βορρᾶ τῶν πολλῶν καὶ μεγάλων τῶν οἰκούντων παρὰ τοῖς ὕδασιν. » Ἐπὶ Ῥωμαίων ἐποιοῦντο χρῆσιν τῆς λέξεως ΧΑ-ΝΕΒΟΥ ἰδίᾳ πρὸς κλῆσιν τῶν Ἑλλήνων καὶ μάλιστα τῶν Ἰώνων, ΟΥΕΙΝΙΝ ἢ ΟΥΕΕΙΝ ἄλλως τε προσαγορευομένων αἰγυπτιστί.

7. « Ἄνευ ἐλέους. » — Without escape, κατὰ τὸν Birch. — Sans qu'ils puissent résister, κατὰ τὸν Rougé.

8. « Ἐφώτισε τὸ ἐπὶ κεφαλῆς βασίλειον διάδημα τοὺς ὑποτελεῖς σου. » — Thou hast no weakness at the orbit of the heaven. Birch. — L'uraeus de ma tête a répandu sa lumière sur tes sujets; Rougé.

9. « Ἐξενεύρωσα τοὺς συνασπισθέντας κατὰ τῶν ἡμερῶν σου » ἤ τοι κατὰ τῆς ζωῆς σου. J'ai énervé (les ennemis confédérés?) *sous ton règne* ἤ τοι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σου. Rougé. « Ὑπέταξα τὸν ἀδύνατον δέσμιον ἐνώπιόν σου? Birch.

10. « Κατέκαυσε πῦρ τὰς καρδίας αὐτῶν. » — Leurs cœurs sont desséchés. Rougé. — ΜΑΞΑ αἰγυπτ. = μόξα, καυτήριον.

11. « Τοὺς ἡγεμόνας τῆς Συρίας. » — ΖΑΧΙ αἰγυπτ. = Σύροι, Συρία. — Ὁ Birch ἀναγινώσκει ἐσφαλμένως ΓΑΖΙ ἤ τοι Γάζαν τὴν πόλιν τῶν Φιλισταίων. — Ζάχοι ἦσαν οἱ πάραλοι Σύροι μεταξὺ Ἰσσοῦ καὶ Φοινίκης, οἱ οἰκοῦντες πρὸς βορρᾶν τῶν Χετταίων καὶ Ἀμοραίων, περὶ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ Ὀρόντου, Κίλικες καὶ οὗτοι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα, οἱ τὸ πάλαι καλούμενοι Ὑπαχαιοί (πρβλ. Ἡρόδ. VII. 91). Κατὰ τὴν μεταξὺ τῶν Σύρων Ζάχι καὶ τῶν Αἰγυπτίων ναυμαχίαν ἐπὶ Ῥαμεσσῆ τοῦ Β' Σεσώστριος (1300 π. Χρ.) παρὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰσσικοῦ κόλπου, ὡς φαίνεται ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ ναοῦ ἐν Medinet Abou, σύμμαχοι αὐτῶν ἦσαν οἱ Φιλισταῖοι (Pulschta), Κᾶρες (Za-Kâti), Κίλικες (Shakalscha), καὶ Δαναοὶ (Danauna). Τοὺς τέσσαρας τούτους λαοὺς χαρακτηρίζει ὁ Φαραὼ Ῥαμεσσῆς ὁ Β' Σέσωστρις ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ὡς « τὰ ἔθνη τὰ ἐλθόντα ἀπὸ τῶν οἰκήσεων αὐτῶν, ἀπὸ τῶν αἰγιαλῶν τῆς μεγάλης θαλάσσης. »

12. « Ἔθηκα αὐτοὺς ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου, ὅτε εἰσέβαλες εἰς τὴν χώραν αὐτῶν. » — Je les ai jetés sous tes pieds à travers leurs contrées. Rougé. — Τὰ ξένα ἔθνη ἀπεστράφησαν ἀπὸ σοῦ. (?) Birch.

« (ιε') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τὴν χώραν τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἐξῆλθες κατὰ τῶν τόπων τῆς Ἁγίας Γῆς[13]. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν καθάπερ τὸ ἐν τῷ μεσουρανήματι ἄστρον[14], τὸ ῥίπτον φλόγας πυρὸς αὐτοῦ καὶ διαχέον δρόσον. »

« (ις') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τὴν χώραν τῆς Δύσεως· οἱ Κύπριοι καὶ Ἰσσοὶ ὑπέστησαν τὸν θυμόν σου[15]. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς ταῦρον· νεαρὸν γενναῖον τῇ καρδίᾳ, ὀξὺν τοῖς κέρασι· οὐδεὶς ἀντιστῆναι δυνήσεται αὐτῷ. »

« (ιζ') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς οἰκοῦντας τὴν παραλίαν· αἱ χῶραι τῶν Ἀματουσίων[16] τρέμουσιν ἀπὸ φόβου ἐνώπιόν σου. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς δράκοντα κύριον τρομερὸν τῶν ὑδάτων[17]· οὐδεὶς πλησιάσαι δυνήσεται αὐτῷ. »

« (ιη') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς οἰκοῦντας τὰς νήσους· τοὺς κατοίκους τῆς μεγάλης θαλάσσης ἔφθασεν ὁ ἀλαλαγμός σου. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς ἐκδικητὴν[18] ὑψούμενον ἐπὶ τῶν νώτων τοῦ θύματός του. »

« (ιθ') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς Λίβυας[19]· αἱ νῆσοι τῶν Δαναῶν[20] ὑπὸ τὸ σκῆπτρον σου κατεβλήθησαν ὑπήκοοί σου[21]. Ἔδωκα αὐτοῖς ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς ὠρυόμενον λέοντα ἐπιπίπτοντα ἐπὶ τῶν σωμάτων, καὶ διαβαίνοντα ἐν τῷ μέσῳ τῶν κοιλάδων τῆς χώρας αὐτῶν. »

« (κ') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τὰ πέρατα τῆς γῆς· οἱ περιοικοῦντες τὰ ῥεῖθρα τοῦ ὠκεανοῦ ἐκλείσθησαν ἐν τῇ παλάμῃ σου. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς μετεώρως ἱπτάμενον ἱέρακα τὸν ἀποσκοποῦντα πρὸς ἃ ἐφίεται. »

« (κα') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς οἰκοῦντας ἐν τῇ ἐρήμῳ· οἱ ἐπὶ τῆς ἄμμου συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ζῶντες[22]. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν ὡς τὸν κύνα τῆς μεσημβρίας, τὸν ἡγούμενον τῆς συνοδείας τῶν πορευομένων εἰς τὰς δύο χώρας[23]. »

« (κβ') Πρόσελθε· ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς θηρευτὰς τῆς Νουβίας· οἱ νομάδες Βέγαι ἐγένοντο ὑποχείριοί σου[24]. Ἔδωκα ἵνα ἴδωσι τὴν ἁγίαν σου βασιλείαν καθάπερ τοὺς δύο ἀδελφούς σου[25], ὧν συνήνωσα τοὺς βραχίονας ἐπὶ σὲ εἰς [διαφύλαξίν σου]. »

« (κγ') Τὰς δύο ἀδελφάς σου[26] ἔστησα ὄπισθέν σου εἰς βοήθειάν σου· τοὺς βραχίονας τῆς ἁγιότητός μου ὕψωσα ὕπερθεν εἰς ἀποτροπὴν παντὸς πονηροῦ. Ἔδωκά σοι τὸ κράτος, υἱέ μου ἀγαπητέ. Ὧρος εἶ σὺ καὶ ταῦρος γενναῖος ὁ ἐν Θήβαις· ἐγὼ γεγέννηκά σε [ἀπὸ τοῦ αἰῶνος][27]. »

« (κδ') ΤΩΘΜΩΣΙΣ αἰωνόβιε, ἐποίησάς μοι κατὰ τὸ θέλημά μου πᾶν ἔργον· ἀνήγειρας τὸν οἶκόν μου ἐν κτίσμασιν αἰωνίοις, μείζοσι καὶ εὐρυτέροις ἢ τὰ πρὶν εἰργασμένα. Τὸν πυλῶνα τὸν μέγαν [κατεσκεύασας], (κδ'), τὸν πυλῶνα ἐμοῦ τοῦ κυρίου [τῶν θεῶν] τῶν εὐχαρίστων, Ἄμωνος Ἡλίου, μεγαλοπρεπέστερον κτίσμα πάντων ὅσα ποτὲ βασιλεὺς πρὶν ἀνήγειρε. Ταῦτα ποιῆσαι ἐγὼ διέταξα. Ἐπέστην ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Ὥρου μυριάδας μυριάδων ἐτῶν. Εἰκών μου εἶ σὺ ζῶσα [εἰς τὸν αἰῶνα]. »

ΝΕΡΟΥΤΣΟΣ.

13. « Κατὰ τῶν τόπων τῆς Ἁγίας Γῆς. » — ΤΑ-ΝΟΥΤΕΡ αἰγυπτ. = Ἁγία Γῆ· οὕτω ἐκαλεῖτο καὶ τότε ἀκόμη ἡ τὸ μετέπειτα ἀπὸ τῶν Φιλισταίων κληθεῖσα Παλαιστίνη.

14. « Τὸ ἐν τῷ μεσουρανήματι ἄστρον. » — ΣΕΧΕΤ αἰγυπτ. = μεσουράνημα, ζενίθ.

15. « Οἱ Κύπριοι καὶ Ἰσσοὶ ὑπέστησαν τὸν θυμόν σου. » — Kefa et Asi sont sous ta terreur. Rougé καὶ Mariette. — Kefa et Asi sont sous tes sandales. Birch. — ΚΕΦΑ εἰσὶν οἱ Κύπριοι, ΑΣΟΙ δὲ οἱ περὶ τὸ Ἰσσικὸν πέλαγος Κίλικες Ἰσσοὶ, ὧν πόλις Ἰσσὸς καὶ ποταμὸς Ἰσσός (πρβλ. Στράβ. καὶ Ξενοφ. Ἀνάβασ. I. 2. 24.)· ἀμφότεροι οἱ λαοὶ οὗτοι ἀναφέρονται ἐν ταῖς ἐπιγραφαῖς ὡς οἰκοῦντες τὰ παράλια τῆς δυτικῆς Ἀσίας. Ὅ,τι μὲν οὖν ἀφορᾷ τοὺς Κυπρίους, οὗτοι ἐν ἐπιταφίῳ ἐπιγραφῇ Αἰγυπτίου τινὸς ἐν Θήβαις (Leps. Denk. III. 39. b.) μνημονεύονται ὡς φόρου ὑποτελεῖς τῇ Αἰγύπτῳ, ἡ δὲ λέξις Κέφα συμφωνεῖ τῷ παρ' Ἑβραίοις Καφ-θὼρ, ὡς ἐκαλεῖτο ἡ Κύπρος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις σημιτικοῖς λαοῖς· ὅ,τι δὲ ἀποβλέπει πρὸς Ἰσσοὺς, καὶ οὗτοι ἀναφέρονται ἐν τῇ θριαμβευτικῇ ἐπιγραφῇ τοῦ Ἀμωνείου ἐν Θήβαις ὡς φόρου ὑποτελεῖς τῇ Αἰγύπτῳ μετὰ τῶν Ἀσσυρίων, ὧν ἦσαν σύμμαχοι καὶ ὁμόσπονδοι, καὶ τοῦτο ἔδωκεν ἀφορμὴν τῷ Brugsch (Geogr. Inschrift. II. § 52.) ἵνα ἐκλάβῃ αὐτοὺς ὡς λαὸν τῆς βορείου Παλαιστίνης, τῷ δὲ Birch ἵνα ὑποθέσῃ αὐτοὺς κατοίκους τῆς πόλεως Ἶς, παρὰ τὸν ποταμὸν Ἶς, τὸν εἰσβάλλοντα εἰς τὸν Εὐφράτην (πρβλ. Ἡρόδ. I. 179.).

16. « Αἱ χῶραι τῶν Ἀμαθουσίων. » Les contrées des Maten. Rougé. — Les pays de Maten. Mariette. — ΜΑΘΕΝ αἰγυπτ. = Ἀμαθούσιοι. Οἱ ΜΑΘΕΝ τίθενται μεταξὺ τῶν οἰκούντων τὴν παραλίαν (ΝΕΒΟΥ αἰγυπτ. — πρβλ. γραμμὴν ή.), ὡς ἐκαλοῦντο οἱ τῶν μυθικῶν χρόνων νησιῶται, Κᾶρες, Κίλικες, Φοίνικες καὶ Δαναοὶ, μεταγενέστερον δὲ οἱ Ἴωνες καὶ λοιποὶ Ἕλληνες καθ' ὅλου, καὶ πάντες οἱ τῶν νήσων μεταξὺ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Λιβύης κάτοικοι. Ἰδίᾳ δὲ ἀναφερόμενοι μετὰ τοὺς Κυπρίους καὶ τοὺς Κίλικας Ἰσσοὺς δὲν εἶνε εἰ μὴ οἱ τὰ νότια τῆς Κύπρου κατέχοντες τότε Ἀμαθούσιοι, Φοίνικες ὄντες τὴν καταγωγὴν καὶ αὐτόνομοι, κεχωρισμένοι τῶν λοιπῶν τὰ βόρεια τῆς νήσου νεμομένων Κυπρίων.

17. « Ὡς δράκοντα κύριον τρομερὸν τῶν ὑδάτων. » — Semblable (au crocodile?), maître terrible des eaux. Rougé. — Tel qu'un crocodile (?) il est le maître terrible des eaux. Mariette. — Ἐν τῷ κειμένῳ ἀναγινώσκεται ΤΑΠΙ (ἀπὸ τοῦ ΤΑΠΤ = βιβρώσκειν) ἤ τοι θηρίον βορὸν τῶν θαλασσῶν, κῆτος, φάλαινα, θαλάσσιος λύκος, δράκων ἐπὶ τοῦ ὕδατος κατὰ τοὺς Ο' (Ψαλμ. ογ'. 13. 14. ργ'. 26.), Λευϊαθὰν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ ἀρχετύπῳ (Ψαλμ. οδ'. 14. ρδ'. 26.).

18. « Ὡς ἐκδικητήν. » — Vengeur. Rougé. — Sacrificateur. Birch. — ΑΝΕΤ αἰγυπτ. = ἐκδικητὴς, ἐπαμύνων. ὩΡ-ΑΝΕΤ-ΑΤΕΥ = Ἀρενδότης, Ὡροντότης, ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἐπιγραφαῖς, ἤ τοι Ὧρος ὁ ἐπαμύνων τῷ πατρὶ αὐτοῦ.

19. « Τοὺς Λίβυας. » ΘΕΧΕΝΝΟΥ αἰγυπτ. οἱ παρὰ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν Λίβυες, διαιρούμενοι εἰς τρεῖς φυλάς· α') τοὺς κυρίως Λίβυας (ΛΕΒΟΥ) πρὸς δυσμὰς τῆς Αἰγύπτου. β') τοὺς πρὸς βορρᾶν Λίβυας, παρ' Ἕλλησι Μάχλυας (ΤΕΜΧΟΥ) παρὰ τὰς σύρτεις· καὶ γ') τοὺς Μάξυας τῆς Νουμιδίας (ΜΑΞΥΑΞΑ).

20. « Αἱ νῆσοι τῶν Δαναῶν. » Ὁ Birch ἀναγινώσκει ἐσφαλμένως Routennou. — Les iles de Tana. Rougé. — ΤΑΝΑ, ΤΑΝΑΪ, ΤΑΝΑΟΥ καὶ ΔΑΝΑΟΥΝΑ αἰγυπτ. ἤ τοι Δαναοὶ ἀναφέρονται συνήθως καὶ ἐν ἄλλαις τε ἐπιγραφαῖς Τωθμώσιος τοῦ Γ' καὶ Ῥαμεσσῆ τοῦ Β' Σεσώστριος μετὰ τοὺς ΚΕΦΑ ἤ τοι Κυπρίους, ὡς οἰκοῦντες τὰς μεταξὺ Μικρᾶς Ἀσίας καὶ Λιβύης νήσους καὶ παραλίας τοῦ Αἰγαίου πελάγους.

21. « Ὑπὸ τὸ σκῆπτρόν σου κατεβλήθησαν ὑπήκοοί σου. » — Ἐν τῷ κειμένῳ ἀναγινώσκεται κατὰ λέξιν Ψυχαίσου, ἤ τοι ἄνθρωποί σου, δοῦλοι, ὑπήκοοι, ὑποταγεῖς. — Sont au pouvoir de tes esprits. Rougé. — Tes esprits s'en sont emparé. Mariette.

22. « Ἔδωκά σοι ἵνα πατάξῃς τοὺς ὄντας ἐν τῇ ἐρήμῳ· οἱ ἐπὶ τῆς ἄμμου συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι ζῶντες. » — Je t'ai accordé de frapper ceux qui résident dans leurs [lagunes?], tu as réduit en captivité les habitants (des sables?). — Rougé. — Je t'accorde de frapper ceux qui sont dans leurs..., que les Herusha (les Bisharis actuels) soient réduits par toi en captivité. Mariette.

23. « Ὡς τὸν κύνα τῆς μεσημβρίας, τὸν ἡγούμενον τῆς συνοδείας τῶν πορευομένων εἰς τὰς δύο χώρας. » — Κύων τῆς μεσημβρίας ἤ τοι ἀστερισμὸς τοῦ Κυνὸς, Ἄνουβις αἰγυπτιστί. — Semblable au chacal du midi (habile explorateur?) qui traverse les deux régions. Rougé. — Comme le chacal du midi, celui qui dans sa marche cachée parcourt le pays. Mariette. — Which has doubled and escaped a great hunter. Birch.

24. « Ἔδωκα ἵνα πατάξῃς τοὺς θηρευτὰς τῆς Νουβίας, καὶ οἱ νομάδες Βέγαι ἐγένοντο ὑποχείριοί σου. » — Je t'ai accordé de frapper les peuples de Nubie; ta puissance s'étend jusqu'à...? Rougé. — Je t'accorde de frapper les Anu de Nubie; que les Remenem soient sous ta main. Mariette. — ΑΝΟΥ αἰγυπτιστὶ εἰσὶν οἱ θηρευταὶ, κατ' ἀντιπαράθεσιν πρὸς τοὺς ΜΟΝΙ ἤ τοι ποιμένας, τοὺς νομάδας. ΒΕΚΑ δὲ (οὐχὶ Remenem ὡς ἀναγινώσκουσιν ἐσφαλμένως Birch καὶ Mariette) εἰσὶν αἰθιοπικὴ φυλὴ, ἡ τανῦν καλουμένη Bega ἢ Bishari, ὡς φαίνεται ἐν τῇ ἀπαριθμήσει τῶν ὑποτεταγμένων φυλῶν τῆς Αἰθιοπίας ἐν ἐπιγραφῇ τοῦ Ἀμωνείου ἐν Θήβαις (Leps. Denkm. III. 129.), ἀπὸ τῶν χρόνων Σήθεως τοῦ Α'.

25. « Καθάπερ τοὺς δύο ἀδελφούς σου. » — Οἱ δύο θεοὶ ἀδελφοὶ Ὧρος καὶ Σὴθ παρίστανται ἐνταῦθα βουλήσει τοῦ πατρὸς καὶ κυρίου τῶν θεῶν Ἄμωνος Ἡλίου, ἐπιδαψιλεύοντες εὐλογίας ἐπὶ τοῦ βασιλέως, ὧν ὁ μὲν Ὧρος, θεὸς χροστάτης τῆς Ἄνω Χώρας, ὁ δὲ Σὴθ ἤ τοι Τυφὼν, προστάτης τῶν παρὰ τὴν Μεσόγειον Θάλασσαν ἑλῶν καὶ τῆς Κάτω Χώρας.

26. « Τὰς δύο ἀδελφάς σου. » — Ἤ τοι Νέφθυν καὶ Ἶσιδα.

27. « Ἀπὸ τοῦ αἰῶνος. » — [En vérité?]. Rougé.

Ο ΣΤΡΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΡΩΣΣΙΑΣ.

Νομίζομεν ὠφέλιμον ἵνα φανερώσωμεν τὰς δυνάμεις ἃς ἡ Πρωσσία δύναται ἵν' ἀντιτάξῃ πρὸς τὴν Γαλλίαν κατὰ τὸν ἐπικείμενον πόλεμον.

Ὁ στρατιώτης ἀναγκάζεται ἐν Πρωσσίᾳ ἵνα στρατεύηται ἐπὶ 12 ἔτη. Ἅπαντες δὲ οἱ πολῖται, οὐδενὸς ἐξῃρημένου, οὔτε εὐγενοῦς οὔτε πλουτοῦντος, ὑποχρεοῦνται ἵνα γίνωνται στρατιῶται ἀπὸ τοῦ εἰκοστοῦ μέχρι τοῦ τριακοστοῦ δευτέρου ἔτους. Ἀλλὰ διατελοῦσι στρατευόμενοι μόνον τρία ἔτη ἀπὸ τοῦ 20 μέχρι τοῦ 23 ἔτους. Ἀπὸ τοῦ 23 ἔτους μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς ἐπιτάκτους (réserve) ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, καθ' ἃ συμμετέχουσι πολεμικῶν ἀσκήσεων, γινομένων ἐπὶ ὀκτὼ ἑβδομάδας κατ' ἔτος.

Ἀπὸ τοῦ 27 μέχρι τοῦ 32 ἔτους εἰσέρχονται εἰς τὴν ἐθνοφυλακὴν (landwehr), καὶ μετέχουσι γυμνασμάτων γινομένων ἐπὶ 15 ἡμέρας.

Τῷ δὲ 32 ἔτει ἀπολύονται τῆς στρατείας.

Ἡ Πρωσσία δύναται λοιπὸν ἐν ὥρᾳ πολέμου ἵνα συστήσῃ δώδεκα στρατεύματα, ἤτοι

3 στρατεύματα	ἐνεργοῦντα	315 000
4 »	ἐπιτάκτων	280 000
5 »	ἐθνοφυλακῆς	300 000
	Τὸ ὅλον	895 000

ἀνδρῶν τῶν πλείστων λίαν πεπαιδευμένων.

Τοῦ πολέμου ἡ παρασκευὴ καὶ τὸ ἀνάλογον πρὸς αὐτὴν ὑλικὸν ὑπάρχει ἐν ταῖς ὁπλοθήκαις. Ἐπειδὴ ἡ Πρωσσία κέκτηται

1 450 000 βελονωτὰ τυφέκια
καὶ 2 200 πυροβόλα.

Ἐν ἔτει 1866 ἔχουσα 20 ἑκατομμύρια κατοίκων ἡ Πρωσσία ὥπλισεν 600 000 ἀνθρώπων. Ἐν ἔτει 1870, ἔχουσα 30 000 000 κατοίκων, δύναται ἵνα ὁπλίσῃ 800 000 ἀνδρῶν λίαν τὰ πολεμικὰ ἐξησκημένων, μὴ λογιζομένων τῶν συμμάχων τῆς μεσημβρινῆς Γερμανίας.

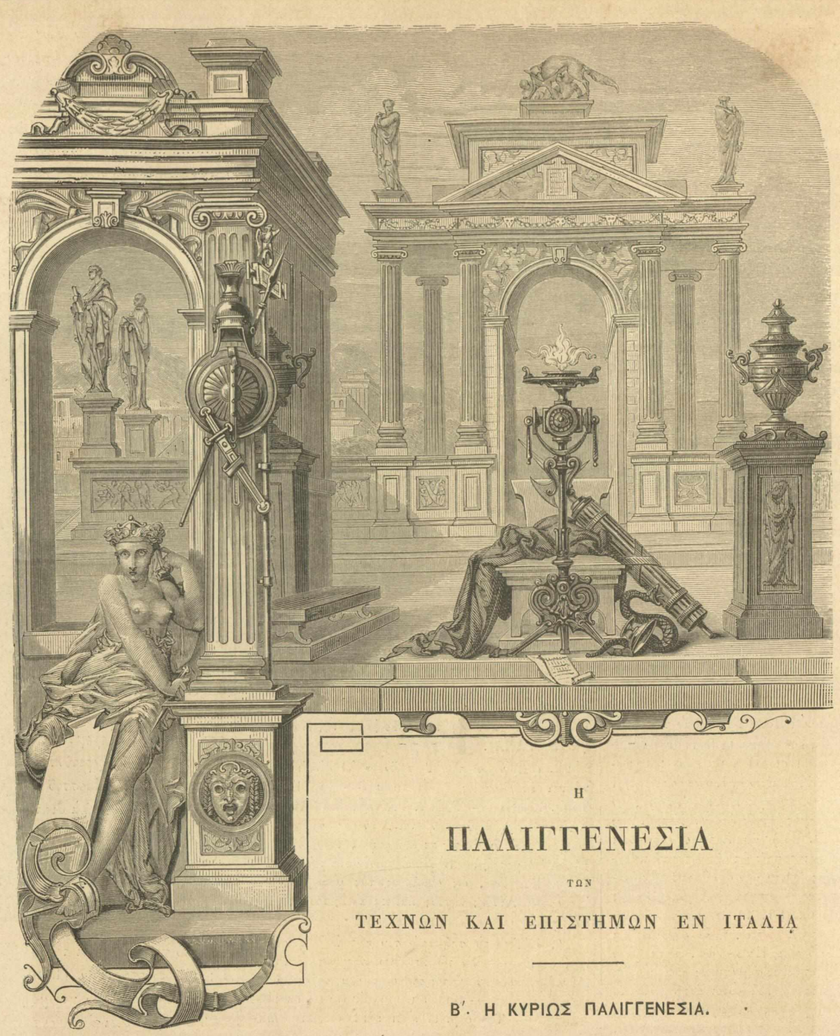

Η

ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ

ΤΩΝ

ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΕΝ ΙΤΑΛΙΑ

Β'. Η ΚΥΡΙΩΣ ΠΑΛΙΓΓΕΝΕΣΙΑ.

Ἡ Παλιγγενεσία δὲν παρήχθη ὁρμωμένη ἐκ μιᾶς τινος ἀρχῆς, ἐξ ἑνός τινος στοιχείου, ἀλλ' ἐκ τῆς συγκρούσεως πολλῶν ἀντιθέτων ἀρχῶν καὶ τάσεων. Ἐπειδὴ κατ' αὐτὴν ἀναφαίνονται συλλήβδην ἅπασαι αἱ ἰδέαι, αἵτινες ἤγαγον ἄλλοτε κατ' ἄλλας χώρας εἰς τὴν παιδείαν τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ αἵτινες νῦν συγκρούονται καὶ συμμίγνυνται, ὡς εἰ μαγική τις ῥάβδος ἐξήνεγκε τῆς γῆς ἐν ταὐτῷ τοὺς ἐπὶ τοῦ Περικλέους Ἀθηναίους, τοὺς φιλοσόφους τῆς Ἀλεξανδρείας, τοὺς σταυροφορους Πέτρου τοῦ Ἐρημίτου καὶ τοὺς πρακτικοὺς τῶν νεωτέρων ἡμῶν χρόνων ἄνδρας. Καθόλου δὲ ἐν τοῖς νόμοις καὶ τοῖς ἔθεσι τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐξεικονίζεται ἡ δημοκρατία τῶν Ἀθηνῶν συμπαρομαρτοῦσα ταῖς φεουδαλικαῖς παραδόσεσι τοῦ μεσαιῶνος. Ἡ πίστις, θερμὴ ἔτι καὶ ἄμετρος παρὰ τοῖς πολλοῖς οὖσα, παλαίει πρὸς τὴν ἀναφαινομένην ἤδη παρά τισιν ἀπιστίαν. Ἡ φιλοσοφία ἐξοκέλλει μὲν εἰς τὰ παραδοξότατα ἀξιώματα, ἀλλ' οὐχ ἧττον οἱ αἱρετικοὶ διατελοῦσι καιόμενοι ζῶντες ἐν τῷ μέσῳ τῶν πόλεων. Ἐν ταῖς θρησκευτικαῖς συζητήσεσιν ἐπικρατεῖ ἤδη ὑπερβολικὴ τόλμη· καὶ ὅμως τὸ Ἱερὸν δικαστήριον μαίνεται καὶ δεσπόζει πανταχοῦ. Ἡ νεογέννητος ἐπιστήμη ἀντεπεξέρχεται ταῖς προλήψεσι καὶ τῇ ἀμαθείᾳ· ἀλλ' ὅμως ὁ Γαλιλαῖος ἀναγκάζεται ἵνα παλινῳδήσῃ. Παρὰ τὴν περίφημον ταύτην χορείαν τῶν ποιητῶν καὶ τῶν σοφῶν καὶ τῶν φιλοσόφων καὶ τῶν τεχνιτῶν, οἵτινες πληροῦσι τὴν αὐλὴν τῶν Μεδίκων, καὶ ἐνθουσιῶντες ὑπὲρ τῆς ἀνευρεθείσης ἀρχαίας τέχνης καὶ ἐπιστήμης, ἐπαγγέλλονται καὶ διδάσκουσι δημοσίως τὴν εἰδωλολατρείαν, ὑπάρχουσι μοναστήρια, ἔνθα ἔτι κανονίζονται ἅγιοι. Οἱ πάππαι συλλέγουσιν εὐλαβῶς τὰ εἴδωλα τῶν ἀρχαίων θεῶν, καὶ ἀναλίσκουσιν εἰς ἐξεύρεσιν καὶ ἔκθεσιν αὐτῶν τοὺς θησαυροὺς τῶν χριστιανῶν· ἀλλὰ τεχνῖταί τινες, θελχθέντες ὑπὸ τῆς ἐνθουσιαστικῆς ἱερολογίας τοῦ Σαβοναρόλα, ῥίπτουσιν εἰς τὸ πῦρ τὰ εἴδωλα ταῦτα ὑπὲρ τῆς πίστεως.

Ἐν τῇ συγχύσει ταύτῃ τῶν προσκρουομένων ἀλλήλαις ἐναντίων ἰδεῶν οἱ ἄνθρωποι ὁμοφρονοῦσι μόνον πρὸς τὸ ἀσχολεῖν ἐνεργῶς τὸν νοῦν καὶ τὸ σῶμα. Καθολικός τις ἀναβρασμός, ἐρεθίζων καὶ παροξύνων ἅπασαν τοῦ ἀνθρώπου τὰς δυνάμεις, ἐκκαίει ἅπαντα τὰ πάθη καλά τε καὶ κακά, τὸ θράσος καὶ τὴν πονηρίαν, τὸ φιλελεύθερον καὶ τὴν περιφρόνησιν ἁπάντων τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν. Ὁ πόλεμος εἶναι πανταχοῦ, λαοῦ πρὸς λαὸν, πόλεως πρὸς πόλιν, οἰκίας πρὸς οἰκίαν, ἀνθρώπου πρὸς ἄνθρωπον· πόλεμος ἀμείλικτος καὶ θηριώδης, ὡς οἱ τοῦ μεσαιῶνος καθόλου· ἁρπαγαὶ καὶ πυρκαϊαὶ καὶ προγραφαὶ καὶ σφαγαὶ τῶν ἡττημένων. Πάντα τὰ εἴδη τῶν πολιτευμάτων, δημοκρατία, ἀριστοκρατία, τυραννὶς συγκρούονται καὶ διαδέχονται ἀλλήλα ἐν ταῖς μικραῖς ἰταλικαῖς πόλεσιν ἐν ἀδιαλείπτοις ἐπαναστάσεσι διατελούσαις. Αἱ δημοκρατίαι καταστρέφουσιν ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλας, ὡς ἐν Ἑλλάδι, οἱ τύραννοι καὶ οἱ φιλόδοξοι δημαγωγοὶ καταλύουσι τὰς δημοκρατίας, νῦν μὲν ἐπιτήδειοι ὡς οἱ Μέδικοι, νῦν δὲ θηριώδεις καὶ ὠμοὶ ὡς ὁ Βαρνάβος Βισκόντης, ὅστις ἐβασάνιζε τοὺς ἀντιπάλους αὐτοῦ ἐπὶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, ἀποκόπτων αὐτῶν ἐκ διαδοχῆς τοὺς πόδας καὶ τὰς χεῖρας, ἐκκόπτων τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἐκδέρων καὶ ἀφίνων μεταξὺ ἑκάστης βασάνου ἡμέρας ἀνάπαυσιν, ἢ μᾶλλον ἀγωνίαν, τοῖς ταλαιπώροις, οἵτινες προσέκρουον αὐτῷ ὅπως δήποτε.

Τὰ πολιτικὰ πάθη δεσπόζουσι πάντως τῶν πρεσβευόντων γνώμην τινά· οἱ δὲ λοιποὶ ἀπογράφονται ἐν ταῖς συμμορίαις τῶν τυχοδιωκτῶν καὶ ῥαδιουργῶν, οἵτινες οὐδέποτε σχολάζουσιν. Οἱ condottieri ἢ οἱ μισθοφόροι κακοῦργοι, οἵτινες κατελυμήναντο τὴν Ἰταλίαν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας, δὲν ἦσαν χυδαῖοι λῃσταὶ ἐνεδρεύοντες τοὺς περιοδεύοντας ἐν ταῖς ὁδοῖς· ἀλλ' ἀπετέλουν ἀληθεῖς μισθοφόρων στρατοὺς ἑτοίμους ἵνα στρατεύωνται μετὰ τοῦ πλείστα προσφέροντος. Καὶ ὅτε οὐδεὶς μετεχειρίζετο αὐτοὺς, διετέλουν ἐκστρατεύοντες πρὸς ἴδιον ὄφελος, ὡς ὁ διαβόητος Μοντρεάλ, ὅστις διέδραμε τὴν Ἰταλίαν ἄγων δισμυρίους ἢ τρισμυρίους ἀνθρώπους, λεηλατῶν τὰς πόλεις, ἀσμολογῶν τὴν Σιέννην, τὴν Φλωρεντίαν καὶ τὴν Πίσαν, νῦν μὲν στρατευόμενος μετὰ τοῦ βασιλέως τῆς Οὐγγαρίας ἐπὶ τὴν Νεάπολιν, νῦν δὲ συμμετέχων τῆς κατὰ τοῦ Βισκόντου συμμαχίας, καὶ τέλος συλληφθεὶς ἐρονεύθη ὑπὸ τοῦ περιβοήτου δημάρχου τῆς Ῥώμης, Ῥιένζου.

Ἀλλὰ καὶ οἱ τεχνῖται συμμετεῖχον, ὡς πάντες, τῶν ἐπαναστάσεων καὶ τῶν ἐμφυλίων πολέμων. Ὁ περίφημος τορευτὴς Βεμβενοῦτος Σελλίνης ἀντέσχε πολιορκούμενος ἐν τῷ φρουρίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου κατὰ τὴν λεηλασίαν τῆς Ῥώμης ὑπὸ τοῦ κοντοσταύλου τοῦ Βουρβῶνος, ὃν ἐκαυχᾶτο ὅτι καὶ ἐθανάτωσεν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἐγένετο τὸ μὲν πρῶτον ἀκόλουθος Λαυρεντίου τοῦ ἀπὸ Μεδίκων, ὅστις ἠγάπησεν αὐτὸν διαφερόντως· ὕστερον δὲ, ἀποθανόντος αὐτοῦ, ἀγόμενος ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς δημοκρατίας, ὑπερησπίσθη ὡς μηχανικὸς τὴν πατρίδα κατὰ τὴν περίφημον πολιορκίαν τῆς Φλωρεντίας. Ὁ δὲ Λεονάρδος ὁ Βίγκιος ἔκτισε τὰ τείχη τῆς Λομβαρδίας, καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Λουδοβίκου Σφόρτζα ὑπηρέτησεν ὡς μηχανικὸς τὸν Καίσαρα Βόργιαν. Ἀλλ' οἱ κατηγοροῦντες τοῦ φιλοπολέμου τῶν τεχνιτῶν τῆς Παλιγγενεσίας φαίνονται ἀγνοοῦντες ὅτι καὶ ἐκεῖνοι συμμετεῖχον τῆς αὐτῆς φιλονείκου, φιλοπολέμου καὶ φιλοκινδύνου τῶν τότε ἀνθρώπων φύσεως, οὐδ' αὐτῶν τῶν παππῶν ἐξηρημένων. Διηγοῦνται δὲ ὅτι, ὅτε ὁ Μιχαὴλ Ἄγγελος ἤρξατο εἰκονίζειν Ἰούλιον τὸν δεύτερον, « Ἅγιε Πάτερ, εἶπεν αὐτῷ, δὲν φαίνεται ὑμῖν πρέπον ἵνα θέσω βιβλίον εἰς τὴν ἀριστερὰν ὑμῶν χεῖρα; — Θὲς μᾶλλον ξίφος, ἀποκρίνεται ὁ πάππας· διότι εἶμαι παντάπασιν ἀγράμματος. »

Ἀλλὰ καὶ τὰ ἔργα τῶν τεχνιτῶν τούτων,

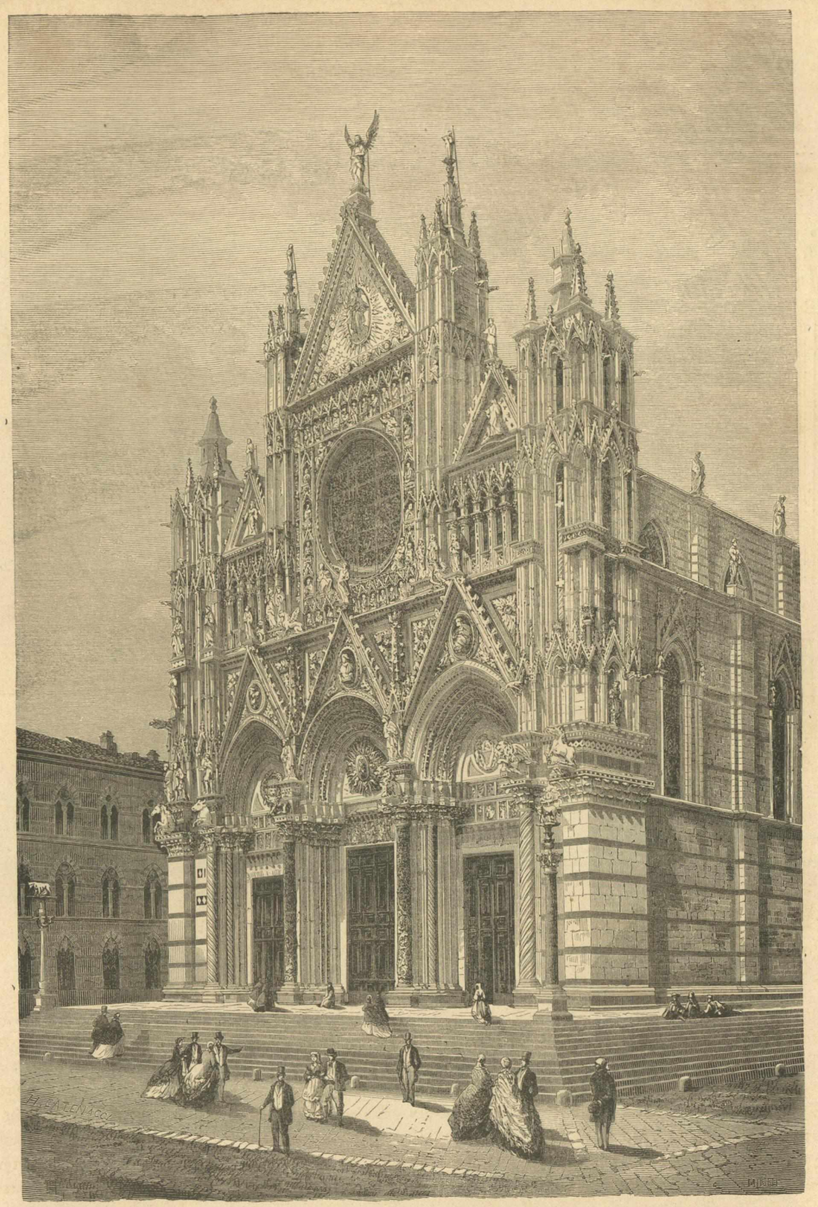

Πρόσοψις τῆς Μητροπόλεως τῆς Σιέννης.

γινόμενα ἐν τῇ ἀδιαλείπτῳ ἐκείνῃ τύρβῃ καὶ ταραχῇ, ὑπετύπουν τὰ ἐναντία τότε ἐπικρατοῦντα πάθη καὶ τὴν διάπυρον τῶν ἀνθρώπων φαντασίαν. Διὸ δὲν εἶναι ἄπορον ὅτι τὰ πλείστα ἔργα τῆς Παλιγγενεσίας ἀμοιροῦσι πάντως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τελειότητος, αἵτινες ἐπανθοῦσιν ἅπασι τοῖς ἑλληνικοῖς τεχνήμασιν.

Διότι ἡ Ἑλλὰς εἶναι παραβλητέα πρὸς παλαίστραν πλήρη ῥωμαλέων ἐφήβων εὐθυμούντων καὶ ἀγνοούντων ὅτι γηράσουσί ποτε. Ἡ Ἑλλὰς λατρεύει τοὺς ἐπιεικεῖς καὶ πράους αὐτῆς θεοὺς χαίρουσα καὶ εὐθυμοῦσα· διότι οὗτοι εἶναι οἱ ζῶντες νόμοι τοῦ κόσμου· ἤτοι τὸ κάλλος, ὅπερ εἶναι ἁρμονία τοῦ σώματος, καὶ ἡ δικαιοσύνη, ἥτις εἶναι ἁρμονία τῆς ψυχῆς. Διὸ καὶ τὰ ἔργα τῆς ἑλληνικῆς εὐφυΐας διαπρέπουσι συμμετρίᾳ καὶ ἑνότητι. « Ὁ ἀναγινώσκων τραγῳδίαν τινὰ τοῦ Σοφοκλέους, ἢ ὁ θεωρῶν ἀνάγλυφόν τι τοῦ Παρθενῶνος κινεῖται ὁμοιοτρόπως· διότι ταῦτα ἀπόῤῥοια ὄντα ἐμφύτου τέχνης καὶ εὐφυΐας, ἐπινοηθέντα καὶ ἐξεργασθέντα ἁπλῶς καὶ ἄνευ ἐπιπόνου σπουδῆς, φαίνονται τέλεια, οἱονεὶ ἐξελθόντα ἔκ τινος ἐκμαγείου τῆς φύσεως. Καὶ ὡς ἐν ταῖς δημοκρατουμέναις πόλεσιν ἑκάστου πολίτου ἡ ἐλευθέρα βούλησις συνεπάγεται τὴν ἑνότητα τῆς ἀρχῆς, ὡς ἐν τῇ φύσει οἱ ἀΐδιοι νόμοι, ἐνεργοῦντες κατ' ἰδίαν ἀποτελοῦσι τὴν ἁρμονίαν τοῦ σύμπαντος[1], οὕτω καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ τέχνῃ ἕκαστον μέρος, τέλειον καθ' ἑαυτό, συνέβαλλεν εἰς τὴν τοῦ ὅλου τελειότητα. Ἀλλ' ἡ τέχνη τῆς Παλιγγενεσίας ἧττον ἀφελὴς καὶ ἁγνή, ἧττον ὡραία τῆς Ἑλληνικῆς, εἶναι μᾶλλον ἐκείνης ἐμπαθής, ἅτε παριστῶσα ἐποχὴν μεταβατικὴν καὶ ταραχώδη, καὶ κοινωνίαν πολυμερῆ, ἑτερογενῆ, ἀμφιγνοοῦσαν καὶ διηρημένην, ἧς σημαίνει τὰς ἀστάτους ἐπιθυμίας καὶ τὰς θορυβώδεις διαφωνίας. Κατεχομένη ἔτι ὑπὸ τοῦ τρόμου τοῦ μεσαιῶνος καὶ ὅμως μεθυσκομένη ἤδη

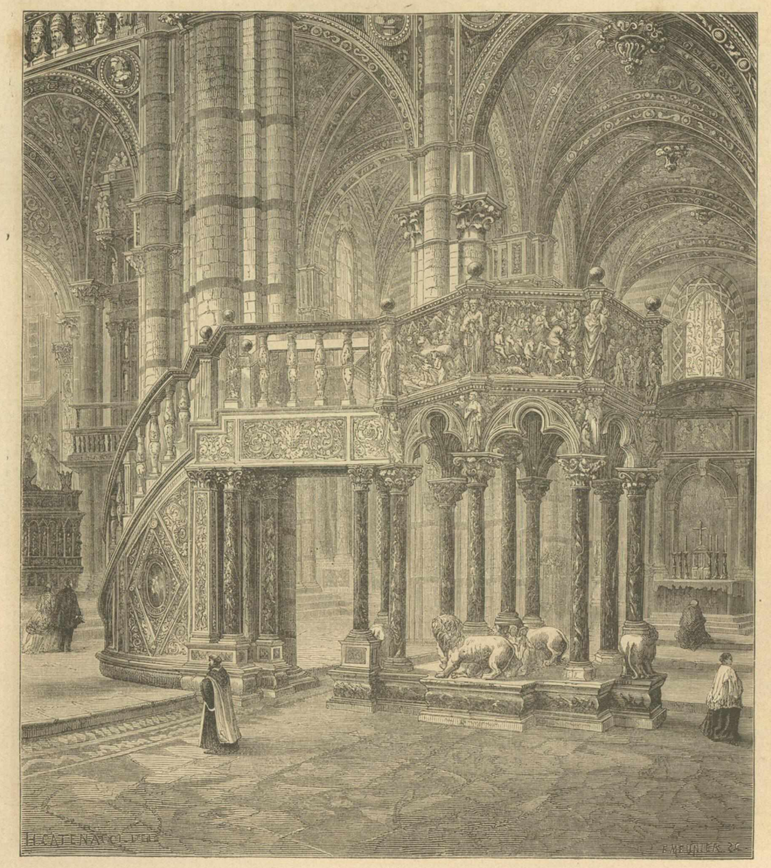

Ὁ περίφημος ἄμβων τῆς Μητροπόλεως τῆς Σιέννης.

ὑπὸ τῆς ὑποφωσκούσης αὐγῆς τῆς Παλιγγενεσίας ἡ κοινωνία αὕτη ὁμοιάζει γέροντι ἑκατοντούτῃ, ὅστις πιὼν ἐκ τῆς πηγῆς τῆς Ἥβης, ἀνανεάζει, ἔχων τὸν μὲν νοῦν πλήρη τῶν μελετῶν τοῦ γεγηρακότος νοὸς, τὴν δὲ καρδίαν ἀνεπτερωμένην ὑπὸ τῆς χαρᾶς τῆς ἀνακτηθείσης νεότητος.

Διὸ καὶ ἄπειρος ἡ ποικιλία τῶν ἔργων τῆς ἐποχῆς ταύτης! Ὁποία ἀνομοιότης ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν μεγάλων τῆς Ἰταλίας συγγραφέων, τοῦ Δάντου, τοῦ Πετράρχου, τοῦ Βοκκακίου, τοῦ Ἀριόστου, τοῦ Μακκιαβέλλου, τοῦ Τάσσου! Ὁποία ἀνομοιότης ἐν τοῖς ἔργοις τῶν μεγάλων τεχνιτῶν! Παρὰ τοῖς γονυκλινέσι καὶ στερεοτύποις ἁγίοις τῶν παλαιῶν τεχνιτῶν αἱ εὐτυχεῖς Παρθένοι τοῦ Ῥαφαήλου· παρὰ τὰς μεγαλεπηβόλους ὁρμὰς καὶ ἐπινοίας τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου τὰ χαριέστατα εἰκονίσματα τοῦ Κορρεγίου, τὸ ἡδυπαθὲς καὶ ἄνετον τοῦ Τισιανοῦ· παρὰ τὴν περφραντισμένην χεῖρα τοῦ Λεονάρδου Βιγκίου ἡ σοφὴ διάταξις τοῦ Παύλου Βερονέζου, ἡ ἐπιτετηδευμένη κομψότης τοῦ Πριματίκη. Τὰ φιλοτεχνήματα ἀναφύονται ὡς ἀφ' ἑνὸς κελεύσματος πανταχόθεν. Οἱ τεχνῖται εὐδοκιμοῦσι παντοίᾳ τέχνῃ, καὶ ἐξεργαζόμενοι ὅσον πλεῖστα ἔργα δὲν ἐπαρκοῦσιν ἵνα κορέσωσι τὴν δίψαν τῶν ἐραστῶν. Αἱ δὲ πόλεις ἀνθαμιλλῶνται περὶ τῶν ποιητῶν, τῶν σοφῶν καὶ τῶν τεχνιτῶν.

Ἡ θεοκρατικὴ Ῥώμη, ἡ ἀριστοκρατικὴ Βενετία, ἡ δημοκρατικὴ Φλωρεντία· αἱ ὑπὸ τῶν δουκῶν μοναρχούμεναι καὶ αἱ αὐτονομούμεναι πόλεις· οἱ πάππαι, οἱ τεχνῖται καὶ καθόλου ἅπασα ἡ Ἰταλία ἄγονται ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὰς τέχνας ἐνθουσιασμοῦ, κατασχόντος καὶ αὐτὸν τῆς Γαλλίας τὸν βασιλέα, ὅστις, ἐλθὼν εἰς Ἰταλίαν στρατιώτης, ἀπῆλθεν αὐτῆς τεχνίτης.

Ἀλλ' ὁ αὐτὸς ζῆλος, ἡ αὐτὴ ἐνέργεια προάγει καὶ τὰς ἐπιστήμας. Ἐπειδὴ φιλοσοφία, ἱστορία, πολιτικὴ, φυσικαὶ ἐπιστῆμαι ἐπιδίδουσιν ἅμα τῇ ποιήσει, τῇ ἀρχιτεκτονικῇ, τῇ ζωγραφικῇ καὶ τῇ γλυπτικῇ. Αἱ τέχναι ὠφε-

1. Louis Menard, *Du Polythéisme hellénq*

Τὸ ἔνδον τῆς Μητροπόλεως τῆς Σιέννης.

λοῦνται ἐκ τῶν ἐφευρέσεων τῶν ἐπιστημῶν, αὗται δὲ ἐκ τῶν τεχνῶν. Ἡ χαλκογραφία καὶ ἡ τυπογραφία διαδίδουσι πανταχόσε τὰ καλλιτεχνήματα τῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης. Αἱ ἀνάγλυφοι λίθοι καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀγάλματα ἐξορύσσονται τῆς γῆς, τὰ πολύτιμα χειρόγραφα ἐξέρχονται τῶν βιβλιοθηκῶν τῶν μοναστηρίων, ἐν οἷς διέμειναν ἀνωφελῶς κεκλεισμένα ἐπὶ αἰῶνας. Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Ἀμερικῆς, καὶ τῆς πρὸς τὰς Ἰνδίας διὰ τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἐλπίδος ὁδοῦ, καὶ ἡ ἐξεύρεσις τῶν μεγάλων νόμων τοῦ σύμπαντος ἀνάγουσι τὸν ἄνθρωπον εἰς νέας ἰδέας καὶ ἐπιχειρήσεις. Ἡ πολεμικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ καὶ τὰ ἤθη μεταβάλλονται. Ἐκ δὲ τῆς πάλης τῆς ἀναγεννωμένης ἀρχαιότητος πρὸς τὸν μεσαιῶνα φθίνοντα ἀνεφύετο ἤδη τὸ πρακτικὸν τῶν νεωτέρων πνεῦμα.

Ἡ μεγάλη αὕτη πάλη τῆς ἀρχαιότητος πρὸς τὸν μεσαιῶνα ἐγίνετο οὐχὶ μόνον ὑπὲρ τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων. Ἐπειδὴ ἡ ἀπροσδόκητος αὕτη ἀναγέννησις τοῦ ἀπὸ χιλίων ἐτῶν ἐνταφιασθέντος παρελθόντος κατετάραττε τοὺς χριστιανοὺς φοβουμένους μὴ ἡ εἰδωλολατρεία ὑπερισχύσασα καταβάλῃ τὸν χριστιανισμόν.

Ὅτε περὶ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα μεσοῦντα ἐγένετο ἐν Φλωρεντίᾳ ἡ περίφημος καταστᾶσα ἀπόπειρα τῆς ἑνώσεως τῶν δύο ἐκκλησιῶν, τῆς ἑλληνικῆς καὶ ῥωμαϊκῆς, ἐνῷ οἱ θεολόγοι ἠμφισβήτουν διχονοοῦντες πρὸς ἀλλήλους περὶ τῶν χριστιανικῶν δογμάτων, οἱ παρατυγχάνοντες σοφοὶ ἔλεγον ὑπομειδιῶντες πρὸς τὰ θεολογικὰ λεπτολογήματα· « Μάταιαι διενέξεις ! Μετ' οὐ πολὺ ἐπανέρχονται οἱ ἀρχαῖοι τοῦ Οὐϊργιλίου καὶ Ὁμήρου Θεοί. » Διότι τὰ τότε τοῖς τῶν Ἑλλήνων ὅμοια δημοκρατικὰ ἤθη καὶ ὁ ἀναῤῥιπισθεὶς ἔρως πρὸς τὴν ἀρχαίαν μυθολογίαν, ἥτις ὑπὸ τὰς ἐπαγωγοὺς τῶν θεῶν εἰκόνας ὑπετύπου τὰς ἐμβριθεστάτας τῶν ἰδεῶν, τὰ πάντα ἐφαίνοντο ὅτι προητοίμαζον ἐπιστροφὴν πρὸς τὴν πολυθεΐαν.

(Ἕπεται συνέχεια.)

Η ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΤΗΣ ΣΙΕΝΝΗΣ.

Ἡ μητρόπολις τῆς Σιέννης εἶναι ἀναμφιλέκτως ἐκ τῶν ὡραιοτάτων τῆς Ἰταλίας ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς Εὐρώπης, διά τε τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰς ἀναμνήσεις, καὶ τὰ κοσμοῦντα αὐτὴν ἀρχαῖα καὶ νεώτερα καλλιτεχνήματα, ἐν οἷς διαπρέπουσιν ἡ βυζαντινὴ Παναγία (1260), ὅ τε περιβόητος ἄμβων τοῦ Niccolo Pisano, καὶ τὸ δάπεδον, ἄτινα νομίζονται τὰ κάλλιστα ἔργα τῆς τῶν Σιενναίων σχολῆς.

Ἡ μητρόπολις διετέλεσε κτιζομένη ἀπὸ τοῦ δεκάτου τρίτου αἰῶνος ἀρχομένου μέχρι τοῦ δεκάτου πέμπτου ῥθίνοντος, καὶ ὑποτυποῖ, ὡς αἱ πλεῖσται μητροπόλεις τῆς ἐποχῆς ταύτης, τὰς διαφόρους τῆς ἀρχιτεκτονικῆς μεταλλαγὰς ἀπὸ τῆς καθαρᾶς γοτθικῆς τοῦ μεσαιῶνος μέχρι τῆς καθαρᾶς τῆς παλιγγενεσίας τέχνης. Ἡ πρόσοψις αὐτῆς περατωθεῖσα ἐν ἔτει 1380 εἶναι ἔργον τοῦ Giovanni di Cecco.

Ὁ περιοδευτὴς εἰσέρχεται ἐκθαμβος εἰς τὸν ναὸν τοῦτον, φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀμυδροῦ φωτὸς τοῦ διερχομένου διὰ τῶν πολυχρόων μωσαϊκῶν παραθύρων, καὶ πλήρους μεγαλείου καὶ ἱστορικῶν μνημείων. Παρὰ τὰς τὸν τροῦλον ὑποστηριζούσας ἀντρίδας βλέπει τὰς δύο κεραίας τῆς ἁμάξης Carroccio, παλαδίου τῶν γουέλφων τῆς Φλωρεντίας. Ἐπ' αὐτῶν ἐκύμαινε τῇ 4 σεπτεμβρίου 1260 ὁ ἐπὶ λευκῆς ἅλω ἐρυθρὸς σταυρὸς τῆς σημαίας τῶν Φλωρεντίνων, ἐνῶ ἡ Martinella, ἢ ὁ μέγας κώδων ἀντήχει παρορμῶν εἰς τὴν μάχην τὸν λαὸν τῆς Φλωρεντίας καὶ τοὺς κατὰ τῶν γιβελίνων τῆς Σιέννης γουέλφους ἁπάσης τῆς Τοσκάνης. Περὶ τὴν ἅμαξαν συνηθροίσθησαν οἱ ἄριστοι τῶν μαχητῶν, περὶ δὲ τούτους τρισμύριοι πεζοὶ καὶ τρεῖς χιλιάδες ἱππεῖς.

Οἱ Σιενναῖοι, προσευχηθέντες ἐν τῇ μητροπόλει, ἀντεπεξῆλθον πρὸς αὐτοὺς περὶ δύσιν ἡλίου πορευόμενοι πρὸς τὸ Monte-Aperti. Ἡ μάχη ἐγένετο φρικώδης· διότι ἐκ τῆς ἐκβάσεως ταύτης ἐξηρτᾶτο ἡ τύχη τῆς Τοσκάνης, καὶ διετέλεσεν ἀμφίβολος, μέχρις οὗ ὁ γιβελῖνος Ἀβάτης, ὑποκρινόμενος τὸν γουέλφον καὶ πολεμῶν μετ' αὐτῶν, ἔκοψε τὴν χεῖρα τοῦ Jacobo de Pazzi ἥτις ἔφερε τὴν σημαίαν τοῦ ἱππικοῦ. Ἡ πτῶσις τῆς σημαίας ἔτρεψε τὸ ἱππικὸν τῶν Φλωρεντίνων εἰς φυγήν, ὅπερ, πίπτον ἀτάκτως εἰς τὰς τάξεις τῶν πεζῶν, κατετρόμαξε καὶ κατετάραξεν ἅπαντα τὸν στρατόν.

Ἡ μάχη ἀπέβη ὀλεθριωτάτη τοῖς Φλωρεντίνοις, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγήν, καὶ ἐρονεύθησαν ὑπὸ τῶν ἐναντίων τοσοῦτοι, ὥστε ὁ ποταμὸς Ἄρβιας κατέστη, ὡς λέγει ὁ Δάντης, ἐρυθρὸς ἐκ τοῦ αἵματος τῶν σφαγέντων. Μύριοι νεκροὶ καὶ μύριοι καὶ πεντακισχίλιοι αἱμάλωτοι φλωρεντῖνοι καὶ γουέλφοι, οἱ δὲ ὑπερασπιζόμενοι τὴν ἅμαξαν φονευθέντες ἅπαντες μαχόμενοι περὶ αὐτὴν μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ Tornaquinci, γέροντος ἑβδομηκοντούτου, τοῦτο σημαίνουσιν αἱ δύο αὐταὶ κεραῖαι, ἃς οἱ Σιενναῖοι ἔσυρον εἰς τὸν βόρβορον μετὰ τῶν σημαῶν μέχρι τῆς μητροπόλεως, ἐν ᾗ ἔστησαν αὐτὰς προπαίων δίκην.

Ἐνῷ δὲ οἱ κάτοικοι τῆς Φλωρεντίας ἐξεπλήττοντο μαθόντες τὸν ἀπρόοπτον τοῦτον φθόρον, αἱ δὲ φωναὶ καὶ οἱ θρῆνοι τῶν γυναικῶν ὑψοῦντο (κατά τινα χρονογράφον) μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, οἱ νικήσαντες Σιενναῖοι, μεμιασμένοι ἔτι ὑπὸ τοῦ αἵματος τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἤρχοντο εἰς τὸν ναὸν εὐχαριστήσοντες τῷ Θεῷ ὑπὲρ τῆς νίκης, καθιστῶντες αὐτὸν μεταίτιον τῶν παθῶν καὶ τῶν ἀνοσιουργημάτων αὐτῶν. Καὶ ἔστησαν παρὰ τὸν βωμὸν τὰ αἱματηρὰ καὶ αἰσχρὰ ταῦτα τρόπαια, μαρτύρια τῶν ἀδελφοκτόνων ἐκείνων σφαγῶν τῆς Παλιγγενεσίας, ἀνθ' ὧν οἱ Ἰταλοὶ ἐτιμωρήθησαν διὰ δουλείας καὶ ταπεινώσεως πολλῶν αἰώνων.

ΑΚΜΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΜΗ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ.

Η ΕΠΙ ΤΗΝ ΡΩΣΣΙΑΝ ΣΤΡΑΤΕΙΑ. 1812.

ΜΟΣΚΟΒΑ.

Β'. Βοροδῖνον[1].

Ὁ Ναπολέων διένειμεν εἰς ἀνάγνωσιν τῷ στρατῷ πρόγραμμα βραχὺ μὲν ἀλλ' ἐμφαντικόν. Περὶ δὲ τὰς πέντε καὶ ἡμίσειαν τῆς πρωΐας ἠκούσθη αἴφνης κανονοβολισμὸς ἐν τῇ δεξιᾷ τῆς γαλλικῆς κανονοστοιχίας. Πρὸς δὲ τὸ ἀπαίσιον τοῦτο καὶ πρῶτον τῆς μάχης σημεῖον τὸ διαταράξαν τὴν ἡσυχίαν τῆς νυκτὸς, ἀντήχησεν ἑκατέρωθεν τοῦ μεταιχμίου δεινὸς μυρίων κανονοβολισμῶν κρότος καὶ ἀπέραντος ἐξέλαμψε τροχιὰ πυρὸς καὶ ἐξερράγησαν παχέα καπνοῦ νέφη κατακαλύψαντα πᾶν τὸ πεδίον.

Οἱ τὴν δεξιὰν τηλεβολοστοιχίαν ὑπηρετοῦντες πυροβολισταὶ Γάλλοι, ἐννοήσαντες τὴν ἐκ τοῦ ἐκτοπισμοῦ ἐγγινομένην τοῖς τηλεβόλοις ἀδυναμίαν, ἐξῆλθον τῶν χαρακωμάτων καὶ προὐχώρησαν ἀναφανδὸν πρὸς τὰ τρία γωνιοειδῆ ὀχυρώματα ἄτινα ἤδη ἀπετυμπάνισαν.

Ἐνῷ δ' ἑκατὸν καὶ εἴκοσι τηλεβόλα ἐπυροβόλουν τὰς τηλεβολοστοιχίας τῶν Ῥώσσων, ὁ δὲ Δαβοῦδ καὶ ὁ Νεῦ ἐπλησίαζον μετὰ τοῦ πεζικοῦ ταῖς τρισὶ γωνίαις, ὁ πρίγγιψ Εὐγένιος ἐφέρετο πρὸς τὸν μέγαν πρόβαλον, οὗτινος ἐξέβαλε τοὺς Ῥώσσους, καὶ, καταδιώξας αὐτοὺς πέραν τῆς Γεφύρας ἐγένετο κύριος τῆς θέσεως. Ὁ δὲ στρατάρχης Δαβοῦδ, ἄγων τὰ συντάγματα τοῦ Κομπὰνς καὶ Δεσσαὶξ καὶ τριάκοντα πυροβόλα, προσέβαλε πλαγίως τὸν λόφον τῶν τριῶν γωνιῶν αἵτινες ἐξηρεύγοντο πῦρ τρομερὸν, τοὺς πλείστους τῶν στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν καὶ αὐτὸν τὸν στρατηγὸν Κομπὰνς δεινῶς τραυματίσαν. Τὸ σύνταγμα αὐτοῦ ἔμεινε πρὸς στιγμὴν ἀκυβέρνητον καὶ ἔστη. Ἀλλὰ τότε ὁ στρατάρχης Δαβοῦδ λαβὼν τὴν ἡγεμονίαν, ἤγαγεν αὐτὸ εὐθὺ πρὸς τὴν δεξιὰν γωνίαν, ἣν ἔλαβεν ἐξ ἐφόδου, φονεύων ἅπαντας τοὺς πυροβολιστὰς Ῥώσσους. Τότε βόμβα προσβαλοῦσα ἐφόνευσε τὸν ἵππον καὶ ἐπλήγωσεν αὐτοῦ τὴν κνήμην οὕτως, ὥστε κατέπεσεν ἀναίσθητος. Τοῦτο μαθὼν ὁ Ναπολέων ἐπέταξε τῷ Μουρὰτ ἵνα διαδεχθῇ τὸν Δαβοῦδ.

Μετὰ αἱματηρὰν προσβολὴν ὁ Νεῦ κατέλαβε καὶ οὗτος τὴν ἀριστερὰν γωνίαν, καίπερ τῶν ἐχθρῶν ἐπισκηψάντων καὶ ἀνανεωσάντων πολλάκις τὴν μάχην, γινομένην διὰ τῶν αἰχμῶν τῶν τυφεκίων.

Ἀπὸ τῶν πρώτων ἐκπυρσοκροτήσεων τῶν τηλεβολοστοιχιῶν ὁ πρὸς τον Νεῦ καὶ Δαβοῦδ ἀντιμαχόμενος Βαγρατίων βλέπων ἑαυτὸν ὑπὸ τῆς ἀκαταμαχήτου ἀπειλούμενον ὁρμῆς καὶ δυνάμεως τῶν πολεμίων, ἐμήνυσεν αὐθωρεὶ τῷ Κουτουσὼφ τὰ γινόμενα, προσκαλῶν ἵνα ἐκπέμψῃ τὴν ταχίστην ἐπικουρίαν. Φθασάσης δὲ ταύτης ὀψὲ, ἐπειράθη ἀπὸ μεγάλων ἀγώνων ἵνα ἀνακτήσηται τὸν ὑπὸ τῶν Γάλλων ἤδη ἁλοντα μέγαν πρόβολον καὶ τὰ δύο γωνιοειδῆ ὀχυρώματα ἐν οἷς οὗτοι ἀποκαταστάντες ἠμύνοντο παραβόλως.

Καὶ τότε ἐπῆλθεν ἡ τρομερὰ καὶ φονικωτάτη ἐκείνη συμπλοκὴ, καθ' ἣν Γάλλοι καὶ Ῥῶσσοι ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῶν ὅλων, καὶ συνωθούμενοι ἐν μικρῷ χώρῳ, ἔτυπτον καὶ κατέκοπτον ἀλλήλους ἀνηλεῶς, μεταχειριζόμενοι νῦν μὲν τὸ πῦρ νῦν δὲ τὰς λόγχας καὶ τὰ ξίφη καὶ νῦν τὰ ξύλα τῶν τυφεκίων. Στρατηγοὶ, ἀξιωματικοὶ καὶ στρατιῶται ἀμφοτέρων τῶν στρατῶν συνανεμίχθησαν ἀποτελέσαντες καταχθόνιον σφαγῆς καὶ θανάτου φύρμα.

Κυριεύσαντες τῶν ὑψωμάτων, ἐκβαλόντες τοὺς Ῥώσσους, καὶ ἀποκαταστάντες τέλος ἐν αὐτοῖς οἱ Γάλλοι ἠδύναντο ἤδη ἵνα πυροβολῶσιν ἀνέτως τοὺς πρὸ αὐτῶν κινουμένους Ῥώσσους· διὸ ὁ Ναπολέων ἔσπευσεν ἵνα στοιχίσῃ ἐπὶ τῶν ἁλόντων λόφων ἅπαν αὐτοῦ τὸ πυροβολικὸν μηδ' αὐτοῦ τοῦ ἐπικουρικοῦ ἐξηρημένου καὶ ἐπέταξε τὸ προχωρεῖν. Οἱ Ῥῶσσοι διετέλεσαν οὐδὲν ἧττον ἀντιπυροβολοῦντες καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς γραμμῆς αὐτῶν, καὶ μετ' ὀλίγον ὁ κανονοβολισμὸς κατέστη τρομερώτατος. Ὁ γαλλικὸς στρατὸς προχωρῶν, τοῦ μὲν Νεῦ, ἐπὶ τὴν ἀριστερὰν τοῦ δὲ Μουρὰτ ἐν δεξιᾷ, ἔφθασε πρὸ τῆς φάραγγος τοῦ Σεμενοφσκοΐε καὶ διαλλάξας τὴν τρίτην γωνίαν κατέστη ἁπλῶς κύριος αὐτῆς. Ἀλλ' ἐν τῇ θέσει ταύτῃ ὁ γαλλικὸς στρατὸς εὑρέθη ἐκτεθειμένος εἰς τὸ πῦρ τῆς κώμης τοῦ Σεμενοφσκοΐε καὶ τοῦ τάγματος τοῦ Roeffskoi, ὅπερ κατεῖχε τὸ ἀπέναντι τῆς φάραγγος χεῖλος, ἐξελισσόμενον ἀπὸ τῆς κώμης τοῦ Σεμενοφσκοΐε μέχρις ἀντικρὺ τοῦ μεγάλου προβόλου.

Τότε ὁ Μουρὰτ ἐπέταξε τῷ Λατοὺρ Μοβοὺργ ἵνα, διαπεράσας μετὰ τοῦ ἱππικοῦ τὴν φάραγγα, προσβάλῃ καὶ ἀφαιρέσῃ τὰ τηλεβόλα τῶν πολεμίων, εἶτα δὲ ἐπιστρέψῃ, ἐὰν ἔκρινεν ὅτι δὲν ἠδύνατο ἵνα κρατήσῃ τῆς θέσεως, ὅπερ καὶ ἐγένετο.

Ἡ στιγμὴ ἦν ἤδη κρίσιμος καὶ ἡ μάχη ἠδύνατο ἵνα νικηθῇ, εἰ καὶ μόλις ἦτο ἡ δεκάτη τῆς πρωΐας. Διότι ἐν μὲν τῷ μέσῳ ὁ πρίγγιψ Εὐγένιος κατέλαβε τὸν μέγαν πρόβολον, ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ κατεσχέθησαν αἱ τρεῖς γωνίαι, καὶ ἐὰν οἱ Γάλλοι ὥρμων συλλήβδην καὶ ἐρρωμένως ἐπὶ τὴν κώμην Σεμενοφσκοΐε, διερχόμενοι διὰ τῆς φάραγγος ἦν διῆλθεν ἤδη ὁ Λατοὺρ Μοβοὺργ, ἠδύναντο ἵνα διαῤῥήξωσι καὶ τὸν ἐχθρικὸν στρατὸν, καὶ ἐμπηδῶντες ὡς χείμαῤῥος καὶ φερόμενοι μέχρι τοῦ Βοροδίνου, περικυκλώσωσι τὸ κέντρον καὶ τὸ δεξιὸν κέρας αὐτοῦ, ἤδη ἄχρηστου καταστὰν, κατὰ τὴν

1. Συνέχεια ἀπὸ σελ. 283.

ὑπὸ τῆς Κόλοκζας καὶ Μόσκοβας σχηματιζομένην γωνίαν. Ἡ στιγμὴ ἦν κρίσιμος καὶ ἡ βραδύτης ἠδύνατο ἵν' ἀπολέσῃ τὰ λαμπρότατα ἀποβάντα τῆς μάχης.

Ἤδη ὁ Νεῦ καὶ ὁ Μουρὰτ διέβλεπον τὴν ὀπισθοφυλακὴν τῶν Ῥώσσων ἑτοιμαζομένην εἰς ὑποχώρησιν, καὶ ἔσπευδον ἵνα ὠφεληθῶσιν ἐκ τῆς εὐκαιρίας, πρὸς τὸ καταστρέψαι πάντως τὸν ῥωσσικὸν στρατὸν, ἤτις ἠδύνατο ἵνα ἀπολεσθῇ διὰ παντὸς, ἐὰν ἐβράδυνον ἡμίσειαν ὥραν.

Ἀλλ' ὁ Ναπολέων δὲν ἦτο παρών· διότι βλέπων εἴκοσι τῶν περὶ αὐτὸν στρατηγῶν καὶ συνταγματαρχῶν πεσόντας κατὰ τὴν συμπλοκὴν, ἀπεχώρησε μὴ θέλων ἵν' ἀναῤῥίψῃ ἀλόγως τὸν περὶ τοῦ στρατοῦ καὶ τῆς αὐτοκρατορίας κύβον, καὶ κατεσκήνωσεν ἐν Σφαρδίνῳ, ἔνθεν κατώπτευε κάλλιον τὸ σύνολον τῆς μάχης, οὐκ ὀλίγων κἀκεῖ διερχομένων σφαιρῶν. Ὁ δὲ Μουρὰτ καὶ ὁ Νεῦ, ζῶντες ἔτι ὡς ἐκ θαύματος, ἔπεμψαν αὐτῷ ταχέως τὸν στρατηγὸν Βελλιὰδ, παρακαλοῦντες ἵνα στείλῃ αὐτοῖς πᾶσαν τὴν δύναμιν, οὐδ' αὐτῶν τῶν σωματοφυλάκων ἐξῃρημένων· διότι ἐν ἐνὶ ὥρας τετάρτῳ, ἐὰν ἄφινεν αὐτοὺς αὐτεξουσίους, ἠδύναντο, ἔλεγον, ἵνα νικήσωσι νίκην, οἵαν οὐδέποτε οὐδαμοῦ μέχρι τοῦδε ἐνίκησαν.

Ἀλλ' ὁ Ναπολέων, ἀγνοῶν τὰ καθ' ἕκαστα, καὶ κρίνων ἄκαιρον τὴν ἀποστολὴν τῶν σωματοφυλάκων, ἔπεμψε μόνον τὸ τάγμα τοῦ Φριάνδ. Οἱ δὲ Ῥῶσσοι Βαρκλάϋ δὲ Τόλλυ καὶ ὁ Βαγρατίων στέλλουσι πρὸς τὸν Κουτουσὼφ ζητοῦντες τὴν ταχίστην βοήθειαν, ὅπως δυνηθῶσιν ἵνα πληρώσωσι τὰς κατὰ τὸ Σεμενεφσκοΐε διαῤῥαγείσας τάξεις. Ὁ δὲ ἔπεμψεν αὐθωρεὶ τὰ τάγματα τῆς Λιθουανίας καὶ τοῦ Ἰσμαΐλωφ, καὶ τὴν φρουρὰν καὶ πολὺ ἐπικουρικὸν ἱππικόν. Τέλος δὲ προτρέποντος τοῦ Πλάτωφ καὶ Οὐβαρώφ, οἵτινες μαχόμενοι κατὰ τὰ ἔσχατα τοῦ δεξιοῦ κέρατος τῶν Ῥώσσων ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῆς Κόλοκζας φυλαττομένων γεωλόφων, ἔβλεπον τὸ ἀριστερὸν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ ἐξησθενισμένον, καὶ ἔσπευδον ἵνα ὠφεληθῶσιν ἐκ τούτου, ἐπέτρεψεν ὁ Κουτουσὼφ αὐτοῖς ἵνα, διαβάντες τὴν Κόλοκζαν μετὰ τοῦ ἱππικοῦ, ἐπενέγκωσιν ἀντιπερισπασμὸν ἀπρόοπτον καὶ ἐπιβλαβέστατον τοῖς Γάλλοις. Διὰ δὲ τῶν στρατηγημάτων τούτων οἱ Ῥῶσσοι κατώρθωσαν οὐχὶ ἵνα νικήσωσιν, ἀλλ' ἵνα ἐμποδίσωσι τοὺς Γάλλους τοῦ νικῆσαι αὐτοὺς κατὰ κράτος.

Ἐν τούτῳ οἱ στρατηγοῦντες ἀμφοτέρων τῶν διαμαχομένων στρατῶν ἐμάχοντο καρτερικῶς καὶ ἐπιτηδείως. Καὶ ὁ μὲν Βαρκλάϋ ἔκρινεν ἵν' ἀνακτήσῃ ἐκ παντὸς τρόπου τὸν μέγαν πρόβολον, κατεχόμενον ὑπὸ τοῦ βαρέως ἤδη πληγωθέντος Μοράνδ, ὅπερ καὶ κατώρθωσεν ἀπὸ μεγάλων ἀγώνων, καίπερ τοῦ πρίγγιπος Εὐγενίου προσδραμόντος. Ὁ δὲ Βαγρατίων ὠμοσεν ἢ ἵνα ἀποθάνῃ ἢ ἵνα κυριεύσῃ τὰς τρεῖς γωνίας. Ἀλλ' εἶχεν ἀντιπάλους τὸν Μουρὰτ καὶ τὸν Νεῦ ἔχοντας ἐν μὲν τῇ ἀριστερᾷ τὸν Λατοὺρ Μοβοὺργ καὶ τὸν Φριάνδ, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ τὰ τάγματα τοῦ Κομπὰνς καὶ Δεσσαΐξ. Ἡ μάχη ἐγένετο ἐνταῦθα φρικώδης, καὶ οὐδεὶς τῶν διαμαχομένων εἶδεν ὁμοίαν ταύτῃ σφαγὴν καὶ λύσσαν.

Τῶν Ῥώσσων οἱ ἀγωνιζόμενοι ὅπως ἀνακτήσωσι τὸν λόφον τῶν τριῶν γωνιῶν προσέβαλον τὸν στρατὸν τοῦ Νεῦ διὰ λογχῶν. Ἀλλ' οἱ στρατιῶται τοῦ Νεῦ ἀλληλοδιαδόχως νικῶντες καὶ νικώμενοι, ἐπιτιθέμενοι καὶ ὑποχωροῦντες, διέμειναν τέλος ἐν ταῖς τάξεσιν. Ἐγκειμένων δὲ πάλιν τῶν πολεμίων, καὶ τῆς μάχης φονικωτάτης καθισταμένης, ὁ Μουρὰτ καὶ ὁ Νεῦ, θέλοντες ἵνα περατώσωσιν ἐκ παντὸς τρόπου τὴν μάχην, ἐπέταξαν γενικὴν τοῦ ἱππικοῦ ἔφοδον.

Ἡ γῆ κραδαίνεται ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ τῶν Γάλλων, οἵτινες, διαῤῥήξαντες μέρος τοῦ ἱππικοῦ τῶν Ῥώσσων, προχωροῦσιν εἰς τὰς τάξεις αὐτῶν οὕτως, ὥστε ἡ συμπλοκὴ καθιστᾶται γενικὴ καὶ οἱ μαχόμενοι πίπτουσι παμπληθεῖς, ἐν οἷς πολλοὶ διάσημοι στρατηγοὶ, οἷοι ὁ Μοντβροὺν, ὁ ἄριστος τῶν ἱππέων τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, καὶ ὁ Ῥὰπ καὶ ὁ Δεσσαΐξ, ὅστις, ἀφήσας τὸν ἴδιον στρατὸν ὅπως ἀντικαταστᾖ ἀντ' αὐτοῦ, πληγώνεται καὶ οὗτος. Μόνοι ὁ Μουρὰτ καὶ ὁ Νεῦ ἵστανται οἱονεὶ ἄτρωτοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ φονικωτάτου πυρός. Ὁ Φριὰνδ πίπτει καὶ οὗτος νεκρός. Ὁ δὲ Μουρὰτ σπεύδει ἵνα δώσῃ τὴν στρατηγίαν τῷ ταξιάρχῃ Galichet. Ἐνῷ δὲ συνδιελέγετο πρὸς ἐκεῖνον βόμβα περάσασα μεταξὺ διακόπτει τὸν λόγον αὐτῶν.

— Il ne fait pas bon ici, λέγει ὁ Μουρὰτ γελῶν.

—Καὶ ὅμως ἀνάγκη ἵνα μένωμεν ἐνταῦθα, ἀποκρίνεται ὁ Galichet. Κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν οἱ θωρακοφόροι Ῥῶσσοι ὁρμῶσιν ἐπ' αὐτοὺς πανστρατεί. Τὸ τάγμα τοῦ Φριὰνδ μόλις κατορθοῦ ἵνα συστήσῃ δύο πλαίσια συνημμένα διὰ ὁλοκλήρου πυροβόλων τάξεως. Καὶ ὁ μὲν Μουρὰτ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἕν, ὁ δὲ ταγματάρχης Galichet εἰς τὸ ἕτερον, καὶ ἐπὶ ἓν ὥρας τέταρτον δέχονται μετὰ πλείστης ἀταραξίας τοὺς τῶν Ῥώσσων ἱππεῖς ἐμμανῶς καθιππεύοντας.

— Στρατιῶται τοῦ Φριὰνδ, κραυγάζει ὁ Μουρὰτ, εἶσθε ἥρωες! — Ζήτω ὁ βασιλεὺς τῆς Νεαπόλεως, ἀποκρίνονται οἱ στρατιῶται τοῦ Φριάνδ.

Αἴφνης ἠκούσθησαν φωναὶ γοεραὶ καὶ πένθιμοι ἐν τοῖς Ῥώσσοις θρηνοῦσι τὸν Βαγρατίονα καιρίως τετραυματισμένον. Μετ' ὀλίγον δὲ ὁ Νεῦ καὶ ὁ Μουρὰτ ὑπερτεροῦντες διαῤῥηγνύουσι πάλιν τὰς τάξεις τῶν Ῥώσσων κατὰ τὸ Σεμενοφσκοΐε· ἡ δὲ τύχη παρέσχε πάλιν τοῖς Γάλλοις εὐκαιρίαν πολλοῦ ἄξιαν, καθ' ἣν ῥίπτοντες τοὺς σωματοφύλακας τοῦ αὐτοκράτορος εἰς τὸ ῥῆγμα ἠδύναντο ἵνα διεισδύσωσι μέχρις εἰς τὸ μέσον τοῦ ῥωσσικοῦ στρατοῦ. Ὁ Νεῦ καὶ ὁ Μουρὰτ ἐμήνυσαν πάλιν τοῦτο τῷ Ναπολεόντι ζητοῦντες ἵνα πέμψῃ αὐτοῖς τὴν ταχίστην τοὺς σωματοφύλακας. Ὁ δὲ Ναπολέων βλέπων ἤδη τὴν μάχην ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀκμῆς οὖσαν, ἐνέδωκε καὶ παρελαβὼν αὐτοὺς ὥρμα πρὸς τὸ ῥῆγμα. Ἀλλ' αἴφνης ἠκούσθη προσβολή τις καὶ θόρυβος δεινὸς ἐν τῷ εὐωνύμῳ κέρατι τοῦ στρατοῦ ὑπὲρ τὴν Κόλοκζαν· ὁ δὲ Ναπολέων, ἀφήσας πρὸς ὥραν τοὺς σωματοφύλακας μετεώρους, καὶ δραμὼν ἐκεῖσε ἔμαθεν ὅτι αἱ δύο ὕλαι τοῦ Πλάτωφ καὶ τοῦ Οὐβαρὼφ, διαβᾶσαι τὴν Κόλοκζαν ἐν τῷ δεξιῷ τῶν Γάλλων κέρατι, λίαν ἐξησθενισμένῳ ἤδη ὄντι, ὥρμησαν ὁ μὲν ἐπὶ τὰς ἀποσκευὰς, ὁ δὲ ἐπὶ τὸ τάγμα τοῦ Δελζὸνς ἐμβαλόντες αὐτὸ εἰς μεγίστην ἀμηχανίαν καὶ σύγχυσιν.

Ταῦτα ἰδὼν ὁ Ναπολέων δὲν ἠθέλησεν ἵνα ἐμβάλῃ τοὺς σωματοφύλακας εἰς κίνδυνον, καὶ πέμπων τῷ Μουρὰτ καὶ Νεῦ μικρὰν μόνον πυροβολικοῦ βοήθειαν περιέμενε τὰ ἀποβησόμενα ἐν ἀριστερᾷ, ἔνθα ὁ πρίγγιψ Εὐγένιος ἔδρᾶμε βοηθήσων τῷ κινδυνεύοντι Δελζόνς.

Ἀλλὰ τὸ ἐπεισόδιον τοῦτο ἐπέφερε τὴν ἀπώλειαν τῆς δευτέρας εὐκαιρίας καὶ μιᾶς ὥρας, καθ' ἣν ὁ γέρων Κουτουσὼφ κατώρθωσεν ἵνα συσσωματώσῃ ἁπάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις καὶ κλείσῃ οὕτω τὸ ὑπὸ τοῦ Νεῦ καὶ Μουρὰτ ἀνοιχθὲν ῥῆγμα. Ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Ναπολέων ἐπέταξε τῷ Εὐγενίῳ ἵνα καταλάβῃ πάλιν ἐκ παντὸς τρόπου τὸν μέγαν πρόβολον τοῦ μέσου· διότι ὀρθῶς ἔκρινεν ὅτι, ἀφαιρῶν τὸ ἔρεισμα τοῦτο τῶν Ῥώσσων, εὐκόλως κατορθώσει ἵνα ῥίξῃ πάλιν τὰς τάξεις αὐτῶν. Ἐν ταὐτῷ δὲ ἐπέταξε τῷ Μουρὰτ καὶ τῷ Νεῦ ἵνα κατάσχωσι τὸν ῥωσσικὸν στρατὸν πρὸ τοῦ Σεμενοφσκοΐε δι' ὅλου τοῦ πυροβολικοῦ.

Ὁ πρίγγιψ Εὐγένιος, προσβαλὼν ἀνδρείως, καταλαμβάνει πάλιν τὸν μέγαν πρόβολον καὶ ἐκδιώκει τοὺς Ῥώσσους. Ὁ δὲ Μουρὰτ καὶ ὁ Νεῦ ὁρμῶσι λάβροι μετὰ τοῦ ἱππικοῦ πρὸς τὴν χαράδραν τοῦ Σεμενοφσκοΐε, ὑπερπηδῶσιν αὐτὴν, καὶ προχωροῦσιν οὕτως, ὥστε οἱ Γάλλοι ἀποτελοῦσι γωνίαν περικλείουσαν καὶ πυροβολοῦσαν ἀμφοτέρωθεν τὸν ῥωσσικὸν στρατὸν, ὅστις μὴ δυνάμενος ἵνα κινηθῇ συνεστέλλετο μᾶλλον μᾶλλον καὶ ὑφίστατο τὸ φρικτὸν τριακοσίων πυροβόλων πῦρ προσβάλλον αὐτὸν ἀμφοτέρωθεν.

Ἤδη ἡ νίκη ἦτο βεβαίως μετὰ τῶν Γάλλων, κυρίων ἤδη ὄντων τοῦ τόπου τῆς μάχης· ἐπειδὴ καὶ κατὰ τὰ ἔσχατα τοῦ δεξιοῦ κέρατος ὑπὲρ τὰ δάση ὁ πρίγγιψ Πονιατόφσκης μετὰ καρτερᾶν μάχην ἀντιπαρεταξάχθη ἀντικρὺ τῶν πολεμίων, ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ὁδοῦ τῆς Μόσχας, ἕτοιμος ἵνα ἐμποδίσῃ τὴν ὑποχώρησιν αὐτῶν.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ δεινῇ καταστάσει ὄντων τῶν Ῥώσσων, οἱ Γάλλοι ἠδύναντο, συστέλλοντες τὸ δεξιὸν τῆς γωνίας κέρας, ἣν ὁ στρατὸς ἀπετέλει, ἵνα ὠθήσωσι καὶ ῥίψωσιν ἅπαντα τὸν στρατὸν τῶν Ῥώσσων εἰς τὴν Μόσκοβαν, καὶ τοῦτο μόνον διὰ τῶν σωματοφυλάκων, οἵτινες, ὄντες 18 χιλιάδες ἱππέων καὶ μηκέτι εἰς χεῖρας τοῖς πολεμίοις ἐλθόντες μέχρι τοῦδε, περιέμενον σφριγῶντες τὴν διαταγὴν τοῦ Ναπολέοντος ὅπως ἐκνικήσωσιν.

Ἀλλ' ὁ Ναπολέων διατρέχων τότε τὸ πεδίον, εἴτε βλέπων τὸ πλῆθος τῶν πεσόντων στρατιωτῶν καὶ τῶν ἀρίστων αὐτοῦ στρατηγῶν, εἴτε καὶ φοβούμενος τὸν ἀπελπισμὸν τῶν Ῥώσσων, τραπόμενος πρὸς τοὺς στρατηγοὺς, οἵτινες παρεκάλουν αὐτὸν ἵνα μὴ φείσηται μηδενὸς, ὅπως ὠφελούμενος ἐκ τῆς εὐκαιρίας ἐξολοθρεύσῃ τὸν πολέμιον, « Δὲν κινδυνεύω περὶ τῶν σωματοφυλάκων μου, ἀπεκρίθη· διότι δὲν εἶναι φρόνιμον ἵνα διακυβεύσω αὐτοὺς ἀπέχων ὀκτακοσίας λεύγας τῆς Γαλλίας. »

Οἱ Ῥῶσσοι συνηθροίσθησαν ἅπαντες εἰς τὸ βάθος τοῦ πεδίου περικεκυκλωμένοι σχεδὸν ὑπὸ τῶν Γάλλων, οἵτινες διετέλουν πυροβολοῦντες καὶ φονεύοντες αὐτοὺς σωρηδὸν, διὰ 300 τηλεβόλων ἅτινα ἔστησαν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς γωνίας ἐν ᾗ ἐκλεισαν τὸν ἐχθρόν. Ὁ Ναπολέων βλέπων αὐτοὺς ἐμμένοντας καὶ μὴ ὑποχωροῦντας· « Puisqu'ils en veulent encore, donnez-leur-en », ἐκραύγαζε πρὸς τοὺς πυροβολιστάς· καὶ προσθέσας τὸ λοιπὸν πυροβολικὸν διετέλεσεν ἐξερεύγων ἀπὸ τετρακοσίων κρατήρων πῦρ καὶ θάνατον πολλὰς ὥρας ἐπὶ τοὺς Ῥώσσους, οἵτινες, καίπερ ὑφιστάμενοι τὸν φρικτὸν ἐκεῖνον κανονοβολισμὸν καὶ πίπτοντες πολυπληθεῖς, ἐνέμενον ἀκλόνητοι τῇ τάξει αὐτῶν, ἀσθενῶς ἀντιπυροβολοῦντες, μέχρις οὗ, δύοντος τοῦ ἡλίου καὶ τῆς νυκτὸς ἐπελθούσης, οἱ κανονοβολισμοὶ ἐγίνοντο σπανιώτεροι, καὶ τὸ σκότος καὶ ὁ καπνὸς κατεκάλυψε πυκνὸς τὸ φρικαλέον καὶ μόνον τοῦτο θέαμα.

(Ἕπεται συνέχεια.)

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ.

Ἀγγλικὴ φιλοπατρία.

Ἰουδαῖός τις ἐκ τῆς νήσου Σεϋλάνης προσήνεγκε τῇ βασιλίσσῃ τῆς Ἀγγλίας εἰς ἀγορὰν μαργαρίτην μέγιστον καὶ ὡραιότατον, ἀνθάμιλλον τοῦ τῆς Κλεοπάτρας, ζητῶν ἀντ' αὐτοῦ δισμυρίας λίρας. Τῆς δὲ βασιλίσσης μὴ θελησάσης ἵν' ἀγοράσῃ αὐτὸν τῆς μεγάλης ἕνεκα τιμῆς, ὁ Ἰουδαῖος ἡτοιμάζετο ἵνα περιέλθῃ τὴν γῆν ζητῶν πλουσιώτερον καὶ ἧττον φειδωλὸν ἀγοραστήν.

Πλουσιώτατός τις Ἄγγλος, μαθὼν τὸ γενόμενον, ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ μεταξὺ δειπνούντων ἀγοράζει καὶ πληρόνει αὐτῷ τὸν μαργαρίτην δισμυρίας λίρας. Ζητήσας δὲ ἰγδίον μετέβαλεν αὐτὸν εἰς κόνιν, καὶ ἐπιχύσας οἶνον πολύτιμον, προέπιεν φιλοτησίαν τῇ βασιλίσσῃ.

— Οὕτω, λέγει πρὸς τὸν θαυμάζοντα Ἰουδαῖον, παύσεις λέγων ὅτι ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας δὲν εἶναι πλουσία τόσον ὥστε ν' ἀγοράσῃ τὸν μαργαρίτην σου, ἔχουσα ὑπηκόους δυναμένους ἵνα καταπίωσιν αὐτὸν εἰς ὑγείαν της.

Τριχῶν ἐμπορία.

Πολλαὶ τῶν ἐμπορευομένων τρίχας γυναικῶν ἐν Εὐρώπῃ ἐπέτυχον μεγάλου πλούτου. Εἷς τις τῶν ἐν Παρισίοις κουρέων ἐκέρδησε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 500000 φράγκων.

Ἡ τιμὴ τῶν τριχῶν αὐξάνεται ὁσημέραι· μεταλλάσσεται δὲ κατὰ τὸ χρῶμα καὶ τὸ μῆκος αὐτῶν.

Τρίχες μετρίου μήκους πωλοῦνται ἀντὶ 32 φρ. τὴν λίτραν. Τῶν δὲ μακροτέρων ἡ τιμὴ αὐξάνεται, ὡς ἡ τοῦ ἀδάμαντος.

Εὐωνότεραι δὲ εἶναι αἱ κασταναὶ καὶ αἱ μέλαιναι. Πολυτιμότεραι δὲ πασῶν ὑπάρχουσιν αἱ ὑπόξανθοι τιμώμεναι μέχρι 500 φράγκων τὴν λίτραν, καὶ αἱ ἀργυρίζουσαι λευκαὶ μέχρι δύο χιλιάδων φράγκων· διότι ἐνῷ αἱ τρίχες εὐκόλως χρωματίζονται παντοιοτρόπως, δὲν δύνανται ἐκχρωματιζόμεναι ἵνα μεταβληθῶσιν εἰς λευκάς.

Μεταξὺ τῆς Νορβηγίας καὶ Σουηδίας καὶ τῆς Ἱσπανίας γίνεται παραδοξότατον τριχῶν ἐμπόριον. Διότι αἱ γυναῖκες τῶν βορείων χωρῶν ἀλλάσσουσι τὰς ξανθὰς αὐτῶν τρίχας ἀντὶ τῶν μελαινῶν τῶν μεσημβρινῶν καὶ τ' ἀνάπαλιν.

Καὶ πρό τινος μὲν χρόνου οἱ ἔμποροι τῶν τριχῶν διατρέχοντες τὰς ἐπαρχίας τῆς Εὐρώπης ἠγόραζον ἀντὶ εὐτελοῦς τιμῆς τὰς κόμας τῶν ἀγροίκων γυναικῶν, πείθοντες αὐτὰς ὅτι μανδίλιον περὶ τὴν κεφαλὴν καθιστᾷ αὐτὰς πολὺ ὡραιοτέρας· ἀλλ' αἱ ἀγρότιδες, ἐννοήσασαι ἤδη τὴν ἀξίαν αὐτῶν, δὲν πωλοῦσι τοῦ λοιποῦ αὐτὰς εὐκόλως ὡς πρότερον.

Τί ποιητέον;

Αἱ τρίχες δὲν εἶναι ὡς οἱ ὀδόντες· διότι οὐδεὶς ἀξιοῖ ἵνα φανῇ ἔχων πλείονας τῶν 32 ὀδόντων. Ἄλλως τε, ἐὰν λείψωσί τινες, ἀναπληροῦμεν αὐτοὺς δι' ὀδόντων ἀλλοτρίων, ἢ καὶ ὀδόντων ἱπποποτάμου. Ἀλλ' οἱ ἱπποπόταμοι δυστυχῶς δὲν ἔχουσι τρίχας.

Ἡ ἀμηχανία αὕτη ἐπήνεγκε τὴν ἐξεύρεσιν τριχῶν τεχνιτῶν, αἵτινες πωλοῦνται πολὺ εὐωνότερον.

Εὐφυὴς ἐκδίκησις.

Εὐγενής τις Ῥῶσσος, μαθὼν παρὰ τοῦ ὑπηρέτου ὅτι ἡ ὡραία καὶ νέα αὐτοῦ σύζυγος ἠπάτα αὐτὸν μετά τινος οἰκειοτάτου φίλου, προφασισθεὶς τριήμερον ἀπουσίαν καὶ ἐπανελθὼν αἴφνης εἰς τὸν ἀγροτικὸν οἶκον, ἔνθα διῆγε τὸ θέρος, κατέλαβε τὴν σύζυγον λίαν τεταραγμένην καὶ

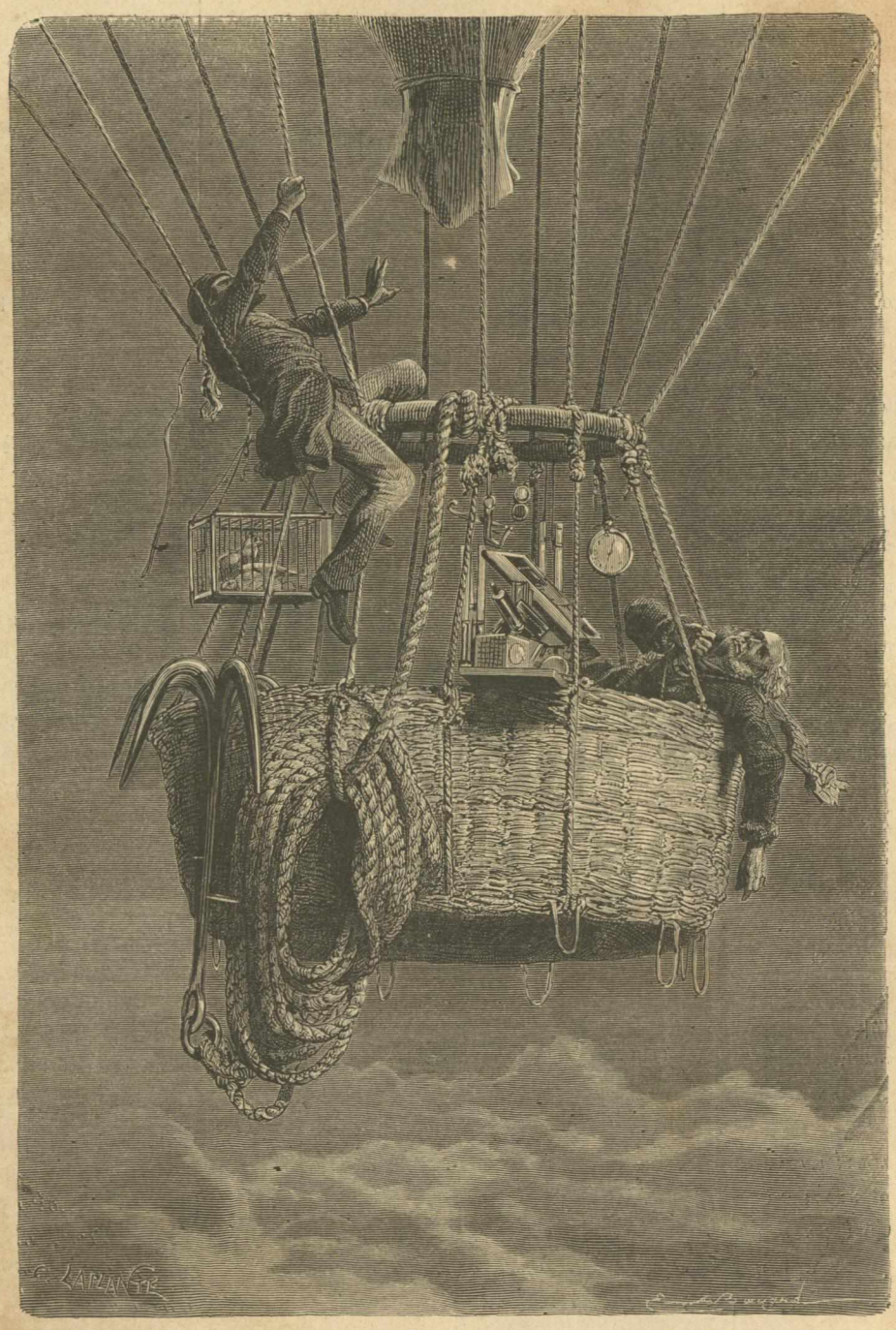

Λειποθυμία τοῦ ἀεροναύτου K. Glaisher εἰς ὕψος 11000 μέτρων. — Ὅρα τὴν ἐξήγησιν σελ. 305.

κλείουσαν ἐσπευσμένως μεγάλην τινὰ σκευοθήκην, ἣν ὅμως δὲν ἐπρόφθασεν ἵνα κλειδώσῃ.

Ὁ σύζυγος ἐζήτησε τὸ κλειδίον τῆς σκευοθήκης, ἡ δὲ γυνὴ τρέμουσα ἔδωκεν αὐτό. Ἀλλ' οὗτος ἀντὶ ν' ἀνοίξῃ, στρέψας δὶς τὸ κλειδίον, ἔκλεισεν αὐτὴν, καὶ ἔρριψεν αὐτὸ εἰς τὸ θυλάκιον. Προσεκάλεσε δὲ τὴν γυναῖκα ἵνα εἰσέλθῃ μετ' αὐτοῦ εἰς ἄμαξαν, καὶ θέσας τὸ πῦρ εἰς τὸν οἶκον, ἀπεχώρησε μόνον ὅτε πᾶσα ἡ οἰκία κατεκάη.

Ἡ σύζυγος ἐλειποθύμει ἐφ' ὅλην τὴν νύκτα. Τὴν ἐπιοῦσαν, συνελθοῦσα εἰς ἑαυτὴν, εἶδε τὸν ἄνδρα καθήμενον ἀτάραχον παρ' αὐτῇ ἔν τινι ξενοδοχείῳ τῆς παρακειμένης κώμης. Ἐξεπλάγη ὅμως ἰδοῦσα ὅτι ἔφερε περὶ τὸν λαιμὸν πολύτιμον χρυσοῦν περιδέραιον, οὗ ἐξηρτᾶτο τὸ ἀγροῖκον σιδηροῦν κλειδίον τῆς σκευοθήκης. Ὁ σύζυγος ἐδήλωσε τότε αὐτῇ ὅτι τὸ περιδέραιον ἐφηρμόσθη ὑπό τινος χρυσοχόου, οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύνηται ἵν' ἀφαιρεθῇ, καὶ διέταξεν αὐτὴν ἵνα μὴ δοκιμάσῃ ἵν' ἀφαιρέσῃ τοῦτο διὰ βίου ἐπὶ ποινῇ θανάτου.

Ἡ θέα τοῦ ὑβρισθέντος συζύγου καὶ τοῦ κλειδίου κατέστη αὐτῇ ἐπὶ τέλους τοσοῦτον ἀφόρητος, ὥστε ἀπαρνηθεῖσα τὰ πάντα ἐκλείσθη νεωτάτη ἔν τινι μοναστηρίῳ τῆς Μόσχας.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀναμιμνήσκει τὴν ἱστορίαν ἄλλου συζύγου ὅστις, καταλαβὼν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἄπιστον, τραπόμενος ἀτάραχος πρὸς τὸν ἐραστὴν, παρεκάλεσεν αὐτὸν εὐγενῶς ἵνα πληρώσῃ ἓν τάληρον — Ὁ ἐραστὴς ἔκπληκτος ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ αἰτήσει, δίδει τὸ τάληρον καὶ ἀναχωρεῖ. Ὁ σύζυγος προσεκάλεσε μετ' ὀλίγον αὐτὴν ἵνα συμμετάσχῃ τοῦ δείπνου, καὶ ἔθεσε τὸ τάληρον ἐπὶ τῆς τραπέζης. Διετέλεσε δὲ θέτων αὐτὸ δὶς καθ' ἑκάστην ἀντικρὺ τῆς συζύγου, ἥτις ἐπὶ τέλους μὴ ὑποφέρουσα τὴν ἀπάθειαν τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὴν θέαν τοῦ νομίσματος ἐφαρμακεύθη.

Βατραχοφαγία.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ζῶον παμφάγον, εἶπεν ὁ Βυφὼν, καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦτο καθιστᾶται μᾶλλον μᾶλλον ἀληθὲς ἀπό τινος χρόνου ἐν Εὐρώπῃ.

Πρὸ πολλοῦ ὡς γνωστὸν ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς μητροπόλεσι τῆς Εὐρώπης κρεωπωλεῖα πωλοῦντα ἵππιον κρέας. Ἤδη οἱ ἀλλαντοπῶλαι πωλοῦσι κάπρους καὶ ἄρκτους, ὧν τὸ κρέας καθιστᾶται ἀπό τινος λίαν ἐπιζητήσιμον. Οἱ ὀπωροπῶλαι πωλοῦσι σκιούρους, ἀκανθοχοίρους, κόρακας, ἱέρακας, γλαῦκας καὶ πελαργούς. Ἅπαντα ταῦτα τὰ ζῶα ἀγοράζονται καὶ τρώγονται ὑπὸ πολλῶν.

Καὶ εἰς ἐπίμετρον τῆς παραδοξομανίας ταύτης συνέστη ἐν Βελγίῳ ἑταιρία ὑποσχομένη ἵνα χορηγῇ τῇ Εὐρώπῃ βατράχους. Ἀπὸ ἑνὸς μηνὸς ἡ Βατραχοφάγος Ἑταιρία τοῦ Λουξεμβούργου ἀπέστειλεν εἰς Γαλλίαν διακοσίας καὶ πεντήκοντα χιλιάδας βατράχων.

Φοβερὰ δίκη.

Ἡ μήτηρ, ἐπανελθοῦσα ἔκ τινος ἐπισκέψεως, βλέπει ὅτι τολμηρά τις χεὶρ ἀφῄρεσεν ἀπὸ τοῦ καλαθίσκου τὰ τραγήματα (bonbons).

Εἰσάγει δὲ εἰς τὸ δικαστήριον τὴν κυρίαν Liline, τεσσάρων ἐτῶν οὖσαν, καὶ τὸν κύριον Bébé, τριάκοντα δύο μηνῶν.

— Λοιπὸν, λέγει ἡ μήτηρ σεμνοπροσωποῦσα, τίς ἔφαγε τὰ τραγήματα;

— Ὄχι ἐγώ!

— Οὐδ' ἐγώ!

— Μὴ ψεύδεσθε! Διότι εἷς ἐκ τῶν δύο τὰ ἔφαγεν· ἢ ὁ Bébé ἢ ἡ Liline....

— Ὁ Bébé τὰ ἔφαγε, λέγει τότε ἡ Liline.

— Δὲν τὰ ἔφαγον ἐγώ. Ἡ Liline ψεύδεται!.... Διότι δέν με εἶδεν ὅτε τὰ ἐπῆρα.

ΛΥΓΚΕΥΣ.